

Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-1999

Moderni Pirkanmaa teemainventointi 2021-2022

Pirkanmaan maakuntamuseo 2022

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-1999

Moderni Pirkanmaa teemainventointi 2021-2022

Kerttu Loukusa, arkkitehti, tutkija

etu- ja takakannen kuvat: Kerttu Loukusa 2021-2022

raportin taitto: Kerttu Loukusa

© Pirkanmaan maakuntamuseo 2022

Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-1999

Moderni Pirkanmaa teemainventointi 2021–2022

Pirkanmaan maakuntamuseo 2022

Sisällys

Osa 1 - Pirkanmaalaiset seurakuntatalot	6
Johdanto	7
Menetelmät	9
Kohteiden arvottaminen ja arvojen luokittelu	10
Työn tulokset - pirkanmaalainen seurakuntatalo rakennuksena	12
Yhteenveto: Pirkanmaalaisten seurakuntatalojen kertomaa	26
Lähteet	28
Viitteet, osa 1	29
Osa 2 - Seurakuntatalojen inventointikortit	30
Akaa	31
Kohde 1 Akaan seurakuntatalo	32
Kohde 2 Kylmäkosken seurakuntatalo	38
Ikaalinen	42
Kohde 3 Ikaalisten seurakuntakeskus	42
Juupajoki	46
Kohde 4 Kopsamon seurakuntala	46
Kangasala	50
Kohde 5 Huutijärven seurakuntakoti	50
Kohde 6 Kirkonkylän seurakuntakoti	54
Kohde 7 Ruutanan seurakuntakoti	60
Kohde 8 Sahalahden seurakuntatalo	66
Kohde 9 Suoraman seurakuntakeskus	72
Kohde 10 Vatialan ent. seurakuntatalo	78
Kihniö	84
Kohde 11 Kihniön seurakuntatalo	84
Kuhmoinen	88
Kohde 12 Kuhmoisten seurakuntakoti	88
Lempäälä	94
Kohde 13 Kuljun vanha seurakuntatalo	94
Kohde 14 Lempoisten seurakuntatalo	98
Mänttä-Vilppula	104
Kohde 15 Mäntän seurakuntatalo	104
Nokia	110
Kohde 16 Linnavuoren seurakuntatalo	110
Kohde 17 Tottijärven seurakuntatalo	116
Orivesi	120
Kohde 18 Eräjärven seurakuntakoti	120
Kohde 19 Oriveden seurakuntatalo Seuris	124

Parkano		128
Kohde 20	Parkanon seurakuntatalo	128
Pirkkala		132
Kohde 21	Kirkkoveräjän seurakuntatalo	132
Punkalaidun		136
Kohde 22	Punkalaitumen seurakuntatalo	136
Pälkäne		142
Kohde 23	Luopioisten seurakuntakeskus	142
Kohde 24	Pälkäneen seurakuntatalo	148
Sastamala		154
Kohde 25	Keikyän seurakuntatalo	154
Kohde 26	Kiikan seurakuntatalo	160
Kohde 27	Kiikoisten seurakuntatalo	166
Kohde 28	Mouhijärven seurakuntakoti	170
Kohde 29	Suodenniemen seurakuntatalo	174
Kohde 30	Vammalan seurakuntatalo	178
Tampere		184
Kohde 31	Aitolahden seurakuntatalo	184
Kohde 32	Atalan seurakuntakoti	188
Kohde 33	Epilän seurakuntatalo	192
Kohde 34	Hallilan seurakuntakoti	200
Kohde 35	Kalkun seurakuntakoti	204
Kohde 36	Koivistonkylän seurakuntakoti	210
Kohde 37	Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti	216
Kohde 38	Linnainmaan seurakuntakeskus	222
Kohde 39	Messukylän seurakuntatalo	228
Kohde 40	Nekalan seurakuntatalo	234
Kohde 41	Peltolammin seurakuntakeskus	240
Kohde 42	Vehmaisten seurakuntatalo	246
Urjala		252
Kohde 43	Urjalan seurakuntatalo	252
Valkeakoski		258
Kohde 44	Valkeakosken seurakuntatalo	258
Vesilahti		264
Kohde 45	Vesilahden seurakuntatalo	264
Virrat		270
Kohde 46	Virtain seurakuntatalo	270
Ylöjärvi		274
Kohde 47	Karhen seurakuntakoti	274
Kohde 48	Kurun seurakuntatalo	278
Kohde 49	Viljakkalan seurakuntatalo	282
Kohde 50	Ylöjärven seurakuntakeskus	286
Liite 1		292

Kiikan seurakuntatalon seurakuntasali, Sastamala. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Osa 1

- Pirkanmaalaiset seurakuntatalot

Johdanto

Modernin rakennusperinnön teemainventointi 2021–2022

Pirkanmaan maakuntamuseo käynnisti syksyllä 2021 kesään 2022 kestäneen modernin rakennusperinnön teemainventoinnin pirkanmaalaisista seurakuntataloista osana alueellisen vastuumuseon kulttuuriperintötiedon edistämistehtävää.¹ Työ jatkaa vuonna 2020 aloitettua teemainventointien sarjaa Pirkanmaalla, jolloin teemana oli pirkanmaalaiset modernit terveyskeskukset. Seurakuntaloinventoinnin tarkastelukohteiksi rajattiin vuosina 1945–1999 nimenomaan seurakuntataloiksi valmistuneet rakennukset ja sen ulkopuolelle jäivät kirkkojen yhteydessä olevat seurakuntatalot nk. monitoimikirkot. Rajauksen jälkeen inventoinnissa oli mukana yhteensä 50 rakennusta. Tavoitteena oli saada vertailukelpoinen kokonaiskuva aikakauden seurakuntataloista Pirkanmaalla. Tuloksena on samalla dokumentoitu ajankuva murroksessa olevasta, melko vähän tutkitusta rakennustyyppistä. Inventointityö jaettiin kahteen osioon, josta toinen tehtiin syys-marraskuussa 2021 ja toinen maalिस-heinäkuussa 2022.

Seurakuntatalot valittiin tutkimusaiheeksi pitkälti niiden ajankohtaisuuden vuoksi. Seurakuntien tilatarpeet ovat muutoksessa, seurakuntia yhdistyy, mikä vaikuttaa myös rakennuskantaan, ja ikääntyvissä rakennuksissa on lähestyvää korjaustarvetta. Seurakuntataloilla on merkitystä osana seurakunnan ja seurakuntalaisten historiaa kuin myös yhteistä rakennettua kulttuuriperintöämme. Kirkkojen ohella myös seurakuntatalot ovat usein kokonaistaideteoksia, joissa arkkitehtoniset arvot yhdistyvät tiloihin valittuihin taideteoksiin ja sisustuksen eri elementteihin.

Työssä on käytetty seurakuntataloista niiden nykyisiä nimityksiä seurakuntatalo, seurakuntakoti ja seurakuntakeskus. Seurakuntatalolla on ollut aikaisemmin myös muita nimityksiä, kuten työkeskus tai seurakunnallisen työn keskus. Aikaisempia nimityksiä on voitu käyttää tässä inventoinnissa rakennusten historiatietojen kuvailun yhteydessä, jos rakennusta on siksi rakennusaikana kutsuttu. Seurakuntatalojen juhlallisimmasta pääsalista on käytetty

Karttakuva inventoinnissa mukana olleista 50 seurakuntatalosta Pirkanmaalla. Numero kertoo inventoitujen seurakuntatalojen määrän kyseisessä kunnassa. Työn rajauksesta johtuen seurakuntatalojen todellinen lukumäärä on tätä suurempi.

Kartan pohjakuva: Pirkanmaan liitto, kuvamuokkaus Kerttu Loukusa 2022.

tässä työssä nimitystä seurakuntasali. Niitä saatetaan tai on saatettu kutsua myös kirkkosaleiksi, kokoussaleiksi tai juhlasaleiksi.

Tämä inventointiraportti on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään yleisesti inventoinnin tuloksia ja arvottamista, seurakuntataloa rakennustyyppinä sekä kootaan yhteen työn aikana kertynyttä tietoa pirkanmaalaisesta seurakuntatorakentamisesta ja sen muutoksesta noin 50 vuoden aikana. Työhön on koottu myös osio pirkanmaalaisien seurakuntatalojen suunnittelijoista. Seurakuntataloista on tehty lisäksi kooste niiden tyyppillisistä rakenneratkaisuista ja teknisestä kunnosta yleisesti. Toinen osa koostuu seurakuntatalojen inventointikorteista, joihin on liitetty loppuun kunkin rakennuksen arvottaminen. Inventoidut rakennukset ovat kunnittain aakkosjärjestyksessä.

Työn lopussa on liitteenä inventoinnin aikana koottu listaus pirkanmaalaisista seurakuntataloista, joita on maakunnan alueella enemmän kuin tämän työn rajauksen puitteissa on inventoitu. Ensin on esitetty inventoinnissa mukana olleet seurakuntatalot kunnittain, minkä jälkeen on listaus sen ulkopuolelle jääneistä kohteista. Jälkimmäinen lista ei ole kattava lista Pirkanmaan kaikista seurakuntataloista, vaan tarkoitettu antamaan kuvaa rakennustyyppien volyyymista maakunnassa ja täydentynee mahdollisissa jatkotutkimuksissa.

Tämä työ ei olisi syntynyt ilman pirkanmaalaisien seurakuntien yhteistyötä. Suuri kiitos seurakuntien henkilökunnalle, jotka ovat avanneet ovensa seurakunnan tiloihin ja arkistoihin sekä antaneet työn kannalta tärkeitä lisätietoja. Haluan vielä kiittää Pirkanmaan maakuntamuseon henkilöstöä ja erityisesti ohjaajaani rakennustutkija Miia Hinnerichseniä, joka on ollut tärkeänä tukena inventointia tehdessä.

Tampereella Vapriikissa 7.7.2022

Kerttu Loukusa, arkkitehti

Menetelmät

Inventoinnin on tehnyt arkkitehti Kerttu Loukusa 1.9.-31.11.2021 ja 21.3.-7.7.2022 välisenä aikana. Pirkanmaan maakuntamuseon rakennustutkijat Miia Hinnerichsen, Miinu Mäkelä, Jari Heiskanen ja Anna-Leena Lehto ovat toimineet työn ohjausryhmässä. Kohdekäynneillä ja arkistoista kerätyn aineiston perusteella Pirkanmaan maakuntamuseon perinerakennusmestari Anne Uosukainen on laatinut seurakuntatalojen kuntoa ja rakenteita käsittelevän osuuden.

Työn aluksi järjestettiin Tampereen hiippakunnan kanssa yhteinen tiedotustilaisuus Pirkanmaan seurakunnille alkavasta inventointityöstä. Tämän jälkeen seurakuntien kanssa sovittiin kohdekäyntien aikatauluista. Inventointityö on tehty kahdessa osassa. Ensimmäinen osio tehtiin syys-marraskuun aikana 2021, jolloin inventointiin yhteensä 28 seurakuntataloa Kangasalta, Lempäälästä, Nokialta, Orivedeltä, Pirkkalasta, Pälkäneeltä, Tampereelta ja Urjalasta. Toinen osa tehtiin maaliskuu-toukokuun aikana, jolloin inventoitiin yhteensä 22 seurakuntataloa Akaalta, Ikaalisista, Juupajoelta, Kuhmoisista, Kihniöstä, Mänttä-Vilppulasta, Parkanosta, Punkalaitumelta, Sastamalasta, Valkeakoskelta, Vesilahdelta, Virroilta ja Ylöjärveltä. Kohdekäyntipäiviä kertyi yhteensä 25. Kohdekäynneillä dokumentoitiin rakennukset valokuvaten sekä sisä- että ulkopuolelta ja tehtiin havaintoja ja muistiinpanoja. Kohdekäyntien yhteydessä Tampereen, Kangasalan ja Ylöjärven seurakuntia lukuun ottamatta tutustuttiin myös seurakuntien arkistoihin. Näihin arkistoihin tutustuttiin erikseen.

Inventointityössä on käyty läpi seurakuntatalorakentamiseen liittyvää kirjallisuutta ja arkistoaineistoa. Usein seurakuntataloja on sivuttu kirjallisuudessa kirkkorakentamisen ja muun seurakunnallisen rakentamisen, seurakuntien historiikkien ja kirkkotaidetta käsittelevien teosten yhteydessä. Seurakuntien internet-sivuilla on kootusti perustietojatietoja rakennuksista. Tärkeimpiä seurakuntataloihin liittyviä kirjallisia lähteitä on ollut teologi ja taidehistorioitsija FT Oscar Ortiz-Niemisen vuonna 2021 valmistunut väitöskirja pääkaupunkiseudun monitoimikirkosta, ”*Kaikenlaiselle toiminnalle tilaa riittää, kaikenlaisille seurakuntalaisille paikkoja on: monitoimikirkkoarkkitehtuuri Helsingin seudulla 1900-1960-luvuilla*”, minkä lisäksi Ortiz-Nieminen on laatinut 2022 Museoviraston Rakennettu hyvinvointi-sivustolle² artikkelin suomalaisesta seurakuntataloarkkitehtuurista. Pirkanmaalaisten seurakuntien ja kuntien historiikeista on saanut tiivistetysti tietoja seurakuntatalojen rakennusvaiheista ja muutoksista. Joistain yksittäisistä seurakuntataloista on tehty rakennushistoriallisia selvityksiä, inventointeja ja kuntokartoituksia.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteinen Basis- tietokanta on ollut kokoavana perustietojen lähteenä, mistä Niklas Turku koosti inventoitavien rakennusten tietoja excel-muodossa tutkimuskäyttöön. Seurakuntien arkistoista on löytynyt rakennuspiirustuksia, rakennusaikaisia asiakirjoja, valokuvia ja lehtileikkeitä, jotka antoivat tietoja rakennusten syntyvaiheista ja tehdyistä muutoksista. Työssä on käytetty myös Tampereen ja Kangasalan rakennusvalvonnan digitoituja ja paperisia rakennuslupa-asiakirjoja. Tämän lisäksi seurakuntien henkilökunnalta on saatu tietoja rakennuksista.

Tiedot inventoinnista on viety Tampereen historiallisten museoiden ylläpitämään Siiri-tietokantaan. Tässä raportissa on esitetty osa Siiriin tallennetusta inventointiaineistosta.³

siiri.tampere.fi: Pirkanmaan seurakuntatalot 2021-2022

Kohteiden arvottaminen ja arvojen luokittelu

Modernin rakennusperinnön arvottamisessa on joitain erityispiirteitä verrattuna vanhempaan rakennuskantaan. Rakennukset ovat historiallisesti vielä melko nuoria ja ne on usein rakennettu käytännönläheistä toimintaa varten. Tämä korostuu, mitä lähemmäs nykyhetkeä tullaan. Seurakuntatalojen arvottamisessa kriteereinä on käytetty niiden rakennustaiteellisia arvoja, historiallisia arvoja, säilyneisyyttä ja rakennuksen maisemallista ja kaupunkikuvallista merkittävyyttä. Rakennuksia on tarkastelu näillä kriteereillä sekä ulkopuolelta että sisätiloista.

Seurakuntatalojen rakennustaiteellisten ja-historiallisten arvojen kartoittamisessa on painotettu rakennusten ulkoasun ja tärkeimpien sisätilojen toteutuksen laatua ja säilyneisyyttä peilaten sitä aikakauden rakentamiseen. Seurakuntataloissa on sekä arjen toiminnan tiloja että juhlatiloja, joiden arkkitehtuuriin ja materiaaleihin on selkeästi panostettu arkisia tiloja enemmän. Tavoitteena on ollut löytää ja määritellä kunkin rakennuksen ominaispiirteet ja tehdä niiden perusteella arvottaminen verraten sitä inventoituun kokonaisuuteen. Työssä käytetyn kohtuullisen pitkän aikarajauksen vuoksi (1945–1999), kultakin aikakaudelta on pyritty löytämään omat merkittävät edustajansa.

Seurakuntatalojen arvottamisessa on sovellettu lakia rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010), jonka tavoitteena on turvata rakennetun kulttuuriympäristön ajallinen ja alueellinen monimuotoisuus, vaalia sen ominaisuutta ja erityispiirteitä sekä edistää kulttuurisesti kestävää hoitoa. Inventoinnissa ei oteta kuitenkaan kantaa rakennusten suojelekysymyksiin, vaan ne jätetään ratkaistavaksi kaavaprosessien yhteydessä. Lain (498/2010) mukaan rakennuksen merkittävyyttä voidaan arvioida sen harvinaisuuden, tyyppillisyyden, edustavuuden, alkuperäisyyden ja historiallisen todistusvoimaisuuden ja kerroksisuuden perusteella.

Seurakuntatalot ovat yleensä kunkin aikakauden rakentamisen laadukkaita edustajia. Seurakuntatalojen koko vaihtelee aina suurista seurakuntakeskuksista pieniin muutaman huoneen seurakuntakoteihin. Tämä on tuonut oman haasteensa kohteiden vertailuun. Monitoiminen rakennus koostuu jo lähtökohtaisesti eri hierarkiatason tiloista. Seurakuntatalit ovat usein kokonaistaideteoksia ja muut tilat, kuten kerhohuoneet ja toimistotilat on tehty arkisempaa käyttöä varten. Arkiset tilat ja asunnot ovat yleensä eniten muuttuneet käytön tarpeiden myötä, kun juhlatilat saattavat olla lähes alkuperäisessä asussaan. Sisätilojen arvottamisessa seurakuntatalilla ja siihen liittyvillä tiloilla on ollut suurempi painoarvo, kuin muilla arkisemmilla tiloilla, joita on arvioitu kokonaisuuden osina.

Teemainventointia voidaan hyödyntää esimerkiksi kuntien kaavoituksessa yleiskaavatyön yhteydessä, mutta asemakaavaa laadittaessa kohteiden tietoja tulee mahdollisesti täydentää.

Arvottamiseen ovat osallistuneet työn tekijän lisäksi Pirkanmaan maakuntamuseon rakennustutkijat Miia Hinnerichsen, Miinu Mäkelä, Jari Heiskanen ja Anna-Leena Lehto. Arvottaminen perustuu kohdekäynneillä tehtyihin havaintoihin ja tutkimuksen avulla saatuun tietoon.

Työssä käytetyt arvottamiskriteerit:

Historiallisesti arvokas

Kohde havainnollistaa siihen liittyviä yhteiskunnallisia, sosiaalishistoriallisia, asutushistoriallisia ja paikallishistoriallisia arvoja.

Rakennushistoriallisesti arvokas

Rakennus on oman aikakautensa rakennustavan tyypillinen tai innovatiivinen edustaja ja rakennuksen rakennusperinteiset ja tekniset kokonaisuudet, ominaispiirteet ja osat ovat hyvin säilyneet.

Rakennustaiteellisesti arvokas

Rakennus on edustava tai laadukas esimerkki aikakautensa arkkitehtuurista tai tunnetun suunnittelijan tuotantoa.

Kaupunkikuvallisesti / maisemallisesti arvokas

Kohteen sijainti on kaupunkikuvallisesti merkittävä: se on merkittävä osa katu- tai kaupunkinäkömää tai kiintopiste näkymässä ja/ tai muodostaa merkittävän maisemakokonaisuuden

Kohteet on luokiteltu arvottamiskriteerien perusteella kolmiportaiseen arvottamisasteikkoon:

1 Erittäin merkittävä

Oman aikansa seurakuntataloarkkitehtuurin laadukas ja tunnistettava edustaja, jonka ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet ja muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Kaupunkikuvallisesti / maisemallisesti merkittävä.

2 Merkittävä

Oman aikansa seurakuntataloarkkitehtuurin tunnistettava edustaja, jonka kokonaishahmo ja/tai julkisivut ovat pääosin säilyneet. Kaupunkikuvallisesti / maisemallisesti merkittävä.

3 Vaatimaton / merkittävästi muutettu

Rakennus edustaa rakennustaiteellisilta ja rakennushistoriallisilta sekä kaupunkikuvallisilta arvoiltaan vaatimatonta seurakuntataloarkkitehtuuria tai muutokset ovat olleet merkittäviä.

Työn tulokset - pirkanmaalainen seurakuntatalo rakennuksena

Rakennustyyppin yleisiä piirteitä

Seurakuntatalo rakennustyyppinä syntyi 1900-luvun alkupuolella vastaamaan teollistumisen ja kaupungistumisen myötä muuttuneisiin yhteiskunnan ja seurakuntaelämän tarpeisiin. Kirkoissa järjestettävien jumalanpalvelusten rinnalle syntyi aktiivinen ja monipuolinen seurakuntatoiminta hyvinvointi- ja vapaa-ajan palveluineen tukemaan seurakuntalaisten elämää. Seurakuntatalojen arkkitehtuurissa yhdistyvät arki ja juhla, mikä näkyy usein niiden julkisivujäsentelyissä ja monitoimisissa tilaohjelmissa. Ensimmäisiä seurakuntataloja rakennettiin Suomessa suurimpiin kaupunkeihin, kuten Helsinkiin ja Turkuun jo 1910-luvulla, mutta seurakuntalorakentamisen vilkkain aika sijoittuu 1960- ja 1970-luvuille.⁴ Pyykin seurakuntataloa (Strömmer 1928) ja Viinikan monitoimikirkkoa (Waskinen 1932) voitaneen pitää Tampereen ensimmäisinä seurakuntataloina.⁵ Punkalaitumelle rakennettiin 1915 ensimmäinen seurakuntatalo ja kiertokoulurakennus, joka purettiin tarpeettomana nykyisen seurakuntatalon valmistuttua 1950-luvulla.⁶

Seurakuntalorakentamisen alkutaipaleet ulottuvat Pirkanmaalla 1930-luvun tienoille. Yleensä tarve seurakuntataloille syntyi ennen kuin niitä päästiin rakentamaan, asiasta muistutettiin piispantarkastuksissa ja monesti asukkaat olivat aloitteentekijöitä oman seurakuntatalon saamiseksi.⁷ Seurakuntataloina toimi Pirkanmaalla 1900-luvun alkupuolella erilaisia seurakuntataloiksi muutettuja kokoontumistiloja, kuten vanhoja pappiloita, asuinrakennuksia tai entisiä rukoushuoneita, joita usein pidettiin epäsopivina ja vanhanaikaisina käyttöönsä. Myös osaa kirkkojen tiloista käytettiin kokoontumisiin. Varsinainen laajamittaisempi seurakuntalorakentaminen käynnistyi kuitenkin vasta maailmansotien jälkeen.⁸

Tampereen seurakunnat alkoivat jo 1930-luvulla kerätä varoja niin kutsuttujen syrjäalueiden seurakuntatalojen rakentamista varten. Taustasyinä oli uusien alueiden, kuten Pispalan liittäminen Tampereen kaupunkiin. Ensimmäisinä rakennushankkeina olivat Härmälän ja Pispalan seurakuntatalot, joiden suunnittelu aloitettiin 1930-luvun lopulla. Molemmat rakennukset valmistuivat lopulta vasta sotien jälkeen 1949 ja kummankin rakennuksen yhteydessä on myös myöhemmin toteutettu kirkko.⁹

Seurakuntatalojen toteutuneeseen lopputulokseen vaikutti joukko erilaisia tekijöitä, kuten seurakunnan koko ja käytettävä varallisuus, saadut avustukset, lahjoitukset ja lainat sekä valitun suunnittelijan näkemys ja aikakauden suunnitteluideologia. Myös rakennukselle valikoitunut tontti ympäristöineen, sijainti kaupunki- tai kylärakenteessa mahdollisine rakennusmääräyksineen sekä pääkirkon läheisyys vaikuttivat valittuun ulkoasuun ja tilasuunnitteluun. Seurakunnissa oli tavanomaista järjestää tutustumismatkoja jo rakennettuihin lähiseudun seurakuntataloihin, mutta myös muualle Suomeen. Retkien perusteella tehdyntä vertailun pohjalta seurakunnan nimeämä rakennustoimikunta laati seurakuntatalon tilaohjelman räätälöitynä omiin tarpeisiin.¹⁰

Suunnitelmat tilattiin joko tunnetulta seurakuntarakennusten ja kirkkojen suunnittelijalta tai vaihtoehtoisesti paikalliselta arkkitehdiltä tai rakennusarkkitehdiltä. Joissain tapauksissa, kuten Akaan Toijalassa ja Sastamalan Vammalassa, suunnittelusta järjestettiin arkkitehtikilpailu. Pirkanmaalaisien seurakuntatalojen suunnittelijoista tuotteliaimpia olivat tamperelaiset arkkitehdit Mikael Nordenswan, Pentti Turunen sekä Tampereen kaupunginarkkitehti Bertel Strömmer, mutta tyypillisesti kukin arkkitehti on suunnitellut vain yhden tai muutaman inventoinnissa mukana olleen seurakuntatalon. Strömmer suunnitteli myös inventoinnin rajauksen ulkopuolisia seurakuntataloja, kuten Tampereen Pispalan ja Kalevan seurakuntatalot. Kirkkohallituksen vuonna 1955 antaman ohjeistuksen jälkeen seurakunnat lähettivät sille tarkastettavaksi seurakuntatalojen piirustukset.¹¹

Seurakuntatalon rakentaminen oli usein pienen maaseutuseurakunnan suurin rakennushanke ja taloudellinen ponnistus sitten pääkirkon rakentamisen. Toisinaan halutusta tilasuunnitelmasta jouduttiin lopulta hieman tinkimään (Oriveden Eräjärvi, Sastamalan Vammala) tai rakentamaan seurakuntatalo kahdessa vaiheessa (Mänttä). Varojen saamiseksi saatettiin järjestää erilaisia varainkeruutempauksia, kuten Eräjärvellä järjestetty lumppukeräys. Myös paikalliset asukkaat, elinkeinoelämän toimijat tai kunnat antoivat tulevaa seurakuntataloa varten erisuuruisia lahjoituksia aina astiastoista tontteihin.¹²

Nokian Linnavuoren seurakuntataloa varten (1960) Valmet Oy vuokrasi seurakunnalle omistamansa tontin ja antoi lahjoituksena pihalla seisovan ristin. Seurakuntatalon rakennustoimikunta teki 1950-luvun lopulla tutustumisretkiä lähiseudun seurakuntataloihin. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Seurakuntatalon sijoittuminen kaupunki- tai kylärakenteeseen

Pirkanmaalaiset seurakuntatalot sijaitsivat pääosin näkyvällä paikalla kunnan, asuinalueen tai kylän keskuksessa. Koska inventointiin sisällytetyissä seurakuntataloissa ei itsessään ole kirkkoja, sijaitsivat ne usein kirkon läheisyydessä tai sitten erillisinä seurakuntataloina asuinalueilla. Seurakuntataloja ympäröi lähes aina väljähkö hoidettu puistomainen piha-alue leikkipihoineen ja paikoitusalueineen. Jotkin seurakuntatalot ovat osana tiivistä kaupunkirakennetta, kuten Akaan Toijalassa tai Mäntässä. Joissain tapauksissa laaja pysäköintikenttä seurakuntatalon edustalla hallitsee kaupunkikuvaa tai kylänraittia (Kihniö, Sastamalan Keikyä ja Kiikoinen, Virrat). Seurakuntataloja voidaan jaotella niiden kaupunkikuvallisen sijoittumisen mukaan ”lähiöseurakuntataloihin” (Tampereen Nekala ja Peltolampi, Kangasalan Vatiala), ”kortteliseurakuntataloihin” (Mänttä, Akaa, Valkeakoski) ja kirkonkylän seurakuntataloihin (Ikaalinen, Punkalaidun, Pälkäne, Ylöjärvi) sekä kirkon yhteydessä oleviin seurakuntataloihin (Tampereen Hervannan ja Lielahden kirkot, Akaan Viialan kirkko ja seurakuntatalo), jotka rajattiin teemainventoinnin ulkopuolelle. Seuraavaksi käsitellään lähemmin kolmea ensiksi mainittua inventoitua rakennustyyppiä. Esitetty kaupunkikuvallinen tyypittely on suuntaa antava ja monessa seurakuntatalossa voi olla näitä yhdisteleviä piirteitä.

Lähiöseurakuntatalot, joita on Tampereella, Pirkkalassa, Lempäälässä ja Kangasalla, sijaitsivat varsinaisen ydinkeskustan ulkopuolella asuinalueiden keskusalueiden tuntumassa tai jopa sijoitettuina ostoskeskuksiin. Seurakuntataloa ympäröivä puistomainen piha erottaa

Seurakuntatalojen suunnittelijoita Pirkanmaalla

Pirkanmaalaisia seurakuntataloja on suunnitellut melko laaja joukko suunnittelijoita: arkkitehteja, rakennusarkkitehteja tai rakennusmestareita. Heistä osa on paikallisia suunnittelijoita, usein arkkitehtejä ja arkkitehtitoimistoja Tampereelta. Joitain suunnittelijoita on myös pääkaupunkiseudulta tai muualta Suomesta. Suunnittelijan valintaan on vaikuttanut mahdolliset suunnittelukilpailut, arkkitehdin aikaisemmat seurakuntatalototeutukset, tuttuus tai paikallisuus.¹³

Muutamit arkkitehdit ovat suunnitelleet Pirkanmaalle useampia seurakuntataloja, joista tuotteliaimpia ovat arkkitehdit Mikael Nordenswan ja Pentti Turunen, mutta usein kukin arkkitehti on suunnitellut vain yhden inventoinnissa mukana olleen seurakuntatalon. Helsinkiläinen arkkitehti Erkki Virkkunen on suunnitellut valtakunnallisesti useita seurakuntataloja¹⁴, joista Pirkanmaalle Lempäälän Lempoisten seurakuntatalon. Inventoinnissa mukana olevat seurakuntatalot on merkitty kursiivilla.

arkkitehti Bertel Strömmer (1890–1962) Tampereen kaupunginarkkitehti (*Epilän seurakuntatalo 1950, Punkalaitumen seurakuntatalo 1955*). Muita uskonnollisia rakennuksia Tampereen Pispalan kirkko ja seurakuntatalo, Lamminpään hautausmaan vanha siunauskappeli/seurakuntatalo, Tampereen vapaakirkko, Tampereen helluntaiseurakunnan rukoushuone Saalem yhd. Pentti Turusen kanssa)¹⁵

arkkitehti Mikael Nordenswan (1904–1986) Aikakauden tuottelias sakraalirakennusten suunnittelija. Työskennellyt Strömmerin alaisena ennen omaa toimistoa. (*Kangasalan Kirkonkylän seurakuntakoti 1952, Messukylän seurakuntatalo 1955, Vehmaisten seurakuntatalo 1955*, Kolhon kirkko, Mänttä-Vilppula 1955, Nokian Koskenmäen seurakuntatalo 1954, useita siunauskappeleita, Keuruun Haapamäen kirkko 1953, Länsi-Porin kirkko 1960)¹⁶

arkkitehti Pentti Turunen (1924–2016) Suunnitellut lukuisia seurakuntataloja Pirkanmaalle. (Kangasala: *Ruutanan seurakuntatalo 1959, Suoraman seurakuntakeskus 1968, Sahalahden seurakuntatalo 1976*, Tampere: Lielahden kirkko 1961, Uudenkylän seurakuntatalo 1966, Olkahisen seurakuntatalo 1980, *Oriveden Eräjärven seurakuntakoti 1967, Ylöjärven Viljakallan seurakuntatalo 1966*)

arkkitehti Pekka Ilveskoski (1931–1987) (*Nekalan seurakuntatalo, Tampere 1969, Ylöjärven seurakuntakeskus 1979*, Euran seurakuntakeskus 1982. Muita rakennuksia: Tampereen Näsinneula 1971, Tampereen poliisitalo 1963, Sara Hildénin taidemuseo, Tampere 1979 yhdessä Asko Rasinpään kanssa)¹⁷

arkkitehti Erkki Virkkunen (1924–1986) Monipuolinen helsinkiläinen arkkitehti. (*Lempäälän Lempoisten seurakuntatalo 1963*, Leivonmäen kirkko 1960 ja seurakuntakoti 1969, Joutsa, Riihimäen Kirkkopuiston seurakuntakoti 1964, Seurakuntakoti Multia 1965, Lammin seurakuntatalo 1955, Juvan seurakuntatalo 1976, Keuruun siunauskappeli 1962)¹⁸

arkkitehdit Anja ja Aarno Hakanen (*Linnavuoren seurakuntatalo, Nokia 1960, Kirkkoveräjän seurakuntatalo, Pirkkala 1962, vanhin osa*)

arkkitehti Jaakko Ilveskoski (1912–1984) Tampereen kaupunginarkkitehti Strömmerin jälkeen (*Oriveden seurakuntatalo 1969*, Pispalan kirkko, Tampere 1971)¹⁹

arkkitehti Heimo Kautonen (1910–2001) (*Mäntän seurakuntatalo, Mänttä-Vilppula 1958*)

arkkitehti Mirjam Kulmala (*Vammalan seurakuntatalo, Sastamala 1969, Ikaalisten seurakuntatalo 1975*)

arkkitehti Veikko Larkas (*Akaan seurakuntatalo 1955*) useita kirkkoja Suomessa, kuten Veitsiluodon kirkko 1957, Kauhajoen kirkko 1958, Kolarin kirkko 1965, Valkeakosken kirkko 1969)²⁰

rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen (*Tottijärven seurakuntatalo, Nokia 1974, Mouhijärven seurakuntatalo, Sastamala 1975*)

arkkitehti Veikko Nurmi, Arkkitehtuurtiimisto Nurmi ja Rantanen (*Luopioisten seurakuntakeskus 1986, Pälkäne*)

arkkitehti Helge Iivari Railo (*Kiikan seurakuntatalo, Sastamala 1969*)

arkkitehti Raine Rauthovi ja Arkkitehtitoimisto Majamaa (*Linnainmaan seurakuntakeskus 1992, Tampere*)

arkkitehtitoimisto Vahtera & Heino (*Peltolamin seurakuntatalo 1971*, Peltolamin metsälähiö, Tampere)

Lähiöseurakuntatalo ja puistopiha: Peltolammin seurakuntakeskus (1971) sijaitsee vehreän puistopihan ympäröimänä Tampereen Peltolammin asuinlähiössä. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

niitä muusta kaupunkirakenteesta, kerrostalo- tai pientaloalueesta. Jotkin seurakuntatalot ovat osa suurempaa liikerakennusta kuten Tampereen Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti tai Hallilan seurakuntatalo.

Kaupunkirakenteessa tiiviisti sijaitsevien ”kortteliseurakuntatalojen” ominaispiirteitä ovat sijainti suoraan katulinjassa näkyvällä paikalla ja rakennuksen ulkoasun sovittaminen ympäröivään kaupunkirakenteeseen. Niissä on melko laaja kerrostalomainen osa (Mänttä, Valkeakoski, Akaa) tai siihen yhdistetty erillinen kerrostalo (Messukylä). Katutasossa on saattanut alun perin olla myös vuokrattavia liiketiloja, joita on myöhemmin paikoin muutettu seurakunnan käyttöön. Pihojen viheralueet eivät ole kovinkaan suuria. Kirkko sijaitsee lähistöllä, usein kadun toisella puolella ja selkeästi omalla tontillaan.

Kirkonkylien seurakuntatalot sijaitsevat eri kokoisissa kunta- tai kyläkeskuksissa historiallisen pääkirkon läheisyydessä, sitä ympäröivän kirkkopuiston liepeillä. Kirkkojen viereen sijoitetut seurakuntatalot ovat ulkoasultaan usein alisteisia ja mukautuvia suhteessa viereiseen kirkkoon. Rakennuksen sijoituessa kirkonmäelle, seurakuntatalo on sovitettu porrastaen rinteeseen matalampi sisäänkäyntiosa kirkkoon ja kadulle päin (Ikaalinen, Parkano, Pälkäne, Sastamalan Kiikoinen). Rakennuksen todellinen kaksikerroksinen volyymi paljastuu vasta alarinteen puoleisella sisäpihalla.

Seurakuntatalojen moninaiset ulkoasut

Pirkanmaalaiset seurakuntatalot noudattelevat pitkälti aikakauden ihanteita seurakuntaloarkkitehtuurissa ja rakennustavan käytänteitä Suomessa.²¹ Lopputulokseen on vaikuttanut pitkälti valitun suunnittelijan taito toteuttaa seurakunnan toivoma tilaohjelma ja luoda rakennukselle mielenkiintoinen ympäristöönsä sopiva ulkoasu annetun budjetin rajoissa. Inventoitujen seurakuntatalojen moninaisista ulkoasuista voi löytää yhteneviä piirteitä. Julkisivuissa rakennuksen luonne, arkinen ja pyhä yhdistyvät. Tämä näkyy juhlatilojen julkisivujen rikkaampana jäsentelynä ja erikoismuotoiltuina ikkunapintoina. Seurakuntasali nousee lähes aina muuta rakennusmassaa korkeammalle ja kattolyhdyt ovat yleisiä. (Tampereen Koivistonkylä ja Linnanmaa, Kangasalan Suorama).

Kirkonkylän seurakuntatalo. (Kuva vasemmalla) Pälkäneen seurakuntatalon (1979) matala vähäeleinen pääsisäänkäynti kadulle päin. Taustalla näkyy punatilinen kirkko (Engel, 1839) ja seurakuntatalon julkisivutiilen sävy on sovitettu siihen. (Kuva oikealla) Seurakuntatalo on pihan puolelta kaksikerroksinen. Seurakuntasalin suuret ikkunat avautuvat järvimaisemaan. Kuvat: Kerttu Loukusa 2021.

Pihalla seisova tai julkisivuun kiinnitetty risti ja seurakuntatalon nimi kertovat rakennuksen käyttötavasta. Pääsisäänkäynnin edustalla on usein melko yksinkertainen katos ulokkeena tai sisäänvetona. Seurakuntasali-osa nousee muuta rakennusmassa korkeammalle ja siinä on muusta rakennuksesta poikkeava pulpettikatto, ikkunaukotus ja muodonanto. Puhtaaksi muurattu tiili on ollut hyvin suosittu julkisivumateriaali seurakuntataloissa 1960-luvulta lähtien. Kuvassa Vammalan seurakuntatalo (arkkitehti Mirjam Kulmala 1968). Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Asuin- tai toimistosiiپی on ulkoasultaan varsinaista seurakuntasaliosaa arkisempi ja matalampi. Tästä poikkeuksena ovat niin kutsutut ”kortteliseurakuntatalot” (Mänttä, Akaa, Valkeakoski), joissa asuin- tai toimistosiiپی-osa on saman korkuinen kuin seurakuntasali, jonka paikka on osoitettu poikkeavana julkisivun sommitteluna.

Keskeisestä sijainnistaan huolimatta rakennus ei välttämättä ulkoasultaan erotu merkittävästi katukuvasta. Tämä korostuu etenkin kirkkojen viereisissä seurakuntataloissa, jotka ovat niihin verrattuna pelkistetympiä ja arkisempia. Julkisivusävy on usein sovitettu van-

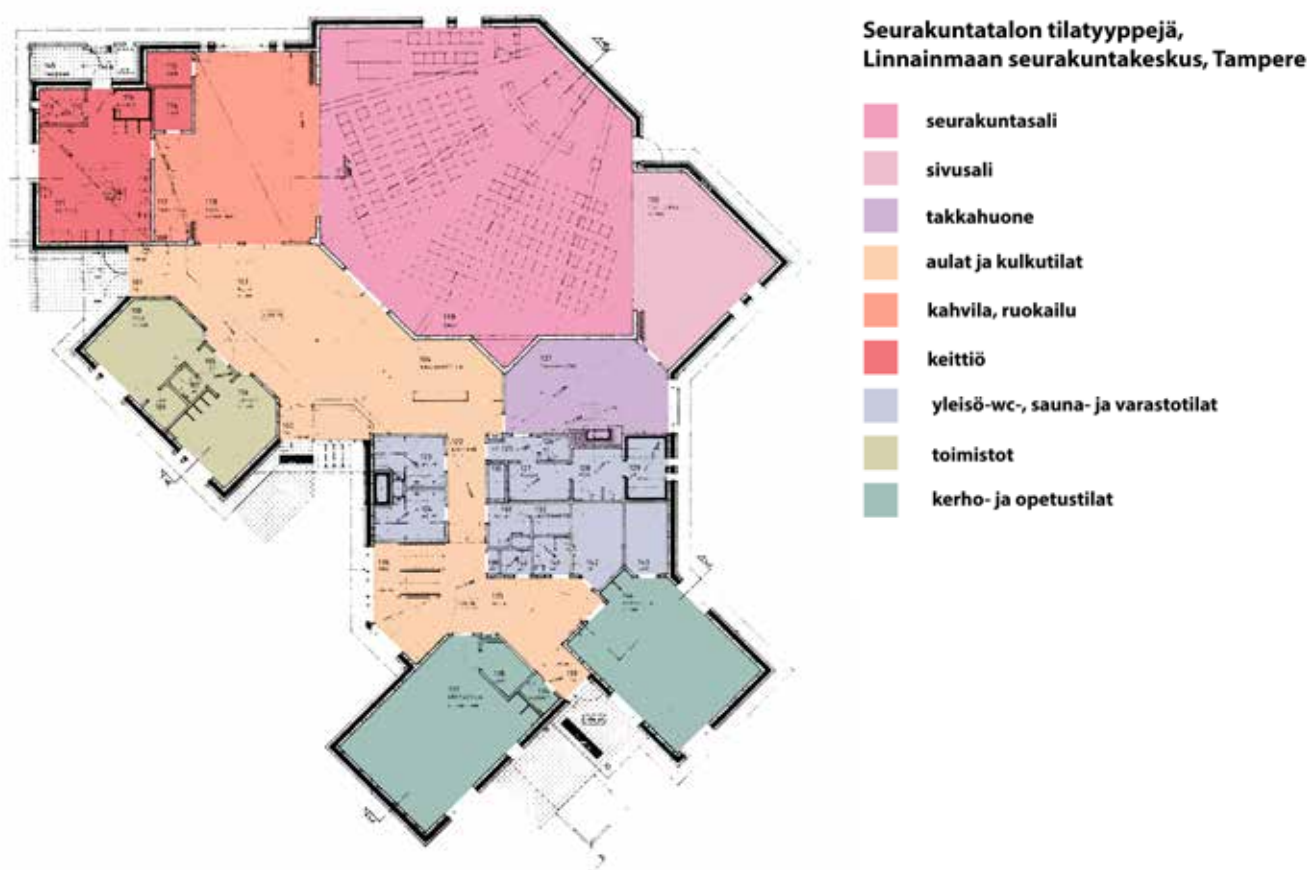
haan kirkkoon, vaikka ulkoverhousmateriaali olisikin eri (Ikaalinen, Sastamalan Kiikoinen, Pälkäne, Kuhmoinen).

Osaan inventoiduista rakennuksista oli tehty merkittäviä muutoksia julkisivuihin ja erisuuruisia laajennuksia. Yleisin muutos oli 1960- ja 1970-luvun seurakuntatalon tasakaton muuttaminen auma-, harja- tai pulpettikatoksi. Joissain tapauksissa muutos on melko huomaamaton (Kangasalan Vatiala), kun taas jossain tapauksissa rakennuksen ajoittaminen ja alkuperäinen ulkoarkkitehtuuri on hämärtyntä (Kangasalan Suorama, Sastamalan Mouhijärvi ja Keikyä, Virrat, Ikaalinen).

Seurakuntatalojen sisätilat: arki ja pyhä yhdistyy

Pirkanmaalaisten seurakuntatalojen koot ja tilaohjelmat vaihtelevat suurista seurakuntakeskuksista pienempiin kirkonkylän tai lähiön seurakuntataloihin. Ne ovat monitoimirakennuksia, joista löytyy toistuvia tilatyyppejä. Asuinlähiöissä arkisempi toiminta päiväkerhoineen korostuu, ja pienemillä paikkakunnilla kirkon lähelle sijoitettu seurakuntatalo on usein myös seurakunnan hallinnollinen keskus ja vaihtoehtoinen jumalanpalvelusten pitopaikka talviaikaan.²²

Kaikissa inventoiduissa rakennuksissa oli seurakuntasali. Salien koot ja juhlavuuden aste vaihtelivat. Monitoimiset salit tukevat läheisen kirkon tai siunauskappelin toimintaa juhlatiloina, kirkkokahvien pitopaikkana tai jopa liikuntasaleina. Siihen liittyvät sisääntuloaula naulakkotiloineen, siirto- ja paljeovin erotettavat sivu- ja ruokasalit sekä niiden yhteydessä oleva keittiö. Salien valaistus on suunniteltu osana tilan arkkitehtuuria ja niissä on käytetty laadukkaita valaisimia.

Kaaviokuva seurakuntatalon tyypillisistä tilatyypeistä. Esimerkkinä on Linnainmaan seurakuntakeskuksen 1.kerroksen pohjapiirustus (Arkkitehdit Majamaa & arkkitehti Raine Rauthovi, 1992). Pohjakuva Tampereen kaupunki, kuvamuokkaus Kerttu Loukusa.

Seurakuntasali (yllä vasemmalla) ja ruokailutila (yllä oikealla): Tampereen Messukylän seurakuntatalo (arkkitehti M. Nordenswan 1955). Seurakuntasalin kattomuoto mukailee vanhaa keskiaikaista kirkkoa. Seinät ja katto on rapattu ja alttariseinä on verhoiltu puulla. Ruokasali on erotettu seurakuntatalista paljejeilla ja molemmat tilat on varustettu design-valaisimilla. Keittiöön avautuu tarjoiluluukku ja salista on kulku terrassipihalle. Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Seurakuntatalojen saleissa on niihin suunniteltuja alttarikalusteita ja taidetta. Saleja voidaan tarpeen mukaan sisustaa irtotuoleilla ja pöydillä. Seurakuntataloissa olleet paramentit eli kirkkotekstiilit olivat pitkälti vähäeleisiä ja moderneja. Saleissa ei yleensä ollut varsinaista alttaritaulua, vaan alttariseinään oli useimmiten ripustettu yksikertainen puinen tai metallinen risti tai krusifiksi. Salien ja aulojen seinillä oli sankarivainajien muistolaattoja, puureliefejä ja useimmasta seurakuntatalosta löytyi seinäryijy.

Seurakuntataloihin rakennettiin työntekijöiden asuntoja aina 1980-luvulle saakka. Pienemmälle maaseutupaikkakunnalle, kuten Oriveden Eräjärvelle, asunnon saaminen seura-

Kuvakollaasi seurakuntatalojen arkisista tiloista, kiinteästä sisustuksesta ja yksityiskohdista. Arkisempia tiloja edustaa eri ikäisille suunnatut päiväkerho ja -harrastetilat, partiokolot sekä toimistotilat. Lähes jokaisesta inventoidusta seurakuntatalosta löytyi myös takkahuone tulisijoineen. Etenkin salitilojen vetimet ovat usein yksilöllisiä. Vasemmalta ylhäältä lähtien: 1 partiokolo, Kangasalan kirkonkylän seurakuntakoti; 2 vedin, Akaan seurakuntatalo; 3 kierreportaat, Kiikan seurakuntatalo; 4 risti/krusifiksi, Linnainmaan seurakuntakeskus; 5 avotakka, Akaan seurakuntatalo; 6 vetimet, Messukylän seurakuntatalo; 7 kerhotila, Pälkäneen seurakuntatalo. Kuvat: Kerttu Loukusa 2021–2022.

kuntatalon yhteyteen oli tärkeää, koska vuokra-asuntoja työntekijöille ei yksinkertaisesti ollut. Asunnon tarjoaminen helpotti vahtimestarien, diakonien ja kanttorien palkkaamista sekä toi vuokratuloja, ja olihan kätevää, että rakennuksessa oli henkilökuntaa lähes aina paikalla.²³ Joissain seurakuntataloissa on ollut myös kirkkoherrojen virka-asuntoja. (Akaa, Mänttä, Valkeakoski).

Pohjaratkaisun ja käytön muutos aikavälillä 1945–2022

Seurakuntien tilatarpeiden muutos näkyy uudempien, 1980- ja 1990-luvuilla rakennettujen seurakuntatalojen pohjaratkaisuissa ja tehdyissä muutoksissa ja laajennuksissa tätä varhaisempiin rakennuksiin. Joihinkin seurakuntataloihin on tehty suuriakin laajennuksia, etenkin 1970–1980-luvuilla (Orivesi, Pirkkalan Kirkkoveräjä, Vesilahti). Sittenmin tilat saattavat olla nykykäytölle liian suuret.

Asuntoja ei enää rakennettu 1990-luvulla, eikä usein enää 1980-luvullakaan. Tästä poikkeuksena ovat Akaan Kylmäkosken (1982) ja Tampereen Koivistonkylän seurakuntatalot (1986). Asuntoja on muutettu myöhemmin toimisto- ja kerhotiloiksi, mutta osa niistä oli inventointihetkellä tyhjillään (Nokian Tottijärvi, Tampereen Vehmainen) tai edelleen käytössä asuntoina (Juupajoen Kopsamo, Sastamalan Keikyä, Ylöjärven Kuru). Seurakuntatalojen keittiöitä on laajennettu ja uudistettu suurtalouskeittiöiksi. Wc-tilat ovat suurentuneet ja esteettömyys on yleisesti parantunut. Seurakuntataloissa olleista uima-altaista on luovuttu ja saunat ovat pitkälti vajaakäytöllä. Hallintotiloja ja toimistoja on myös jäänyt osin vajaakäytölle seurakuntien yhdistyessä 2000-luvulla.

Pirkanmaalaiset seurakuntatalot vuosikymmenittäin

1940–1950-luvun seurakuntatalo

Kangasalan kirkonkylän seurakuntatalo ulkoa (arkkitehti Mikael Nordenswan, 1952). Seurakuntasaliosan kirkkomainen muotokieli viittaa historiaan, arkisemmat tilat ovat modernimpia ja pelkistetympiä. Kuva: Kerttu Loukusa, 2021.

Seurakuntatorakentaminen alkoi vilkastua Pirkanmaalla 1950-luvulta lähtien, kun 1940-luvun sota-ajan aiheuttamista viivästyksistä päästiin. Aikakauden seurakuntataloissa on pienimittakaavaisen kirkon piirteitä yhdistettynä 1950-lukulaiseen asuntorakentamiseen. Inventoiduista seurakuntataloista kaikki olivat valmistuneet 1950-luvun puolella.

Tyypillisiä julkisivumateriaaleja ovat vaihtelevat rappauspinnat, luonnonkivisokkelit, pe-subetonilaatat, tiilikatteet ja ikkunoissa ja ovissa on usein käytetty tammea tai maalattua puuta. Arki- ja juhlatilojen hierarkia on osoitettu poikkeavana massoittelemalla, ikkuna-aukoituksella ja käytetyillä materiaaleilla sekä yksityiskohtien rikkauksella niin sisä- kuin ulkotiloissa. Seurakuntasalit ovat kirkkosalimaisia ja niissä on usein parvi.

1960–1970-luvun seurakuntatalo

Lempoisten seurakuntatalo, Lempäälä (arkkitehti Erko Virkkunen, 1963). Aulatilassa on käytetty viimeistelyjä, pelkistettyjä yksityiskohtia ja laadukkaita materiaaleja. Niistä mainittakoon elävä punaruskeasävyinen klinkkerilattia ja sirot tammi-lasi-metallirakenteiset tuulikaapit. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Seurakuntataloja rakennettiin 1960- ja 1970-luvuilla varsin paljon. Väkiluvun kasvu ja vilkastunut lähiörakentaminen lisäsivät niiden tarvetta. Kasvavilla alueilla oli etenkin lasten ja nuorten kokoontumistiloista pulaa (Nokian Linnavuori). Myös monet kirkonkylät ja keskustaajamat saivat aikakaudella omaan käyttöön suunnitellut seurakuntatalonsa (Oriveden Eräjärvi, Lempäälä, Ylöjärven Kuru).²⁴ Seurakuntatalojen arkkitehtuuri muuttui yleisen rakentamisen trendin mukaisesti 1960-luvulta lähtien pelkistettyyn ja rationaaliseen suuntaan.²⁵ Tiilestä tuli seurakuntatalojen julkisivujen yleisin verhousemateriaali. Rakennuksissa korostui huomiota herättävän ulkoasun sijaan näkymät rakennuksen sisältä ympäröivään maisemaan. Muuta tasakattoista rakennusmassaa korkeammalle nouseva seurakuntasalin pulpettikattoinen lyhtyaihe yleistyi. Tilaohjelmat kasvoivat ja monikäyttöisyys korostui. Seurakuntatalojen saunasastoille rakennettiin jopa uima-altaita (Nokian Tottijärvi, Ylöjärvi).

1980–1990-luvun seurakuntatalo

Luopioisten seurakuntatalo, Pälkäne (1986, Arkkitehtuuritoimisto Nurmi & Rantanen) Sisäkuva seurakuntasalista. Alttaritauluna toimii ristin mallinen ikkuna. Salissa on luopiolaisen kuvanveistäjä Uuno Nurmen puuveistoksia- ja -reliefejä. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Lähiörakentaminen ja kirkonkylien kehittäminen jatkui 1980- ja 1990-luvuilla, vaikka lukumääräisesti uusien seurakuntatalojen määrä väheni. Paikkaan sovittaminen ja historiaviittaukset, erilaisten muotoaiheiden ja ulkoarkkitehtuurin variaatiot, yksityiskohdissa näkyvä leikittelevä postmodernismi sekä symboliikan käyttö yleistyivät edelliseen aikakauden verrattuna (Kuhmoinen, Tampereen Linnainmaa). Paikallisuus ja pienimittakaavaisuus korostuivat ja satula- ja aumakatto yleistyivät tasakaton sijaan. Tiiliverhous säilyi pääasiallisena julkisivumateriaalina ja siihen yhdistettiin usein puuverhoilua.

Seurakuntatalojen rakenteista ja teknisestä kunnosta (Anne Uosukainen)

Yleistä

Inventoiduista rakennuksista vanhin on Tampereen Epilän seurakuntatalo. Sen alkuperäinen osa on suunniteltu 1940-luvulla ja valmistunut vuonna 1950. Nuorimmat rakennukset ovat Kuhmoisten ja Tampereen Hallilan seurakuntakodit vuodelta 1997. Rakennuksia on laajennettu, korjattu ja niihin on tehty tarpeen mukaisia muutoksia aina näihin päiviin asti. Pirkanmaan seurakuntatalojen pitkän rakentumishistorian aikana rakennustekniikka ja -materiaalit ovat muuttuneet merkittävästi, kun käsityövaltaisesta rakentamisesta on siirrytty teollisesti valmistettuihin rakennusosiin. Luonnonmateriaalien rinnalle ja niitä korvaamaan on tuotu uusia, teollisia tuotteita, joiden pitkäkestoisuutta tai yhteensopivuutta vanhojen materiaalien kanssa ei ole täysin tunnettu. Kaikilla aikakausilla on kehitelty myös sellaisia rakenneratkaisuja, jotka ovat myöhemmin osoittautuneet hankaliksi ylläpitää, heikosti Suomen olosuhteisiin soveltuviksi tai kosteusteknisiltä ominaisuuksiltaan kerrassaan epäonnistuneiksi. Seurakuntien rakentaminen on ollut yleisesti ottaen laadukasta ja noudattanut aikakautensa parhaita käytäntöjä, mutta edellä mainitut rakentamiskulttuurin ilmiöt näkyvät myös seurakuntatalojen korjaushistoriassa ja nykytilassa.

Inventointi käsittää yhteensä viisikymmentä seurakuntataloa, jotka voidaan jaotella karkeasti kolmeen ryhmään niiden alkuperäisen rakentamisvuoden perusteella: 1950-luku, 1960-70-luvut ja 1980-90-luvut. Kun tarkastellaan näiden eri aikakausien seurakuntatalojen rakenteita, korjaushistoriaa ja nykytilaa, on jokaisessa ryhmässä tunnistettavissa omia erityispiirteitään. Havainnot perustuvat inventoinnin kenttätöissä kerrytettyihin valokuviin, haastatteluihin ja arkistomateriaaliin.

1950-luku

1950-luvulla valmistuneita seurakuntataloja inventoitiin 10 kpl, joista noin puolet on yhä aktiivisesti alkuperäisessä käytössä.

Aikakaudelle tyypillisesti rakennuksissa on satula- tai aumakatto, katon alla tuulettuva kylmä ullakko tai väljä tuuletustila sekä betonirakenteinen kellarikerros, johon on sijoitettu alkujaan lähinnä varasto-, apu- ja teknisiä tiloja. Myöhemmän ajan seurakuntaloista poiketen kellarin ja vintin lisäksi on useimmissa enemmän kuin yksi kerros. Alin (tai ainoa) pääkerros on yleensä selkeästi maanpinnan yläpuolella, joten sisäänkäynteihin johtaa porras. Tämä aiheuttaa haasteita esteettömyydelle, mutta on hulevesiä ajatellen edullista.

Jälleenrakennuskauden maanvastaisten betonirakenteiden lämmön- ja vedeneristys ovat nykymittapuulla heikkoja. Rakenteen ulkopuolelta puuttuu lisäksi kapillaarikatko, joten viimeistään vedeneristyksen ikääntyessä maaperän kosteutta pääsee siirtymään rakenteen läpi sisätilaan. Nämä ominaisuudet aiheuttavat ongelmia kellareiden käyttötarkoituksen muuttuessa vaativammaksi, jolloin maanvastaisia betonirakenteita saatetaan verhota kosteutta pidättävillä tai orgaanisilla materiaaleilla. Vanhat vedeneristyssivelyt saattavat lisäksi sisältää haitallisia määriä PAH-yhdisteitä, useimmiten kreosoottia. Ongelmien syntymistä edesauttaa puutteellinen ilmanvaihto ja katto- sekä hulevesien ajautuminen perustuksille, jolloin perusmuuri ja sen myötä kellaritilat pysyvät jatkuvasti kosteina.

Toinen nyttemmin ongelmalliseksi muodostunut aikakauden rakenne on kotelomainen välipohja, jonka orgaaniset täytteet ovat saattaneet mikrobivaurioitua esim. putkivuotojen yhteydessä. Jos välipohja on betonirakenteinen kaksoislaattavälipohja, on teknisistä syistä onteloon jäänyt ylälaatan valumuotti. Muottilaudat ovat voineet homehtua jo rakennusvaiheessa ja kuivuttuaan olla harmittomia vuosikymmeniä, mutta jossain vaiheessa rakennuksen käyttöhistoriaa mikrobit saattavat kulkeutua huoneilmaan esimerkiksi tiivistämätömien läpivientien kautta.

Vielä 1950-luvulla kestävä ja kosteusteknisesti toimiva massiivitiili oli yleinen ulkoseinien kantava rakenne, niin myös inventoiduissa kohteissa. Joukossa oli ainoastaan yksi rankorakenteinen puurakennus, Lempäälän Kuljun entinen srk-talo. Erillinen kantava runko, sen ulkopuolella mineraalivillaeriste ja tiiliverhous ilman tuuletusrakoa on kosteusvaurioille altis rakenne, joka yleistyi jo 1950-luvulla syrjäyttäen vähitellen massiivitiilisen ulkoseinän. Käytettävissä olevien rakennepiirustusten perusteella rakennetyyppejä ei kuitenkaan vaikuttanut olevan näissä vanhimmissa inventoiduissa seurakuntataloissa.

Kaikkiin inventoituihin 1950-luvun kohteisiin on tehty yksi tai useampi korjaus- tai muutostyö, kahta on lisäksi laajennettu 70-luvulla. Yhdessä taloista oli korjattu kellarin kosteusvaurio, muiden korjaushistoriasta löytyi lähinnä tavanomaisia määräaikaikorjauksia. Vesikatto on uusittu lähes kaikkiin, samoin talotekniikkaa on luonnollisesti jouduttu päivittämään. Kahdessa kohteessa on havaittu sisäilmaongelmaa, minkä johdosta niiden purkamista harkitaan.

1960- ja 1970-luvut

Pääosa Pirkanmaan seurakuntataloista on rakennettu 1960- ja 1970-luvulla, inventoinnissa mukana on 28 tuon ajanjakson rakennusta. Inventointihetkellä neljä kohdetta oli vajaalla käytöllä tai muussa kuin seurakunnan käytössä.

Rakennusten tyylipiirteet ja niiden myötä rakenteelliset ratkaisut muuttuivat suuresti juuri näillä vuosikymmenillä, seurakuntien ollessa vahvasti muutoksessa mukana. Suosittiin matalia, linjakkaita, maan pintaa myötäileviä rakennuksia, joissa sisätila liittyi ulkotilaan sananmukaisesti portaattomasti. Suurimmassa osassa inventoiduista rakennuksista on kellarin lisäksi vain yksi kerros, ainoastaan Urjala (2 krs) ja Tampereen Peltolampi (3 krs) poikkeavat linjasta. Matalat rakennukset levittäytyvät vastaavasti aiempaa laajemmalle alalle ja niistä noin kaksi kolmannesta sijoittuu ainakin osittain rinteeseen.

Huollon ja ylläpidon kannalta ehkä merkittävin muutos oli tasakattojen yleistyminen. Ikäryhmän inventoiduista kohteista yli kaksi kolmannesta (21 kpl) toteutettiin alkujaan tasakattoisina. Tasakatoille on tyypillistä räystäiden puuttuminen ja sadevesien johtaminen pois kattokaivojen kautta, mikä lisää sekä ulkoverhouksen säärasitusta että sadevesijärjestelmän huoltotarvetta ja vaurioherkkyyttä. Kattokaivojen tukkeutuessa ja vesikatteen tai sadevesiputkiston rikkoontuessa vesi pääsee välittömästi yläpohjan rakenteisiin, mikä jää etenkin vähäisissä vuodoissa helposti havaitsematta ajoissa. Näissä varhaisissa tasakatoissa yläpohja tuulettuu huonosti ja sen tilannetta on vaikeaa tai mahdotonta tarkkailla, sillä tilassa ei yleensä mahdu ryömimään ja tarkastusluukkuja on vähän. Järjestelmän positiivinen ominaisuus on kosteusrasituksen väheneminen rakennuksen sokkelin ympärillä.

Ulkoseinärakenteessa on massiivitiili kokonaan väistynyt kerroksellisten ratkaisujen tieltä. Teolliset eristemateriaalit ovat syrjäyttäneet käytännössä kokonaan sahanpurun ja muut orgaaniset lämmöneristeet. Runko on yleisimmin betonia tai puinen rankorakenne, ulkoverhousmateriaalina suosituin on poltettu- tai kalkkiahiekkatiili. Valitettavasti pääosa aikakauden tiiliverhouksista on toteutettu ilman tuuletusväliä, mikä johtaa tietyissä sääolosuhteissa eristekerroksen kostumiseen ja mahdollisiin mikrobivaurioihin. Niistä inventoiduista tiiliverhotuista kohteista, joista rakennetiedot olivat käytettävissä, vain kahdessa oli verhouksen taakse jätetty riittävä ilmarako. Runkoratkaisultaan yleisestä linjasta poikkeavia kohteita ovat esimerkiksi kevytsoraharkosta muurattu ja rapattu Nokian Linnavuoren srk-talo ja Tampereen Aitolahden puuelementtirakennus. Elementtirakentamisen yleistyminen on nähtävissä myös Tampereen Peltolammilla, jossa kolmikerroksinen srk-talo on valmistettu betonisandwich-elementeistä.

Pyrkimys päästä eroon sisä- ja ulkotilan välisestä korkeuserosta portaineen aiheuttaa teknisen ongelman, joka ratkaistiin yleisesti niin kutsutulla valesokkelirakenteella. Siinä perustus jatkuu ulkoseinän alaosassa betonisena sokkelikuorena maan pinnan ja lattiatason yläpuolelle. Valesokkelin takana lämmöneristeet ja seinän runko ulottuvat usein

lattiavalun alapuolelle, joskus jopa maan pinnan alapuolelle, jossa ne ajan mittaan saattavat kostua betonin läpi kulkeutuvasta maakosteudesta. Ongelmia syntyy silloin, kun runko ja lämmöneriste ovat kosteusvaurioille herkkää materiaalia eikä niiden ja betonin väliin ole asennettu riittävää vesieristystä. Aina valesokkeliin liittyvät riskit eivät realisoitu. Kuivalla tai hyvin kuivatetulla rakennuspaikalla, ympäröivän maaston kaataessa riittävästi pois perustuksilta ja sadevesijärjestelmän ollessa kunnossa voi valesokkelirakenne olla hyvinkin pitkäikäinen.

Rakennusten kellarikerrokset on tällä ajanjaksolla jo suunniteltu aiempaa vaativampaan käyttöön. Seiniä on lämpöeristetty sisäpuolelta, samoin maanvaraisten betonilattioiden lämpötaloutta on parannettu ohuella polystyreenieristeellä. Maanvastaisten rakenteiden kosteuseristäminen ja maaperän kapillaarikatkot eivät kuitenkaan ole vielä kehittyneet riittävästi, joten kosteudelle herkäät puumateriaalit tai mineraalivilla betonia vasten tulevat väistämättä vaurioitumaan. Kosteutta pidättävät lattiapinnat kuten muovimatot ja tiiviskalvoiset maalit eivät myöskään sovellu tämän ikäluokan kellareihin, mikä sekkin on opittu vasta myöhempien vuosien kokemusten myötä.

1960- ja 1970-lukujen seurakuntataloja on kaikkia jo ehditty korjata, yleensä useampaan kertaan. Inventoiduista taloista lähes puolta (12/28) on jossain vaiheessa laajennettu, ja yhdeksässä tapauksessa alkuperäinen tasakatto on muutettu joko auma- tai pulpettikatoksi. Urjalan seurakuntatalo purettiin pian inventoinnin kenttätöiden jälkeen kunto-ongelmien ja vajaakäytön vuoksi, viiden muun talon kohtalo on vielä harkinnassa samoista syistä.

1980- ja 1990-luvut

Tuoreimpina rakennuksina inventoitiin yhdeksän seurakuntataloa 1980-luvulta ja kolme 1990-luvulta. Ne ovat yhtä lukuun ottamatta käytössä, ainoastaan Tampereen Hallilan seurakuntatalo on tyhjiillään. Tässä ryhmässä on mukana myös Vesilahden srk-talo, jonka alkuperäinen 1971 rakennettu osa oli vaatimattoman kokoinen ja jäi 1988 merkittävän laajennuksen sisään.

1980-luvulta alkaen tasakatot ovat väistyneet loivien satula- ja aumakattojen sekä pulpettikattojen tieltä, inventoiduista ainut alkujaan tasakattoinen rakennus oli Akaan Kylmäkosken seurakuntatalo, joka sekkin on muutettu myöhemmin pulpettikattoiseksi. Tämän kehityksen myötä ulkoseiniä suojaavat taas räystäät lähes kaikissa kohteissa. Rakennukset ovat pääsääntöisesti yksikerroksisia, mutta mukana on neljä kellarikerroksella varustettua rinneratkaisua. Kantavana rakenteena vuorottelevat betoni ja puinen rankorakenne, Hallilan siporex-elementtirunko muodostaa poikkeuksen. Yleisimpänä ulkoverhousmateriaalina on yhä tiili eri muodoissaan, usein yhdistettynä paneloituihin kenttiin, ainoastaan Kangasalan Huutijärvellä on käytetty lomalaudoitusta. Vielä näilläkin vuosikymmenillä on todennäköistä, että tiiliverhouksen ja lämmöneristeen välissä on puutteellinen tuuletusrako, mutta matalassa ja räystäin suojatussa ulkoseinässä kosteusrasitus on onneksi vähäinen. Alapohjien maanvastaisten rakenteet ovat edelleen jossain määrin herkkiä kosteudelle, sillä niiden alustäyttönä oleva tiivistetty sora tai salaojasora ei täysin toimi kapillaarikatkona. Myös 1960-luvulla yleistynyttä valesokkelirakennetta on vielä tunnistettavissa muutamassa kohteessa, mutta esimerkiksi Kuhmoisten seurakuntakodissa on jo kosteusteknisesti kestävämpi toteutustapa ulkoseinän ja alapohjan liittymässä.

Ikäryhmän seurakuntataloihin ei ole vielä tehty mittavia peruskorjauksia eikä niissä ole tiettävästi ilmennyt sisäilmaongelmia Akaan Kylmäkoskea lukuunottamatta. Aiemmin mainitun kattomuutoksen lisäksi on yksi vesikatko korjattu ja yhdessä rakennuksessa todettu vesikatteen uusimistarve. Sisätiloihin on tehty pääasiassa vähäisiä muutoksia ja pintaremonttia.

Yhteenveto seurakuntatalojen rakenteista ja kunnosta

Inventointujen seurakuntatalojen rakentumisen vuosikymmenillä 1950-luvulta 1990-luvulle siirryttiin rakentamisessa elinkaariajatteluun, jossa rakennuksen käyttööksi määriteltiin vain muutama kymmenen vuotta. Rakenteet muuttuivat aiempaa monimutkaisemmiksi ja uusia rakennusmateriaaleja otettiin käyttöön, eikä niiden pitkäkestoisuudesta tai korjattavuudesta ollut tuolloin vielä kattavasti tietoa. Tämä oli tyypillistä etenkin 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin valtaosa seurakuntataloista on rakennettu. Alkujaan määräaikaisiksi suunniteltujen rakennusten korjaaminen on hankalaa ja tarkoittaa usein rakenteiden laajaa uusimista, jolloin huonoiksi osoittautuneet rakennetyypit voidaan samalla muuttaa toimivammiksi. Myös ajattelutapa on muuttumassa kestävämpään suuntaan, sillä materiaalituntemus paranee alati ja korjattavuudesta on tullut suunnittelukriteeri.

Nykyään seurakuntien tilantarve on vähentynyt ja monet seurakuntatalot ovat vajaalla käytöllä, alkuperäisestä poikkeavassa käyttötarkoituksessa tai kokonaan tarpeettomia. Tämä näkyy osassa inventoituja seurakuntataloja yleisenä rapistumisena, kun niiden määräaikaiskorjaukset tai vähäisemmät huoltokorjaukset odottavat päätöstä rakennuksen lopullisesta kohtalosta. Rakennusten kunnon kannalta ratkaisevaa on niiden käyttö ja huolto, sillä tarpeellista ja jatkuvassa käytössä olevaa rakennusta huolletaan ja ylläpidetään yleensä pitkäjänteisesti. Inventointiaineistossa on myös useita esimerkkejä aktiivisessa käytössä olevista seurakuntataloista, joiden onnistuneet korjaukset ja hyvä huolto ovat jo turvanneet niille käyttöikää yli alkuperäisen odotuksen.

Yhteenveto: Pirkanmaalaisten seurakuntatalojen kertomaa

Pirkanmaalainen seurakuntatalo on yhdistelmä aikakauden seurakuntataloarkkitehtuuria ja paikallisten seurakuntien tarpeita. Monitoiminen rakennustyyppi on syntynyt ja kehittynyt seurakunnan toiminnan tarpeista. Niiden muuttuessa myös rakennus on joutanut. Asuntoja on muutettu hallinto- ja kerhotiloiksi, sisustuksia on uudistettu ja rakennuksia on teknisesti parannettu. Joihinkin seurakuntataloihin on tehty mittavia laajennuksia. Moni alun perin tasakattoinen 1960- ja 1970-luvun rakennus on saanut teknisesti toimivamman kattoratkaisun, mikä on myös muuttanut rakennuksen niukkalinjaista alkuperäistä ulkoasua ja vaikeuttanut rakennuksen ajoittamista.

Seurakuntien yhdistymisten myötä jollain seurakunnalla on useita seurakuntataloja. Niitä on paikoin vajaakäytöllä ja etenkin hallintotiloja eli entisiä kirkkoherranvirastoja on yli tarpeen. Tuleva seurakuntatalon peruskorjaus voi olla pienelle seurakunnalle taloudellisesti haastavaa. Myös isoissa kaupunkikeskuksissa pohditaan seurakuntatilojen käyttötarvetta, taloudellisia ylläpitokustannuksia ja mahdollista lisärakentamista usein melko väljille puistomaisille tonteille, jotka ovat keskeisellä paikalla alueellaan. Seurakuntatalot ovat tällä hetkellä laajassa murroksen tilassa, mikä olikin yksi peruste nyt tehdyille teemainventoinnille.

Vaikka 2020-luvulla edelleen rakennetaan jonkin verran uusia seurakuntataloja, yksi tulevaisuuden haaste on kehittää uudiskäyttöä vanhoille seurakuntataloille, joista päätetään luopua. Monitoimisessa rakennuksessa on sinänsä paljon mahdollisuuksia, ja ratkaisuja on varmasti lukuisia aina päiväkodeista ja palvelutaloista kulttuuritiloihin tai juhla- ja pitopalvelua tuottaviin majataloihin. Rakennuksen sijainti ja koko sekä tekniset haasteet vaikuttavat tulevan käytön kannattavuuteen ja mahdollisuuteen.

Vieraillessani seurakuntaloissa niissä oli usein parhaillaan menossa jonkin tapahtuman järjestely, tapaaminen tai lastenkerho ja käynneistä jäi päällimmäisenä mieleen innostutut tunnelmat ja yhdessä tekemisen meininki.

Seuraavassa on listattu ja jaettu kaikki 50 inventoitua seurakuntatalorakennusta kolmeen eri arvoluokkaan. 1. luokkaan arvetut kohteet edustavat aikakautensa maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti laadukasta kokonaisuutta. Kohteet ovat maakunnallisesti merkittäviä. 2. luokkaan arvetuissa seurakuntaloissa oli nähtävissä selkeitä aikakaudelle tyypillisiä piirteitä, mutta niissä oli tehty enemmän muutoksia kuin 1. luokan kohteissa tai niiden alkuperäinen rakennustaiteellinen laatu ei yltänyt 1. luokkaan. 3. luokkaan on sijoitettu tavanomaiset, vaatimattomat tai merkittävästi muutetut kohteet. Yhdessä tapauksessa merkittävästi muutettu kohde (Vesilahden seurakuntatalo) on kuitenkin sijoitettu 1. luokkaan toteutuksen ja kohteen muiden merkittävien arvojen vuoksi.

Jotkin seurakuntatalot sijoittuvat arvoluokkien välimaastoon, jolloin niiden luokituksen ratkaisevaksi tekijäksi on otettu säilyneisyys ja arkkitehtoninen kokonaisuus verrattuna aikakauden muihin seurakuntataloihin. Rakennuksen koko ei ole sinänsä vaikuttanut arviointiin, mutta usein se on vaikuttanut jonkin verran alkuperäiseen rakentamisen laatuun.

Arkkitehtuurin arvo ei ole sen rakennuksen tyylistä kiinni, vaan sitä määrittää muun muassa sen laadukas toteutus, sovittaminen paikkaansa, tilakokonaisuuden onnistuneisuus ja kunkin ajan muotokielen oivaltava käyttö. Kullakin aikakaudella on rakennettu sekä rakennustaiteellisesti uniikkeja seurakuntataloja kuin myös tavanomaisempaa perusrakentamista.

Seurakuntatalojen arviointi, yhteensä 50 inventoitua rakennusta

Rakennuksen nimen jälkeen on valmistumisvuosi ja nykyinen sijaintikunta

1.luokka (16 kpl)

Akaan seurakuntatalo, 1955 (Akaa)
 Kiikan seurakuntatalo, 1969 (Sastamala)
 Kirkonkylän seurakuntakoti, 1952 (Kangasala)
 Kuhmoisten seurakuntakoti, 1997 (Kuhmoinen)
 Lempoisten seurakuntatalo, 1963 (Lempäälä)
 Linnainmaan seurakuntakeskus, 1992 (Tampere)
 Linnavuoren seurakuntatalo, 1960 (Nokia)
 Luopioisten seurakuntakeskus, 1986 (Pälkäne)
 Messukylän seurakuntatalo, 1955 (Tampere)
 Mäntän seurakuntatalo, 1958 (Mänttä-Vilppula)
 Nekalan seurakuntatalo, 1968 (Tampere)
 Peltolammin seurakuntakeskus, 1971 (Tampere)
 Punkalaitumen seurakuntatalo, 1954 (Punkalaidun)
 Vehmaisten seurakuntatalo, 1955 (Tampere)
 Vesilahden seurakuntatalo, 1971/1988 (Vesilahti)
 Ylöjärven seurakuntakeskus, 1976 (Ylöjärvi)

2.luokka (21 kpl)

Epilän seurakuntatalo, 1950 (Tampere)
 Eräjärven seurakuntakoti, 1967 (Orivesi)
 Ikaalisten seurakuntatalo, 1975 (Ikaalinen)
 Kalkun seurakuntakoti, 1983 (Tampere)
 Keikyän seurakuntatalo, 1975 (Sastamala)
 Kiiikoisten seurakuntatalo, 1983 (Sastamala)
 Koivistonkylän seurakuntakoti, 1986 (Tampere)
 Kurun seurakuntatalo, 1963 (Ylöjärvi)
 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti, 1976 (Tampere)
 Oriveden seurakuntatalo Seuris, 1969 (Orivesi)
 Pälkäneen seurakuntatalo, 1979 (Pälkäne)
 Ruutanan seurakuntakoti, 1959 (Kangasala)
 Sahalahden seurakuntatalo, 1976 (Kangasala)
 Suodenniemen seurakuntatalo, 1983 (Sastamala)
 Suoraman seurakuntakeskus, 1968 (Kangasala)
 Tottijärven seurakuntatalo, 1974 (Nokia)
 Urjalan seurakuntatalo, 1963 (Urjala)
 Valkeakosken seurakuntatalo, 1956 (Valkeakoski)
 Vammalan seurakuntatalo, 1969 (Sastamala)
 Vatjalan ent. seurakuntatalo, 1977 (Kangasala)
 Viljakkalan seurakuntatalo, 1968 (Ylöjärvi)

3.luokka (13 kpl)

Aitolahden seurakuntatalo, 1971 (Tampere)
 Atalan seurakuntakoti, 1988 (Tampere)
 Hallilan seurakuntakoti, 1997 (Tampere)
 Huutijärven seurakuntakoti, 1984 (Kangasala)
 Karhen seurakuntakoti, 1961 (Ylöjärvi)
 Kihniön seurakuntatalo, 1973 (Kihniö)
 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, 1962 (Pirkkala)
 Kopsamon seurakuntatalo, 1966 (Juupajoki)
 Kuljun vanha seurakuntatalo, 1954 (Lempäälä)
 Kylmäkosken seurakuntatalo, 1982 (Akaa)
 Mouhijärven seurakuntatalo, 1975 (Sastamala)
 Parkanon seurakuntatalo, 1973 (Parkano)
 Virtain seurakuntatalo, 1974 (Virrat)

Lähteet

Arkistot

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto

Pirkanmaan ev.lut. seurakuntien arkistot

Seurakuntatalojen rakennusasiakirjoja, piirustuksia, valokuvia ja lehtileikkeitä.

Akaan seurakunnan arkisto

Ikaalisten seurakunnan arkisto

Kangasalan seurakunnan arkisto

Kihniön seurakunnan arkisto

Kuhmoisten kappeliseurakunnan arkisto, Hollolan seurakunta

Lempäälän seurakunnan arkisto

Mänttä-Vilppulan seurakunnan arkisto

Nokian seurakunnan arkisto

Oriveden seurakunnan arkisto

Parkanon seurakunnan arkisto

Pirkkalan seurakunnan arkisto

Punkalaitumen seurakunnan arkisto

Pälkäneen seurakunnan arkisto

Sastamalan seurakunnan arkisto

Sääksmäen seurakunnan arkisto

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto

Urjalan seurakunnan arkisto

Vesilahden seurakunnan arkisto

Virtain seurakunnan arkisto

Ylöjärven seurakunnan arkisto

Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien kiinteistötietokanta **Basis**

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto

Tampereen historiallisten museoiden ja pirkanmaalaisten museoiden yhteinen tietopalvelu **Siiri**. <http://siiri.tampere.fi/>

Kirjalliset lähteet

Arkkitehtuurimuseon www-sivut, Bertel Strömmer, haettu 1.6.2022, <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/bertel-strommer/>

Blomster, Pontus 1987: *Nokian seurakunnallisia vaiheita keskiajalta nykypäivään*. Nokian seurakunta.

Knapas, Marja Terttu, ja Soile Tirilä 2006: *Suomalaista Kirkkoarkkitehtuuria 1917–1970*. Museovirasto, Helsinki.

Koho, Timo 2003: *Menneisyyden muistikuvat. Perinne nykyajan arkkitehtuurissa*. Atena Kustannus, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kuorikoski, Arto [toim.] 2008: *Uskon tila ja kuvat – Moderni suomalainen kirkkoarkkitehtuuri ja taide*. Suomen Teologinen Kirjallisuusseura, Helsinki.

Lehtimäki, Terhi, ja Hanna Lyytinen 2015: *Siunauskappeli Rakennustyyppinä: Evankelis-luterilaisten Seurakuntien Siunauskappelit 1917–2000*. Museovirasto, Helsinki.

Mäkelä, Ritva 2011: *Ajasta aikaan varjellut: Lempäälän seurakunnassa 1951–2011*. Lempäälän seurakunta.

Niemelä, Jari; Anttila, Veikko & Hakanen, Aimo 1989. *Punkalaitumen historia 2*. Punkalaitumen historiatoimikunta, Vammala.

Ojanen, Eeva 1989: *Urjalan seurakunnan historia*. Urjalan seurakunta, Forssa.

Ortiz-Nieminen, Oscar 2021: *Kaikenlaiselle toiminnalle tilaa riittää, kaikenlaisille seurakuntalaisille paikkoja on: Monitoimikirkkoarkkitehtuuri Helsingin seudulla 1900–1960-luvuilla*. Helsingin Yliopisto.

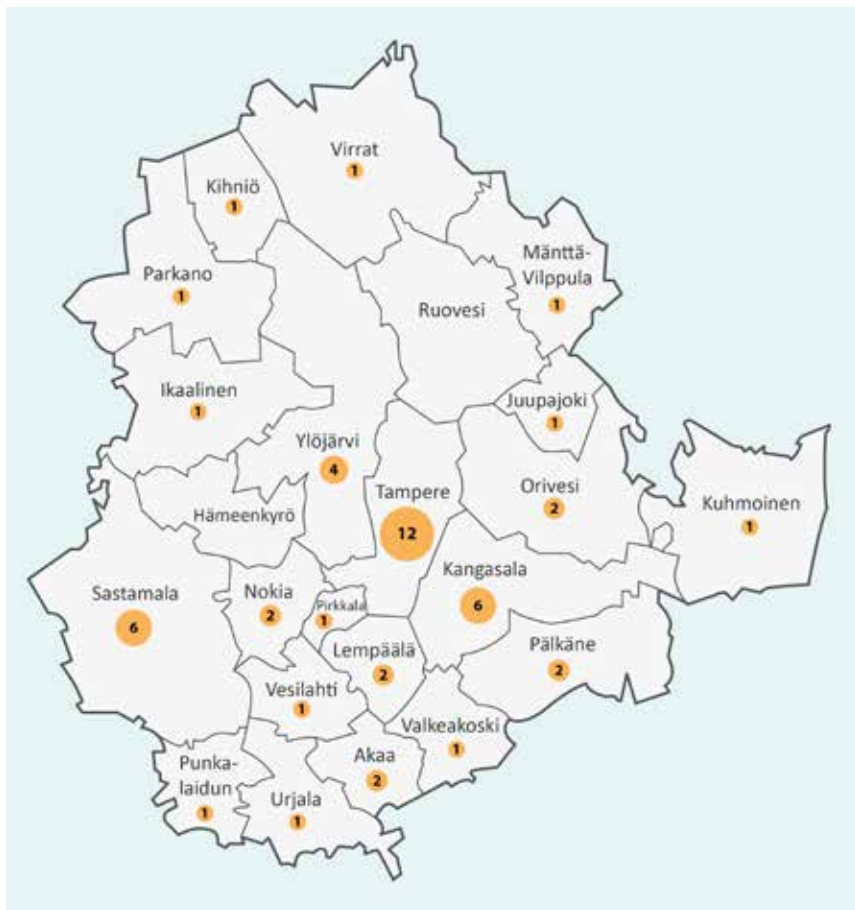
- Ortiz-Nieminen, Oscar 2022. *Seurakuntatalorakennukset ja -arkkitehtuuri 1940–1990-luvuilla*. Museovirasto, Rakennettu hyvinvointi- portaali, <https://www.rakennettuhuvinvointi.fi/>
- Pirkanmaan liitto 2016: *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.
- Salokorpi, Asko. *Arkkitehtuuri vuoden 1940-jälkeen*. Teoksessa *Ars: Suomen taide 6*. Toim. Sarajas-Korte, Salme, Keuruu, Otava, 1990.
- Silfverhuth, Voitto 2013: *Tampereen seurakuntahistoria 2: Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Standertskjöld, Elina 2008: *Arkkitehtuurimme Vuosikymmenet: 1930–1950*. Suomen rakennustaiteen museo, Rakennustietosäätiö RTS, Rakennustieto, Helsinki.
- Standertskjöld, Elina 2011: *Arkkitehtuurimme Vuosikymmenet: 1960–1980*. Suomen rakennustaiteen museo, Rakennustietosäätiö RTS, Rakennustieto, Helsinki.
- Suhonen, Pekka 1987: *Kirkkoarkkitehtuuri 1940-luvunlta nykypäiviin*, teoksessa: *Ars sacra Fennica – Aikamme taide kirkoissa= vår tids kyrkokonst = sacral art in our times*. SKSK-kustannus, Helsinki.
- Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien www-sivustot, <https://evl.fi/seurakunnat>, haettu 1.6.2022.

Viitteet, osa 1

- 1 <https://www.rakennettuhuvinvointi.fi/fi/blog/moderni-rakennusperinto-haltuun-teemainventoinneilla>
- 2 <https://www.rakennettuhuvinvointi.fi/fi/>
- 3 <http://siiri.tampere.fi/>
- 4 Ortiz-Nieminen 2022. <https://www.rakennettuhuvinvointi.fi/>
- 5 Knapas 2008, 50; STR kohdekortit 2016, Tampereen seurakuntayhtymän arkisto; Ortiz-Nieminen 2021, 143.
- 6 Niemelä & al 1989, 332-333.
- 7 Kiikan seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1967–1969, Sastamalan seurakunnan arkisto; Ojanen 1989, 147; Silfverhuth 2013, 74–76.
- 8 Oriveden seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1967-1969, Oriveden seurakunnan arkisto; Sahalahden seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1971-1976, Kangasalan seurakunnan arkisto; Ylöjärven seurakuntakeskuksen rakentamisasiakirjat 1975-1976, Ylöjärven seurakunnan arkisto; Luopioisten seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1985-1986, Pälkäneen seurakunnan arkisto.
- 9 Silverhuth 2013, 56–58.
- 10 Linnavuoren seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1958–1960, Tottijärven seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1972-1973, Nokian seurakunnan arkisto; Oriveden seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1967-1969, Oriveden seurakunnan arkisto.
- 11 Ortiz-Nieminen 2021, 4-5.
- 12 Kihniön seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1972-1973, Kihniön seurakunnan arkisto; Eräjärven seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1965-1966, Oriveden seurakunnan arkisto; Kuljun seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1954, Lemppälän seurakunnan arkisto; Linnavuoren seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1958-1960, Nokian seurakunnan arkisto; Mäntän seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1950-1959, Mänttä-Vilppulan seurakunnan arkisto.
- 13 Akaan seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1950-1954, Akaan seurakunnan arkisto, Oriveden seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1967-1969, Oriveden seurakunnan arkisto, Vammalan seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1966-1968, Sastamalan seurakunta; Vatialan seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1976; Kangasalan seurakunnan arkisto.
- 14 Lehtovuori & Prokkola 2010, 24.
- 15 <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/bertel-strommer/>
- 16 Lehtimäki & Lyytinen 2015, 88.
- 17 https://fi.wikipedia.org/wiki/Pekka_Ilveskoski
- 18 Lehtovuori & Prokkola 2010, 24; Suomen ev.lut. seurakuntien www-sivustot
- 19 https://fi.wikipedia.org/wiki/Jaakko_Ilveskoski
- 20 https://fi.wikipedia.org/wiki/Veikko_Larkas
- 21 Salokorpi 1990, 18, 23-25, 38, 49-50, 67-70. Suhonen 1987, 10-20; Ortiz-Nieminen 2022. <https://www.rakennettuhuvinvointi.fi/>.
- 22 Virtain seurakunta, suullinen tiedonanto 2022; Luopioisten seurakuntatalon rakentamisasiakirjat ja lehtileikkeet 1985-1986, Pälkäneen seurakunnan arkisto.
- 23 Eräjärven seurakuntatalon rakennusasiakirjat 1966–1967, Oriveden seurakunnan arkisto.
- 24 Mm. Linnavuoren seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1958-1960, Tottijärven seurakuntatalon rakentamisasiakirjat 1972-1973, Nokian seurakunnan arkisto; Sahalahden seurakuntatalon rakentamisasiakirjat ja lehtileikkeet 1971-1976, Kangasalan seurakunnan arkisto.
- 25 Salokorpi 1990, 49-50.

Osa 2 - Seurakuntatalojen inventointikortit

Kohteiden inventoinnit tehtiin syksyllä syys-marraskuussa 2021 ja keväällä maaliskuu-toukokuun 2022 aikana. Inventointipäiviä kertyi yhteensä 25 ja inventoitavia seurakuntataloja oli yhteensä 50 kohdetta. Kohdekäynneillä rakennukset valokuvattiin sekä ulkopuolelta että sisätiloista. Tämän lisäksi niistä tehtiin havaintoja paikan päällä ja läpikäytiin seurakuntien arkistoaineisto tutkittavista rakennuksista.

Karttakuva inventoinnissa mukana olleista 50 seurakuntatalosta Pirkanmaalla. Numero kertoo inventoitujen seurakuntatalojen määrän kyseisessä kunnassa. Kartan pohjakuva: Pirkanmaan liitto, kuvamuokkaus Kerttu Loukusa 2022.

Akaa

- Kohde 1 Akaan seurakuntatalo, Sontulantie 1
- Kohde 2 Kylmäkosken seurakuntatalo, Lehtitie 3

Ikaalinen

- Kohde 3 Seurakuntakeskus, Vanha Tampereentie 6

Juupajoki

- Kohde 4 Kopsamon seurakuntatalo, Kopsamontie 200

Kangasala

- Kohde 5 Huutijärven seurakuntakoti, Alatie 11
- Kohde 6 Kirkonkylän seurakuntakoti, Tapulintie 2
- Kohde 7 Ruutanen seurakuntakoti, Seurakunnantie 8
- Kohde 8 Sahalahden seurakuntatalo, Kurviksenkuja 5
- Kohde 9 Suoraman seurakuntakeskus, Suoramantie 9
- Kohde 10 Vatialan seurakuntakoti, Holvastintie 6

Kihniö

- Kohde 11 Kihniön seurakuntatalo, Kuruntie 14

Kuhmoinen

- Kohde 12 Kuhmoisten seurakuntakoti, Kirkkotie 1 A

Lempäälä

- Kohde 13 Kuljun vanha seurakuntatalo, Seurakuntatalontie 12
- Kohde 14 Lempoisten seurakuntatalo, Kirkkopolku 1

Mänttä-Vilppula

- Kohde 15 Mäntän seurakuntatalo, Kirkkokatu 6, Mänttä

Nokia

- Kohde 16 Linnavuoren seurakuntatalo, Pirkkakoivuntie 4
- Kohde 17 Tottijärven seurakuntatalo, Koulumaantie 9

Orivesi

- Kohde 18 Eräjärven seurakuntakoti, Eräjärventie 1553
 Kohde 19 Oriveden seurakuntatalo Seuris, Latokartanontie 5

Parkano

- Kohde 20 Parkanon seurakuntatalo, Kirkkopolku 3

Pirkkala

- Kohde 21 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, Kouluportinkuja 1

Punkalaidun

- kohde 22 Punkalaitumen seurakuntatalo, Lauttakyläntie 18

Pälkäne

- Kohde 23 Luopioisten seurakuntakeskus, Pereentie 1
 Kohde 24 Pälkäneen seurakuntatalo, Onkkaalantie 75

Sastamala

- Kohde 25 Keikyän seurakuntatalo, Pehulankaari 6
 Kohde 26 Kiikan seurakuntatalo, Länsitie 3
 Kohde 27 Kiikoisten seurakuntatalo, Kiikostentie 292
 Kohde 28 Mouhijärven seurakuntakoti, Kinkerikuja 2
 Kohde 29 Suodenniemen seurakuntatalo, Koippurintie 6
 Kohde 30 Vammalan seurakuntatalo, Asemakatu 6

Tampere

- Kohde 31 Aitolahden seurakuntatalo, Aitoniementie 268
 Kohde 32 Atalan seurakuntakoti, Pulkkakatu 6
 Kohde 33 Epilän seurakuntatalo, Suurmäenkatu 5
 Kohde 34 Hallilan seurakuntakoti, Männikönkatu 2
 Kohde 35 Kalkun seurakuntakoti, Pitkäniemenkatu 9
 Kohde 36 Koivistonkylän seurakuntatalo, Koivistontie 46
 Kohde 37 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti, Halkoniemenkatu 1
 Kohde 38 Linnainmaan seurakuntakeskus, Korpikodinkatu 2
 Kohde 39 Messukylän seurakuntatalo, Messukylänkatu 36
 Kohde 40 Nekalan seurakuntatalo, Kuoppamäentie 23
 Kohde 41 Peltolammin seurakuntakeskus, Tilkonmäenkatu 4
 Kohde 42 Vehmaisten seurakuntakoti, Kauppilaisenkatu 26

Urjala

- Kohde 43 Urjalan seurakuntatalo, Urjalantie 8

Valkeakoski

- Kohde 44 Valkeakosken seurakuntatalo, Valkeakoskenkatu 27

Vesilahti

- Kohde 45 Vesilahden seurakuntatalo, Rautialantie 213

Virrat

- Kohde 46 Virtain seurakuntatalo, Rantatie 9

Ylöjärvi

- Kohde 47 Karhen seurakuntakoti, Kyrönlahdentie 853, Karhe
 Kohde 48 Kurun seurakuntatalo, Kirkkotie 2, Kuru
 Kohde 49 Viljakkalan seurakuntatalo, Virkatie 2, Viljakkala
 Kohde 50 Ylöjärven seurakuntakeskus, Kirkkotanhuantie 1, Ylöjärvi

Kohde 1 Akaan seurakuntatalo

Akaan seurakuntatalo torilta katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0001
Kunta	Akaa
Vanha kunta	Toijala
Kylä/kaupunginosa	Keskusta
Kiinteistötunnus	20-1-34-1
Osoite	Sontulantie 1, 37800 Akaa
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	10.5.2022

Sijaintikartta ilmakuva, Akaan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Akaan seurakuntatalo sijaitsee Akaan Toijalan keskustassa, Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi luokitellulla "Akaan kirkon ja torin ympäristössä." Seurakuntatalo on osa torin ympäristön 1950-lukulaista kaupunkikuvaa. Akaan kirkkoa (1814) vastapäätä sijaitsevan seurakuntatalon on suunnitellut arkkitehti Veikko Larkas 1955 arkkitehtikilpailun voittotyönä. Larkas on suunnitellut erityisesti kirkkoja ympäri Suomen.

Historia

Vuonna 1950 kirkkovaltuusto päätti kokouksessaan uuden seurakuntatalon rakentamisesta entisen ja pieneksi käyneen puurakenteisen seurakuntatalon tilalle. Seurakuntatalon suunnittelusta järjestettiin kutsukilpailu, jonka voitti helsinkiläinen arkkitehti Veikko Larkas.

Rakennusurakoitsijana toimi rakennustoimisto Mattinen ja Niemelä Toijalasta. Peruskivi muurattiin 1954 ja rakennus valmistui 1955. Uuteen seurakuntataloon sijoitettiin katutasoon ulkopuolisille vuokrattavia liiketiloja ja niiden yläpuolelle toiseen kerrokseen seurauntatali, aula ja keittiö. Seurakuntasalin sisäänkäynti sijoitettiin omaan rauhaansa rakennuksen itäpäätyyn, kun liiketiloihin kuljettiin kadun puolelta. Niissä on toiminut mm. pankki. Katutasosta hieman lännempää, kirkkoa vastapäätä oli käynti seurakunnan virastotilaan ja arkistoon. Tämän lisäksi rakennukseen tuli useita työntekijöiden asuntoja kuten kirkkoherran virka-asunto, diakonissan vastaanottotilat ja asunto sekä kanttorin asunto.

Rakennusta on kunnostettu ja muutettu sisätilojen osalta tämän jälkeen useaan otteeseen ja joidenkin tilojen käyttötarkoitusta on muutettu. Vuokrattavat liiketilat on otettu seurakunnan käyttöön 1984 ja ne toimivat inventointihetkellä toisena salina ja kerhotiloina. Asuntoja on muutettu toimisto ja nuorisotiloiksi. Seurakuntatalin parvelle johtaneet tikkaat on poistettu, ja tila on varastokäytössä. 1992 katto ja ikkunat on uusittu.

Ympäristö ja pihapiiri

Akaan seurakuntatalo sijaitsee Sontulantiellä Akaan Toijalan keskustaajamassa historiallista puukirkkoa vastapäätä kadun toisella puolella. Tontti rajautuu idästä Kalevantiehen ja lännestä Kirkkopolkuun. Rakennuksen pohjoispuolen pääjulkisivu rajautuu suoraan kadun jalkakäytävään. Itä- ja koillispuolella on Toijalan kirkkotori, joka toimii toriaikojen ulkopuolella pysäköintialueena. Seurakuntatalon eteläpuolella on muutaman 1900-luvun alun pientalon ryhmä ja länsipuolella on katulinjassa pienkerrostalo.

Takapihalla on keskustaajaman asuinkerrostaloille tyypillinen asfaltoitu pysäköinti- ja huoltopiha. Pihan reunalla on lauta-aidalla erotettu leikkialue, nurmikaistale ja pihaa reunustaa muutama puu.

Kirjalliset lähteet

Akaan seurakunnan arkisto

- 2.7.6.21:1 Seurakuntatalo 1950–1956, piirustukset ja suunnitteluasiakirjat: arkkitehti Veikko Larkas, muistiot, valokuvia
- 2.7.6.21:2 Seurakuntatalo, 1966–1985
- 2.7.7.21:1 Seurakuntatalon piirustukset. -pääpiirustukset, -työpiirustukset 1954
- Akaan seurakunta, kiinteistöjen saneeraukset, korjaukset, hankinnat 1982-
- Akaan seurakunta, kiinteistöjen historiatietoja, lehtileikkeet

FCG Planeko Oy. *Toijalan rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema*. 2009. Akaan kaupunki.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Veikko_Larkas

Lisätiedot

Rakennus on laajan peruskorjauksen tarpeessa.

- 1 Akaan seurakuntatalo lännestä. Vastapäätä Akaan kirkko.
- 2 Akaan seurakuntatalo, itäpääty. Seurakuntasalin sisäänkäynti.
- 3 Akaan seurakuntatalo, länsipääty. Taustalla Akaan kirkko.
- 4 Akaan seurakuntatalo lännestä.

- 5 Akaan seurakuntatalo, itäpääty. Seurakuntasalin sisäänkäynti.
- 6 Akaan seurakuntatalo, tien toisella puolella Akaan kirkko.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Akaan seurakuntatalo

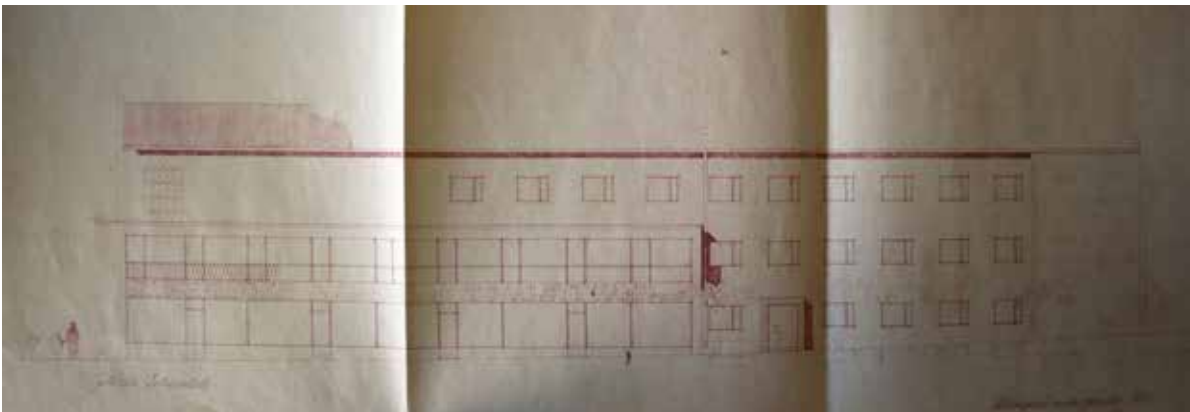
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	20-1-34-1
Osoite	Sontulantie 1, 37800 Akaa
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto, asuminen, liiketila
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1955
Korjausvuodet	1979, 1984, 1987, 1992, 1997, 2000–2002
Suunnittelija	arkkitehti Veikko Larkas
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluku	K+3
Perustus	teräsbetoni
Runko	tiimuuraus
Vuoraus	sileä rappaus, betonilaatat
Katemateriaali	bitumihuopa
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

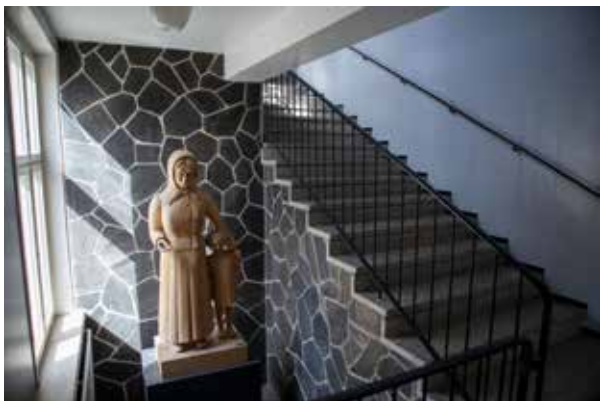
Satulakattoinen kolmikerroksinen seurakuntatorakennus sijaitsee Akaan Toijalan kirkkotorin lounaiskulmalla. Kirkkoarkkitehti Veikko Larkaksen suunnittelema 1954 käyttöön otettu rakennus on ulkoasultaan säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Ulkoasu

Rakennuksessa on kellertävä rapattu julkisivu, jossa on tehosteena ruskeasävyisiä pesubetonilaattoja, millä seurakuntatali ja liiketilat sekä asuntojen porrashuone on erotettu katujulkisivussa. Seurakuntasalin katokseton sisäänkäyntiporras on rakennuksen itäpäädyssä ja sen vieressä on ristinmallisten lasitiili-ikkunoiden ryhmä. Julkisivussa on käytetty pesubetonilaattojen lisäksi tehosteena uritettuja vaaleasävyisiä betonielementtilevyjä rakennuksen itäpäädyssä ja seurakuntasalin ja entisten liiketilojen kohdalla. Seurakuntasalin kohdalla on nauhaikkunoiden alapuolella ranskalaiseen parvekkeeseen viittaava pitkä siro metallipinnakaide. Kadun puoleinen keltatiilin kehystetty sisäänkäyntiovi on sijoitettu tarkalleen vastapäätä kirkkoa. Ikkunat ja suuri osa ovista on uusittu.

Akaan seurakuntatalo, julkisivu kadulle, 1952, arkkitehti Veikko Larkas. Akaan seurakunnan arkisto.

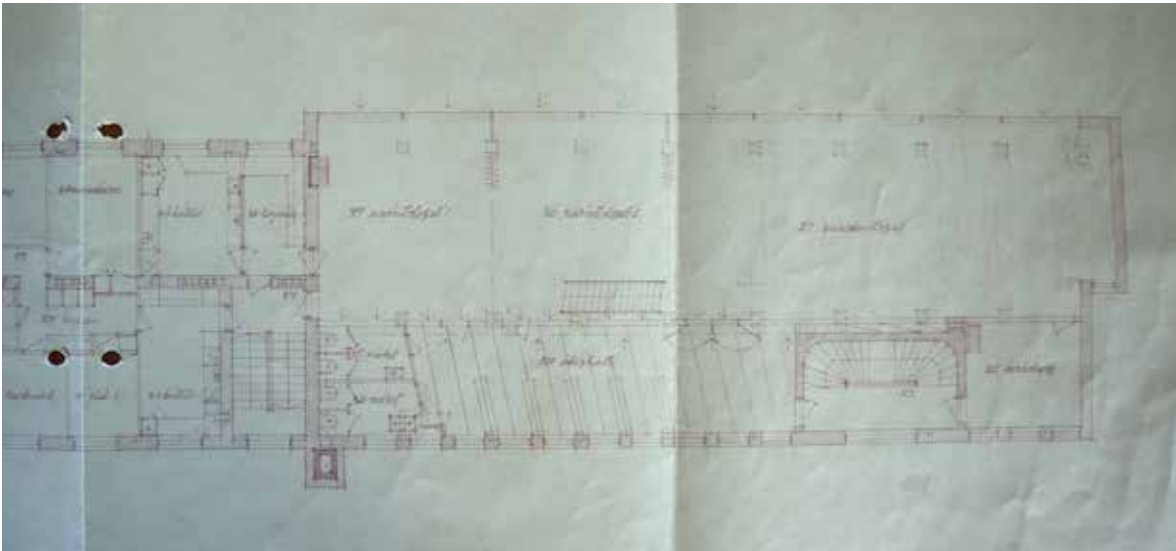

- 1 Akaan seurakuntatalo, seurakuntasalin sisäänkäyntipor-
taat. Portaani vieressä on Akaan akka -patsas.
- 2 Akaan seurakuntatalo, entinen liiketila on muutettu ker-
hotilaksi. 1.kerros.
- 3 Akaan seurakuntatalo, seurakuntasali.

- 4 Akaan seurakuntatalo, seurakuntasali.
  - 5 Akaan seurakuntatalo, kokoushuoneen avotakka.
  - 6 Akaan seurakuntatalo, seurakuntatalin eteisaula. 2.kerros.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntasali sisäänkäyntiportainen ja aulatiloinen ovat rakennuksen säilyneimpiä ja tärkeimpiä sisätiloja. Rakennuksesta löytyy kolme alkuperäistä avotakkaa, joista kaksi on entisissä asunnoissa ja yksi seurakuntasalin ruokailutilassa. Salin design-valaisimet on suunniteltu rakennuksen arkkitehtuuriin sopivaksi. Seurakuntasalin mosaiikkibetoniportaikko on verhoiltu osittain luonnonkivilaitoin ja portaikkoon sijoitettu on "Akaan akka"-puuveistos. Seurakuntatalissa on lasivitriinin takana puuveistoksia ja maalauksin koristeltu saarnatuoli ja kolmiosainen alttarikaappi, jotka ovat peräisin puretusta Akaan vanhasta (1600-l) kirkosta. Vitriinin vieressä on seinällä urkupilleistä tehty veistos ja seinän yläosassa on musta risti.

Akaan seurakuntatalo, pohjapiirustus, 2.krs, Ote seurakuntasalin kohdalta. 1952, arkkitehti Veikko Larkas. Akaan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Seurakuntatalo edustaa kaupungin keskustakortteliin sijoitettua seurakuntataloa ja on näkyvällä ja kulttuurihistoriallisesti merkittävällä paikalla Akaan kirkon ja torin vieressä. Rakennus on ajalleen moderni ja urbaani toteutus. Aikakaudella tunnetun useita kirkkoja suunnitelleen arkkitehti Veikko Larkaksen työ. Rakennus on julkisivujen ja tärkeimpien sisätilojen osalta säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 1

Kohde 2 Kylmäkosken seurakuntatalo

Kylmäkosken seurakuntatalo pohjoisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0002
Kunta	Akaa
Vanha kunta	Kylmäkoski
Kylä/kaupunginosa	Kirkonkylä
Kiinteistötunnus	20-455-10-53
Osoite	Lehtitie 3, 37910 Akaa
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	10.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kylmäkosken seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kylmäkosken seurakuntatalo sijoittuu Kylmäkosken kirkonkylälle peltoaukean taakse mäen päälle. Alun perin tasakattoinen keltatiilin verhoiltu vähäeleisen moderni rakennus on saanut 2009 korjauksessa pulpettikaton ja sinisävyisen metallikasettilevyverhouksen julkisivun yläosaan. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Martti Lehtipuu 1979 ja se otettiin käyttöön 1982.

Historia

Kylmäkoskelle alettiin suunnitella 1970-luvun lopulla seurakuntatalon rakentamista, mitä varten perustettiin rakennustoimikunta. Tilaohjelmaa laadittaessa käytiin tutustumassa Kuhmalahden, Vatialan ja Jokioisten seurakuntataloissa. Kirkon lisäksi seurakunnalla ei ollut Kylmäkosken kirkonkylällä muita toimitiloja. Silloinen seurakuntakoti sijaitsi 8 kilometrin päässä aseman seudulla eikä sinne ollut toimivaa julkista liikennettä kirkonkylältä. Tiloja tarvittiin erityisesti seurakunnan omiin tilaisuuksiin ja seurakuntalaisten järjestämiin muistotilaisuuksiin, vihkijäisiin ja muihin perhetilaisuuksiin. Oli myös odotettavissa, että kirkonkylän asutustaajaman väkimäärä lisääntyisi jonkin verran esimerkiksi lähelle rakennettavan Hämeen lääninvankilan myötä. Myös päiväkerhotoiminta oli vilkasta ja niitä järjestettiin Osuuspankin kerhohuoneessa.

Uusi seurakuntatalo päätettiin sijoittaa vanhan kanttorilan (1927) tontille ja kanttorila purettiin paikalta. Suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Martti Lehtipuu. Rakentamista varten haettiin poikkeuslupaa Hämeen lääninhallitukselta 1978. Pääpiirustukset on päivätty vuonna 1979. Urakoitsijaksi valittiin Rakennusliike Reijo Sakara Viialasta. Seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali ja siihen yhdistettävä kahvio, keittiö eteishalli sekä päiväkerho-, toimisto- ja takkahuone. Rakennuksen eteläpäättyyn sijoitettiin asunto.

Seurakuntatalo vesikatto uusittiin ja muutettiin pulpettikatoksi 2008–2009. Myös julkivisuväritystä muutettiin. Samassa yhteydessä asunto muutettiin toimistotilaksi. Korjauksen suunnitteli Arkkitehtisuunnittelu Mikko Uotila.

Ympäristö ja pihapiiri

Kylmäkosken seurakuntatalo sijaitsee Lehtitien päätteenä rinnetontilla näkyvällä paikalla. Rakennuksen itäpuolelta kulkee Kylmäkoskentie, joka on kirkonkylän pääväylä. Kylmäkoskentien toisella puolella on laaja teollisuushalli ja tehdas eteläpuolella Kylmäkosken koulu. Seurakuntatalon pohjoispuolelta avautuu avara peltomaisema ja lounais- ja eteläpuolella on rivitalokorttelialue. Kylmäkosken kirkko (1900) sijaitsee 750 metriä seurakuntatalosta Kylmäkoskentietä pohjoiseen.

Seurakuntatalo on sijoitettu rinnetontille mäen päälle. Pihan edustalla rinteessä alla itäpuolella on pysäköintialue. Pihalla on lasten leikkialue ja pihapiiriä ympäröi lännessä ja etelästä metsäkaistale. Hoidettu piha-alue on nurmipintainen ja seurakuntasalin edustalla on risti ja rinteessä kasvaa joitakin puita. Piha-alueen kulkutiet on asfaltoitu ja sisäänkäynnin edusta laatoitettu.

Kirjalliset lähteet

Akaan seurakunnan arkisto

- 2.7.623:1 Kylmäkosken srk-talo, rakennustyöt 1978–1980, lämpöjohdot 2002.
- 2.7.623:1 Kylmäkosken srk-talo. Korjaustyö 2008–09.

<https://www.akaanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>, haettu 23.6.2022.

1 Kylmäkosken seurakuntatalo, itäjulkisivu.

2 Kylmäkosken seurakuntatalo eteläpäädyistä.

3 Kylmäkosken seurakuntatalo, näkymä seurakuntatalon edustalta Lehtitietä

4 Kylmäkosken seurakuntatalo sisäänäkyntipiha leikki-alueelta katsottuna.

5 Kylmäkosken seurakuntatalo, ruokailutila.

6 Kylmäkosken seurakuntatalo, seurakuntasali.

7 Kylmäkosken seurakuntatalo, seurakuntasalin alttariosa.

8 Kylmäkosken seurakuntatalo, kerhuhuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kylmäkosken seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	20-455-10-53
Osoite	Lehtitie 3, 37910 Akaa
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1982
Korjausvuodet	2009 vesikattomuutos
Suunnittelija	arkkitehti Martti Lehtipuu
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerros-luku	1
Perustus	teräsbetoni
Runko	puuranko
Vuoraus	keltainen poltettu tiili
Katemateriaali	bitumihuopa
Katon muoto	pulpettikatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Kylmäkosken seurakuntatalo sijaitsee näkyvällä paikalla Kylmäkosken kirkonkylällä, peltoaukean näkymän päättänä kirkolta päin saavuttaessa. Seurakuntatalona rakennus on melko tavanomainen ja aikakaudelleen tyypillinen, ja tehty kattomuutos metallikasetteineen on hämärtänyt ulkoasun ajoittamista. Sisätiloista rakennus on pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 3

Kohde 3 Ikaalisten seurakuntakeskus

Ikaalisten seurakuntatalo, pääsisäänkäynti pohjoisesta.
Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0003
Kunta	Ikaalinen
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	3. kaupunginosa, Rahkola
Kiinteistötunnus	143-3-37-1
Osoite	Vanha Tampereentie 6, 39500 Ikaalinen
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	19.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Ikaalisten seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Ikaalisten seurakuntatalo sijaitsee valtakunnallisesti merkittäväksi luokitellussa rakennetussa kulttuuriympäristössä, RKY "Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu"- alueella. Keltatiilin verhoiltu seurakuntatalo on valmistunut 1975 ja se on vammalalaisen arkkitehdin Mirjam Kulmalan suunnittelema. Rakennus on sijoitettu kirkon (1801) pohjoispuoleiseen puistomaiseen ympäristöön rinnetontille.

Historia

Ikaalisten seurakuntakeskuksen suunnitteli tamperelainen Arkkitehtitoimisto Mirjam Kulmala 1974. Urakoitsijana toimi Reijo Kosken rakennusliike. Rakennus valmistui 1975. Rakennukseen sijoitettiin maantasokerrokseen eteishalli, seurakuntasali sekä kahvio ja keittiötilat sekä virastosiipi. Kellarikerroksessa oli kerhotiloja, talonmiehen asunto ja yleiset wc-tilat, joihin oli käynti ulkoa.

Rakennukseen tehtiin keittiön laajennus 2001. Tuossa yhteydessä myös vesikatko muutettiin tasakatosta aumakatoksi kosteusvaurioiden vuoksi. Suunnitelmat laati paikallinen Arkkitehtuuritoimisto Jyrki Kihlakaski. Myös sisätiloihin on tehty uudistuksia ja muutoksia.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntakeskus sijaitsee Ikaalisten vanhan puukirkon länsipuolella kirkkoa ympäröivässä puistossa rinnetontilla. Tonttia rajaa pohjoisesta Vanha Tampereentie, itäpuolelta Abrahaminkatu ja etelästä Rahkolankuja. Kirkkopuiston Vanhan Tampereentien pohjoispuolella on Ikaalisten hautausmaa, länsipuolella entinen pappila ja sen takan Ikaalisten Vanhan Kauppalan alue.

Rakennus on sijoitettu kaupunkipuiston laidalle, josta kulkee kirkon sivuitse Ikaalisten torin suuntaan julkiset kävelyreitit. Kirkkoa ympäröivä piha on aidattu. Ikaalisten vanhan Kauppalan alue on seurakuntatalon länsipuolella. Seurakuntatalon sisäpiha avautuu kirkonmäeltä järvimaisemaan. Etelään avautuvalla sisäpihalla on aidattu seurakunnan leikkipuisto. Rakennuksen ympärillä on hoidetut piha-alueet ja istutusryhmät pensaineen ja koristepuineen. Kulkualueita on asfaltoitu ja sisäänkäyntialueet ja osa puiston kävelypoluista on kivetty.

Kirjalliset lähteet

Ikaalisten seurakunnan arkisto

- 2.5.2.21:1 Seurakuntakeskusta koskevat asiakirjat, 1974–75
- 2.5.2.21:3 Seurakuntakeskuksen peruskuntoarvio 1998
- 2.5.2.21:4 Seurakuntakeskusta koskevat asiakirjat, korjaustyöt 2000

Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY ”Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu” http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4076, haettu 18.4.2022

<https://www.ikaalistenseurakunta.fi/seurakuntakeskus>, haettu 18.4.2022.

1 Ikaalisten seurakuntatalo, koillisesta.

2 Ikaalisten seurakuntatalo, näkymä sisäänkäytiktoksesta Ikaalisten kirkolle.

3 Ikaalisten seurakuntatalo, sisäpiha etelän puolella.

4 Ikaalisten seurakuntatalo, sisäänkäyntipiha.

5 Ikaalisten seurakuntatalo, aula.

6 Ikaalisten seurakuntatalo, seurakuntasali.

7 Ikaalisten seurakuntatalo, kerhuhuone.

8 Ikaalisten seurakuntatalo, pääsisäänkäynti.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Ikaalisten seurakuntakeskus

Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	143-3-37-1
Osoite	Vanha Tampereentie 6, 39500 Ikaalinen
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1975
Korjausvuodet	2001 keittiön laajennus ja kattomuutos
Suunnittelija	arkkitehti Mirjam Kulmala
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluvu	K+1+V
Perustus	maanvarainen teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	keltainen tiilimuuraus
Katemateriaali	konesaumattu peltikate
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Ikaalisten seurakuntatalo sijaitsee Ikaalisten keskustassa kirkon takana kulttuurihistoriallisesti merkittävällä alueella. Vuonna 1975 valmistunut rakennus sijaitsee kirkkoa ympäröivän puiston laidalla.

Ulkoasu

Seurakuntatalon julkisivut ovat keltaista (Paraisten Kalkki) Saka- kalkkihiekkalohkotiliä. Pääsisäänkäynnin yläpuolella on uusittu katos. Katoksen satulalipan alle on kiinnitetty enkeli. Rakennus on etelärinteen puolelle kaksikerroksinen, kirkon ja puiston suuntaisen julkisivun ollessa vaatimattomampi ja yksikerroksinen. Etelän puolelta avautuu suuret nauhaikkunat järvimaiseman suuntaan. Seurakuntasali rakennuksen länsipäädyssä nousee muuta rakennusmassa hieman korkeammalle. Alun perin tasakattoisessa rakennuksessa on pitkät räystäät ja vaihteleva kattomuoto.

Sisätilat

Seurakuntakeskuksen tärkeimmät ja säilyneimmät sisätilat ovat järvimaisemaan avautuvat aulatilat ja ruokailusalit sekä seurakuntasali. Myös sisätiloissa on käytetty puhtaaksi muurattua lohkotiltä, eteisessä keltaista ja saleissa valkoista. Salin sisäkatossa on näkyvissä puiset kattokannattajat ja puuverhoilu.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Seurakuntatalo sijaitsee valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä ja sitä ympäröivä piha-alue on hyvin hoidettu ja istutusalueet viimeisteltyjä. Suurehko rakennus on sovitettu luontevasti rinteeseen ja kadun puolelta se vaikuttaa huomattavasti kokoaan pienemmältä. Uusittu vesikatto pitkin räystäineen on muuttanut alun perin tasakattoisen räystäättömän rakennuksen ulkoasua huomattavasti. Rakennuksen ajoittaminen on sen myötä hämärtnyt. Tärkeimmät sisätilat, aula ja salit pääpiirteissään säilyneet. Torin suunnasta saavuttaessa keittiön edustalla on huoltopihamainen näkymä jätesäiliöineen.

Arvoluokka 2

Kohde 4 Kopsamon seurakuntala

Kopsamon seurakuntatalo eli seurakuntala. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0004
Kunta	Juupajoki
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kopsamo
Kiinteistötunnus	177-415-1-20
Osoite	Kopsamontie 200, 35540 Juupajoki
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	14.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kopsamon seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kopsamon seurakuntatalo eli seurakuntala sijaitsee Juupajoen Kopsamon kylällä Juupajoen puukirkon (1838) pohjoispuolella, minne tulee seurakuntatalolta 200 metriä matkaa. Valkoiseksi maalattu puuverhoiltu rakennus sijaitsee kumpuilevassa maalaismaastossa Kopsamontien varrella. Rinteseen sovitettun rakennuksen takapihalta on näkymä Kopsamojärvelle. Alun perin vuonna 1965 valmistunutta Maaseudun keskusrakennustoimiston arkkitehdin V. A. Hämäläisen suunnittelemaa rakennusta on muutettu melko voimakkaasti 1994 peruskorjauksessa. Rakennuksen kadunpuoleinen pääjulkisivu ja sisätilat ovat 1990-luvun asussa.

Historia

Seurakuntataloa ja kanttorilaa varten ostettiin tontti Juupajoen kirkon läheisyydestä, lyhyen kävelymatkan päästä. Rakennuksen suunnittelijaksi pyydettiin arkkitehti V. A. Hämäläinen, Maaseudun keskusrakennustoimisto Oy:tä Helsingistä. Hän laati suunnitelman seurakuntatalosta, johon sijoitettiin seurakuntasali, keittiö ja eteistilat sekä vahtimestarin, kanttorin ja seurakuntasisaren asunnot aputiloihin sekä autotalleihin. Rakennuksen vastaanottotarkastus pidettiin elokuussa 1965.

Seurakuntataloon tehtiin peruskorjaus, laajennus ja julkisivumuutos 1994. Muutoksen suunnitteli rakennusarkkitehti Helena Maasilta. Muutoksessa uudistettiin ja laajennettiin seurakuntasalin sisäänkäyntiä, tehtiin uusi sivusali ja keittiö sijoitettiin sen taakse entiseen asuntoon. Ulkoseinät verhoiltiin uudelleen ja lisäeristettiin. Laudoituksessa käytettiin 1990-luvulle tyypillisiä diagonaalilajeita. Myös seurakuntasaliosan ovet ja ikkunat puitejakoineen uusittiin.

Ympäristö ja pihapiiri

Kopsamon seurakuntatalo sijaitsee Kopsamon kirkonkylällä Kopsamontien varrella. Juupajoen kirkko (1838) sijaitsee seurakuntatalosta 200 metriä Kopsamontietä etelään, mutta ei ole näkyhteydessä seurakuntatalolle. Seurakuntatalon pohjois- ja eteläpuolella on metsäkaistaleet, itäpuolella peltoaukea ja järvimaisema ja länsipuolella tien toisella puolella peltoaukea ja uudehko omakotitalo. Kopsamon alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisema-alueeseen. Kopsamon kirkonkylä kuuluu Pirkanmaan maaseudun rakennetun ympäristön maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin.

Seurakuntatalon edustalla on asfaltoitu talon kiertävä pysäköintipiha ja nurmipintaisia istutusalueita. Tontti laskeutuu itään järven suuntaan. Pääsisäänkäynti on rakennuksen kirkon puoleisesta eteläkulmasta ja rakennuksen edustalla on lipputanko.

Kirjalliset lähteet

Oriveden seurakunnan arkisto, Juupajoen kappeliseurakunnan arkisto

- 2.5.2.61:3 Seurakuntalaa koskevat asiakirjat 1964–93.

Ahro, Jutta & Koski, Katriina. *Kopsamon kulttuuriympäristöselvitys 2015*. ProAgria Etelä-Suomi ry / MKN Maisemapalvelut. Juupajoen kunta, 2015.

Jokiniemi-Talvisto, Maritta; Talvisto, Jari & Ylönen, Raija. *Juupajoen historia*. Juupajoen kunta & Juupajoen seurakunta, Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä, 2003.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.orivedenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/seurakuntatalot/kopsamon-seurakuntala>, haettu 20.6.2022.

<https://www.juupajoki.fi/kuntainfo/juupajoen-kylat>

1 Kopsamon seurakuntatalo eli seurakuntala Kopsamontieltä.

2 Kopsamon seurakuntatalo, pääsisäänkäynti etelästä.

3 Kopsamon seurakuntatalo, näkymä sisäpihalle.

4 Kopsamon seurakuntatalo, sisäpihan asuinsiipi.

5 Kopsamon seurakuntatalo, sisäänkäyntiaula.

6 Kopsamon seurakuntatalo, seurakuntasali.

7 Kopsamon seurakuntatalo, 1990-luvulla laajennettu ruokailusali.

8 Kopsamon seurakuntatalo, seurakuntasali.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kopsamon seurakuntala

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	177-415-1-20
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101431733C, 101431734D
Osoite	Kopsamontie 200, 35540 Juupajoki
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1965
Korjausvuodet	1994 laajennus, julkisivumuutos
Suunnittelija	arkkitehti V. A. Hämäläinen, Maaseudun keskusrakennustoimisto Oy
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	K+1+V
Perustus	teräsbetoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	pysty ja diagonaali puupaneeli
Katemateriaali	konesaumattu pelti, tumma
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla arvokkaaksi luokitellussa kulttuuriympäristössä ja kulttuurimaisemassa ja on osa Kopsamon kylänraitin seurakunnallista historian kerrostumaa. Seurakuntatalona rakennus on melko vaatimaton ja rakennuksen sisätiloissa on käytetty tavanomaisia materiaaleja ja ratkaisuja. 1990-luvun alussa tehdyn korjauksen ja laajennuksen myötä seurakuntatalon ajoitettavuus on hämärtynyt, kun lisäeristämisen yhteydessä laudoitusta on muodistettu ja ikkunoiden puutejako on muutettu.

Arvoluokka 3

Kohde 5 Huutijärven seurakuntakoti

Huutijärven seurakuntakodin päsisäänkäynti. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0005
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Huutijärvi
Kiinteistötunnus	211-410-5-109
Osoite	Alatie 11, 36270 Kangasala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	15.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Huutijärven seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Huutijärven seurakuntakoti sijaitsee Kangasalan Huutijärven hautausmaa-alueen luoteiskulmassa loivarinteisellä tontilla. Pienimittakaavainen loivaharjakattoinen rakennus oli aikanaan Tampereen teknillisen korkeakoulun rakennusarkkitehtipiskelijöille suunnatun suunnittelukilpailun voittotyö, jonka on suunnitellut rakennusarkkitehti Eero Lahti. Huutijärven seurakuntakoti otettiin käyttöön 1984. Rakennus on pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Kolmeen porrastuvaan rakennusmassaan jaettu rakennus on verhoiltu punaiseksi maalatulla pystylautaverhouksella ja paikoin ikkunoiden kohdalla valkoisella vaakalaudalla. Rakennuksessa

on käsittelemätön lautamuottivalettu betonikivijalka ja musta huopakate. Ikkunat ovat valkoiseksi maalattuja puuikkunoita.

Historia

Tampereen Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosasto ja Kangasalan seurakunta järjestivät yhteistyössä rakennusarkkitehtipiskelijoille suunnittelukilpailun Huutijärvelle rakennettavasti seurakuntakodista 1982. Kilpailu oli osa rakennussuunnittelun ammattikurssia. Kilpailuohjelmassa haettiin seurakuntakotia, joka olisi suunniteltu erityisesti alueen lasten ja nuorten tarpeisiin, minkä lisäksi siinä voitaisiin järjestää esimerkiksi muistotilaisuuksia. Kilpailun voitti rakennusarkkitehtipiskelija Eero Lahti, joka toimi myös lopullisen rakennuksen suunnittelijana. Seurakuntakotiin sijoitettiin juhlasali, aula ja vaateilat, keittiö, tarjoiluhuone ja tuolivarasto, kolme kerhohuonetta sekä toimistohuone. Kerhotilojen edustalle sijoitettiin leikkipiha.

Rakennusurakoitsijana toimi Rakennusliike Keijo Hokkanen Oy ja seurakuntakoti valmistui suunnitelmien mukaan alkuvuodesta 1984.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntatalo on sijoitettu alueen pääväylän Alatien ja Marttilanrinteentien kulmaukseen Kangasalan Huutijärven hautausmaalle mäntyvaltaiselle nurmipintaiselle tontille. Rakennuksen pihan edustalla eteläpuolella on hiekkapintainen paikoitusalue, jonne on katuliittymä Alatien puolelta. Seurakuntatalon eduspihalla on metalliaidalla rajattu lasten leikkialue ja pieni pihakatos. Sisääntulon edusta on päällystetty betonikivin.

Seurakuntatalon kaakkoispuolella on matala tummanruskeaksi maalattu hautausmaan huoltorakennus ja hautausmaan kaakkoispuolella Huutijärven siunauskappeli. Seurakuntatalon pohjois- ja länsipuolella on rivitalovaltainen asuinalue, minkä lisäksi lähistöllä on Huutijärven päiväkotikoti. Kangasalan keskustaan on noin 2,5 kilometriä.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto, rakennuslupa-aineisto

- 83-94-R

Kangasalan seurakunnan arkisto, 2.5.6.1.6:1, Huutijärven seurakuntatalo

- kilpailumateriaali ja rakennusaikaisia asiakirjoja 1982–1984

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2021

1 Huutijärven seurakuntakoti etelästä

2 Huutijärven seurakuntakoti lännestä.

3 Huutijärven seurakuntakoti, pohjoisjulkisivua.

4 Huutijärven seurakuntakoti, taustalla hautausmaan huoltorakennus.

5 Huutijärven seurakuntakoti, seurakuntasali.

6 Huutijärven seurakuntakoti, seurakuntasali.

7 Huutijärven seurakuntakoti, sisäänkäyntiaula.

8 Huutijärven seurakuntakoti, kerhuhuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Huutijärven seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-410-5-109
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102858180T
Osoite	Alatie 11, 36270 Kangasala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1984
Korjausvuodet	2009 vesikattokorjaus
Suunnittelija	rakennusarkkitehti Eero Lahti
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakaide
Kerros-luku	1
Perustus	betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	punaiseksi maalattu pystyverhouslauta
Katemateriaali	musta huopakate
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Rakennushistoriallinen arvo

rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Pienimittakaavainen rakennus istuu paikkaansa hyvin ja on suunniteltu tarkoituksenmukaisesti, erityisesti rakennuksen toimintoja ajatellen. Kaupunkikuvallisesti rakennus ei juurikaan näy puuston takaa hautausmaan ohi kulkevalle pääväylälle Alatielle. Toisaalta puusto suojaa rakennuksen sisääntulo- ja leikkipihaa ohikulkevalta liikenteeltä. Rakennusarkkitehtiopiskelijoiden kilpailutyönä rakennus on historiallisesti arvokas ja säilynyt hyvin, mutta seurakuntatalona se on melko arkinen ja tavanomainen.

Arvoluokka 3

Kohde 6 Kirkonkylän seurakuntakoti

Kirkonkylän seurakuntakoti kaakosta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0006
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Keskusta
Kiinteistötunnus	211-454-5-2
Osoite	Tapulintie 2, 36200 Kangasala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	15.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kirkonkylän seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Arkkitehti Mikael Nordenswanin suunnittelema vuonna 1952 valmistunut Kirkonkylän seurakuntakoti sijaitsee Kangasalan keskustaajamassa vanhan 1700-luvun kivikirkon pohjoispuolella puistomaisen Tapulinmäen päällä. Sen ympärillä kasvaa vanhaa korkeaa mäntyvaltaista puustoa.

Kangasalan kirkon ja Ukkijärven ympäristö, johon Kirkonkylän seurakuntatalo kuuluu, on maakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu kulttuuriympäristö.

Historia

Kangasalan kirkonkylän seurakuntatalon rakentamista varten pyydettiin 1951 Rakennushallitukselta ja Hämeen lääninhallitukselta erityislupaa, sillä sille kaavailtu seurakunnan omistama tontti oli rakennuskiellon alaisena. Seurakuntatalon paikka valittiin viranomaisten ohjauksessa tarkoituksella Tapulinmäen metsäkaistaleen suojaan. Rakennushallituksen pääjohtajan Erkki Huttusen ja arkkitehti Salme Setälän allekirjoittamassa puoltavassa lausunnossa hyväksymisen ehdoksi määriteltiin seurakuntatalon sijoittaminen ehdotettua paikkaa hieman taaemmaksi ja että rakennuksen ympärillä kasvava puusto jätettäisiin koskemattomaksi mahdollisuuksien mukaan. Korkealle mäelle sijoitettavan uuden rakennuksen ei haluttu kilpailevan vanhan kirkon kanssa.

Kangasalan seurakunta oli tilannut seurakuntatalon suunnitelmat arkkitehti Mikael Nordenswanilla 1950. Rakennus sisälsi eteisaulan vaateiloiheen, seurakuntasalin ja parvekkeen, ruokasalin ja kahvikeittiön, vahtimestarin asuinhuoneiston, yläkerran kaksi kerhohuonetta, kellarin lämpökeskuksen ja varastotiloja. Urakoitsijaksi valittiin Rakennustoimisto Niilo Ahti Oy. Rakennustyöt tehtiin vuosien 1951–52 aikana ja seurakuntatalo valmistui keväällä 1952.

Seurakuntakotiin tehtiin peruskorjaus 1978, jonka suunnitteli Arkkitehtitoimisto Saari-Tanhua-Ursinus. Salin parvi muutettiin tässä yhteydessä kerhotilaksi ja eteisaulassa tehtiin uudelleenjärjestelyjä. WC-tilat ja sisäovia uudistettiin. Pihaan tehtiin kunnostussuunnitelma 1977.

Rakennuksen vesikatko korjattiin 1996, keittiötä on uudistettu 2000 ja julkisivuja kunnostettu 2008.

Ympäristö ja pihapiiri

Kirkonkylän seurakuntatalo sijaitsee Kangasalan kirkonkylän Tapulinmäellä. Seurakuntataloa ympäröivä puistometsä muodostaa metsäisen taustan rinteessä alla eteläpuolella sijaitsevalle vanhalle kivikirkolle ja puistoalue jatkuu tien Kangasalantien eteläpuolella hoidettuna kirkkopuistona kirkon ympärillä Kangasalatien eteläpuolella. Rakennusten välimatka on noin 50 metriä. Kangasalantieltä johtaa kirkon kohdalta kävelyportaat ylös seurakuntatalolle ja Tapulinmäen alueelle. Itse seurakuntatalo ei juurikaan näy puuston takia alas kirkkopuistoon, mitä pidettiin 1950-luvulla sitä rakennettaessa tärkeänä. Rinteessä kakkospuolella on Emil Kaupin aukio, jossa on paikoitusalue ja istutuksia.

Rakennuksen itäpuolen tonttia rajaa Ruutanantie ja sen koillispuolella Ukkijärven alue. Ajojtie seurakuntatalolle on Tapulintien kautta. Seurakuntatalon länsipuolella Tapulinmäellä on matala harjakattoinen 1960-luvun rakennus, jossa toimii seurakunnan Perhetalo, Kangasalan kotiseutumuseoksi muutettu vanha viljamakasiini ja nurmipintaisen puistoaukion toisella laidalla Kangasalan nuorisoseuratalo Pirtti 1900-luvun alkupuolelta. Pirtin edustalla on asfaltoitu pysäköintialue. Seurakuntatalon ympäri kulkee hiekkapintainen kulkutie ja sen idänpuoleisella takapihalla on levennetty huoltopiha.

Seurakuntatalon edustalla kasvaa hoidettuja koristepensaita ja perennoja. Sisäänkäyntien edustat ja portaat on päällystetty luonnonkivilaatoilla ja rajattu luonnonkivipintaisilla matalilla muurikaiteilla.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan seurakunnan arkisto

2.5.6.1.2:1 Kangasalan seurakuntatalo: -suunnittelu, rak. luvat, -urakkasop. -loppukats. 1949–52

- Kangasalan seurakuntatalon asiakirjoja rakennusajalta 1949–1952
- Kangasalan seurakuntatalo, pääpiirustukset 1:100, arkkitehti Mikael Nordenswan 1950.

2.5.6.1.2:2 Kangasalan seurakuntatalo: - sisäpuolen korjaustyöt 1965, - remontti 1978, 1965–1978

Pirkanmaan liitto 2016, Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2021

Lisätiedot

Tapulinmäelle suunnitellaan lisärakentamista.

1 Kirkonkylän seurakuntakoti lännestä.

2 Kirkonkylän seurakuntakodin sisäänkäyntisiipi.

3 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasalin ikkunat ja alttarin erkkeri.

4 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali koillisesta.

5 Kirkonkylän seurakuntakoti kaakosta.

6 Kirkonkylän seurakuntakodilta kävelyportaat Kangasalan-tielle ja Kangasalan kirkolle.

7 Kirkonkylän seurakuntakodilta näkymä Tapulinmäen aukiolle länteen.

8 Kirkonkylän seurakuntakodin eteläpuolen kulkutie, taustalla alhaalla Kangasalan keskusta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Kirkonkylän seurakuntakoti

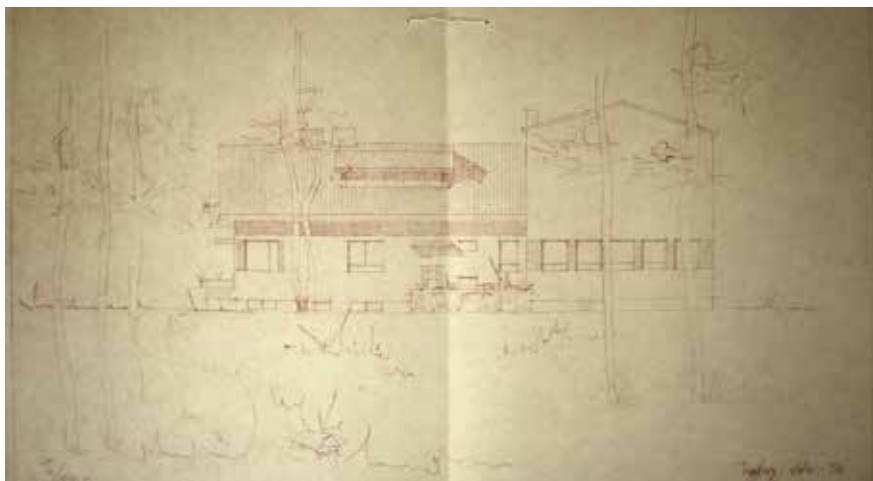
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-454-5-2
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100844571N
Osoite	Tapulintie 2b, 36200 Kangasala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1952
Korjausvuodet	1979 peruskorjaus, 1996 vesikatto, 2000 keittiö, 2008 julkisivut, 2009 kaukolämpö
Suunnittelija	arkkitehti Mikael Nordenswan
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluku	K+2
Perustus	betoni
Runko	massiivitiilimuuri
Vuoraus	vaalea roiskerappaus
Katemateriaali	punainen betonitiilikate
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

Valkoiseksi rapattu punatiilikattoinen Kirkonkylän seurakuntatalo sijaitsee Kangasalan keskustajamassa puistomaisen Tapulinmäen itäosassa. Sen eteläpuolella rinteessä on Kangasalan vanha harmaakivikirkko. Vuonna 1952 käyttöön otettu seurakuntatalo rakennettiin aikanaan poikkeusluvalla ja sen suunnitellut tamperelainen arkkitehti Mikael Nordenswan.

Ulkoasu

Seurakuntatalo koostuu kahdesta harjakattoisesta siivestä korkeammasta seurakuntasaliosasta ja matalammasta alun perin kerhotila- ja asuinosa, jotka on liitetty L-mallisesti toisiinsa. Rakennuksen pääsisäänkäynti on sijoitettu siipien kulmaukseen suojaisalle sisäpihalle. Seurakuntasali on loivaharjakattoinen ja siinä on alttarin kohdalla viisto ikkunaerkkeri, jonka yläpuolella on risti. Vaaleanruskeaksi maalattujen puuikkunoiden koot, puitejaot ja muodot vaihtelevat sisätilojen hierarkian mukaan. Salin ikkunat on jaettu puupuiteilla ruutuihin. Itäpuoleisella julkisivulla on kapeat, korkeat, ylhäältä viistetyt ruutuikkunat. Entisen kuoroparven kohdalla on pienet lyhtymäiset ylhäältä viistetyt yläikkunat. Alttaripäädyn julkisivu on puhdas muuripinta, jossa on risti. Ikkunoiden ja ovien ympärillä on käytetty punatiiltä korosteena. Kivijalka on verhoiltu tummanharmaalla luonnonkivellä. Kerhotilojen katonlappeilla on ikkunalliset kattolyhdyt. Ruokailutilan kohdalla on tiilimuurauksen avulla yhtenäiseksi horisontaaliseksi aiheeksi muodostettu ikkunarivi.

Kangasalan seurakuntatalo, julkisivu etelään, 1950, arkkitehti M. Nordenswan.

Kangasalan seurakunnan arkisto.

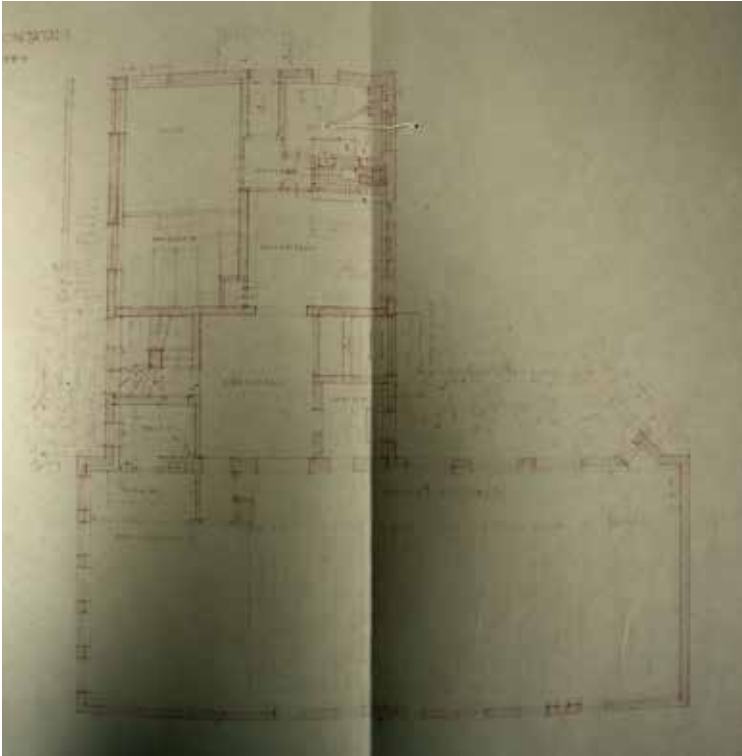
- 1 Kirkonkylän seurakuntakodin sisäänkäyntiaula.
- 2 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali.
- 3 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali.
- 4 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasalin takaosa.

- 5 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali.
  - 6 Kirkonkylän seurakuntakodin yläkerran kerho huone.
  - 7 Kirkonkylän seurakuntakodin lukupulpetti, taustalla risti.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntakodin tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasali, siihen yhdistetty matalampi ruokailutila ja aulatilat. Sali ja ruokailutila ovat pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Aulaa on muutettu 1978 peruskorjauksen yhteydessä ja alakerran asunto on muutettu toimistoksi. Yläkerran kerhotilat ovat partiolaisten käytössä ja lähes alkuperäisessä asussaan linoleum-mattoja myöten. Salin parvi on muutettu kerhuhuoneeksi ja siihen on lisätty sisäikkunat ja puusäleet salin puoleiselle seinälle.

Seurakuntasalissa on alkuperäinen lankkulattia, riippuvalaisimet ja alttarikalusteet. Puupaneeleilla verhoiltu sisäkatto on oletettavasti alkuperäinen. Seinäpinnat on verhoiltu levyillä. Alttarin kaidetta on jonkin verran muokattu 1970-luvun korjauksessa. Salin länsipuolen sisäikkunoiden smyygeissä on rustikointia muistuttava lakattu puupaneilointi. Alttarin taustaseinällä on maalattu puurimoitus. Seinään on kiinnitetty puinen risti. Salin väritystä lienee muutettu alkuperäisestä.

Kangasalan seurakuntatalo, pohjapiirros, 1.krs, 1950, arkkitehti M. Nordenswan

Kangasalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Maisemallisesti tärkeä Kangasalan Tapunlinmäki ja seurakuntataloa ympäröivä metsäinen puistoalue muodostavat vihreän taustan valtakunnallisesti merkittävälle vanhalle kirkolle. Tämä on huomioitu jo rakennusta suunniteltaessa. Mäen päällä seurakuntatalo pihoineen on tärkeä osa aukion rakennusten kokonaisuutta. Seurakuntatalo on ulkoasultaan pitkälti alkuperäisessä asussaan. Arkkitehtonisesti se on huolellisesti suunniteltu ja aikakaudelle tyypillisistä, laadukkaista materiaaleista toteutettu kokonaisuus. Seurakuntasalissa on tarkoituksellisesti käytetty historiaan viittavia muotoaiheita, kun taas seurakunnan arkiseen käyttöön suunnitellut tilat ja niiden julkisivut ovat aikakauden modernismia. Sisätiloja on muutettu jonkin verran 1970-luvun peruskorjauksessa, mutta salin alkuperäinen sisustus on pääpiirteissään säilynyt ja muutokset sopeutuvat alkuperäiseen tyyliin. Seurakuntatalo kuuluu Pirkanmaan liiton luokittelemaan maakunnallisesti arvokkaaseen Kangasalan kirkon ja Ukkijärven kulttuuriympäristöön.

Arvoluokka 1

Kohde 7 Ruutanan seurakuntakoti

Ruutanan seurakuntakoti länneestä katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0007
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Ruutana
Kiinteistötunnus	211-445-3-10
Osoite	Seurakunnantie 8, 36110 Ruutana
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	15.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Ruutanan seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Ruutanan pienimittakaavainen harjakattoinen seurakuntakoti sijaitsee Kangasalan pohjoisosassa Ruutanan asuintaajama-alueella omakotialueen keskellä puistomaisella tontilla. 1950-luvun lopun hienovaraista modernismia edustavan rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pentti Turunen vuonna 1958.

Historia

Jo vuonna 1948 ruutanalaiset olivat tehneet anomuksen rukoushuoneen saamiseksi alueelleen, mutta toive jäi kuitenkin odottamaan toteutumistaan. Junaradan varressa sijaitsevaan Ruutan taajama-alueelle rakennettiin 1950-luvulla Tampellan työtekijöiden omakotitalovaltainen asuinalue, mikä lisäsi asuinalueen väkilukua. Tämä lienee vaikuttanut siihen, että Kangasalan seurakunta perusti 1955 toimikunnan seurakunnallisen työkeskuksen rakentamista varten. Sen suunnittelijaksi pyydettiin 1956 arkkitehti Pentti Turunen, joka laati piirustukset 1958. Rakennettavaan seurakuntakotiin sijoitettiin eteistilat, seurakuntasali ja siihen yhdistetty kerhohuone sekä vahtimestarin asunto. Rakennusurakoitsijaksi valittiin kilpailutuksen jälkeen Rakennusliike Auttila Oy. Rakennustyöt aloitettiin keväällä 1959 ja seurakuntakoti valmistui saman vuoden lokakuussa. Rakennuksen ulkoseinärunko muurattiin työselostuksen mukaan ”Tell”- eli betonitiilistä. Lokomo Oy lahjoitti rakennuksen 70 tuolia, Tampella Oy antoi rahalahjoituksen ja Ruutana naiset lahjoittivat urkuharmonin. Lääninrovasti Niilo Hakalehto vihki seurakuntasalin ja alttarin vuonna 1966.

Rakennuksen tiilikate muutettiin 1995 profiilipeltikatteeksi. Lisäksi sisätiloihin on tehty muutoksia ja ikkunat on uusittu 2000-luvulla puualumiini-ikkunoiksi. 2017 rakennuksessa havaittiin kosteusvaurio, minkä vuoksi kellarissa sijainnut sauna purettiin, salaojitus uusittiin ja perusmuuria korjattiin. 2020 tehdyn kuntoarvion mukaan rakennuksen runko on kunnossa, mutta muuten rakennus kaipaa kattavaa peruskorjausta ja lämmitysjärjestelmän päivitystä.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntakoti on sijoitettu puistomaisen tontin keskelle omaan rauhaansa alun perin Seurakuntantien päätteeksi. Tontin puustoa on jonkin verran vähennetty 2010-luvulla, tietä on jatkettu ja sen itä- ja pohjoispuolelle on rakennettu tiivis omakotitaloalue. Rakennuksen etelä ja länsipuolella on vanhempaa omakotitaloasutusta. Seurakunnantielle johtaa liittymä Ruutana pääväylältä Ruutanantieltä. Nurmipintaisen pihan edustalla on hiekkapintainen paikoitusalue. Seurakuntakodin pohjoispuolella on lasten leikkialue. Sisääntulon edusta on laatoitettu ja ulkoportaat on päällystetty luonnonkivilaatoitin. Tontin itäpuolella kulkee metsäpolku.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto, rakennuslupa-aineisto

Kangasalan seurakunnan arkisto

- Ruutana seurakunnallinen työkeskus, arkkitehti Pentti Turunen, 1958.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

<https://www.kangasala.fi/asuminen-ja-ymparisto/asuminen-rakentaminen-ja-tontit/kaupungin-tontit/omakotitontit/ruutana/>

<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2021/07/874-kaavaselistusluonnos.pdf>

874-kaavaselistusluonnoksen liite 2: Ruutan seurakuntatalon inventointilomake.

Lisätiedot

Tontilla on vireillä kaavamuuotos, jossa on neljä eri vaihtoehtoa. Näistä kahdessa seurakuntatalo säilyisi osana rakennettavaa asuinkorttelia. Seurakuntakoti ei ole enää Kangasalan seurakunnan aktiivisessa käytössä, vaan seurakunnalla on Ruutanassa uudet toimitilat 2021 valmistuneessa monitoimitalossa.

- 1 Ruutanan seurakuntakoti, länsijulkisivu.
- 2 Ruutanan seurakuntakoti etelästä katsottuna, seurakuntasalipääty.
- 3 Ruutanan seurakuntakoti koillisesta katsottuna, entinen asuntopääty.

- 4 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali koillisesta.
- 5 Kirkonkylän seurakuntakoti kaakosta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Ruutanan seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-445-3-10
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1011458423
Osoite	Seurakunnantie 8, 36110 Ruutana
Nykyinen käyttö	ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1959
Korjausvuodet	1971 öljylämmitys, sauna, 1995 vesikatemuutos, 2001 tilamuutoksia, 2000-l ikkunat uusittu, 2010-l sisäpinnat
Suunnittelija	arkkitehti Pentti Turunen
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluvu	K+1+V
Perustus	lautamuottivalettu betoni
Runko	betonitiilimuuraus
Vuoraus	vaalean kermanvärinen roiskerappaus
Katemateriaali	punainen profiilipeltikate
Katon muoto	satulakatto

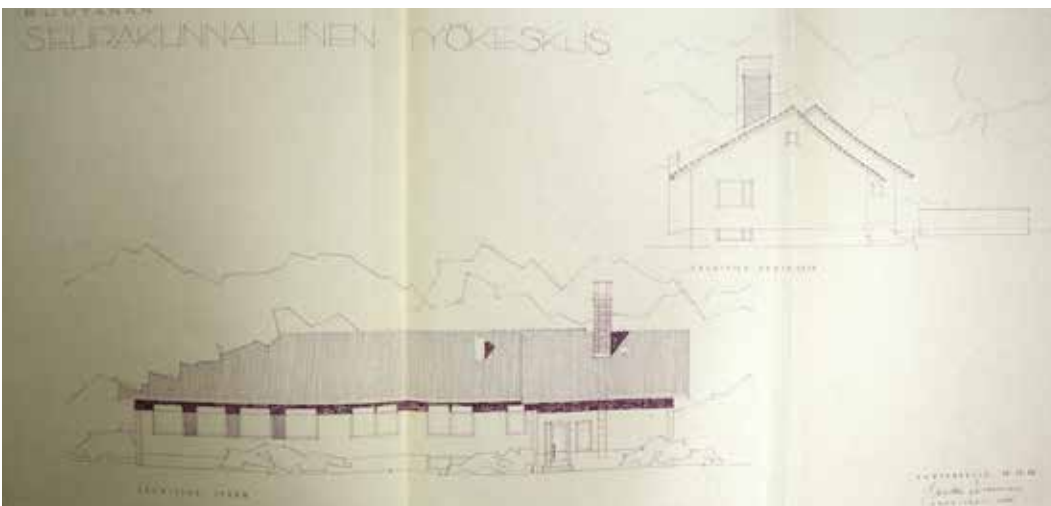
Kuvaus ja historia

Ruutanan 1950-luvun lopulla rakennettu seurakuntakoti sijaiseen puistomaisella metsäisellä tontilla omakotitaloalueen keskellä. Rakennuksen suorakaiteen muotoinen rakennusmassa on porrastettu seurakuntasalin suurempaan ja alkuperäisen asunnon pienempään osaan.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivut on roiskerapattu keltasävyiseksi. Pystysuuntaisesti lautamuotein ja puurimoin uritettu betonikivijalka on maalattu siniharmaalla. Seurakuntasalin kohdalla on molemmin puolin nauhaikkunalinjat ja ikkunoiden välit on verhoiltu pystysuuntaisella siniharmaalla profiilipellillä. Ikkunat ovat uusittuja puualumiini-ikkunoita. Räystäiden puukannattajat ovat näkyvissä. Sisään-tulo on toteutettu sisäänvetona julkisivulinjaan ilman erillistä katosta. Puupaneelin verhoillussa sisäänkäynnissä on kattopintaan upotetut pyöreät valaisimet. Ulko-ovi on alkuperäinen lakattu puulasiovi.

Vesikattokorjaus, jossa tiilikate on vaihdettu profiilipeltikatteeksi, on muuttanut rakennuksen ulko-asua. Muuten rakennus on säilynyt ulkopuolelta melko lailla alkuperäisessä asussaan.

Ruutanan seurakuntakoti, julkisivuja, 1958, arkkitehti Pentti Turunen. Kangasalan seurakunnan arkisto.

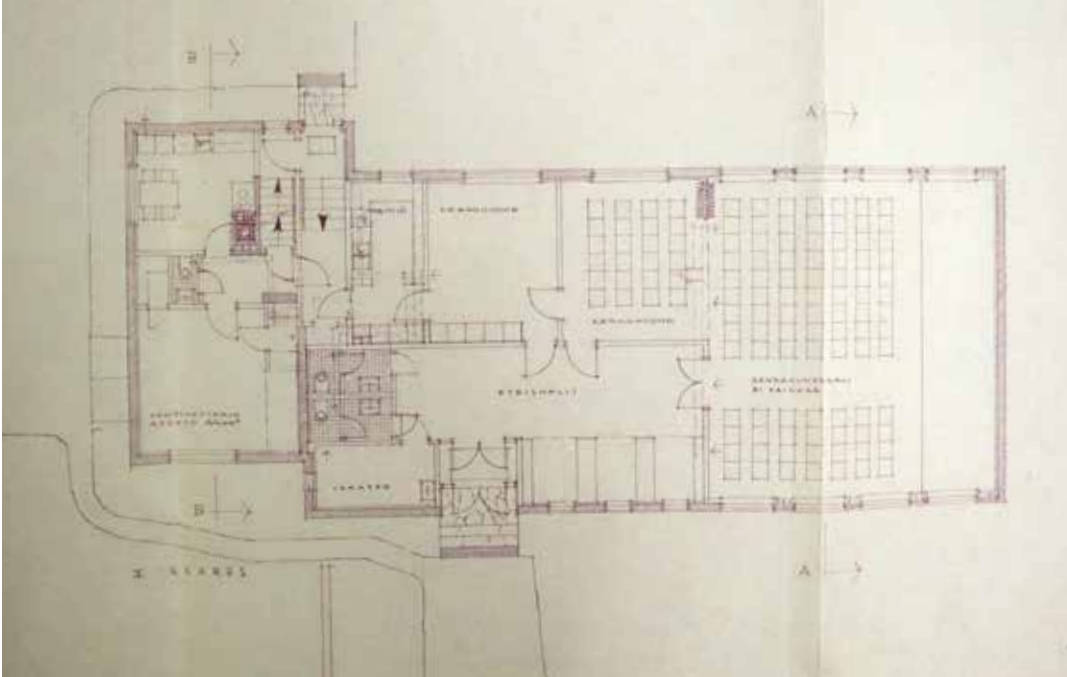
- 1 Ruutanan seurakuntakodin seurakuntasali alttarille päin.
- 2 Ruutanan seurakuntakoti, seurakuntasali.
- 3 Ruutanan seurakuntakoti, ruokailuhuone.

- 4 Ruutanan seurakuntakoti, ruokailuhuoneen pariovi.
  - 5 Ruutanan seurakuntakoti, porrashuone.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntakodin tärkein ja säilynein sisätila on pienimittakaavainen seurakuntasali. Alttariseinällä on pöydän yläpuolella valkoinen yksinkertainen risti, sen oikealla puolella alkuperäinen virsinumerotaulu ja salin valaisimet ovat mahdollisesti alkuperäisiä. Satulan mallinen viisto sisäkatto on verhoiltu puupaneelilla ja maalattu valkoiseksi. Lattia on päällystetty uudella puujäljitelmä vinyylilankulla.

Ruutanen seurakuntakoti, pohjapiirustus, 1958, arkkitehti Pentti Turunen. Kangasalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Rakennus on historiallisesti tärkeä osa Ruutanen asuintaajaman 1950-luvun työväenalueen kasvuvaihetta. Sijainniltaan rakennus on kaupunkikuvallisesti hieman syrjässä tiivistyvän omakotialueen keskellä. Rakennuksen 1995 kattokorjaus profiilipeltikatteeksi ei ole tehty 1950-luvun henkeen sopivalla materiaalilla, kuten alkuperäinen sementtitiilikate oli. Muuten rakennus on säilyttänyt pitkälti 1950-luvun lopun hienovaraisen modernin, mutta silti kodikkaan asunsa. Rakennuksen sisätiloja on muutettu paljon. Seurakuntatalo edustaa arkkitehti Pentti Turusen seurakuntatalosuunnittelun varhaisuotantoa.

Arvoluokka 2

Kohde 8 Sahalahden seurakuntatalo

Sahalahden seurakuntatalo lännestä.
Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0008
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	Sahalahti
Kylä/kaupunginosa	Sahalahti
Kiinteistötunnus	211-479-3-48
Osoite	Kurviksenkuja 5, 36420 Sahalahti
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	15.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Sahalahden seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Sahalahden seurakuntatalo sijaitsee Kangasalaan vuonna 2005 liitetyn Sahalahden keskustaajamassa noin puolen kilometrin päässä Sahalahden vanhasta kirkosta pohjoiseen. Vuonna 1976 valmistunut yksikerroksinen rakennus on sijoitettu loivarinteiselle nurmipintaiselle tontille ja sen suunnitellut arkkitehti Pentti Turunen.

Historia

Vuoden 1968 piispantarkastuksessa oli tullut esille, ettei Sahalahden seurakunnassa ollut varsinaista seurakuntataloa, vaan sellaisena toimi, joskin varsin huonosti, alun perin asuinrakennukseksi tarkoitettu pientalo Rekola. Sahalahdella oli puutetta kokous- ja juhlatiloista, joissa voisi järjestää hautajaisia ja muita perhejuhlia. Myös mahdollinen tuleva kuntaliitos vauhditti osaltaan rakennushanketta ja uuden seurakuntatalon rakentaminen lähti hiljalleen vireille. 1971 asetettiin seurakuntatalon suunnittelutoimikunta, jonka tehtäväksi tuli määrittellä tilaohjelma, tilata arkkitehtisuunnitelmat ja esittää rahoitussuunnitelma. Paikaksi valittiin silloisen seurakuntatalon tontti ja Rekola päätettiin muuttaa jälleen asunnoksi. Toimikunta kävi tutustumassa Eräjärvelle juuri valmistuneeseen arkkitehti Pentti Turusen suunnittelemaan seurakuntataloon. Myös Sahalahden seurakuntatalon piirustukset tilattiin Pentti Turuselta ja rakennuslupaa haettiin ensimmäisen kerran vuonna 1973. Ilmeisesti rahoituksen saatavuuden vuoksi hanke kuitenkin viivästyi ja vuonna 1975 Turunen laati uudet piirustukset aiempaa pienemmästä rakennuksesta, joka myös toteutettiin. Rakennusurakoitsijaksi valittiin Rakennusliike Lauri Pullinen Ky. Rakennuksen vihkijäisjuhlia vietettiin toukokuussa 1976 ja sen vihki käyttöön piispa Erkki Kansanaho.

Seurakuntataloa laajennettiin lisäksi vuonna 1987 myöskin arkkitehti Turusen suunnittelemana. Siipeen sijoitettiin kirkkoherranvirasto ja diakonissan vastaanottotilat. Vuosina 2007–2010 rakennukseen tehtiin uusi vesikatto ja sisääntulokatos. Muutokset suunnitteli Arkkitehtikolmio Oy:stä rakennusarkkitehti Ilari Henttinen. 2017 kirkkoherranviraston tilat muutettiin ryhmäperhepäiväkodin käyttöön.

Ympäristö ja pihapiiri

Sahalahden seurakuntatalo on sijoitettu Kurviksenkujan ja Kurvis-Höllin tien rajamaalle nurmipintaiselle tonttialueelle Sahalahden keskustaajamaan entiselle pellolle. Sisääntuloliittymä on Kurviksenkujalta rakennuksen edustalla olevalle kivisorapintaiselle pysäköintialueelle. Seurakuntatalon edustalla länsipuolella on keltaiseksi maalattu lautaverhoiltu jälleenrakennuskauden asuintalo Rekola, eteläpuolella Sahalahden päiväkotia ja itäpuolella kerrostalokortteli, jonka takana on Sahalahden terveysasema. Rakennuksen pohjoispuolella on matalia rivitaloja ja pientaloja. Kurviksenkujan liittymä on Isonimentieltä, jolta avautuu peltomaisema.

Nurmipintaisella piha-alueella kasvaa muutamia pihlajia, koivuja, kuusia sekä koristepensaiden ryhmiä. Pihan edustalla on lipputanko. Pääsisäänkäynnin edusta on päällystetty laatoilla.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto, rakennuslupa-aineisto

- 73-42-R, 75-10-R, 87-66-R, 07-0219-T, 09-0151-R, 17-0135-T

Kangasalan seurakunnan arkisto

Sahalahden seurakunnan arkisto, Seurakuntataloa koskevat asiakirjat: 2.7.6.2.1:1

- rakennusaikaisia asiakirjoja ja lehtileikkeitä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2021

Lisätiedot

Seurakuntatalo on nykyisellään liian iso seurakunnan tarpeisiin Sahalahdella ja osittain vajaakäytöllä.

- 1 Sahalahden seurakuntatalon eteläpääty
- 2 Sahalahden seurakuntatalo lounaasta.
- 3 Sahalahden seurakuntatalon seurakuntasalin ikkuna

- 4 Sahalahden seurakuntatalo huoltopihan puolelta pohjoisesta.
- 5 Sahalahden seurakuntatalon eteläpäädyistä sisääntulopihalle päin

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Sahalahden seurakuntatalo

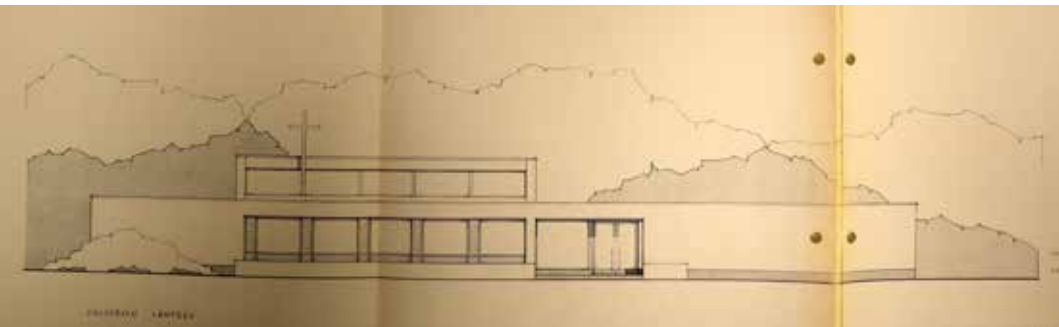
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-479-3-48
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100921075J
Osoite	Kurviksenkuja 5, 36420 Sahalahti
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkot
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1976
Korjausvuodet	1987 laajennus, 2008 kattomuoto, 2009-2010 sisätilamuutoksia, 2012 maakaasu
Suunnittelija	arkkitehti Pentti Turunen
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluku	1
Perustus	betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	valkoinen kahitiili
Katemateriaali	bitumihuopakate
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Sahalahden matala valkotiilin verhoiltu seurakuntatalo valmistui 1976 ja seurakunta sai käyttönsä modernit ja käyttötarkoitukseen sopivat tilat. Rakennus on sijoitettu loivarinteiselle puistomaiselle tontille. Vuonna 1987 rakennukseen tehtiin kirkkoherran viraston laajennus, joka on myös Pentti Turusen käsialaa. Tämä on tehty alkuperäisen rakennuksen henkeä kunnioittaen.

Ulkoasu

Seurakuntatalo on pienimittakaavainen vaakalinjainen rakennus, jonka korkeimpana kohtana nousee muun kattopinnan yläpuolelle seurakuntasalin viisto kattolyhty. Rakennuksen katolle on sijoitettu yksinkertainen risti. Laajennussiipi on sijoitettu varsinaisen seurakuntatalon pääsisäänkäynnin vasemmalle puolelle ja L-mallisen rakennuksen edustalle muodostuu suojainen sisääntulopiha. Uusi pulpettikattoinen sisäänkäyntikatos erottuu jokseenkin muotokielellään alkuperäisestä niukkalinjaisesta, vaakasuuntaisesta julkisivusta. Loiva aumakatto ja räystäiden lisääminen on muuttanut jonkin verran rakennuksen alkuperäistä tasakattoista minimalistista ulkoasua. Rakennuksessa on ruskeaksi maalatut puiset nauhaikkunat, ikkunoiden väleissä puurutilät ja alla vaakaverhous. Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat ruskeaksi maalattuja puulasiovia. Alkuperäinen sisäänkäyntisyvennys on verhoiltu katon alapinnalta puupaneelilla ja siihen on upotettu valaisimet.

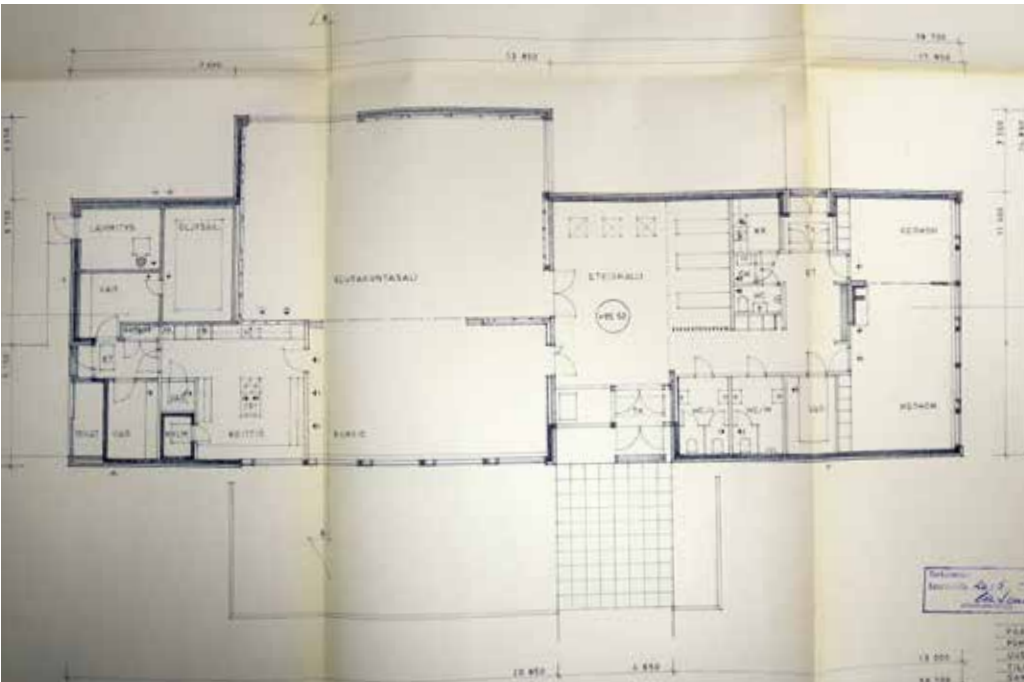
Sahalahden seurakuntatalo, julkisivu länteen, 1975, arkkitehti Pentti Turunen. Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto.

- 1 Sahalahden seurakuntatalon seurakuntasali alttarille päin.
- 2 Sahalahden seurakuntatalon seurakuntasali.
- 3 Sahalahden seurakuntatalon seurakuntasalin lukupulpetti.
- 4 Sahalahden seurakuntatalon ruokailusali.

- 5 Sahalahden seurakuntatalon sisäänkäyntiaula.
- 6 Sahalahden seurakuntatalon kerhotilat.
- 7 Sahalahden seurakuntatalo, entinen kirkkoherran virastosiipi päiväkotina

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sahalahden seurakuntatalo, pohjapiirros, 1975, arkkitehti Pentti Turunen.
Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasali, ruokailutilat sekä niitä yhdistävät aulatilat. Lisäksi rakennuksen eteläpäädyssä on paljeovella kahteen tilaan jaettava kerhohuone, jossa on avotakka. Seurakuntatalo on sisätiloiltaan pääosin alkuperäisessä asussaan. Lattiasa on ruskeaa vinyylilaattaa. Seurakuntasalissa on puupaneelikatto, puiset alttarikalusteet ja risti ja riippuvalaisimet. Alttariseinällä on violetiksi maalattu levyverhous. Ruokailutila ja seurakuntasali on jaettavissa paljeovilla. Keittiö on uudistettu ajanmukaiseksi.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on etenkin sisätilojen osalta säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Seurakuntatalo on omalla tontillaan näkyvällä paikalla, mutta on muuten kaupunkikuvallisesti hieman syrjässä kirkonkylän pääraitilta. Räystäiden lisääminen on muuttanut jonkin verran alkuperäistä ulkoasua. Laajennussiipi sopeutuu hyvin rakennuksen alkuperäiseen arkkitehtuuriin. Arkkitehti Pentti Turusen suunnittelemana pienimittakaavaisena seurakuntatalona aikakaudelleen tyypillinen.

Arvoluokka 2

Kohde 9 Suoraman seurakuntakeskus

Suoraman seurakuntakeskus, pääsisäänkäynti. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0009
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Suorama/ Lentola
Kiinteistötunnus	211-417-1-116
Osoite	Suoramantie 9, 36220 Kangasala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	15.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Suoraman seurakuntakeskus on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Suoraman seurakuntakeskus sijaitsee Kangasalan länsiosassa Suoraman asuinalueella. Matalalinjaisen valkotiilin verhoillun rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pentti Turunen ja vuonna 1969 käyttöönotettu modernin rationaalinen seurakuntakeskus on sijoitettu puistomaisen loivasti laskeutuvan tontin korkeimmalle kohdalle. Tontin kaakkoislaidassa sijaitsee rinteeseen upotettu autotalli.

Historia

Kangasalan seurakunta rakennutti 1960-luvun lopulla Suoraman kasvavalle asuinlähiölle seurakuntakeskuksen, jota kutsuttiin aluksi Suoraman Työkeskus nimellä. Arkkitehti Pentti Turunen, joka oli suunnitellut jo aikaisemmin Kangasalle Ruutanan seurakuntakodin, valittiin suunnittelemaan rakennusta. Seurakuntasalin lisäksi rakennukseen sijoitettiin paljeovin erotettu pienempi sali ja sen viereen keittiö, kerhohuonesiipi sekä omaan siipeensä kaksi henkilökunnan asuntoa pesu- ja saunatiloineen. Rakennuksen itäpuolelle sijoitettiin autotalli. Seurakuntakeskus otettiin käyttöön sen valmistuttua 1969.

Rakennusta on muutettu ja laajennettu useaan otteeseen ja laajin peruskorjaus on tehty 1999–2003. Sen pääsuunnittelijana toimi Arkkitehtikolmio Oy:stä rakennusarkkitehti Ilari Henttinen. Korjauksessa muutettiin rakennuksen tasakatto loivaksi satulakatoksi, muutettiin asunnot kerhotiloiksi ja tehtiin seurakuntasaliin uusi alttarilaajennus.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntakeskus on sijoitettu Suoramantien eteläpuoleiselle puistomaiselle tontille. Sen eteläpuolella on 2000-luvun pienkerrostaloalue, länsipuolella urheilukenttiä, koillis- ja itäpuolella 1960- ja 1970- lukujen asuinkerrostaloja ja pohjoispuolella pientaloalue. Seurakuntakeskuksen edustalla on hiekkapintainen pysäköintialue. Kulkualueet on muuten pääosin laatoitettu. Nurmipintaisella pihalla kasvaa täysikasvuisia puita, kuten mäntyjä, kuusia, koivuja ja pihlajia. Pääsisääntäytymisen edustalla on perennapenkki ja eteläpuoleisella sisäpihalla on lasten leikkialue. Tontin laidalla on alkuperäiskunnossa oleva autotalli, jota ei tässä yhteydessä inventoitu.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto, rakennuslupa-aineisto

- 68-55-R, 90-0436-R, 99-0314-R ja 00-0319-R

Kangasalan seurakunnan arkisto

2.5.6.1.4:1. Suoraman seurakuntatalo 1968–91.

- Suoraman seurakuntatalo, pohjapiirustus, arkkitehti Pentti Turunen 1968.

2.5.6.1.4:1. Suoraman seurakuntatalo. Korjaustyö 2000

- Suoraman srk-keskuksen peruskorjaus, asiakirjoja ja piirustuksia 1997–2000.

Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

1 Suoramans seurakuntakeskus pohjoisesta.

2 Suoramans seurakuntakeskus, eteläpuolen leikkiapiha.

3 Suoramans seurakuntakeskuksen sisäänkäyntikatos.

4 Suoramans seurakuntakeskus lännestä.

5 Suoramans seurakuntakeskuksen sisäänkäyntikatos.

6 Suoramans seurakuntakeskus idästä.

7 Suoramans seurakuntakeskuksen autotalli idästä.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Suoraman seurakuntakeskus

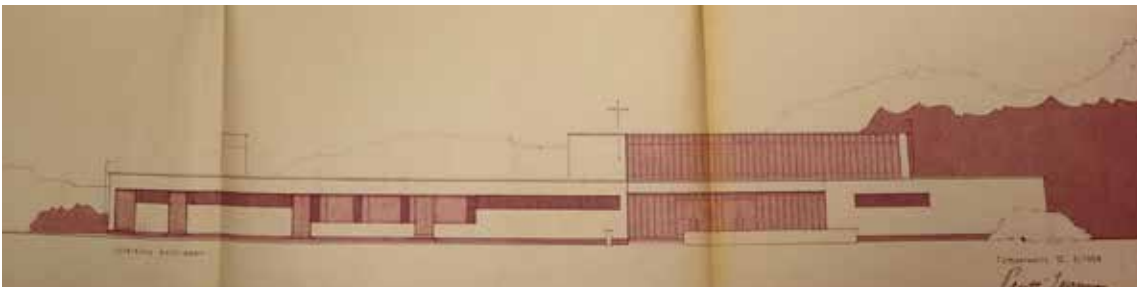
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-417-1-116
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100921075J
Osoite	Suoramantie 9, 36220 Kangasala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1969
Korjausvuodet	1988 asuntomuutoksia, 1992 keittiö, 1999–2000 peruskorjaus, 2006 IV-muutos
Suunnittelija	arkkitehti Pentti Turunen
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluvu	K+1
Perustus	betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	valkoiseksi rapattu tiili
Katemateriaali	ruskea huopakate
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

Valkoiseksi slammattu tiiliverhoiltu seurakuntakeskus sijaitsee Kangasalan Suoraman asuinlähiössä puistomaisen pihan ympäröimänä. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pentti Turunen 1968, joka on ollut useiden pirkanmaalaisten seurakuntatalojen suunnitelmien takana.

Ulkoasu

Matalalinjaisen horisontaalisen rakennuksen rakennusmassasta nousee korkeimmalle seurakuntasalin katto ja yläikkunat. Rakennuksessa on myöhemmin lisätyt loivaharjaiset satulakatot. Seurakuntakeskuksen arkkitehtonisesti näyttävin ja säilynein osa on lasiseinäinen sisääntuloaula ja katos ja sen ylle kohoava seurakuntasali. Molemmissa on käytetty harvaa puurimoitusta. Rakennuksen seinään on kiinnetty kolmen erikokoisen ristin ryhmä. Uusi alttarilaajennus on tehty takapihalle ja on kaarevalla muotokielellään jokseenkin vieras muuten suorakulmaisessa rakennuksessa.

Suoraman seurakuntakeskus, julkisivu koilliseen, 1968, arkkitehti Pentti Turunen. Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto.

1 Suoraman seurakuntakeskus, sisääntuloaula.

2 Suoraman seurakuntakeskuksen liikunta- ja seurakuntasali.

3 Suoraman seurakuntakeskus, seurakuntasali, alttariseinä.

4 Suoraman seurakuntakeskus, seurakuntasalin uusi alttari.

5 Suoraman seurakuntakeskus, seurakuntasalin ovi.

6 Suoraman seurakuntakeskus, ruokasali.

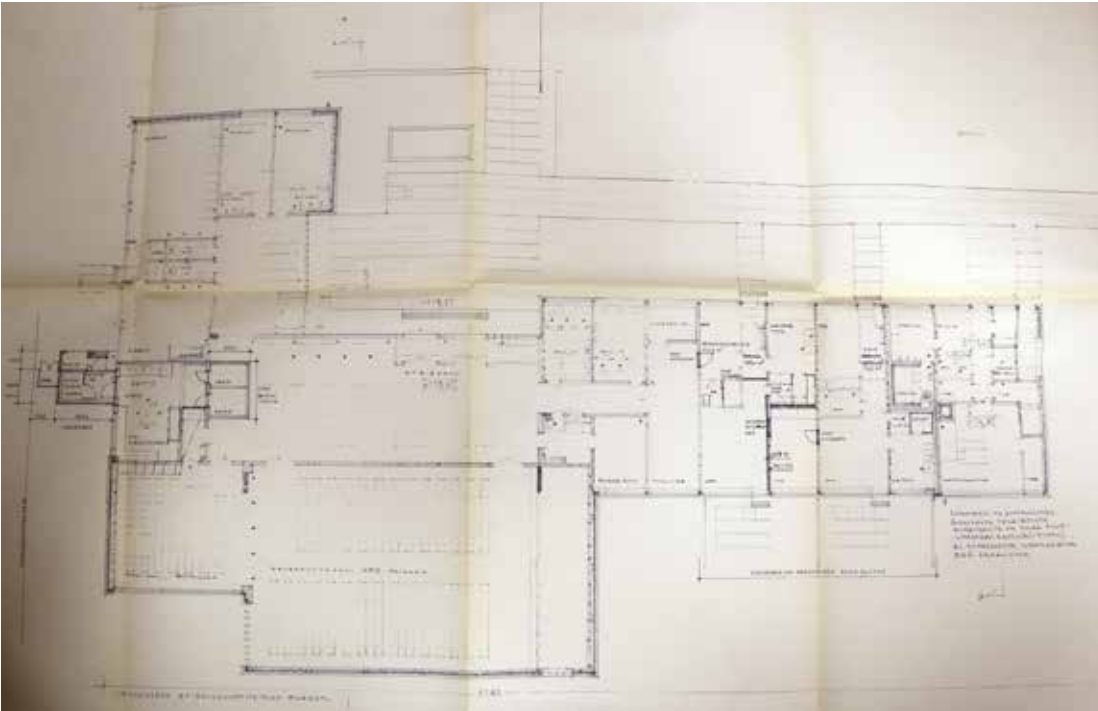
7 Suoraman seurakuntakeskus, kerhotila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasalit ja eri siivet yhdistävä keskeisaula. Aulan laattalattiat ja naulakot lienevät alkuperäiset, samoin alakattopinnat akustolevyineen. Salissa on ruutukuvioinen puupaneelikatto ja massiivipuupalkit näkyvillä. Salin seinäpintoja on verhoiltu valkoiseksi maala-
tuilla puurimoituksella ja lattia on pinnoitettu liikuntatilojen muovimatolla.

Vuosien 1999–2003 peruskorjauksessa on muutettu seurakuntasalin toimintoja. Uusi alttarilaajennus tehtiin sen pitkälle sivulle. Tällä haluttiin parantaa salin käyttöä urheiluun ja suojata alttarikalusteet suljettavaan tilaan. Vanha alttari muutettiin tuolivarastoksi. Asunnot on muutettu toimisto- ja kerhotiloiksi ja siiven keskelle on tehty uusi keskeiskäytävä. Entiseen pannuhuoneeseen on tehty takkahuone.

Suoramanselän seurakuntakeskus, pohjapiirros, muutospiirustus 1990. Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Maisemallisesti rakennus hieman piiloutuu asuinalueen puustoisien tontin katveeseen. Kattokorjaus on muuttanut rakennuksen alkuperäistä vähäeleistä ulkoasua ja on jokseenkin vieras alkuperäiselle tasakattoiselle vaakasuuntaiselle arkkitehtuurille. Uusi kaareva alttarilaajennus on vieras elementti modernin rationaaliseen rakennukseen. Rakennuksen pääsisäänkäynnissä ja salissa on säilynyt alkuperäisiä materiaaleja, rakennusosia ja arkkitehtuurin elementtejä.

Arvoluokka 2

Kohde 10 Vatialan ent. seurakuntatalo

Vatialan entinen seurakuntalo Nattarinraitilta kaakosta katsottuna. Seurakuntasalin julkisivu ja lasitiiliseinät. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0010
Kunta	Kangasala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Vatiala
Kiinteistötunnus	211-462-4-129
Osoite	Holvastintie 6, 36240 Kangasala
Kohdetyyppi	päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	11.11.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Vatialan entinen seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Vatialan entinen seurakuntatalo sijaitsee Vatialan asuinlähion liikekeskuksen takana asuinkerrostaloalueen keskellä Kangasalan länsipuolella. Punatiilin verhoiltu pienimittakaavainen rakennus on sijoitettu aivan asuinalueen läpi kulkevan kevyenliikenteenväylän rajalle. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Mauri Turkka Kangasalta vuonna 1976. Julkisivussa on edelleen risti, vaikka omistaja on vaihtunut keväällä 2021, eikä se ole enää seurakuntatalokäytössä.

Historia

Jo vuosia Kangasalan seurakunnassa oli tiedostettu Vatialan kasvavan asuinalueen seurakuntatilan tarve. Kokoontumisiin käytettiin Heikkilän pirttiä, mutta sen ei katsottu olevan riittävä toiminnollaan. Vatialan asuinalueelle päätettiin rakennuttaa seurakunnantyökeskus ja asunto ja sille etsittiin sopivaa tonttia. Kirkkohallintokunta asetti 1975 toimikunnan hanketta varten. Lopulta päädyttiin ostamaan tontti kaupungin kaavoittamalta puistoalueelta Vatialan Nattarista, ja seurakuntataloa varten tehtiin tontille kaavamuuotos. Rakennustoimikunta kävi tutustumassa useisiin lähiseudun kuntien seurakuntataloihin ja piirustukset päätettiin tilata paikalliselta arkkitehdiltä Mauri Turkalta. Tilaohjelma ja toteutunut rakennus oli pitkälti seurakunnan toiveiden mukainen. Rakennukseen päätettiin sijoittaa suuri jaettava seurakuntasali ja sen yhteyteen keittiötilat, pohjoispuolelle lasten ja nuorten kerhotilat sekä takahuone, jonka yhteydessä oli sauna ja pesuhuone. Rakennustyöt pääsivät käyntiin ja seurakuntatalo valmistui käyttökuntoon vuonna 1977.

Rakennuksen tasakatto muutettiin 2001 loivaksi aumakatoksi. Muutoksen suunnitteli rakennusarkkitehti Ilari Henttinen Arkkitehtikolmio Oy:stä.

Kangasalan seurakunta myi rakennuksen keväällä 2021 kiinteistöyhtiölle, eikä se ole enää seurakuntatalokäytössä. Rakennus on vuokrattu Kangasalan kaupungille ja siinä toimii nykyisin Kangasalan seudun 4H-yhdistyksen ylläpitämä koululaisten iltapäiväkerho.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus on sijoitettu Vatialan Nattarinraitin varteen Nattarin liikekeskuksen koillispuolelle, kerrostaloalueen keskiöön. Entisen seurakuntatalon länsipuolella on Nattarin päiväkotia. Sen länsipuolella on Holvastintie, joka on Vatialan yksi pääväylästä. Ympäröivät katu- ja pysäköintialueet on asfaltoitu ja lähistön rakennusten pääasiallinen julkisivumateriaali on punatiili. Rakennuksen piha on nurmipintainen ja pohjoispuolen pihalla kasvaa muutamia korkeita puita ja se on rajattu idästä pensasaidalla. Asunnon piha-aluetta ja huoltopihaa reunustaa lauta-aita. Pääsisäänkäynnin edustalla kasvaa muutamia koristepensaita, minkä lisäksi siinä on lipputanko. Sisäänkäynnin edusta on päällystetty pesubetonilaatoin.

Kirjalliset lähteet

Kangasalan rakennusvalvonnan arkisto, rakennuslupa-aineisto

- 76-231-R, 01-0231-R

Kangasalan seurakunnan arkisto

- 2.5.6.1.5:4, Vatialan seurakuntatalon piirustukset 1975–77
- 2.5.6.1.5:1, Vatialan seurakuntatalo 1976–77

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

1 Vatialan entinen seurakuntalo lounaasta katsottuna.

2 Vatialan entinen seurakuntalo, itäpäätä.

3 Vatialan entinen seurakuntalo, länsipääty.

4 Vatialan entinen seurakuntalo ja Nattarinraitti.

5 Vatialan entinen seurakuntalo, sisäänkäynti.

6 Vatialan entinen seurakuntalo, pohjoisjulkisivu.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Vatialan entinen seurakuntatalo

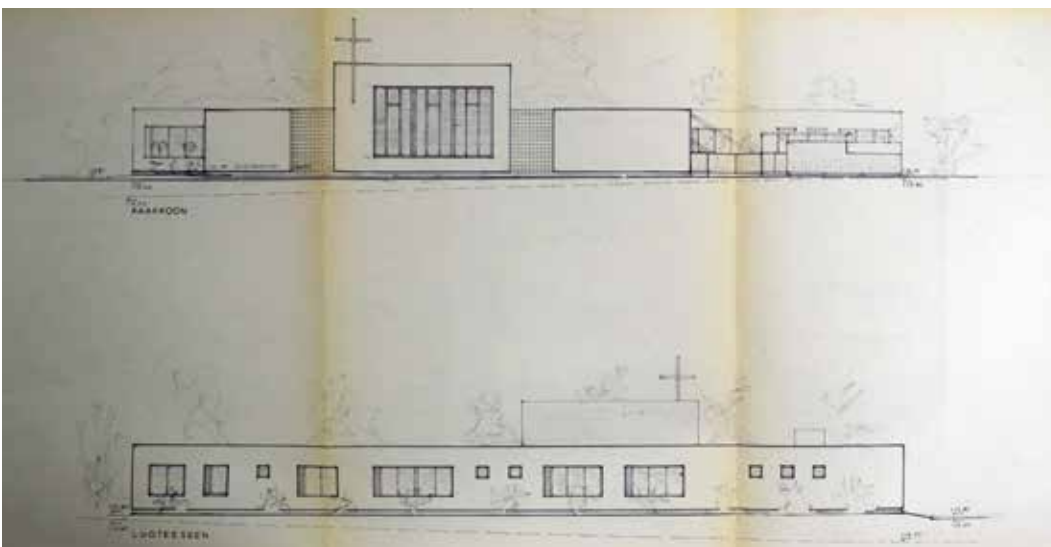
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	211-462-4-129
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	-
Osoite	Holvastintie 6, 36240 Kangasala
Nykyinen käyttö	iltapäiväkerho, asuminen
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1977
Korjausvuodet	2001 kattomuodon muutos
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Mauri J. Turcka ky
Rungon muoto	T-muoto
Kerros-luku	1
Perustus	betoni
Runko	ranko
Vuoraus	punatiili
Katemateriaali	huopakate
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Vatialan entinen seurakuntatalo sijaitsee Nattarin asuinalueen keskuksessa liikerakennuksen takana. Seurakuntatalo valmistui 1977 ja sen käytöstä seurakuntatalona luovuttiin 2021.

Ulkoasu

Pienimittakaavainen tummin punatiilin verhoiltu rakennus on sijoitettu aivan viereisen Nattarinraitin varrelle. Sen pääsisäänkäynti on liikekeskuksen puolella rakennuksen länsipäädyssä kävelyraitin risteyksessä. Asunto on sijoitettu seurakuntakodin jatkoksi rakennuksen itäpäättyyn, jossa on myös huoltopiha. Nattarinraitille näkyvä katujulkisivu on rakennuksen näyttävin osa lasitiiliseini-
neen, seurakuntasalin korkeammalla rakennusmassalla ja suurella ikkunapinnalla. Muuten rakennus on ulkoasultaan melko vaatimaton, aikakaudelleen tyyppillinen pieni julkinen rakennus, joka on rakennettu tarkoituksenmukaisesti toimintaansa varten.

Vatialan seurakuntatalo, julkisivut, arkkitehti Mauri J. Turcka, 1977. Kangasalan seurakunnan arkisto.

1 Vatialan entinen seurakuntalo, sisäänkäyntiaula..

2 Vatialan entinen seurakuntalo, sisäänkäyntiaulan naulakot.

3 Vatialan entinen seurakuntalo, sali.

4 Vatialan entinen seurakuntalo, kerhotilat.

5 Vatialan entinen seurakuntalo, salin kapea osa.

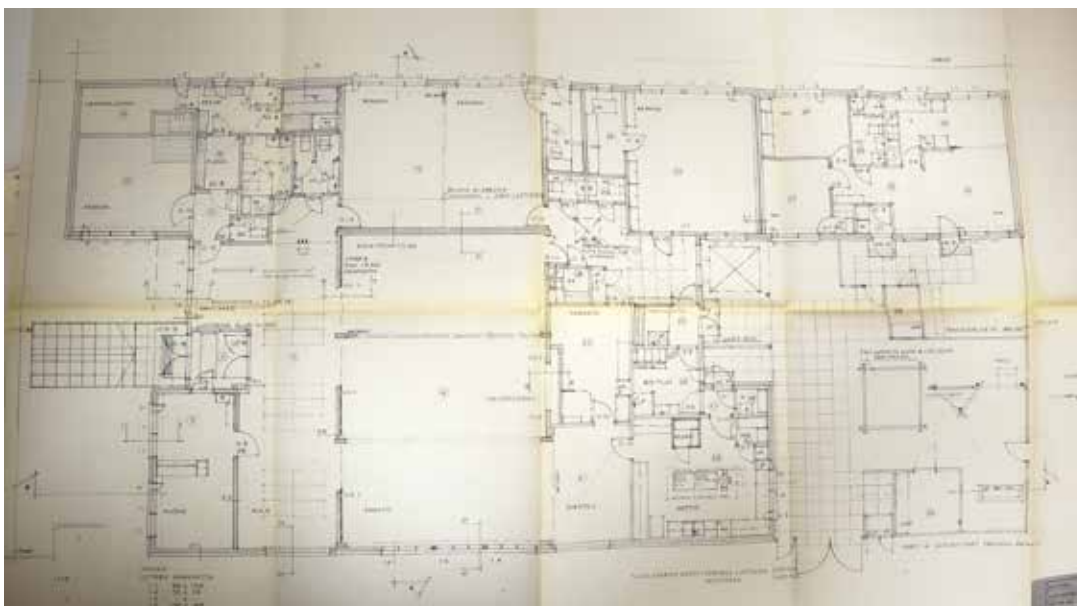
6 Vatialan entinen seurakuntalo, takkahuone.

7 Vatialan entinen seurakuntalo, kerhotilojen aulaa.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasali ja sivusali sekä niitä yhdistävät aulatilat. Koska seurakuntatalokäytöstä on luovuttu, salissa ei ole enää alttarikalusteita eikä seurakunnan omistamaa taidetta. Sisätilat ovat julkisivujen tavoin pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Vatialan seurakuntatalo, pohjapiirros, arkkitehti Mauri J. Turkka, 1977. Kangsalan rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on ajalle tyypillinen pienimittakaavainen lähiöseurakuntatalo. Rakennuksen ulkoasu on säilynyt miltei alkuperäisenä, samoin sisätilat säilyneet lähes alkuperäisenä seurakunnan esineistöä lukuun ottamatta. Rakennus on hyvin paikkansa sovitettu luonteva osa asuinlähiön keskusaluetta. Kattomuodon vaihdos loivaan aumakattoon on toteutettu lähes huomaamattomasti.

Arvoluokka 2

Kohde 11 Kihniön seurakuntatalo

Kihniön seurakuntatalo Kuruntieltä katsottuna, taustalla Kihniön kirkko. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0011
Kunta	Kihniö
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kirkonkylä
Kiinteistötunnus	250-403-12-39
Osoite	Kuruntie 14, 39820 Kihniö
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hallinto
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	11.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kihniön seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kihniön punatilin verhoiltu seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto sijaitsee Kihniön kirkon pihapiirissä sen länsipuolella. Vuonna 1973 valmistuneen vähäeleisen horisontaalisen rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Karvala & Silvennoinen. Rakennuksen sisäänkäyntijulkisivu on varsin arkinen ja matala ja rakennuksen pääjulkisivu avautuu länteen pellon puolelle.

Historia

Kihniössä oli puutetta nuorten kokoontumistiloista. Seurakunnan Kirkkohallitukselle tekemässä rahoitusanomuksessa 1972 mainitaan, että ainoat nuorten kokoontumispaikat olivat ”kaksi olutbaaria.” Myös rippikouluun kaivattiin kirkon lisäksi muuta pitopaikkaa ja uusia kerhotiloja kaavailtiin myös varttuneempien seurakuntatalisten käyttöön. Seurakuntataloa kaivattiin myös hautajaisten pitopaikaksi kotien sijaan. Seurakuntatalon rakentamisen edistämiseksi perustettiin seurakuntatalo-toimikunta.

Toimikunta teki ensin tutustumiskäynnin Honkajoen elementtirakenteiselle seurakuntatalolle ja Kauhajoen sahalle. Seurakuntatalo oli rakennettu Kauhajoen sahan tyyppiipiirustusten mukaan. Rakennustoimikunta päätti tutkia eri vaihtoehtoja, siitä rakennetaanko seurakuntatalo elementeistä vai paikalla rakennettuna puurankana.

Urakoitsijoille järjestettiin tarjouskilpailu suunnittelusta, johon osallistuivat Kauhajoen saha, Isepal Oy, Enso-Gutzeit, Puutalo Oy ja Olavi Rinneheimo. Seurakuntatalon toteuttajaksi valittiin kihniöläinen urakoitsija Olavi Rinneheimo. Perusteluina oli, että hän käytti kihniöläistä työvoimaa, teki koko talon itse, minkä lisäksi pohjapiirustus ja ulkonäkö oli toimikunnan mielestä käytännöllisin. Urakoitsijan rakennussuunnitelmat oli laatinut Arkkitehtuuritoimisto Karvala & Silvennoinen Tampereelta. Seurakunta halusi, että rakennus verhoillaan punatiilellä.

Uuteen seurakuntataloon sijoitettiin yhdistettävä seurakuntasali ja tarjoiluhuone, keittiö, eteistilat ja kerhohuone. Tämän lisäksi rakennuksen eteläpäätyyn sijoitettiin kaksi asuntoa. Suunnittelusta arkistosta luovuttiin. Rakennus valmistui loppuvuodesta 1973.

Rakennuksen pohjoispäätyyn tehtiin kerhotilojen laajennus 1987–1988. Muutoksen suunnitteli Suunnittelutalo Ky Virroilta. Vesikattoa korjattiin ja asunnot muutettiin toimistoiksi 1997–1999. Viimeisin peruskorjaus on vuodelta 2005, jossa uudistettiin keittiötä ja salitilan pintamateriaaleja. Suunnittelijana toimi arkkitehti Marja Rauhala. Rakennukseen asennettiin tuolloin koneellinen ilmanvaihto.

Ympäristö ja pihapiiri

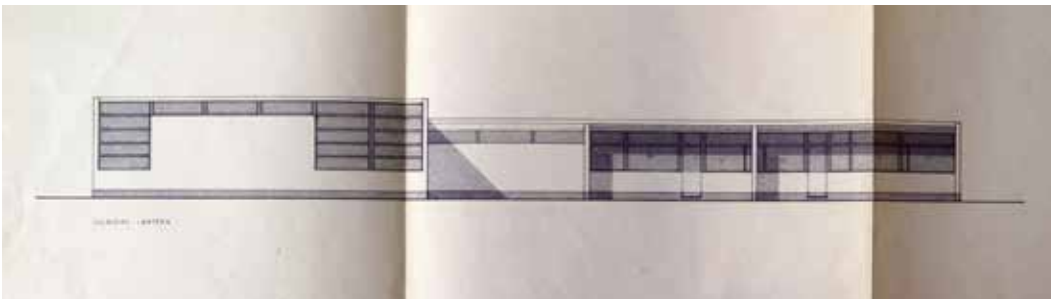
Kihniön seurakuntatalo sijaitsee Kihniön kirkonkylällä historiallisen puukirkon (1917) edustalla, sen länsipuolella. Seurakuntatalo on sijoitettu Kuruntien pohjoispuolelle. Pihaa rajaa idästä Museontie. Alue on rakennettu väljästi ja kylänraitin rakennusten väleissä on erikokoisia peltokaistaleita. Seurakuntatalon edustalla, itäpuolella on suuri hiekkapintainen pysäköintialue, minkä pohjoispuolelta alkaa kirkon puistomainen pihapiiri, länsipuolella peltotilkku ja sen takana pientaloja. Seurakuntatalon pohjoispuolella on aidattu lasten leikkialue ja seurakuntatalon piha on rajattu pensasaidalla. Piha-alue on nurmipintainen ja siinä on matalia istutuksia. Kirkon ympärillä kasvaa täysikasvuisiä puita.

Kirjalliset lähteet

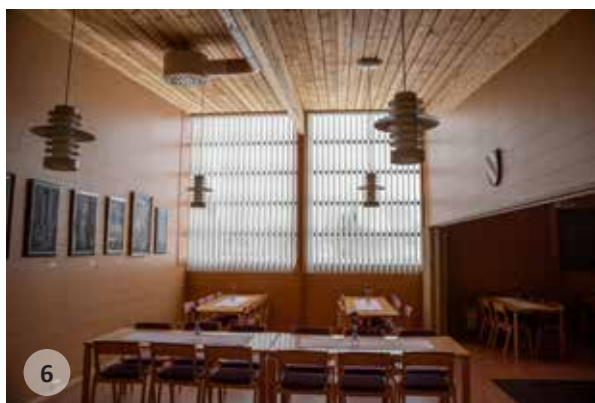
Kihniön seurakunnan arkisto

- 2 2.7.6:5 Seurakuntatalo. Alkuperäiset piirustukset, Toimistojen rakentaminen, kattoremontti
- 2 2.7.6:6 Seurakuntatalo. laajennus ja saneeraus v. 1988
- 2 2.7.6:14 Seurakuntatalon peruskorjaus v. 2005 (mm. ilmastointi)

<https://www.kihnionseurakunta.fi/kirkko-ja-tilat>, haettu 28.6.2022.

Kihniön seurakuntatalo, julkisivu, 1973, Arkkitehtuuritoimisto Karvala & Silvennoinen. Kihniön seurakunnan arkisto.

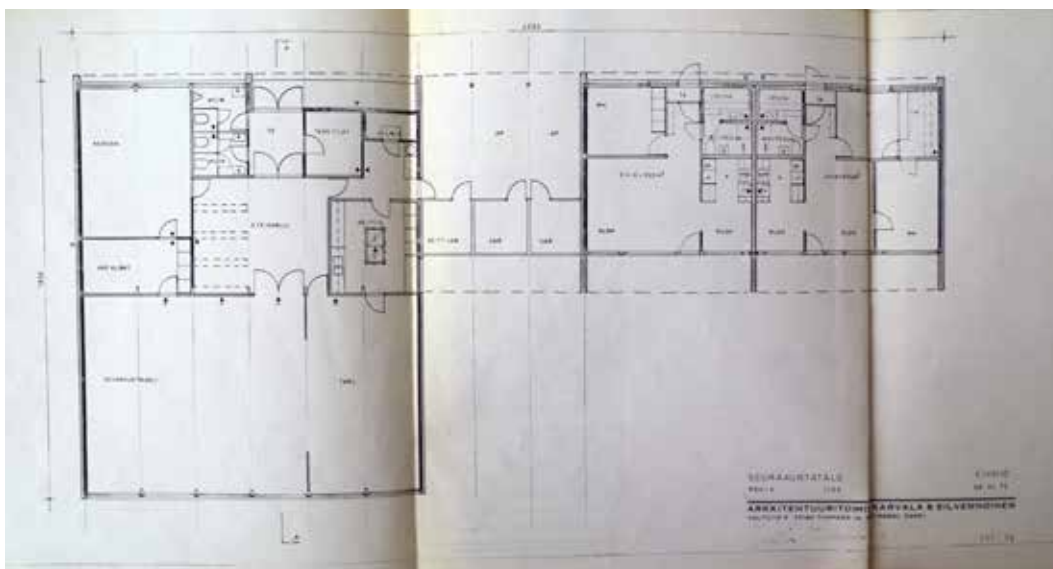

- 1 Kihniön seurakuntatalo, seurakuntasalin julkisivuja.
- 2 Kihniön seurakuntatalo, länsijulkisivu.
- 3 Kihniön seurakuntatalo, sisäänkäyntipihalta katsottuna.
- 4 Kihniön seurakuntatalo, pohjoisesta.

- 5 Kihniön seurakuntatalo, seurakuntasali.
  - 6 Kihniön seurakuntatalo, seurakuntasalin ruokailutila.
  - 7 Kihniön seurakuntatalo, aula.
  - 8 Kihniön seurakuntatalo, virastotilat entisessä asunnossa.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kihniön seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	250-403-12-39
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	-
Osoite	Kuruntie 14, 39820 Kihniö
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1973
Korjausvuodet	1988 laajennus, 2005 peruskorjaus
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Karvala & Silvennoinen
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluvu	1
Perustus	teräsbetoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	punatiilimuuraus, vaaka puupaneeli
Katemateriaali	mineriitti aaltolevy
Katon muoto	pulpetti

Kihniön seurakuntatalo, pohjapiirustus, 1973, Arkkitehtuuritoimisto Karvala & Silvennoinen. Kihniön seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on maisemallisesti ja historiallisesti tärkeän Kihniön puukirkon vieressä ja sen vähäeleinen ulkoasu on toteutettu niin, ettei se vie huomiota kirkolta. Rakennustaiteellisesti seurakuntatalo on melko tavanomainen, ajalleen tyypillinen ja etenkin sisääntulojulkisivusta vaatimaton ja huoltopihamainen. Sisätiloihin myöhemmin sijoitetut ilmanvaihtoputkistot ovat etenkin eteisaulassa hallitsevia.

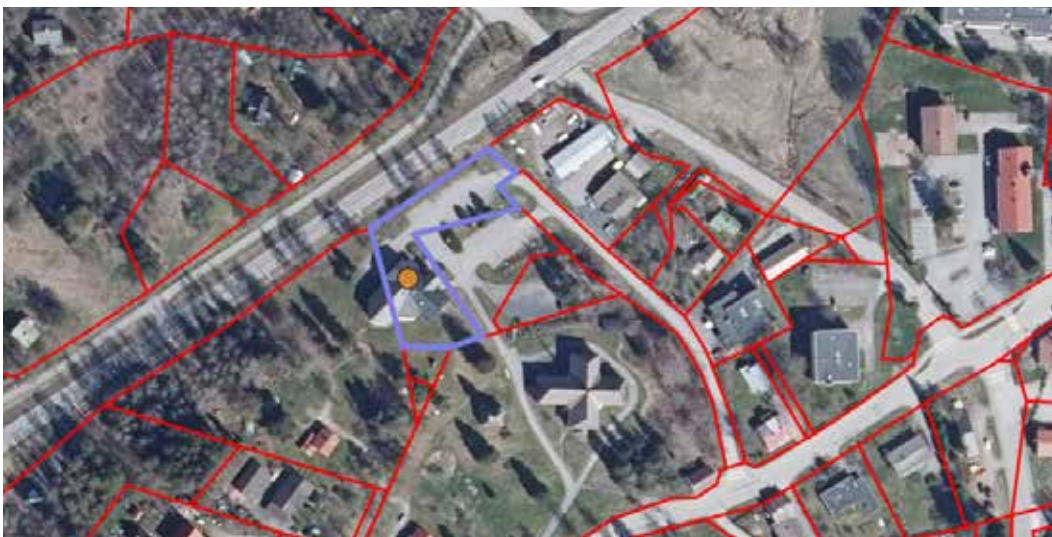
Arvoluokka 3

Kohde 12 Kuhmoisten seurakuntakoti

Kuhmoisten seurakuntakoti, sisäänkäyntijulkisivu. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0012
Kunta	Kuhmoinen
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Tapiala
Kiinteistötunnus	291-413-10-84
Osoite	Kirkkotie 1 A, 17800 Kuhmoinen
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	12.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kuhmoisten seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kuhmoisten seurakuntakoti sijaitsee näkyvällä paikalla Kuhmoisten kirkonmäellä historiallisen puukirkon (1785) ja tapulin vieressä osittain upotettuna rinteeseen. Kirkonmäen vierestä länsipuolelta kulkee valtatie 24 väylä. Seurakuntatalo kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, Kuhmoisten Kirkonmäkeen. Vuonna 1997 valmistuneen postmodernistisen seurakuntakodin on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Jääskeläinen Oy.

Historia

Ennen nykyisen rakennuksen valmistumista Pappilantien vanha rukoushuone, nykyisin Kuhmoisten Seurahuone, toimi Kuhmoisten seurakunnan seurakuntatalona. Rakennus oli saatu lahjoituksena ja sitä korjattiin 1960-luvulla. 1990-luvulla alettiin suunnitella uutta seurakuntataloa, koska vanha rakennus oli korjauksen tarpeessa ja ahdas seurakunnan tarpeisiin. Siitä puuttui keittiö minkä lisäksi tarvittiin lisää henkilökunnan työtiloja. Uuden seurakuntatalon paikaksi oli kaksi vaihtoehtoa. Vanhan kirkon viereinen alue sekä kunnantalon ja valtatie välinen peltoaukea, jonne sille oli myös varattu vuoden 1993 asemakaavassa alustava paikka. Seurakunta päätyi kuitenkin kirkon viereiseen tonttiin, jonka se oli hankkinut perikunnalta jälleenrakennuskauden asuinrakennuksineen.

Seurakuntatalon rakentamisen mahdollistavan vuoden 1995 kaavamuutoksessa asetettiin ehtoja kirkonmäen lisärakentamiselle sen näkyvän ja historiallisesti merkittävän paikan johdosta. Kaavassa määriteltiin tulevan rakennuksen maisemaan sovittamisesta ja yhtenäisestä arkkitehtuurista ja väriyksestä kirkon ja tapulin kanssa.

Uuden seurakuntatalon suunnittelijaksi valittiin seinäjokelainen Arkkitehtitoimisto Jääskeläinen Oy ja pääsuunnittelijana toimi arkkitehti Aulis Jääskeläinen. Esisuunnittelu aloitettiin jo kaavamuutosvaiheessa. Uusi seurakuntatalo suunniteltiin monimuotoiseksi ja monikäyttöiseksi. Siihen tuli kolme muunneltavaa salia aulatiloinen, toimistoja, ajanmukaiset suurkeittiötilat sekä yläkertaan useita erikokoisia kerhohuoneita. Hankesuunnittelijana toimi Ahti Rauhala Insinööritoimisto Kontrolli Oy:stä Jämsästä, vastaavana työnjohtajana toimi Ari Raiskio, ja urakoitsijana toimi Rakennusliike Ari Raiskio Oy. Lopputarkastus pidettiin 4.8.1997.

Rakennukseen on tehty vain joitain vähäisiä muutoksia ja korjauksia. 2019 C-saliin sijoitettiin toimistotiloja.

Ympäristö ja pihapiiri

Kuhmoisten Kirkkotiellä, vanhan kirkon ja tapulin länsipuolella sijaitsevan seurakuntakodin pääsisäänkäynnin edustalla on Kirkonmäen pengerreretty paikoitusalue. Seurakuntatalon pohjoispuolelta kulkee valtatie 24 ja lounaispuolen rinteessä on puistometsää, pientaloalue sekä vesitorni. Rakennuksen eteläpuolella on vuoden 1918 sodan muistomerkki. Nurmipintainen piha-alue on puistomainen ja siinä on hoidettuja istutusalueita ja rakennuksen edustalla lipputanko. Toisen kerroksen terassilta johtaa aidattu esteetön kulkutie kohti kirkkoa. Kulkualueet on asfaltoitu ja sisäänkäyntien edustat laatoitettu harmailla betonikivillä.

Kirjalliset lähteet

Kuhmoisten- Padasjoen kappeliseurakunnan arkisto, Hollolan seurakunta

- Kuhmoisten seurakuntatalo, rakennusurakka I, ARK piirustuksia 1996.
- Kuhmoisten seurakuntatalo, rakennusurakka II, RAK piirustuksia 1996.
- Seurakuntatalon rakennusaikaisia asiakirjoja

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistö tietokanta Basis, 2022.

Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Kuhmoisten kirkonmäki, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=209, haettu 13.6.2022.

Myllykoski, Virpi, 2012. Kuhmoisten seurakuntakoti, inventointi 23.7.2012. Keski-Suomen museo.

<https://www.hollolanseurakunta.fi/kuh-pa/seurakunnan-tilat>, haettu 13.6.2022.

- 1 Kuhmoisten seurakuntatalo, idästä.
- 2 Kuhmoisten seurakuntatalo, taustalla Kuhmoisten kirkko.
- 3 Kuhmoisten seurakuntatalo, lännestä. Taustalla pilkottaa Kuhmoisten kirkon tapuli.

- 4 Kuhmoisten seurakuntatalo, näkymä seurakuntatalon katoksen alta Kuhmoisten kirkon suuntaan.
- 5 Kuhmoisten seurakuntatalo, kaakosta.
- 6 Kuhmoisten seurakuntatalo, kaakosta kirkon suunnalta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kuhmoisten seurakuntakoti

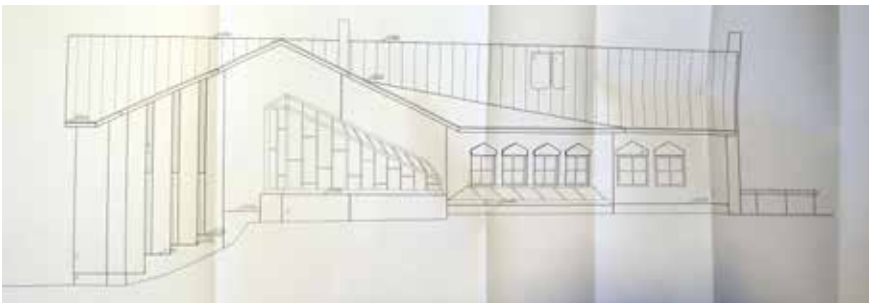
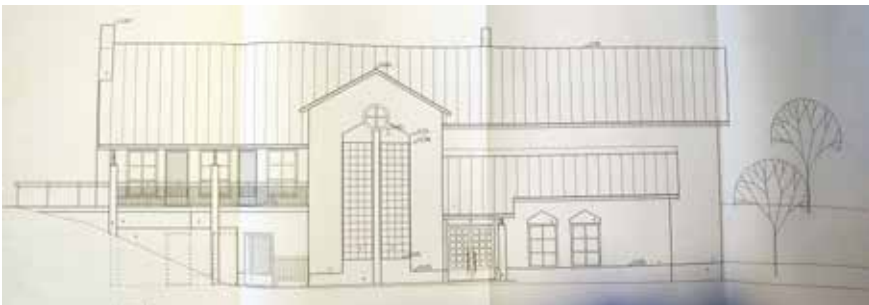
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	291-413-10-84
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101728915W
Osoite	Kirkkotie 1 A, 17800 Kuhmoinen
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1997
Korjausvuodet	2019 toimistomuutos
Suunnittelija	arkkitehti Aulis Jääskeläinen
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerroslukku	1 + V
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	vaalea tiilimuuraus
Katemateriaali	konesaumattu pelti, kupari
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

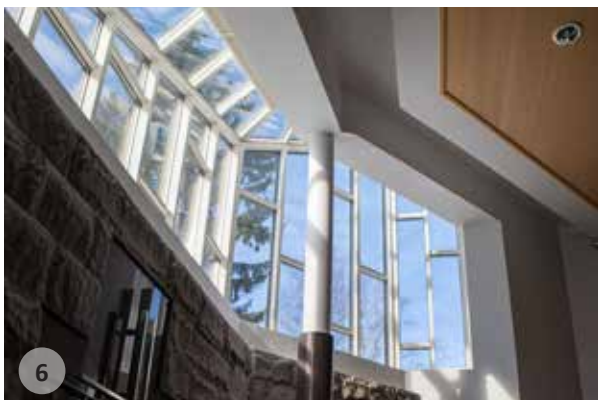
Rinteeseen upotettu vaalealla tiilellä verhoiltu Kuhmoisten seurakuntakoti avautuu päänäkymäsuunnassaan Kirkonmäen pysäköintialueelle ja alas valtatielle. Arkkitehti Aulis Jääskeläisen suunnittelema rakennus on valmistunut vuonna 1997.

Ulkoasu

Ulkovuorauksen tiilen väri on sama persikan vaalea kuin vanhassa puukirkossa. Pääjulkisivua hallitsee risaliitin omainen lasitiilin verhoiltu harjakattoinen porrashuone. Kirkkoon päin näkyvä julkisivu tiilipiippuineen mukailee talusrakennuksen tai historiallisen navetan päätyä. Ikkunoissa on käytetty kirkon tapaan korkeita ruutuikkunoita ja niiden yläpuolella on päätykolmioaiheiset valkoiset kentät. Julkisivun sommittelu on osin klassistisen symmetristä aiheineen, mutta paikoin myös monimuotoista. Rinteen puolella on seurakuntasalin monimuotoinen kattoikkuna-aihe.

Kuhmoisten seurakuntakoti, julkisivut koilliseen ja lounaaseen, 1996, Arkkitehtitoimisto Jääskeläinen. Kuhmoisten kappeliseurakunnan arkisto.

1 Kuhmoisten seurakuntatalo, aula.

2 Kuhmoisten seurakuntatalo, salien ovet.

3 Kuhmoisten seurakuntatalo, seurakuntasali.

4 Kuhmoisten seurakuntatalo, seurakuntasalin paljeovi.

5 Kuhmoisten seurakuntatalo, yläkerran kerhuhuone.

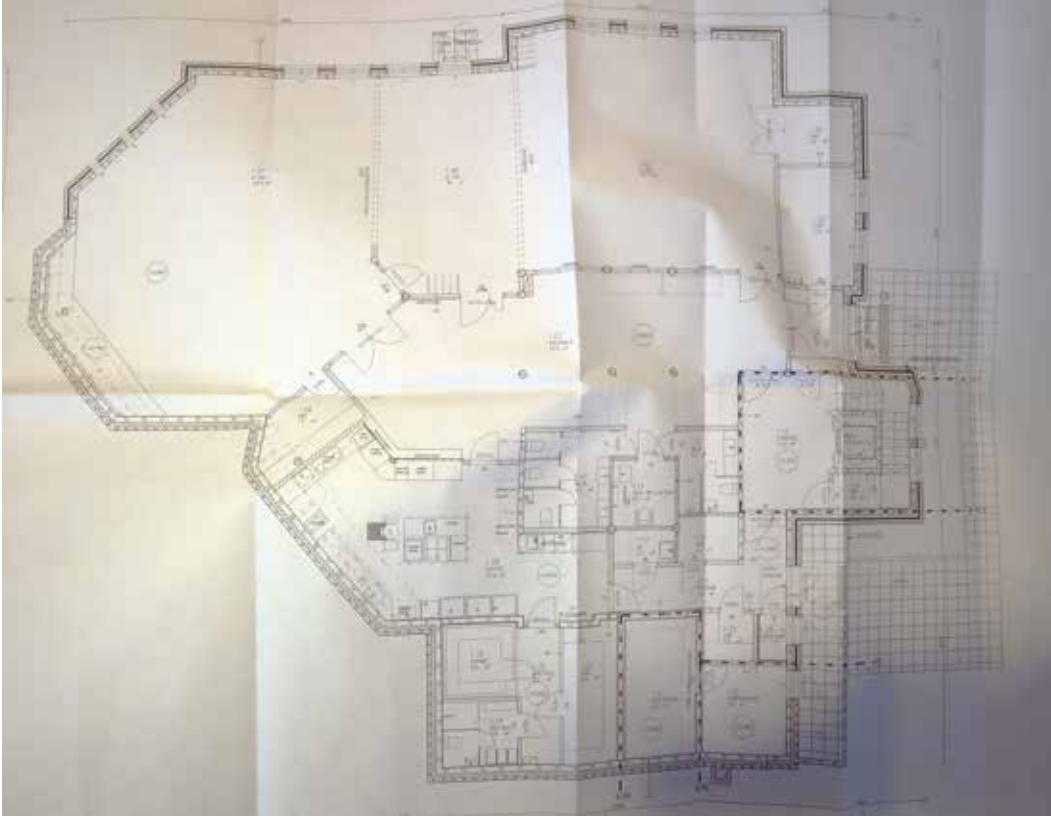
6 Kuhmoisten seurakuntatalo, seurakuntasalin yläikkuna.

7 Kuhmoisten seurakuntatalo, porrashuone ja lasitiiliseinä.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntakodin sisätilat ovat säilyneet pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Seurakuntatalissa on lohkotuin graniittikivin verhoiltu alttari, jonka yläpuolella on lasikate ja keskellä kiiltävällä graniittipohjalla tasavartinen metalliristi. Seinällä on Suomen Käsityön Ystävät Oy:n tekstiilitaiteilija Katri Haahtin kolmiosainen ryijyteos ”Valo Minun Matkallani”, jonka on kutonut Maija tuumi. Kolmea liukuovin yhdistettävää salia on nimetty Martta-, Lasarus- Ja Maria-saliksi. Yläkerran isossa kerhotilassa on avotakka ja pääsaliin avautuva ikkunaseinä.

Kuhmoisten seurakuntakoti, pohja 1.krs, 1996, Arkkitehtitoimisto Jääskeläinen.
Kuhmoisten kappeliseurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus on sijoitettu näkyvään ja valtakunnallisesti merkittävään kulttuurihistorialliseen paikkaan valtatie ja Kuhmoisten vanhan kirkon välimaastoon kirkonmäelle. Sen ulkoasu on sovitettu vanhaan kirkkoon 1990-luvun arkkitehtuurin tyylikeinoja käyttäen ja rinteeseen upotettu rakennus vaikuttaa kokoaan pienemmältä. Rakennus on yksi harvalukuisista 1990-luvulla rakennetuista seurakuntataloista. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan sekä ulkoa että sisältä.

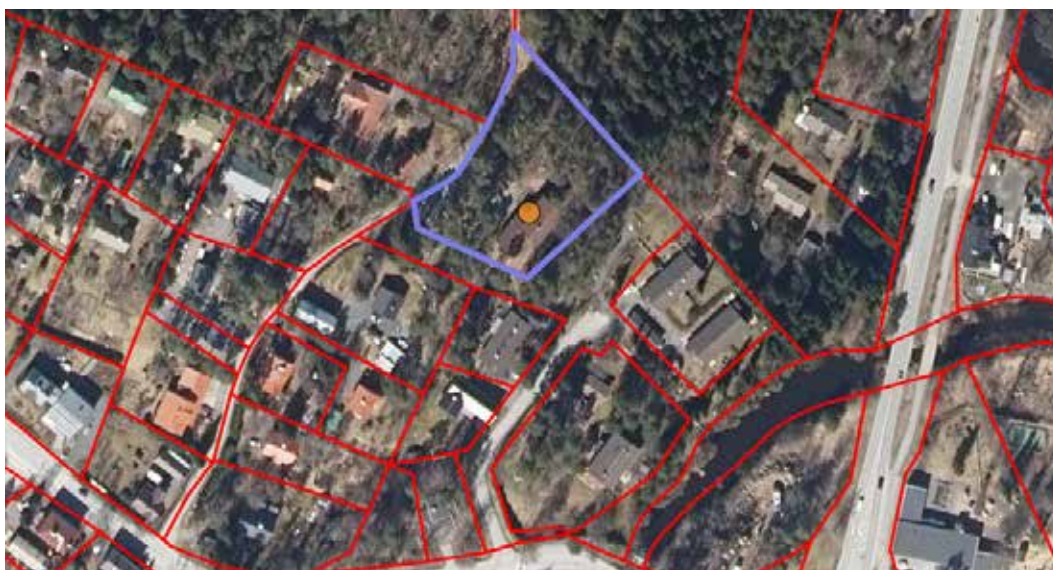
Arvoluokka 1

Kohde 13 Kuljun vanha seurakuntatalo

Kuljun vanha seurakuntatalo, sisäänkäyntijulkisivu. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0013
Kunta	Lempäälä
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kulju
Kiinteistötunnus	418-424-9-441
Osoite	Seurakuntatalontie 12, 37560 Lempäälä
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen, hoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	20.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kuljun vanha seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kuljun vanha seurakuntatalo sijaitsee metsäisellä rinnetontilla omakotitaloalueella Lempäälän keskustasta pohjoiseen. Sen on suunnitellut rakennusmestari Arvi Pääkkönen 1954 ja rakennus edustaa aikakaudelle tyypillistä ja ulkopuolelta hyvin säilynyttä pienimittakaavaista jälleenrakennuskauden rakentamista. Pihalla on lisäksi autokatos.

Historia

Kuljun asukasluku oli kasvanut voimakkaasti sotien jälkeen erityisesti karjalaisten siirtoasutuksen myötä ja alueelle kaivattiin omaa kirkkoa. Se olisi haluttu rakentaa Tampereentien ja Asematien risteykseen näkyvälle paikalle, mutta rakennusta varten saatiin lopulta tontti lahjoituksena Kuljun asematien pohjoispuolelta Kuljun kartanon omistajalta teollisuusneuvos Rosa Salmeliniltä. Salmelin toivoi lahjoituksen yhteydessä paikalle kirkkoa, mutta rakennussäännöstelyn vuoksi rakennusluoppia ei myönnetty kuin pääasiassa asuinrakentamiseen ja asuntoja sisältävä seurakuntatalo voitiin katsoa sellaiseksi. Myös rakennustarvikkeita oli vaikea saada muuhun kuin asuntoihin. Seurakuntatalon rakentamiseen saatiin puutavaraa seurakunnan omasta metsäpalstalta Kuljusta ja ne sahattiin Kuljun sahalli. Rakennusta varten oli tilattu suunnitelmat arkkitehdiltä, mutta niiden toteuttamisen osoittautuessa liian kalliiksi kirkkohallintokunnan jäsen, rakennusmestari Arvi Pääkkönen sai tehtäväkseen laatia halvemmat suunnitelmat. Rakennuksen kantavana materiaalina käytettiin puuta ja siihen sijoitettiin seurakuntasali, toimisto, papin huone, kahvio ja keittiö, vahtimestarin asunto ja alakertaan nuorten kerhotiloja ja sauna pesutiloineen.

Rakennusurakoitsijana toimi Reijo Kyrönpalo. Seurakuntatalo oli Lempäälän seurakunnan sodanjälkeisen ajan ensimmäinen laajempi rakennushanke. Kirkoksi rakennusta ei vihitty, mistä tontin lahjoittaja Salmelin oli jokseenkin pettynyt. Kyläläiset kuitenkin kutsuivat rakennusta kirkoksi. Salmelin osallistui kyläisten kanssa ehtoollisastioiden hankkimiseen seurakuntatalolle. Valmistuttuaan 1955 rakennus oli varsin ahkerassa käytössä ja siinä järjestettiin joka toinen viikko jumalanpalveluksia.

Pihalle on lisätty puurakenteinen tapuli 1983.

Ympäristö ja pihapiiri

Kuljun vanha seurakuntatalo sijaitsee Seurakuntatalontien päässä metsäisellä rinnetontilla Kuljun pientaloalueella. Pihalla on myös myöhemmin rakennettu harjakattoinen autokatos ja asfaltoitu pysäköintialue. Etupihalla on puiden katveessa lasten leikkialue ja puinen kunnostusta kaipaava tapuli. Tontilla kasvaa pääosin mäntyjä ja luonnontilainen maasto on kivikkoista. Kerhotilojen puolelle alarinteelle johtaa puuportaat. Nurmipintaisella pihalla on koriste- ja ruusupensaita sekä perennaitutuksia.

Kirjalliset lähteet

Mäkelä Ritva, 2011: *Ajasta aikaan varjellut, Lempäälän seurakunnassa 1951–2011*. Lempäälän seurakunta, Sastamala 2011.

Lempäälän seurakunnan arkisto

- Kuljun seurakuntatalo, pääpiirustukset, rakennusmestari Arvi Pääkkönen, 1954.
- Kuljun seurakuntatalo työselostus, rakennusmestari Arvi Pääkkönen, 1954.
- muutospirustuksia vuosilta 1973–2000

Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Lisätiedot

Kuljuun on rakennettu seurakunnalle uusi seurakuntatalo Majakka Kuljun koulun yhteyteen. Vanha seurakuntakoti ole enää käytössä ja se on myynnissä.

Autokatosta ei inventoitu tässä yhteydessä.

- 1 Kuljun vanha seurakuntatalo, pohjoispääty.
- 2 Kuljun vanha seurakuntatalo, eteläpääty.
- 3 Kuljun vanha seurakuntatalo, länsipuolen pihalta.
- 4 Kuljun vanha seurakuntatalo, portaat, taustalla tapuli.

- 5 Kuljun vanhan seurakuntatalon seurakuntasali.
- 6 Kuljun vanha seurakuntatalo, aula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Kuljun vanha seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	418-424-9-441
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101227628B
Osoite	Seurakuntatalontie 12, 37560 Lempäälä
Nykyinen käyttö	ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1954
Korjausvuodet	1979, 1987 vesikatto, 1997, 2000
Suunnittelija	rakennusmestari Arvi Pääkkönen
Rungon muoto	suorakaide, epäsäännöllinen
Kerros-luku	K+1+V
Perustus	teräsbetoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	vaaleanvihreä pysty rimalauta puupaneeli
Katemateriaali	vartti- profiililevykate
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Rakennushistoriallinen arvo

rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Rakennus on ulkoasultaan ja osin sisätiloista hyvin säilynyt ja edustaa aikansa tarkoin säädeltä rakentamista. Seurakuntatalona rakennus on varsin tavanomainen ja arkinen. Se voisi ulkoasunsa perusteella olla 1950-luvun seuratalo tai muu vastaava julkinen rakennus, johon on yhdistetty asuinsiipi. Rakennus sijaitsee hieman syrjässä ollakseen kaupunkikuvallisesti merkittävä. Oli aikanaan tärkeä rakennus asuinalueelle.

Arvoluokka 3

Kohde 14 Lempoisten seurakuntatalo

Lempoisten seurakuntatalon pääsisäänkäynti pohjoisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0014
Kunta	Lempäälä
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Lempainen
Kiinteistötunnus	418-431-6-64, 418-431-1-2
Osoite	Kirkkopolku 1, 37500 Lempäälä
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	20.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Lempoisten seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Lempoisten seurakuntatalo sijaitsee Lempäälän keskustassa Lempäälän vanhan kirkon eteläpuoleisella tontilla kellotapulin vieressä. Rakennus kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun Lempäälän kirkon ympäristöön. Seurakuntatalon tontti laskeutuu alas Kirkkojärvelle. Arkkitehti Erkki Virkkusen suunnittelema seurakuntatalo on otettu käyttöön vuonna 1963 ja edustaa aikakaudelle tyyppillistä myöhäismodernia pelkistettyä arkkitehtuuria.

Historia

Lempäälän Lempoisten vanhan seurakuntatalon tontille suunniteltiin jo 1950-luvun lopulla suurta seurakunnallista keskusta, johon yhdistettäisiin seurakuntasalien lisäksi virasto- ja arkistotilat, kerhohuoneita, kirkkoherran ja muiden seurakunnantyöntekijöiden asuntoja. Arkkitehti Pentti Turunen laati seurakuntatalosta luonnoksen 1959, mutta rakennusta pidettiin tuolloin liian kalliina. Syystä tai toisesta suunnittelijaksi vaihtui arkkitehti Erkki Virkkunen, joka laati toteutetun seurakuntatalon suunnitelmat 1961–1962. L-mallinen seurakuntatalo muodostui seurakuntatalon ja kirkkoherranviraston asuinsiivestä. Kellarikerrokseen sijoitettiin kerhotiloja, leivintupa, autotalli ja asuntojen pesu- ja varastotilat.

Rakennus valmistui 1963 ja urakoitsijana toimi Lempäälän Rakentaja ry.

Seurakuntatalo peruskorjattiin 1994–1995, jolloin asunnot muutettiin toimistotiloiksi ja niille rakennettiin uudet sisäänkäyntiulikaapit ja toimistohuoneiden välille uusi sivukäytävä.

Ympäristö ja pihapiiri

Lempoisten seurakuntatalo on sijoitettu Kirkkopolun ja Atrantien väliselle rinnetontille 1787 rakennetun Pyhän Birgitan kellotapulin ympärille. Sen pohjoispuolella on 1500-luvulla rakennettu Pyhän Birgitan kirkko luonnonkivimuurin rajatuin hautausmaa-aluein, itäpuolella 1950-luvun säästöpankintalon liikerakennus ja länsipuolella vuonna 1931 rakennettu paloasemarakennus, jossa toimii lähetyskirppis. Seurakuntatalon pysäköintialueet ovat kellotapulin edustalla ja seurakuntatalon takana. Pihan kulkualueet on asfaltoitu ja sisääntulojen edustat laatoitettu. Sisääntulopihalla on hoidettuja nurmipintaisia istutusalueita, joilla kasvaa matalia riippapihlajia ja pylväskatajia. Taka- pihalla kasvaa koristepensaita ja ruusuja. Kerhotilojen edustalla on lauta-aidalla rajattu leikkialue. Pihan istutukset on uusittu 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä.

Kirjalliset lähteet

Lempäälän seurakunnan arkisto

- Lempäälän seurakuntatalo, luonnos, arkkitehti Pentti Turunen 1959.
- Lempäälän seurakunta, seurakuntatalo, pääpiirustukset, arkkitehti Erkki Virkkunen, 1961, 1962.
- Lempoisten seurakuntatalo, B-siipi, muutostyö, Lauri Kekki, 1985.
- Lempoisten seurakuntatalo, muutospirustukset, Siik Lauri Insinööri-toimisto, 1991.

Mäkelä Ritva, 2011: *Ajasta aikaan varjellut, Lempäälän seurakunnassa 1951–2011*. Lempäälän seurakunta, Sastamala 2011.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2021.

Lempäälän kaupunki: Lempäälän asema- ja yleiskaavayhdistelmä- karttasivusto, 2022.

Lisätiedot

Rakennus on suojeltu asemakaavassa 418-04016 merkinnällä sr. ”Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa.”

- 1 Lempiösten seurakuntatalo, länsijulkisivu.
- 2 Lempiösten seurakuntatalo, pohjoisesta.
- 3 KLempiösten seurakuntatalo, lounaasta.
- 4 Lempiösten seurakuntatalo, katos idästä.

- 5 Lempiösten seurakuntatalo, sisäänkäyntitulikaappi.
  - 6 Lempiösten seurakuntatalo, näkymä kirkolle.
  - 7 Lempiösten seurakuntatalo, entisen asunnon parveke.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Lempoisten seurakuntatalo

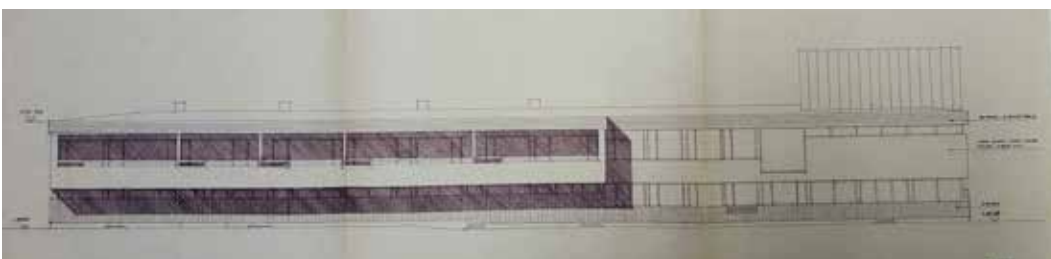
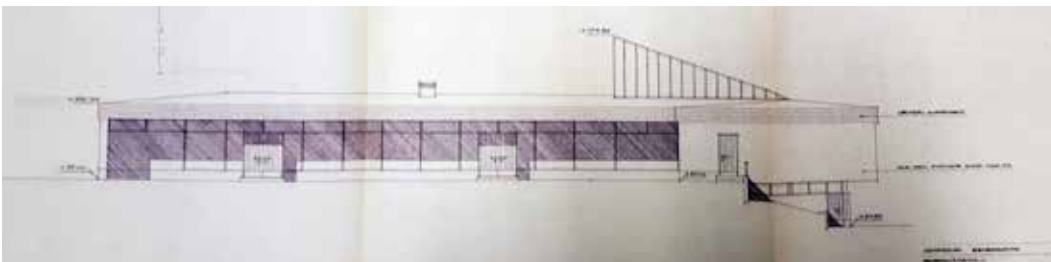
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	418-431-6-64, 418-431-1-2
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102903340K
Osoite	Kirkkopolku 1, 37500 Lempäälä
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1963
Korjausvuodet	1985, 1994 peruskorjaus
Suunnittelija	arkkitehti Erkki Virkkunen SAFA
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	valkoinen kahi-tiilimuraus, pysty puupaneeli
Katemateriaali	konesaumattu pelti
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Lempoisten seurakuntatalo sijaitsee Lempäälän keskustassa Lempäälän kirkonseudun kulttuurihistoriallisesti merkittävällä ja kerroksellisesti rakentuneella alueella. Sen suunnittelija Erkki Virkkunen on yksi aikakauden tunnetuimpia arkkitehtejä Suomessa.

Ulkoasu

Seurakuntatalon julkisivuissa on käytetty valkoista kahi-tiiltä ja siniharmaata pystyverhouslautaa. Räystään leveässä otsapinnassa on käytetty tummaa vaakaprofiilipeltiä. Rakennuksessa on aikakaudelle tyypillisiä erikokoisia nauhaikkunoita. Ikkuna-aukotusta on muutettu jonkin verran korjauksissa. Rakennuksen betonikivijalka on maalattu valkoiseksi. Alkuperäisenä säilyneen seurakuntasalisiiven sisäänkäyntiovien ovilehdet ovat lakattua tammipaneelia, ikkunoiden listat tammea ja pellitykset kuparia. Uusitut ovet ovat teräslasiovia. Toimistosiipeen on lisätty myöhemmin teräslasirakenteiset tuulikaapit.

Lempoisten seurakuntatalo, julkisivut pohjoiseen ja länteen, 1961, arkkitehti Erkki Virkkunen. Lempäälän seurakunnan arkisto.

1 Lempoisten seurakuntatalon aula,

2 Lempoisten seurakuntatalon seurakuntasali.

3 Lempoisten seurakuntatalon seurakuntasali.

4 Lempoisten seurakuntatalon seurakuntasali, takana ruokasali.

5 Lempoisten seurakuntatalon aulan sisäänkäyntiovi.

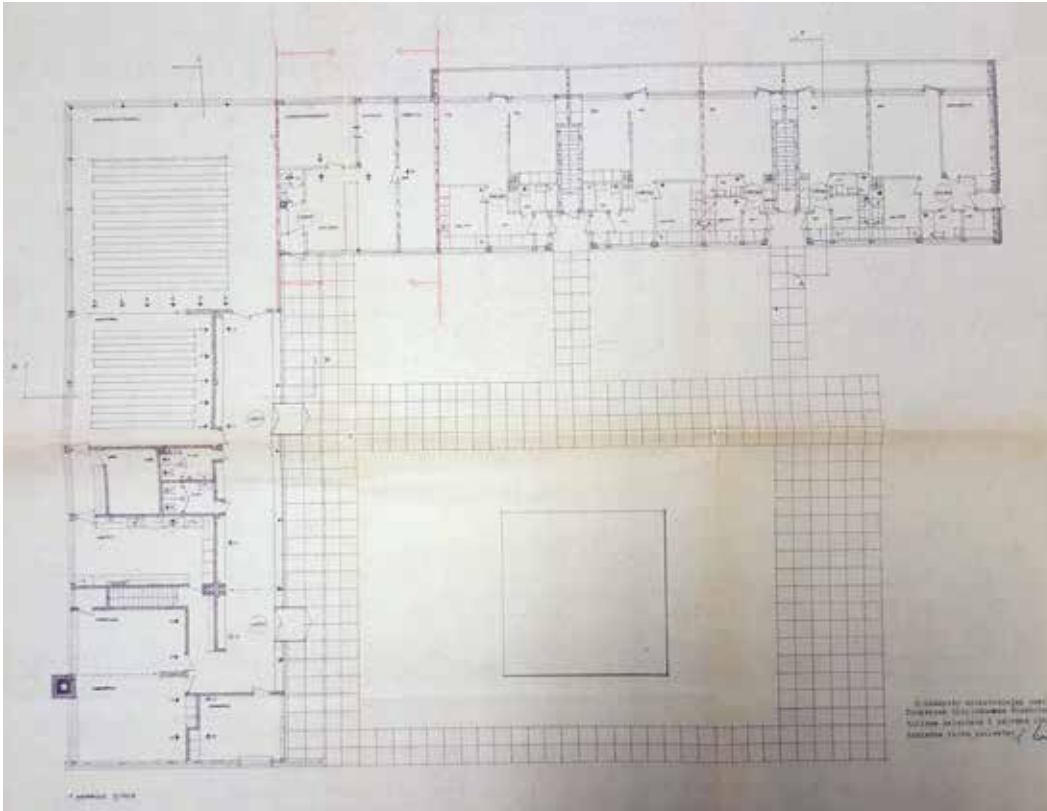
6 Lempoisten seurakuntatalon pieni seurakuntasali.

7 Lempoisten seurakuntatalon kerhuhuone ja avotakka.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkeimmät ja säilyneimmät sisätilat ovat seurakuntasali ja siihen liittyvä ruokailutila ja sisäänkäyntiaula. Salissa on viisto katto ja kattopinnat on verhoiltu valkoiseksi maalatulla puulla. Aulassa ja salin alttarikorokkeella on alkuperäinen tiililaattalattia. Salin ulkoseinää vasten olevat seinät ovat tiilipintaisia ja maalattu valkoiseksi. Tiilimuurauksessa sauma on jätetty syvälle. Salissa on alkuperäisiä kattovalaisimia.

Lempoisten seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1961, arkkitehti Erkko Virkkunen.
Lempäälän seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on suunniteltu ja toteutettu huolellisesti paikkaansa Lempäälän keskustan historialliseen ympäristöön ja edustaa aikakaudelle tyypillistä vähäeleistä julkista rakentamista, missä laadukkaat materiaalit ja niiden yksityiskohdat korostuvat. Seurakuntasalisiipi on rakennuksen säilynein osa ja toteutettu erittäin viimeistellysti. Entistä kirkkoherran virastoa ja asuinsiipeä on muutettu laajasti sisätiloista. Arkkitehti Erkko Virkkunen on aikakauden merkittäviä suunnittelijoita Suomessa.

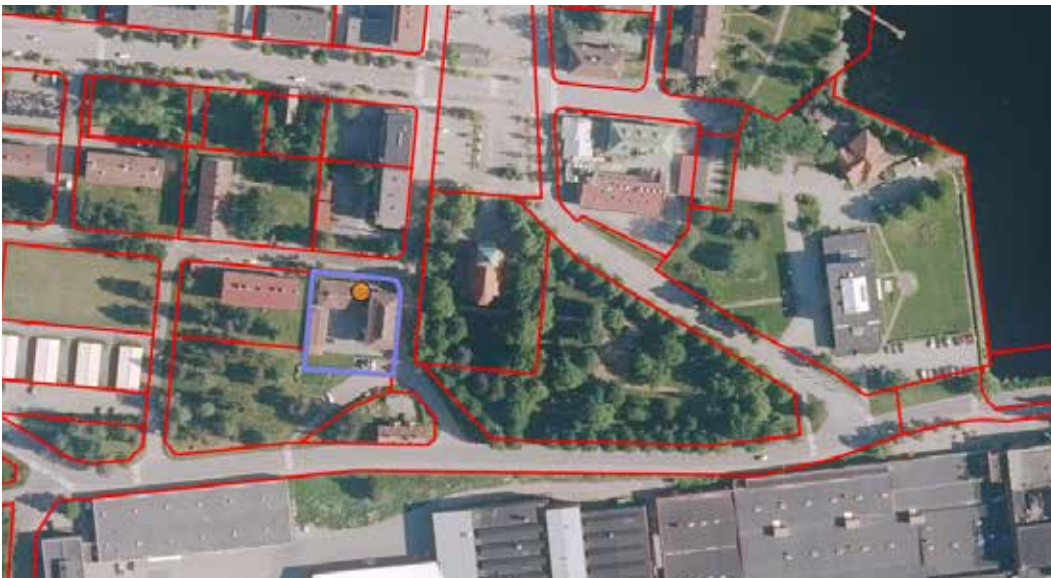
Arvoluokka 1

Kohde 15 Mäntän seurakuntatalo

Mäntän seurakuntatalo koillisesta katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0015
Kunta	Mänttä-Vilppula
Vanha kunta	Mänttä
Kylä/kaupunginosa	Kirkonpelto
Kiinteistötunnus	508-1-103-6
Osoite	Kirkkokatu 6, 35800 Mänttä
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	6.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Mäntän seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Mäntän seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto sijaitsee Mäntän keskustassa Mäntän kirkon ja kirkkopuiston länsipuolella. Rakennus sijaitsee valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön RKY "Mäntän tehtaot ja yhdyskunta"- rajapinnassa. Arkkitehti Heimo Kautosen suunnittelema rapattu vuonna 1958 valmistunut rakennus seisoo ryhdikkäänä Kirkkokadun kulmauksessa. 1970-luvulla tehty matala siipiosa sulautuu luontevasti alkuperäiseen 1950-lukulaiseen kokonaisuuteen.

Historia

Mäntän seurakunta perustettiin 1921, kun teollisuuspaikkakunta Mänttä erosi Vilppulasta itsenäiseksi kunnaksi. Ensin rakennettiin kirkko 1928 Serlachius yhtiön avustuksella Mäntän keskustaan. 1950-luvun alkupuolella alettiin valmistella seurakuntatalon rakentamista. Uutta rakennusta luonnosteltiin, varoja kerättiin ja käytiin tutustumassa vastaaviin kohteisiin lähiseudulla, mutta varsinaisen toteutus siirtyi vuosikymmenen loppuun.

Vuoden 1956 piispantarkastuksen yhteydessä G.A. Serlachius Oy luovutti seurakuntataloa varhentontin kirkon länsipuolelta ja ehtona oli, että rakennus valmistuisi seuraavan vuoden aikana. Rakennuksen suunnittelijaksi tuli yhtiön luottoarkkitehti ja Mäntän asemaakaavan laatija Heimo Kautonen. Useat aikakauden rakennukset Mäntän keskustassa ovat Kautosen käsialaa. Seurakuntatalon laajuudesta jouduttiin kustannussyistä karsimaan ja suunniteltu seurakuntasalisiipi jätettiin ensimmäisessä vaiheessa pois. Rakennusurakoitsijaksi valittiin tarjouskilpailulla jyvaskyläläinen Kivirakentajat Oy 1957 ja seurakuntatalo vihittiin käyttöön 1958. Uutta taloa kuvailtiin vihkijäisissä aistikkaaksi ja kauniin yksinkertaiseksi. Kokoontumistilojen pienuudesta johtuen varsinainen seurantajuhla pidettiin viereisessä kirkossa.

Kolmikerroksiseen seurakuntataloon tuli kirkkoherranvirasto ja kirkkoherran asunto sekä muita seurakunnan työtekijöiden asuntoja, yhteensä 10 kappaletta. Tämän lisäksi tehtiin kaksi kerhohuonetta ja alakertaan takkahuone ja sauna- ja pesutilat.

Varsinainen seurakuntatalo päästiin rakentamaan 1970-luvun alkupuolella ja se valmistui 1973. Samalla pihalle rakennettiin autotalli. Myös laajennus on Kautosen suunnittelema. Siihen sijoitettiin seurakuntasalin lisäksi sivusali, keittiö ja kellariin neljä kerhohuonetta. Vihdoin seurakuntatalo oli valmis alkuperäisessä suunnittelussa laajuudessaan.

Mänttä ja Vilppula yhdistyivät uudeksi Mänttä-Vilppulan kaupungiksi vuonna 2009. Samalla seurakunnat yhdistyivät jälleen. Seurakuntatalon asunnot on sittemmin muutettu toimisto- ja kerhotiloiksi vuosien 2009–2015 aikana. Rakennukseen on tehty pienempiä sisustusmuutoksia ja huolto- ja korjauksia vuosien varrella.

Ympäristö ja pihapiiri

Mäntän seurakuntatalo sijaitsee Mäntän keskustaajamassa Kirkonpellon alueella Kirkkokadun ja Länsitorikadun kulmauksessa. Mäntä kirkko ja kirkkopuisto ovat rakennusta vastapäätä Länsitorikadun itäpuolella. Rakennus on sijoitettu katulinjaan kiinni. Eteläpuolella on yksi Mäntän keskustan vanhimmista asuinrakennuksista, puuverhoiltu Varala 1910-luvulta. Kirkkokadun varrella, seurakuntatalon länsipuolella on pääosin 1950-luvun asuinkerrostaloja ja etelä- ja kaakkoispuolelta alkaa laaja nykyisinkin toiminnassa oleva tehdasalue.

Alkuperäissuunnitelmissa vuodelta 1959 pihalle on tehty tarkat istutussuunnitelmat. Lumen vuoksi piha-alueita ei inventoinnissa päästy lähemmin tarkastelemaan, mutta istutuksia ei saadun tiedon mukaan nykyisellään ole jäljellä. Piha-alue on asfaltoitu ja rajattu etelä- ja länsirajalta pensasaidalla. Seurakuntasalin edustalla kasvaa vanha mänty.

Kirjalliset lähteet

Mänttä-Vilppulan seurakunnan arkisto

- 2.7.7.21:1 Seurakuntatalon piirustukset 1956–57, rakennusselitys, arkkitehti Heimo Kautonen 1957. Istutussuunnitelma, Aino Harju, 1959.
- 2.7.7.21:3 Seurakuntatalon piirustukset 1971–73.
- Mänttä-Vilppulan seurakunnan talouspäällikkö Samuli Suokkaan muistiinpanot seurakuntatalon historian vaiheista lehtileikkeineen ja kirkkovaltuuston pöytäkirjoineen, 2022.

Antikainen, Tarja, 2015: *Mäntän Kirkonpelto. Rakennusinventointi 2015*. Mänttä-Vilppulan kaupunki.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Museovirasto RKY -sivusto: Mäntän tehtaas ja yhdyskunta, haettu 5.4.2022 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1889

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022

<https://www.manttavilppula.fi/kaupunkipalvelut/tietoa-kaupungista/historia/> haettu 7.6.2022

Lisätiedot

Sisäpihalla on lautaverhoiltu matala autotalli, joka ei ollut tässä yhteydessä tarkemman inventoinnin kohteena.

1 Mäntän seurakuntatalo kaakosta, Länsitorikadulta katsottuna.

2 Mäntän seurakuntatalon sisäpiha lounaasta.

3 Näkymä Mäntän seurakuntatalon kirkkoherranviraston sisäänkäyntiportailta kirkolle ja pohjoiseen Länsitorikadulle.

4 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasali koillisesta.

5 Mäntän seurakuntatalon kirkkoherranviraston sisäänkäynti Länsitorikadulla.

6 Mäntän seurakuntatalo Mäntän kirkolta katsottuna.

7 Mäntän seurakuntatalo lännestä, Kirkkokadulta katsottuna. Seurakuntasalisiipi etualalla.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Mäntän seurakuntatalo

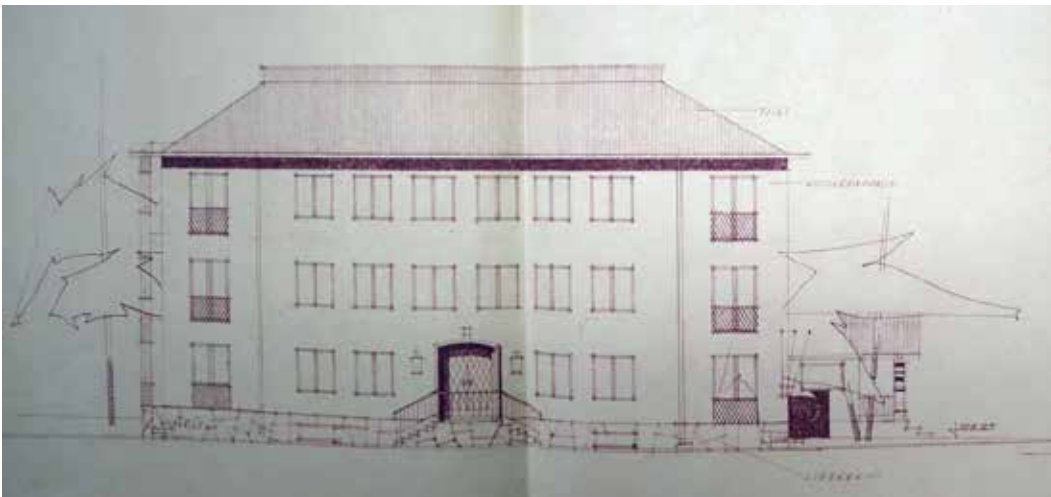
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	508-1-103-6
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101440540F
Osoite	Kirkkokatu 6, 35800 Mänttä
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto,
	asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1958
Korjausvuodet	1973 seurakuntasalin laajennus, 1985, 2009–2015
Suunnittelija	arkkitehti Heimo Kaukonen
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluku	K+3
Perustus	teräsbetoni
Runko	tiilimuuraus, betoni
Vuoraus	hiekankeltainen roiskerappaus
Katemateriaali	tiilikate
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Mäntän kulttuurihistoriallisesti merkittävässä keskustaajamassa sijaitseva seurakuntatalo on osa alueen 1950-luvun kerrostumaa ja nivoutuu Mäntän seurakunnan historian lisäksi Mäntän teolliseen historiaan ja Serlachius Oy:n vaikutukseen kaupungin rakentumisessa. Arkkitehti Heimo Kautosen suunnittelema rakennus on säilynyt ulkoasultaan lähes alkuperäisessä asussaan.

Ulkoasu

Rakennuksessa on kolmikerroksinen virasto- ja kerrostalo-osa ja siihen liittyvä yksikerroksinen aumakatteinen pilasterein jäsennelly seurakuntasalisiipi. Julkisivun vaaleasävyinen rappauspinta ja luonnonkivilaatoitin päällystetyt kivijalat ovat aikakaudelle tyypillisiä. Rakennuksen eteläpäädyssä on ulkonevat erkkeri-ikkunat. Kirkkoherranviraston koristeellinen sisäänkäyntiportaikko pinnakaitteen ja tammilasiovineen avautuu kirkkoon päin Länsitorikadulle. Julkisivussa on aikakaudelle tyypillisiä ranskalaisia parvekkeita salmiakkikuvioisine siroine metallikaiteineen. Seurakuntasalin sisäänkäyntikatot ja siihen myöhemmin lisätty kulkuluiska ovat Kirkkokadun puoleisella pohjoisivulla. Vesikatto ja ikkunat on uusittu.

Mäntän seurakuntatalo, julkisivu itään, 1956, arkkitehti Heimo Kaukonen.
Mänttä-Vilppulan seurakunnan arkisto.

1

2

3

4

5

6

1 Mäntän seurakuntatalon seurakuntasaliin sisäänkäyntiaula.

2 Mäntän seurakuntatalon seurakuntasali.

3 Mäntän seurakuntatalon sisäänkäyntiaulan portaikko ja valaisimet.

4 Mäntän seurakuntatalon kirkkoherranviraston sisäänkäyntiaula ja siro tammi-lasi pääovi.

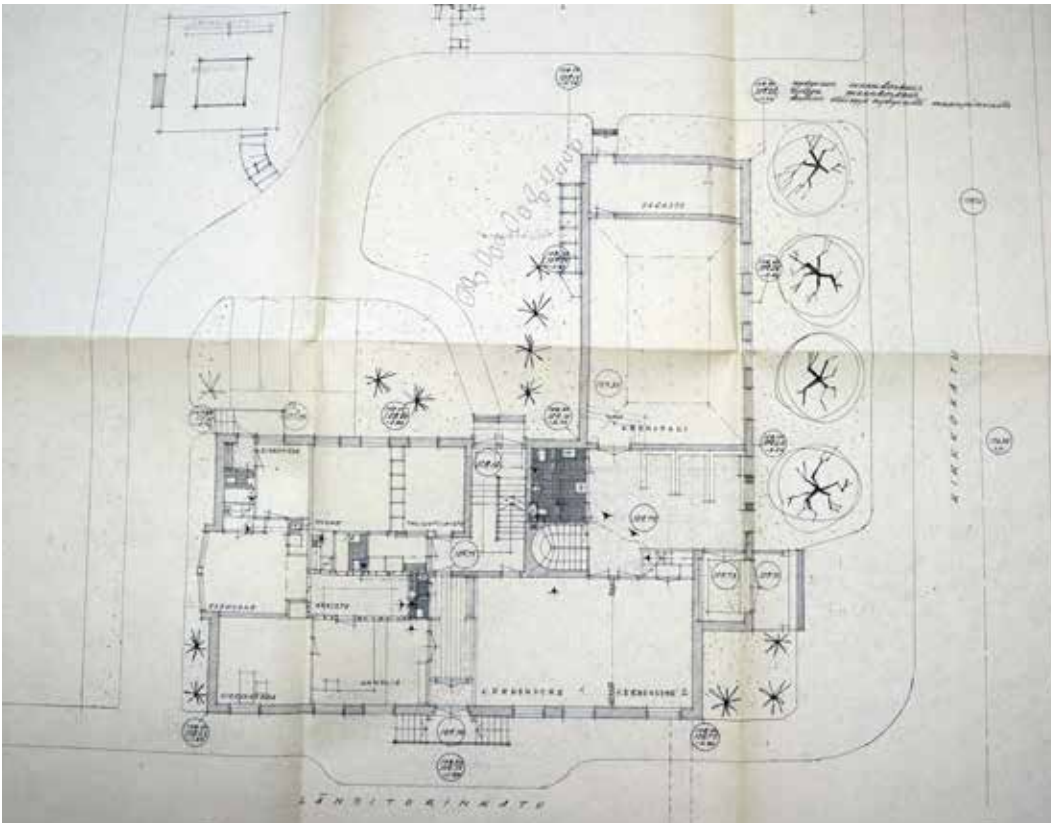
5 Mäntän seurakuntatalon takkahuone.

6 Mäntän seurakuntatalon entinen asunto kerhotilana.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon säilyneimmät sisätilat ovat porrashuone ja 1970-luvun keltatiiliverhoiltu seurakuntasali ja siihen liittyvä ruokailutila ja sisäänkäyntiaula. Alakerrassa on alkuperäinen 1950-luvun avotakka. Asuinhuoneistoihin ja virastotiloihin on tehty sisutuksellisia muutoksia, vaikka itse tilajärjestys on pääosin säilynyt. Sisäänkäyntiaulassa ja portaikossa on alkuperäisiä valaisimia.

Mäntän seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1956, arkkitehti Heimo Kaukonen.
Mänttä-Vilppulan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria, teollisuushistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on laadukkaasti toteutettu, aikakauden edustava seurakuntatalo ja sijaitsee arvokkaassa kulttuuriympäristössä Mäntän keskustassa. Seurakuntatalo on myös osa Mäntän teollisuushistoriaa, sillä Serlachius yhtiöllä oli merkittävä rooli seurakuntatalon toteutuksessa lahjoittamalla tontillaan ja ylipäätään Mäntän seurakunnan synnyssä. 1970-luvun laajennus on sovitettu paikkaansa luontevasti ja on se siihen alun perinkin suunniteltu saman arkkitehdin toimesta. Rakennus on säilynyt ulkoasultaan pitkälti alkuperäisasussaan.

Arvoluokka 1

Kohde 16 Linnavuoren seurakuntatalo

Linnavuoren seurakuntatalo etelästä kuvattuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0016
Kunta	Nokia
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Linnavuori
Kiinteistötunnus	536-13-16-1
Osoite	Pirkkakoivuntie 4, 37240 Linnavuori
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	27.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Linnavuoren seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Linnavuoren vuonna 1960 käyttöön otettu seurakuntatalo sijaitsee Nokian Linnavuoren asuinalueen pohjoisosassa Ämmänvuoren juurella. Rakennuksen edustalla on loivasti nouseva aukea puisto-alue ja maasto nousee voimakkaasti seurakuntatalon takaa. Arkkitehtien Anja ja Arno Hakasten suunnittelema moderni rakennuskokonaisuus on sovitettu vähäeleisen hienostuneesti paikkaansa. Rakennus jakautuu kahteen matalaan massaan seurakuntatalo-osaan ja entiseen asuntosiipeen. Seurakuntatalo kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön Linnavuoren alueeseen.

Historia

Linnavuoren teollisuusyhdykskunnan väkiluku oli kasvanut ja erityisesti lapsille ja nuorille kaivattiin tiloja. Katsottiin, että uudelle seurakuntatalolle olisi tarvetta, mikä mahdollistaisi kokoontumis- ja juhlatilan lisäksi kerho-, partio- ja muita toimintatiloja seurakuntalaisille. Seurakuntataloon haluttiin lisäksi vahtimestarin ja diakonissan asunnot. Saunaa ja pesutupaa ei katsottu tarpeellisiksi, koska sellaiset löytyivät jo lähistöltä.

Kirkkovaltuusto asetti 1958 Linnavuoren seurakuntatalon rakennustoimikunnan, jonka tehtäviksi asetettiin huonetilaohjelman laatiminen ja luonnospiirustusten tilaaminen rakennettavaa seurakuntataloa varten. Linnavuorelta oli varattu arkkitehti ja yhdyskuntasuunnittelija Otto Iivari Meurmanin laatimassa asemakaavassa tontti kirkkorakennusta varten, johon seurakuntataloa kaavailtiin. Tontti vuokrattiin seurakunnalle Valmet Oy:ltä 50 vuodeksi. Mahdollisesti myöhemmin rakennettavalle kirkolle päätettiin jättää tilaa etualan näkyvämmälle paikalle ja seurakuntatalo sijoitettiin tontin takaosaan. Arkkitehti Meurman hyväksyi asemakaavamuutoksen.

Huonetilaohjelmaa tehdessä pohdittiin, olisiko mahdollista yhdistää seurakuntasali ja tarpeelliseksi katsottu liikunta- ja palloilusalat saamaan tilaan. Lopulta päädyttiin ratkaisuun, jossa ne ovat erillään ja liikuntasali sijoitettiin kellariin muiden kerhotilojen yhteyteen. Seurakuntatalon työvaliokunta kävi tutustumassa työtä tehdessään muihin vastaaviin lähimaakunnan kohteisiin. Suunnitelmapiirustukset tilattiin nokialaisilta arkkitehteiltä Anja ja Aarno Hakasilta. Julkisivusuunnitelmista mainitaan asiakirjoissa, että niissä pyrittiin rauhallisuuteen, hengeltään yksinkertaiseen ja raikkauteen. Rakennuksen ulkoasu haluttiin alisteiseksi mahdollisesti tontille tulevalle kirkolle. Sisätiloissa pyrittiin selkeyteen ja kauneuteen tehokkuutta ja taloudellisuutta unohtamatta.

Rakentaminen aloitettiin vuoden 1960 alkupuolella ja lopputarkastus tehtiin lokakuussa 1960. Pihalle sijoitettu risti saatiin lahjoituksena Valmetilta.

Rakennuksen julkisivujen ulkoasua ei ole juurikaan muutettu rakentamisen jälkeen. Rakennuksen kattoa on korjattu 1960-luvun lopulla ja kellarin kerhotiloja yhdistettiin 1980. Varsinainen peruskorjaus ja koneellisen ilmanvaihdon asentaminen tehtiin 1999. Asunnot muutettiin kerhotiloiksi tässä yhteydessä. Korjauksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Jaakko Nieminen Oy.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus sijaitsee Pirkkakoivuntien pohjoispuolella puistomaisella aukealla nurmipintaisella tontilla, johon on istutettu lehtipuita kadunvarteen ja tontin länsipuolelle. Ämmänvuoren kalliainen metsäalue alkaa heti rakennuksen takaa. Lähistöllä sijaitsee pääosin 1940–1950-luvuilla rakennettuja alun perin työväen asuinalueen pienkerrostaloja ja omakotitaloja sijoitettuna väljästi maastoon. Linnavuoren koulu sijaitsee seurakuntatalosta noin 250 metrin päässä Linnavuorentiellä.

Seurakuntatalon etupuolen nurmiaukealla seisoo metallinen tumma risti. Rakennuksen sisäänkäynnin yhteydessä on pengerryttyjä luonnonkivimuureja ja niiden reunustama hoidettu istutusalue. Muuri ohjaa kulkua rakennuksen sisäänkäynnille ja kulkualueen edusta on päällystetty pesubetonilaatoilla ja pääsisäänkäynnin edusta vaaleanharmailla luonnonkivilaatoilla. Hiekkapintainen paikoitusalue ja sisääntuloväylä ovat tontin itäpuolella. Paikoitusalueen takana on pyykinkuivaus- ja tamppaustelineet. Rakennuksen päädyistä johtaa betonimuurein tuettu ajoramppi alas autotallitilaan. Rakennuksen pohjoispuolelta kulkee polku metsään.

Piha-alue on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan. Piha-istutussuunnitelma on tehty alun perin vuonna 1961 ja sen on laatinut J. Melaja. Sisääntulon viereinen luonnonkivireunustainen perennapenkki on uudistettu ainakin vuonna 1989. Istutusalueella kasvaa koristesyypressejä, -pensaita ja perennoja.

Kirjalliset lähteet

Blomster, Pontus 1987, *Nokian seurakunnallisia vaiheita keskiajalta nykypäivään*, Kirjapaino Öhrling, Nokia.

Nokian seurakunnan arkisto

- 2.5.7.8:1 Linnavuoren seurakuntatalon asiakirjat: -Rakentaminen 1958-1960, -Urakkasopimus 1968, -Rakennuslupa 1980
- 2.5.8.8:1 Linnavuoren srk-talon piirustukset: -työpiirustukset 1959, -rakennepiir. 1986, -kukkaistutukset 1989

Pirkanmaan liitto 2016, Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016.

Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

<https://www.nokianseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

1 Linnavuoren seurakuntatalo lännestä.

2 Linnavuoren seurakuntatalo idästä.

3 Linnavuoren seurakuntatalo kaakosta..

4 Linnavuoren seurakuntatalo luoteesta.

5 Linnavuoren seurakuntatalon pääsisäänkäynnin tammiovet

6 Linnavuoren seurakuntataloseurakuntasalin pohjoisikkunat.

7 Linnavuoren seurakuntatalo pohjoisesta.

8 Linnavuoren seurakuntatalo, itäpääty.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Linnavuoren seurakuntatalo

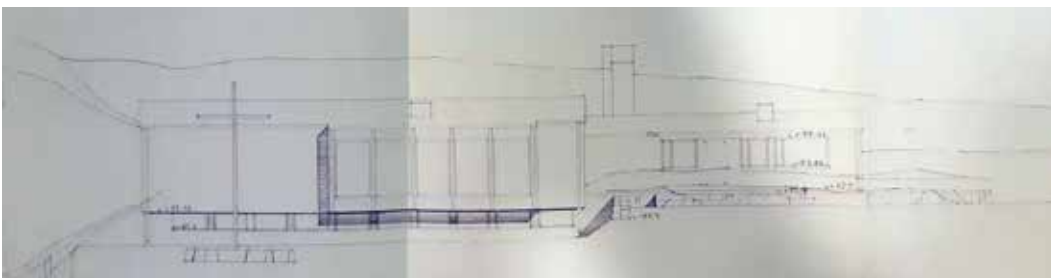
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	536-13-16-1
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102903340K
Osoite	Pirkkakoivuntie 4, 37240 Linnavuori
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1960
Korjausvuodet	1968 vesikatto, 1999 peruskorjaus
Suunnittelija	arkkitehdit SAFA Anja ja Aarno Hakanen
Rungon muoto	vapaamuotoinen, suorakaide
Kerrosluke	K+1+V
Perustus	säästöbetoni
Runko	leca-tiilimuuraus
Vuoraus	eläväpintainen kermanvalkoinen rappaus
Katemateriaali	huopa
Katon muoto	pulpettikatto

Kuvaus ja historia

Vuosina 1958–1959 suunniteltu ja vuonna 1960 käyttöön otettu Linnavuoren seurakuntatalo on matala rapattu paviljonkimainen rakennus puisto- ja metsäalueen ympäröimänä. Se edustaa vuosikymmenten vaihteen tyylien murroskautta ja sen muotokielessä ja ulkoasussa voi nähdä viitteitä välimerenmaiden arkkitehtuurista. Seurakuntatalossa on elementtejä 1950-lukulaisesta hienovärisen romanttisesta materiaalinkäytöstä ja sovittamisesta ympäristöön, mutta itse rakennuksen muotokieli viestii jo alkavasta pelkistetyimmästä myöhäismodernista aikakaudesta. Näkyvimpiä muutoksia alkuperäiseen ulkoasuun ovat katolle sijoitetut ilmanvaihtolaitteet. Myös tärkeimmät sisätilat ovat säilyneet alkuperäisen suunnitteluidean mukaisina. Apu-, asuin- ja kerhotiloihin on tehty käytön mukaisia muutoksia, kuten asunnot on muutettu kerhotiloiksi, eteiseen on sovitettu esteetön wc ja alakerran kerhotiloja on yhdistetty tarpeen mukaan.

Ulkoasu

Rakennus on rapattu vaaleankeltaiseksi. Rappauskuviot on pääosin slammattu eläväpintaisesti. Pääsisäänkäynnin yläpuoleiseen rappauspintaan on tehty valkoinen ohut sisäänvedetty rappauskehys ja pystytiiliä muistuttava pintakuviointi ovien yläpuolelle. Seurakuntasalin aulatilan ikkunapinta on vedetty hieman ulokkeelle muusta julkisivulinjasta ja niiden ympäriltä rappauspinta on sileä ja muuta julkisivua tummemman keltainen. Räystäslinjaa kiertää hieman ulkoneva kuparipeltireunus. Rakennuksen betonikivijalka on maalattu siniharmaalla. Ulko-ovet ovat tammaa kuparipotkulistoin. Myös ikkunat ovat tammaa ja niitä kehystä ohut valkoinen rappausreunus. Ikkunoiden koot ja puitejaot ja koot vaihtelevat tilatyypeittäin seurakuntasalin laajoista ikkunapinnoista asuinhuoneiston ja varastotilojen pikkuikkunoihin. Kellarikerroksessa on matala nauhaikkunajono, jota rytmittää tammipuiset ritilät. Rakennuksen takana on tiilipintainen piippu.

Linnavuoren seurakuntatalo, julkisivu etelään, 1959, arkkitehdit Anja ja Aarno Hakanen.
Nokian seurakunnan arkisto.

- 1 Linnavuoren seurakuntatalon sisääntuloaula.
- 2 Linnavuoren seurakuntatalon sisääntuloaula.
- 3 Linnavuoren seurakuntatalon seurakuntasali.
- 4 Linnavuoren seurakuntatalon seurakuntasali.

- 5 Linnavuoren seurakuntatalon seurakuntasalin avotakka.
- 6 Linnavuoren seurakuntatalon sisääntuloaula.
- 7 Linnavuoren seurakuntatalon alakerran liikuntasali.
- 8 Linnavuoren seurakuntatalon alakerran kerhoahuone.

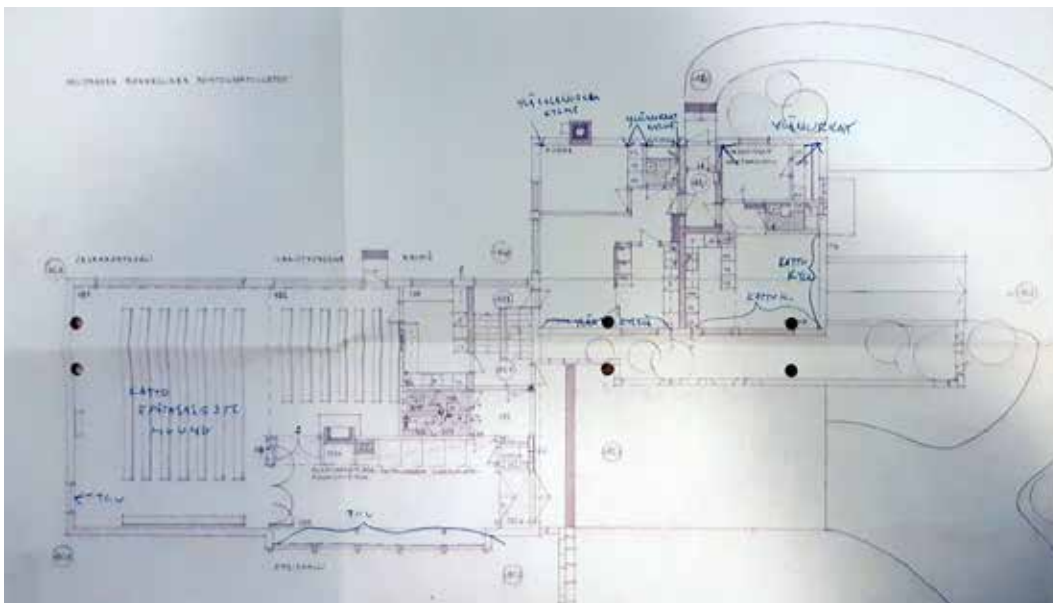
Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntatalon pääsisäänkäynnistä saavutaan valoisaan sisääntuloaulaan, josta on näkymäikkuna puistoon, alkuperäiset metallinaulakot ja oikealla puolella wc- ja eteistilat. Aulasta päästään seurakuntasaliin, joka on alun perin ollut jaettavissa kahteen osaan. Saliin on aulasta kahdet pariovet. Salin takaosan virkistyshuoneessa on avotakka ja yhteys keittiöön.

Sisääntuloaulan ja seurakuntasalin lattiat ovat kiiltäväpintaista tummanharmaata kivijäljitelmäkuvioista vinyylilaattaa. Seinät ovat valkoiset ja rapattu karkean eläväpintaisesti kuten julkisivutkin. Seurakuntasalista avautuu suuren nauhaikkunapinnan kautta näkymä metsärinteeseen. Salin päädystä, alkuperäisellä alttariseinällä on kuviolasinen lattiasta kattoon ulottuva ikkuna ja sen vieressä valkoinen risti. Seinällä on lisäksi puureliefi, jossa on kuvattu Jeesus, polvistuva nuori henkilö, viisi leipää ja kaksi kalaa. Salin katto on vuorattu puupaneelilla.

Rakennuksen takana on arkisempi sisääntulo entisiin asuntoihin eli nykyisiin päiväkerhotiloihin ja alakerran kerho- ja partiotiloihin ja liikuntasaliin. Porrashuoneeseen pääsee myös pääsisäänkäynnin oikeanpuoleisesta sivuovesta. Autotallin kautta päästään kellarin teknisiin tiloihin, joissa sijaitsi alun perin pannuhuone.

Linnavuoren seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1959, arkkitehdit Anja ja Aarno Hakanen.
Nokian seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

Arvojen perustelu

Rakennus on maisemallisesti näkyvällä paikalla puistoaleen ympäröimänä ja sijaitsee Linnavuoren asuinalueen keskuksessa, missä on arkkitehti ja yhdyskuntasuunnittelun professorin Otto I. Meurmannin laatima asemakaava. Seurakuntatalo on historiallisesti merkittävä osa Linnavuoren tehdasyhdyskunnan rakentumista. Rakennus edustaa aikakaudelle tyypillistä huolellisesti, laadukkain materiaalein ja harkituin yksityiskohdin toteutettua pienimittakaavaista seurakuntataloa, jossa on sekä 1950-luvun että 1960-luvun elementtejä. Ulkoasultaan ja tärkeimpien sisätilojen osalta rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Katolle myöhemmin sijoitettu ilmanvaihtopiippu voitaisiin sulauttaa rakennukseen paremmin.

Arvoluokka 1

Kohde 17 Tottijärven seurakuntatalo

Tottijärven seurakuntatalo lännestä kuvattuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0017
Kunta	Nokia
Vanha kunta	Tottijärvi
Kylä/kaupunginosa	Tottijärvi
Kiinteistötunnus	536-443-1-1055
Osoite	Koulumaantie 9, 37310 Tottijärvi
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, asuminen
Rakennusten lukumäärä	3
Inventointipäivämäärä	27.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Tottijärven seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Tottijärven vuonna 1974 käyttöön otettu seurakuntatalo sijaitsee arkkitehti Engelin 1840-luvulla suunnitteleman Tottijärven vanhan puukirkon, hautausmaa-alueen ja kirkkopuiston takana, niiden itäpuolella. Keltatiilin verhoiltu rakennus on sijoitettu metsäisen mäenkumpareen keskelle, ja sen on suunnitellut rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen. Seurakuntataloon yhdistyy puisella pergolaketoksella samaan aikaan rakennettu matala talomiehenasunto. Lisäksi tontilla on pieni puuverhoiltu autotalli.

Historia

Tottijärven seurakuntatalohanke käynnistyi 1971, kun kirkkovaltuusto antoi kirkkohallintokunnalle tehtäväksi kehittää tulevan rakennuksen tilaohjelmaa, etsiä sopivaa tonttia ja rahoitusta. Tottijärvellä kaivattiin ajanmukaista kokoontumiseen sopivaa seurakuntatilaa. 1972 kirkkohallintokunta valitsi rakennushankkeeseen toimikunnan ja talousarviossa sille varattiin määräraha. Lisäksi rahoitusta haettiin muualta. Toimikunta kävi tutustumassa vastaaviin pienten seurakuntien seurakuntaloihin muun muassa Vesilahdella, Honkajoella ja Kiikalla. Tonttipaikkoja oli alun perin useita, mutta varsin pian kirkon takana oleva metsäkumpare pappilan eteläpuolella valikoitui parhaaksi. Myös seurakuntalaisille järjestettiin kuulemistilaisuus uudesta seurakuntatalosta. Seurakuntatalon pääsuunnittelijaksi valittiin alun perin paikkakunnalta kotoisin oleva rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen. Tilasuunnitelmaa laadittaessa päätettiin jättää palloilutilat pois rakennuksesta ja niiden sijaan siihen sisällytettiin uima-allas.

Arkkitehtisuunnitelmat hyväksyttiin 1972 ja urakkaa valittiin tekemään rakennusliike Pekka Holopainen. Seurakuntatalon rakennustyöt alkoivat 1973 ja se valmistui tammikuussa 1974. Rakennus vihittiin käyttöön helmikuussa 1974.

Alun perin rakennuksessa ollut uima-allas on poistettu ja muutettu kerhuhuoneen laajennukseksi. Vesikatko on peruskorjattu 1999.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntataloa ympäröi metsäkumpare ja rakennus on sijoitettu nurmipintaisen pihan alueen keskelle Tottijärven vanhan kirkon ja kirkkopuiston taakse. Pihan laidalla kulkevan Koulunmaantien levennyksenä tontin lounaislaidassa on pysäköintialue. Rakennusta kiertää asfaltoitu kulkualue ja seurakuntasalin ja pääsisäänkäynnin edustalta on kävely-yhteys vanhalle kirkolle. Pihan eteläpuolelta metsikön takaa avautuu peltomaisema. Pohjois- ja itäpuolella on omakotitaloja ja Tottijärven koulu. Pääsisäänkäynnin edustalla on lipputanko. Pihalla on joitain koristepensaita, kausikkien istutusalueita ja perennapenkejä. Asunnon edustalla on hiekkalaatikko ja autotalli.

Kirjalliset lähteet

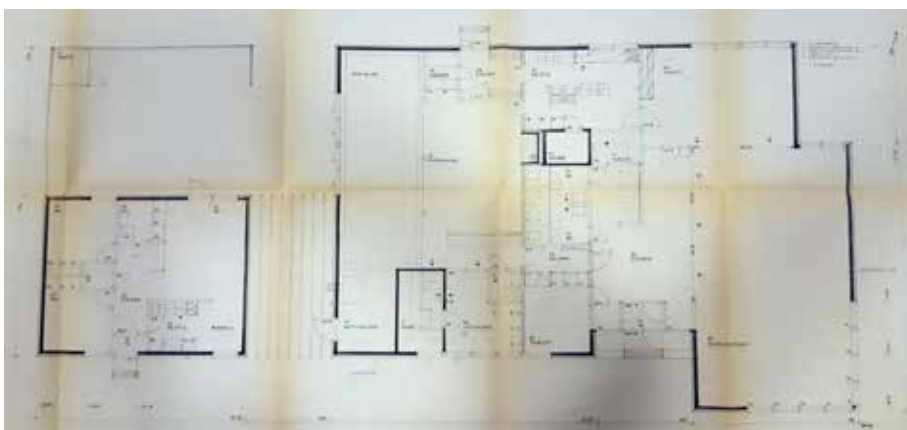
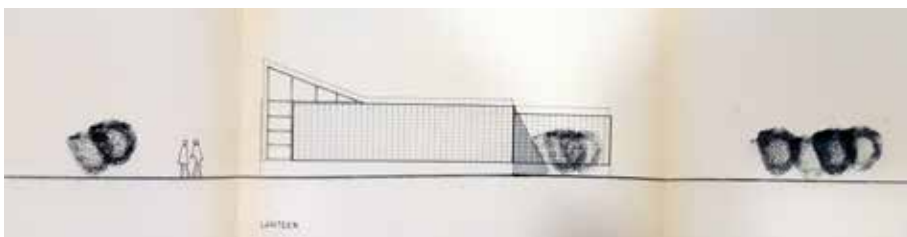
Blomster, Pontus 1987, Nokian seurakunnallisia vaiheita keskiajalta nykypäivään, Kirjapaino Öhrling, Nokia.

Nokian seurakunnan arkisto

- 2.5.8.10:1 Tottijärven srk-talon piirustukset, - uudisrakennuksen piirustukset 1972–74, - kattomuutostöiden piirustukset 1999

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta *Basis*, 2021.

<https://www.nokianseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Tottijärven seurakuntatalo, julkisivu länteen ja pohjapiirustus, 1973, rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen. Nokian seurakunnan arkisto.

1 Tottijärven seurakuntatalo lounaasta.

2 Tottijärven seurakuntatalo, länsijulkisivu.

3 Näkymä Tottijärven seurakuntatalolta kirkkopuistoon.

4 Tottijärven seurakuntatalo idästä.

5 Tottijärven seurakuntatalon seurakuntasali.

6 Tottijärven seurakuntatalon seurakuntasali.

7 Tottijärven seurakuntatalon ruokailusali.

8 Tottijärven seurakuntatalon kerhuhuone entisen uima-altaan kohdalta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Tottijärven seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	536-443-1-1055
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1008583184
Osoite	Koulumaantie 9, 37310 Tottijärvi
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, varasto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1974
Korjausvuodet	1999 peruskorjaus ulkoa, 2004 peruskorjaus LVI
Suunnittelija	rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluku	1
Perustus	teräsbetoni
Runko	ranko
Vuoraus	keltainen moduulitiili, tummanruskea vaakapuupaneeli
Katemateriaali	huopa
Katon muoto	tasa

Kuvaus ja historia

Tottijärven keltatiilin verhoitu matalalinjainen seurakuntatalo sijoittuu vanhan puuston keskelle kumpareen laelle. Sen dynaaminen kattomuoto muodostaa keltaisten muurien päällä leijailevan vaikutelman. Vaikutelmaa on tehostettu julkisivun yläosan tummaksi maalatulla vaakapuuverhouksella. Vuonna 1974 valmistunut rakennus on peruskorjattu 1999.

Ulkoasu

Rakennuksen pääjulkisivu seurakuntasalin kohdalla avautuu vanhaa kirkkoa kohti. Tässä kohden kattoa on viistetty jyrkästi ja kulmauksessa on suuri ikkunapinta. Rakennuksen ikkunat ovat ruskeaksi maalattuja puuikkunoita, joissa on metallilistoja. Ulko-ovet ovat metallilasioivia ja puupaneelioivia. Betoninen kivijalka on maalattu siniharmaaksi.

Sisätilat

Tärkein sisätila on seurakuntasali, jossa on korkea, yläosasta levenevä, katon rajaan ulottuva nurkkaikkuna alttariseinällä. Siitä avautuu näkymä vanhan kirkon suuntaan. Muuten suora kattopinta on viistetty ikkunakulmauksesta. Salissa on oletettavasti alkuperäiset alttarikalusteet. Ruokailutila ja aula yhdistyvät saliin häitariliukuovilla. Salissa on kantavat massiivipuupalkit ja osa pilareista näkyvissä. Sisätilojen pintamateriaaleja ja väritystä on uusittu.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Seurakuntatalo on sijoitettu historiallisesti merkittävälle paikalle Tottijärven kirkon läheisyyteen, mutta tarkoituksella hieman taakse, jottei se veisi huomiota pois kirkolta. Rakennus edustaa aikakaudelle tyyppillistä pelkistettyä rakentamista. Seurakuntasali on toteutettu huomiota herättävällä tavalla sekä ulkoa että sisältä, ikkuna-aukotuksineen ja kattomuotoineen, mutta muuten rakennus on melko tavanomainen pienimittakaavainen seurakuntatalo. Sisätilojen pintamateriaaleja muutettu ja uima-allas poistettu. Julkisivut ovat vesikattoa lukuun ottamatta pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 2

Kohde 18 Eräjärven seurakuntakoti

Eräjärven seurakuntakoti idästä katsottuna.
Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0018
Kunta	Orivesi
Vanha kunta	Eräjärvi
Kylä/kaupunginosa	Eräjärvi
Kiinteistötunnus	562-440-3-90
Osoite	Eräjärventie 1553, 35220 Eräjärvi
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus, asuminen
Rakennusten lukumäärä	1+1
Inventointipäivämäärä	3.11.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Eräjärven seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Eräjärven keskustaajamassa sijaitseva pienimittakaavainen seurakuntakoti on valmistunut 1967 ja se on arkkitehti Pentti Turusen suunnittelema. Valkotiliverhoiltu matala rakennus edustaa aikakaudelle tyypillistä modernin rationaalista ja vähäeleistä seurakuntataloa. Rakennus on sijoitettu puistomaisen loivan rinnetontin pohjoisosaan sen korkeimpaan kohtaan.

Historia

Eräjärven silloinen vanha seurakuntatalo sijaitsi syrjässä kuntakeskuksesta ja oli lisäksi peruskorjauksen tarpeessa, mikä oli todettu piispantarkastuksessa 1964. Uusi työkeskus kehoitettiin rakentaa kirkon läheisyyteen. Rakentaminen oli mahdollista kirkon keskusrahaston turvin, mutta seurakunta keräsi tähän lisäksi varoja yksityislahjoituksina ja lumppukeräyksen avulla sekä otti lainaa. Eräjärven kunta lahjoitti rakennuksen tontin. Kun seurakunnan osalta tilaohjelma oli laadittu, tilattiin arkkitehti Pentti Turuselta suunnitelmat. Alkuperäistä laajempaa rakennussuunnitelmaa pienennettiin huomattavasti 1966. Uuteen työkeskukseen haluttiin nuorisotyötiloja ja diakonissan ja kanttorin asunnot seurakuntasalin ja kokoontumistilan lisäksi. Toteutettuun rakennukseen tuli kuitenkin vain yksi asunto rakennuksen länsipäähän.

Ympäristö ja pihapiiri

Eräjärven seurakuntakoti sijaitsee kirkonkylän keskustaajamassa noin 400 metriä Eräjärven kirkosta luoteeseen. Puistomaisella nurmipintaisella tontilla sijaitsevan rakennuksen eteläpuolelta avautuu peltomaisema maalaistaloineen. Seurakuntatalon pohjoispuolella on matalien omakoti- ja rivitalorakennusten kortteli ja itä, länsi ja eteläpuolella yksittäisiä maaseudun asuinrakennuksia pihapiireineen. Aivan seurakuntatalon eteläpuolella on Eräjärven Eerolan matkailutila majoitus- ja kahvilatointoineen. Rakennuksen takana on huoltopiha ja pihaa kiertää pihatie. Asfaltoitu paikoitusalue on pihan itälaidalla ja sinne on katuliittymä Eräjärventieltä Eerolanmutkan tieliittymästä. Autotalli on pihan etelälaidassa. Nurmipintaisella pihalla kasvaa muutamia istutettuja puita ja pihan länsipuolella on lasten leikkialue. Pääsisäänkäynnin ulkoportaat on päällystetty luonnonkivilaatoilla.

Kirjalliset lähteet

Oriveden seurakunnan arkisto

2.7.6.23:1 Eräjärven srk-talo

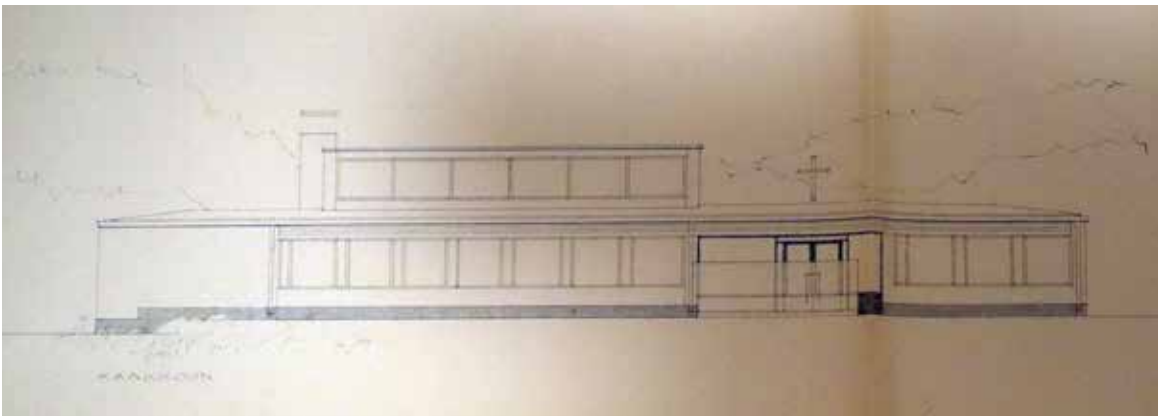
- Rakennustyöt 1966–1967, piirustuksia ja asiakirjoja

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

<https://www.orivedenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Lisätiedot

Autotallia ei inventoitu tässä yhteydessä.

Eräjärven seurakuntatalo, julkisivu, 1966, arkkitehti Pentti Turunen. Oriveden seurakunnan arkisto.

1 Eräjärven seurakuntakoti eteläpuolen pihalta katsottuna.

2 Eräjärven seurakuntakoti pohjoispuolelta katsottuna.

3 Eräjärven seurakuntakoti länsipuolelta katsottuna.

4 Eräjärven seurakuntakodin pohjoispuolen huoltopiha ja asunnon sisäänkäynti.

5 Eräjärven seurakuntakodin seurakuntasalin ruokailutila.

6 Eräjärven seurakuntakodin seurakuntasali alttarin suuntaan.

7 Eräjärven seurakuntakodin aula.

8 Eräjärven seurakuntakodin aula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Eräjärven seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	562-440-3-90
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102336199P
Osoite	Eräjärventie 1553, 35220 Eräjärvi
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1967
Korjausvuodet	2008 lämpöputket ja vesijohdot
Suunnittelija	arkkitehti Pentti Turunen
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluku	K+1
Perustus	betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	tiilimuuraus valkoinen
Katemateriaali	bitumikermi
Katon muoto	tasakatto

Kuvaus ja historia

Eräjärven seurakuntakoti sijaitsee Oriveden Eräjärven kirkonkylää halkovan maantien varrella puistomaisella avaralla tontilla. Arkkitehti Pentti Turusen 1960-luvun lopulla suunnittelema pienimittakaavainen valkotiilin verhoiltu modernin pelkistetty seurakuntatalo on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Ulkoasu

Seurakuntasalin viisto kattolyhty nousee rakennuksen muuta tasakattoista osaa korkeammalle. Valkotiilen lisäksi seinän yläosassa on käytetty tehosteena vaakapuuverhousa. Julkisivua jäsentää nauhaikkunoiden linjat ja niiden väleissä puiset tuuletusritilät. Ikkunat ovat valkoiset ja osa niistä on uusittu lämpölasielementein. Pääsisäänkäynnissä on parilliset puulasiovet. Rakennuksen sisäänkäyntikatos on tehty sisäänvetona julkisivuun ja se on verhoiltu alapinnasta puulla ja päällystetty luonnonkivilaatoilla. Betonikivijalka on maalattu ruskeaksi.

Sisätilat

Rakennuksen tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasali, sen yhteydessä oleva pienempi ruokailutila ja eteisaula. Aulan oikealla puolella on lisäksi kerhuhuone ja wc-tilat. Seurakuntasali on pääpiirteisään alkuperäisessä asussaan, mutta sen lattiapinta on oletettavasti vaihdettu. Nauhaikkunoiden kautta avautuu maisema ympäröivään maisemaan. Salin katossa on näkyvillä massiivipuupalkit ja kattolyhdyn kautta saliin tulee epäsuoraa ylävaloa. Alttarikalusteet ovat lakattua puuta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Pienimittakaavainen hyvin säilynyt kirkonkylän seurakuntatalo sijaitsee näkyvällä paikalla maantien varrella. Arkkitehtuuri on viimeistelyä ja tarkoituksenomasta ja rakennus on säilynyt ulkopuolelta ja sisätiloista lähes alkuperäisenä. Seurakuntatalona ei ole kuitenkaan arkkitehti Pentti Turusen näyttävimpiä töitä, vaikkakin edustaa hyvin hänen tuotantoaan.

Arvoluokka 2

Kohde 19 Oriveden seurakuntatalo Seuris

Oriveden seurakuntatalo Seuris pohjoisesta kuvattuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0019
Kunta	Orivesi
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kirkonseutu
Kiinteistötunnus	562-413-7-40
Osoite	Latokartanontie 5, 35300 Orivesi
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hallinto, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	3.11.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Oriveden seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Keltatiilin verhoiltu Oriveden seurakuntatalo Seuris sijaitsee rinnetontilla Oriveden keskustaajaman kaakkoisosassa. Alun perin 1969 valmistuneeseen arkkitehti Jaakko Ilveskosken suunnittelemaan pelkistettyyn, melko pienimittakaavaiseen seurakuntatalorakennukseen on tehty mittava laajennus ja peruskorjaus 1987.

Historia

Oriveden seurakunnassa oli ilmennyt jo 1950-luvulla tarvetta ajanmukaisille seurakunnallisille kokoontumistiloille. Seurakunnalla oli asemakylän ja kirkonkylän välissä silloinen seurakuntasalirakennus, jonka paikkaa pidettiin epäsovivana. Kirkonkylässä oli käytössä Seurapirtti. Molempia rakennuksia pidettiin kylminä ja vetoisina. Myös kirkkoherranviraston ja taloustoimiston erillistä sijaintia ja 3 kilometrin välimatkaa pidettiin huonona. Vanhan kirkon palaessa 1958 varat kuitenkin käytettiin uuden kirkon rakentamiseen ja seurakunnallisen työkeskuksen hanke viivästyi. Vuonna 1964 hanke lähti uudelleen vireille ja asetettiin toimikunta seurakuntatyökeskuksen rakentamiseen.

Uuden seurakuntatalon paikaksi päätettiin Seppälän kappalaistilan pohjoisosassa, joka sijaitsi Oriveden kirkonkylällä. Seurakuntataloon haluttiin tiloja nuorisotyölle ja muulle seurakuntatyölle, virka-asunnot, kirkkoherranvirasto ja taloustoimisto. Toimikunta vieraili useilla paikkakunnilla, kuten Riihimäellä, Lammilla, Hyvinkäällä ja Kauhajoella saadakseen käsityksen hyvästä seurakuntatalorakennuksesta. Muiden tekemiä ratkaisuja pidettiin sekä hyvinä että huonoina. Toimikunta oli yhteydessä neljään arkkitehtiin ja heistä rakennuksen suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Jaakko Ilveskoski. Vasta arkkitehdin laatimat kolmannet luonnospöytäkirjat hyväksyttiin. Suunnitelmissa oli mukana myös 2.vaiheessa rakennettava 9 asunnon asuintalo, joka jäi kuitenkin lopulta toteuttamatta.

Rakennusurakoitsijaksi valittiin rakennusliike Esko Wall. Rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa 1969 ja seurakuntatalo valmistui joulun alla 1969. Rakennuksen vihki Tampereen hiippakunnan piispa Erkki Kansanaho tammikuussa 1970.

Seurakuntakeskukseen tehtiin laaja peruskorjaus ja laajennus 1987–1988. Sen suunnittelijoina toimivat arkkitehdit Pirkko ja Tuomas Asunta. Laajennuksessa tehtiin uusi pienempi seurakuntasali ja sen yhteyteen suurtaloustehtävä, minkä lisäksi alkuperäistä salia ja toimistotiloja laajennettiin. Alakerran asunto muutettiin kerhotiloiksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Oriveden seurakuntatalo sijaitsee Latokartanontien varrella nurmipintaisella rinnetontilla kirkonseudun ja keskustaajaman alueella. Tonttia rajaa lännestä Lepokuja ja seurakuntakeskus on Anttilantien kadunpäättäneä. Oriveden kirkko, tapuli ja hautausmaa-alue sijaitsevat lyhyen kävelymatkan päässä rakennuksesta etelään. Rakennuksen pohjoispuolella on Oriveden paloasema, itä ja eteläpuolella rivi- ja pientalokortteleita, länsipuolella asuinkerrostalo ja luoteispuolella Oriveden kaupungintalo ja kirjasto.

Seurakuntatalon pihan kulkualueet ovat asfaltoituja. Pihan ja kadun rajassa on istutusalueet ja rakennuksen edustalla on paikoitusalue, jonne on liittymä Latokartanontieltä. Lisäksi rakennuksen länsipäädyssä on paikoitusalue. Etelänpuoleisella takapihalla on lauta-aidalla rajattu lasten leikki-alue ja puinen jätekatos.

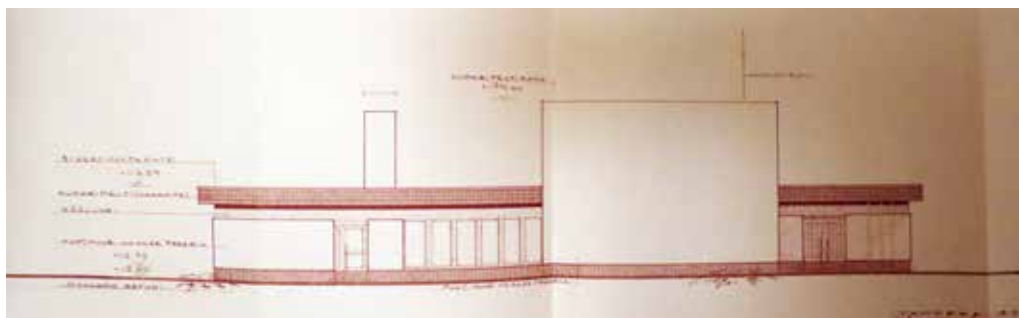
Kirjalliset lähteet

Oriveden seurakunnan arkisto

- 2.7.6.22:9 Srk-keskus: asiakirjoja, historiikki, valokuvia ja lehtileikkeitä
- Seurakuntatalo/Orivesi, arkkitehti Jaakko Ilveskoski, 1967
- 2.7.7.22:2 Seurakuntakeskuksen piirustukset, 1987

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2021

<https://www.orivedenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Oriveden seurakuntatalo, julkisivu pohjoiseen, 1967, arkkitehti Jaakko Ilveskoski.
Oriveden seurakunnan arkisto.

1 Oriveden seurakuntatalo, virastosiiven sisäänkäynti.

2 Oriveden seurakuntatalo, pääsisäänkäynti. Oikealla laajennusosa.

3 Oriveden seurakuntatalo, sisäpihan julkisivuja.

4 Oriveden seurakuntatalo, virastosiiven päätyjulkisivu.

5 Oriveden seurakuntatalon seurakuntasali alttarille päin.

6 Oriveden seurakuntatalo, sivusali, 1980-luvun laajennus.

7 Oriveden seurakuntatalo, sisäänkäyntiaula.

8 Oriveden seurakuntatalo, portaat ja ala-aula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Oriveden seurakuntatalo Seuris

Rakennustyyppi	seurakuntatalo, kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	562-413-7-40
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1014184917
Osoite	Latokartanontie 5, 35300 Orivesi
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hallinto, päiväkerho, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1969
Korjausvuodet	1987 laajennus ja peruskorjaus
Suunnittelija	arkkitehti Jaakko Ilveskoski
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakaide
Kerrosluku	K+1
Perustus	lautamuottivalettu betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	tiilimuuraus okrankeltainen
Katemateriaali	bitumikermi
Katon muoto	tasakatto

Kuvaus ja historia

Oriveden seurakuntakeskus Seuris sijaitsee Oriveden kirkonkylällä ja sen on suunnitellut alun perin arkkitehti Jaakko Ilveskoski 1967 ja varhaisin rakennusosa edustaa aikakaudelle tyypillistä myöhäis-modernistista arkkitehtuuria nauhaikkunoineen ja pelkistelyn viimeistelyin yksityiskohdin. Keltatiilin verhoiltu rakennusta laajennettiin 1987 arkkitehtien Pirkko ja Tuomas Asunnan suunnitelmien mukaan. Vaikka laajennus on varsin suuri ja edustaa 1980-luvun lopun muotokieltä ja poikkeaa pohjaratkaisultaan hieman alkuperäisestä täysin suorakulmaisesta koordinaatistosta, se on sovittu varsin luontevasti alkuperäiseen rakennukseen ja laajennukset sijoitettu pääosin rakennuksen sisäpihalle uutta länsipäädyn seurakuntasaliosaa lukuun ottamatta.

Ulkoasu

Seurakuntakeskuksen julkisivut ovat ruskein saumoin muurattua keltatiiltä. Porrastuva räystäätön rakennus on sijoitettu rinnetontille luontevasti. Salien viistot kattopinnat erottuvat korkeampina muusta rakennusmassasta. Ikkunat ovat tummaruskeita ja ulko-ovet teräslasiovia. Takapihan ulko-ovet laajennusosat on kannatettu pyöreillä betonipilareilla.

Sisätilat

Seurakuntakeskuksen tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasalit, pieni kappelisali ja lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt porrashuone, jossa on musta vinyylilaattalattia ja muotoiltu pinnakaide puisin käsijohdein. Seurakuntasalin alkuperäinen punatiilinen alttariseinä ja kappelin keltatiiliseinä on maalattu valkoiseksi. Myös lattiat on uusittu. Suuressa seurakuntasalissa on aikakaudelle tyypilliset kattoikkunat.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

Arvojen perustelu

Seurakuntakeskus sijaitsee melko keskeisellä paikalla Oriveden kirkonkylällä. Suurehko laajennusosa on sovitettu melko luontevasti tontille ja alkuperäiseen rakennukseen. Samalla kuitenkin alkuperäisiä ulko-ovia on vaihdettu ja sisätilojen luonnetta muutettu värityksen ja lattiamateriaalin vaihdoksen myötä.

Arvoluokka 2

Kohde 20 Parkanon seurakuntatalo

Parkanon seurakuntatalo, sisäänkäynti idästä Parkanon kirkolta nähtynä. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0020
Kunta	Parkano
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	keskustaajama
Kiinteistötunnus	581-1-1033-19
Osoite	Kirkkopolku 3, 39700 Parkano
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	8.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Parkanon seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Parkanon punatiilinen vuonna 1973 valmistunut seurakuntatalo sijaitsee Parkanon keskustassa kirkonmäellä Parkanon puukirkkoa (1800) ja graniittikivistä kellotapulia (1889) vastapäätä. Rakennuksen pääsisäänkäynti on kirkon puolelle matala ja rakennus on kaksikerroksinen alarinteen puolelle.

Historia

Uutta seurakuntataloa alettiin suunnitella 1960-luvun alkupuolella ja tulevia rakennushankkeita varten seurakunnan veroäyriä korotettiin. Vuonna 1968 perustettiin rakentamista varten rakennustoimikunta, joka kävi tutustumassa seurakuntataloihin mm. Lempäälässä, Niinialossa ja Ruovedellä. Toimikunta laati alustavan tilaohjelman ja seurakuntatalon paikaksi valittiin kirkkoa vastapäätä oleva Raiskion tontti, jossa oli tuolloin seurakuntalokäytössä ollut vanha rukoushuone. Rukoushuone purettiin uuden seurakuntatalon tieltä. Suunnittelijaksi valittiin helsinkiläinen arkkitehti Matti Tausti Suunnittelijakonsultit Oy:stä, joka laati pääpiirustukset 1971. Rakennustyöt aloitettiin 1972 ja urakoitsijana toimi kihniöläinen Olavi Rinneheimo. Piispa Eero Lahti vihki seurakuntatalon käyttöön pääsiäisenä 1973.

Uuteen seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali ja sen viereinen kahviosali keittiöineen, eteisaula, takka huone, taloustoimisto ja kehtotila ja kellariin talonmiehen ja diakonin asunnot, yleisö-wc-tilat, saunatilat ja kerhohuoneita.

Rakennusta on myöhemmin muutettu ja korjattu useaan otteeseen. Pohjoispäättyyn tehtiin 1981–1982 pohjoispäättyyn kirkkoherranviraston ja päiväkerhon laajennus kahteen kerrokseen. Laajennuksen suunnittelija oli Arkkitehtitoimisto Aulis Jääskeläinen. Alakerran asunnot on muutettu partio- ja kerhotiloiksi. Kahviotilaa laajennettiin ja seurakuntasalia ja aulaa muutettiin 2001. Kosteusvauriokorjauksia on tehty kellariin 2009–2010. Viimeisin korjaus, vesikatto- ja ilmastointiremontti, valmistui 2016.

Ympäristö ja pihapiiri

Parkanon seurakuntatalo sijaitsee Kirkkopolun varrella Parkanon kirkkoa vastapäätä, kadun toisella puolella. Kirkko on seurakuntataloa ylempänä mäen laella. Seurakuntatalon pohjoispuolella on hiltainen rakennettu suurehko koulukampus, länsipuolella rinteessä asunrakennuksia ja eteläpuolella pysäköintialue. Kulkualueet on asfaltoitu. Seurakuntatalon sisäpihalla on leikkipiha. Nurmipintaisella pihalla on istutusryhmiä ja joitain täysikasvuisia puita.

Kirjalliset lähteet

Parkanon seurakunnan arkisto

- 2, 2.7.6:7 Srk-talo, alkuperäiset urakkasop. Pieniä korjauksia v. 1999 asti
- 2, 2.7.6:8 Srk-talo, saneeraus v. 1980
- 2, 2.7.6:9 ja 2, 2.7.6:10 Srk-talo, Laajennus v. 1980
- 2, 2.7.6:12 Srk-talo, saneeraus v. 2001, Arkkitehtitolmio
- Työpiirustukset, Parkanon seurakuntakeskus, Arkkitehtitoimisto Anna-Maija Kaihari Ky, 2016.

Hirvi, Erkki, 2017: *Iloa ja innostusta, Parkanin seurakunnan olemuksesta ja toiminnasta 1970–1917*. Parkanon seurakunta, Hämeenkyrön Kirjapaino, 2017.

<https://www.parkanonseurakunta.fi/kirkko-ja-tilat>, haettu 22.6.2022.

- 1 Parkanon seurakuntatalo, kaakosta.
- 2 Parkanon seurakuntatalo, sisäänkäynti.
- 3 Parkanon seurakuntatalo, lännestä sisäpihalta.
- 4 Parkanon seurakuntatalo, lounaasta sisäpihalta.

- 5 Parkanon seurakuntatalo, seurakuntasali.
  - 6 Parkanon seurakuntatalo, ruokailusali/sivusali.
  - 7 Parkanon seurakuntatalo, aula.
  - 8 Parkanon seurakuntatalo, partiokolo entisessä asunnossa.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Parkanon seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	581-1-1033-19
Osoite	Kirkkopolku 3, 39700 Parkano
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1973
Korjausvuodet	1978 keittiö, 1981 laajennus, 2001 kahvion laajennus, 2016 vesikatto
Suunnittelija	Suunnittelijakonsultit Oy, arkkitehti Matti Tausti
Rungon muoto	T-muoto
Kerrosluku	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	punatiili
Katemateriaali	bitumihuopa
Katon muoto	pulpettikatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on sijoitettu historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävälle paikalle Parkanon kirkkoa vastapäätä ja se on sovitettu paikalleen rinteeseen luontevasti. Seurakuntatalo tuntuu kirkon puolelta kokoaan pienemmältä. Rakennus on seurakuntatalona ja aikakaudelleen melko tavanomainen ja sitä on etenkin sisätilojen osalta muutettu voimakkaasti. Ilmanvaihtokanavisto on sijoitettu saliin näkyvästi. Sisäpihan julkisivusta on muodostunut levoton tehtyjen muutosten ja laajennusten myötä ja sitä hallitsee katolle sijoitetut ilmanvaihtokonehuone ja -laitteet.

Arvoluokka 3

Kohde 21 Kirkkoveräjän seurakuntatalo

Kirkkoveräjän seurakuntatalon itäpääty ja pääsisäänkäynti. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0021
Kunta	Pirkkala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Loukonlahti
Kiinteistötunnus	604-402-1-703
Osoite	Kouluportinkuja 1, 33950 Pirkkala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, opetus, hoito
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	12.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kirkkoveräjän seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kirkkoveräjän seurakuntatalo sijaitsee Pirkkalan Loukonlahdessa, Nuolialan koulun viereisellä tontilla Pirkkalan pääväylän Naistenmatkantien varrella. Loivarinteinen tontti nousee kallioisena maastona rakennuksen pohjoispuolella. Alun perin 1962 valmistunutta arkkitehtien Anja ja Aarno Hakasten suunnittelemaa seurakuntataloa on muutettu ja laajennettu useaan otteeseen ja sen

pinta-ala on vuosien saatossa yli kaksinkertaistunut. Nykyisellään se on verhoiltu puulla ja maalattu keltaiseksi valkoisin vuorilaidoin ja tehostein. Pitkässä porrastuvassa rakennuksessa on punainen profiilipelti harjakatto.

Historia

Pirkkalan kunnan asutuksen painopiste siirtyi hiljalleen Tampereen suuntaan ja kasvavaan asuintaajamaan kaivattiin seurakuntatiloja. Pirkkalan kirkkovaltuusto käsitteli asiaa jo kokouksessaan 1955. Seurakuntatalon rakentamisen valmistelua varten asetettiin toimikunta. Sopiva tontti löytyi vasta 1958, kun Silvon tilan omistaja myi Killoista maa-alueen rantaan johtavan tien varresta. Syksyllä 1960 valittiin uusi seurakuntatalon rakennustoimikunta, joka tilasi rakennuksen luonnossuunnitelmat nokialaisilta arkkitehteiltä Anja ja Aarno Hakasilta. Lopulliset piirustukset olivat valmiina hyväksyttäviksi keväällä 1961. Rakennusliikkeeksi valittiin Hannulan rakennusliike. Seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali, kerhohuone, pieni keittiö ja kaksi pientä asuntoa. Kellarikerrokseen tuli pieni kerhohuone, saunatilat sekä varastoja ja teknistä tilaa. Rakennus valmistui keväällä 1962 ja sen vihki käyttöön piispa E. Gulin.

Läheisen Lukonlahden asuinalueen rakentamisen myötä seurakuntatalon tilat kävivät kuitenkin alueen kasvaneelle asukasmäärälle ahtaiksi. Seurakuntataloa laajennettiin vuosina 1975–1977. Suunnittelijaksi valittiin pirkkalalainen arkkitehti Martti Lehtipuu. Muun muassa kerhotiloja lisättiin ja seurakuntasalia suurennettiin sekä rakennettiin uusi keittiö. Lisärakennus sijoitettiin alkuperäisen seurakuntatalon itäpäättyyn. Laajennusosa oli suurempi kuin alkuperäinen rakennus ja se valmistui vuonna 1977.

Seurakuntataloon tehtiin peruskorjaus 2004 ja sen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Kaihari & Kaihari Ky. Korjauksessa muun muassa uusittiin vesikatto, katon muotoa osin muutettiin ja seurakuntasaliin tehtiin uusi alttarierkkeri. 2000-luvun lopulla tehtiin Nuolialan koulun puolelle uusi pääsisäänkäynti katoksineen. Samassa yhteydessä koulun ja seurakuntatalon väliselle alueelle tehtiin uusi laaja pysäköintialue. Vuonna 2015 rakennukseen tehtiin havaitun vesivaurion yhteydessä kuntokartoitus ja rakennusta peruskorjattiin vuosina 2015–2016. Sen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Vihanto & co.

Ympäristö ja pihapiiri

Kirkkoveräjän seurakuntatalo sijaitsee Pirkkalan Nuolialassa näkyvällä paikalla Naistenmaantieltä katsottuna. Sen ja Nuolialan koulun välisen pysäköintialueen sisäänkäyntiliittymä on Kirkkoveräjätien kautta Kouluportinkujalta, joka kulkee maantien vierellä. Rakennuksen itäpuolella on kerrostalokortteli. Naistenmaatien eteläpuolelta alkaa Killon asuinalue ja seurakuntataloa vastapäätä on huoltoasema.

Pihan kulkualueet on asfaltoitu ja sisäänkäyntien edustoja on laatoitettu. Rakennusta ympäröi nurmipintainen piha-alue, jolla kasvaa täysikasvuisia puita, koristepensaita sekä perennoja. Rakennuksen pohjoispuolella on luonnontilainen kalliainen metsäkaistale. Rakennuksen länsipuolella on laaja paikoitusalue ja sen pohjoispuolella lasten leikkialue. Seurakuntatalon huoltopiha on rakennuksen pohjoispihalla, joka on entinen pääsisäänkäyntipiha.

Kirjalliset lähteet

A-Insinöörit Suunnittelu Oy, Kirkkoveräjän seurakuntatalo

Pirkkalan seurakunta & Husa, J.; 2004. *Pirkkalan seurakunnan vaiheita 80 vuoden ajalta*. Pirkkalan seurakunta.

Pirkkalan seurakunnan arkisto

- Kirkkoveräjän seurakuntatalo, muutospiirustukset, Arkkitehtitoimisto Vihanto & co, 2015.
- Kirkkoveräjän seurakuntatalo, muutospiirustukset, Arkkitehtitoimisto Kaihari & Kaihari Ky, 2004.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

<https://www.pirkkalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

1 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, länsipäädystä.

2 Kirkkoveräjän seurakuntatalon alkuperäisen 1960-luvun osan seurakuntasalin julkisivua.

3 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, pohjoispuolen sisäpihan katos entiseen asuntoon.

4 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, pohjoispuolen sisäpiha.

5 Kirkkoveräjän seurakuntatalo, itäjulkisivu pääsisäänkäynti.

6 Kirkkoveräjän seurakuntatalon alkuperäinen seurakuntasali.

7 Kirkkoveräjän seurakuntatalon keskusaula.

8 Kirkkoveräjän seurakuntatalon ruokailusali.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kirkkoveräjän seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	604-402-1-703
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101883778F
Osoite	Kouluportinkuja 1, 33950 Pirkkala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1962
Korjausvuodet	1975–1977 mittava laajennus, 2004 laajennus, 2016
Suunnittelija	arkkitehdit Anja ja Aarno Hakanen
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakulmainen
Kerros-luku	K+1
Perustus	betoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	keltaiseksi maalattu puuverhous, pysty lomalauta, vaakaverhouspaneeli
Katemateriaali	punainen, pinnoitettu profiilipeltikate
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus on kaupunkikuvallisesti näkyvällä paikalla Pirkkalan pääväylän pohjoispuolella. Sen ulkoasua ja sisätiloja on muokattu ja laajennettu kulloisenkin tarpeen mukaan voimakkaasti. Seurakuntatalon alkuperäinen osa on jäänyt alisteiseksi myöhemmille laajennuksille. Myöskään tehdyt laajennukset ja muutokset eivät ole selkeästi havaittavissa, vaan rakennuksen ikää ja kerroksellisuutta on melko vaikea hahmottaa. Sisätiloista rakennus on uudenaikainen ja käyttöä varten peruskorjattu.

Arvoluokka 3

Kohde 22 Punkalaitumen seurakuntatalo

Punkalaitumen seurakuntatalo, lännestä. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0022
Kunta	Punkalaidun
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kirkonkylä
Kiinteistötunnus	619-425-3-52, 619-425-3-118
Osoite	Lauttakyläntie 18, 31900 Punkalaidun
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	21.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Punkalaitumen seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Punkalaitumen seurakuntatalo sijaitsee valtakunnallisesti merkittäväksi määritellyllä rakennetussa kulttuuriympäristössä, RKY, "Punkalaitumen keskustan kylämaisema"- alueella. Arkkitehti Bertel Strömmerin suunnittelema vaaleankeltaiseksi rapattu rakennus edustaa tyyppillistä ja laadukkaasti toteutettua 1950-luvun seurakuntataloarkkitehtuuria.

Historia

Punkalaitumen kirkonseudulle rakennettiin jo 1915 kiertokoulu- ja seurakuntatorakennus, joka toimi aluksi kiertokouluna ja seurakuntatalona vuodesta 1920 lähtien. Rakennukseen kuului kokoussali ja eteinen sekä suntion ja diakonissan asunnot. Uutta seurakuntataloa ryhdyttiin suunnittelemaan jo 1937, jolloin siitä esitettiin valmis suunnitelma, mutta kirkon korjaus lykkäsi seurakuntatalon rakentamista yli kymmenellä vuodella.

Punkalaitumen uuden seurakuntatalon paikaksi tuli hautausmaan viereinen tontti kirkon itäpuolella. Suunnitelmat laati tamperelainen arkkitehti Bertel Strömmer 1952–1953. Seurakuntatalo valmistui 1954, minkä jälkeen vanha seurakuntatalo purettiin tarpeettomana.

Uuteen seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali eteis- ja sivusaleineen, sakasti, keittiö ja diakonissan ja suntion asunnot. Kellarikerroksessa oli kaksi kerhohuonetta. Punkalaitumen Sanomissa uutta rakennusta kuvattiin 1954 seuraavasti: ”...rakennus on puhdastyylisine peruspiirteineen juhlanan kaunis ja omiaan täydentämään kirkon ja hautausmaan eheyttä ja harrasta kokonaisuutta.” Sanotaan, että Strömmer olisi ottanut sen ulkoasuun vaikutteita joen toisella puolella sijaitsevasta pappilasta.

Seurakuntataloon tehtiin 1987 peruskorjaus ja asunnot muutettiin henkilökunnan toimistotiloiksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Punkalaitumen seurakuntatalo sijaitsee historiallisen puukirkon ja hautausmaa-alueen itäpuolella Punkalaitumen keskustan pääväylän Lauttakyläntien varrella. Se kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun maisema-alueeseen Punkalaitumenjoen kulttuurimaisemaan. Punkalaitumenjokilaakso avautuu Lauttakyläntien eteläpuolella. Vastapäätä seurakuntataloa on kadun varressa pienkerrostaloja.

Rakennusta ympäröi puistomainen nurmipintainen tontti ja sen molemmilla puolilla on paikatalueet. Etupihalle on sijoitettu puinen seimikuvaelma ja piha on rajattu pensasaidalla. Pihan kulkualueet on asfaltoitu.

Kirjalliset lähteet

Punkalaitumen seurakunnan arkisto

- III Jd:1 Seurakuntatalon piirustukset 1952, arkkitehti Bertel Strömmer
- III Jd:2 Seurakuntatalon rakennuslupapiirustukset 1953, arkkitehti Bertel Strömmer
- II Ib:1 Seurakuntatalon korjaus: työselitys, piirustukset ja muut asiakirjat 1985-1987

Koski, Katriina 2014. Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013–14. Pirkanmaan ELY.

Niemelä, Jari – Anttila, Veikko – Hakanen, Aimo 1989: *Punkalaitumen historia 2. vuoteen 1985*. Punkalaitumen historiatoimikunta, Vammala 1989.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Museovirasto RKY -sivusto: Punkalaitumen keskustan kylämaisema, haettu 27.4.2022 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1988

<https://www.punkalaitumenseurakunta.fi/kirkko-ja-tilat>

1 Punkalaitumen seurakuntatalo, etelästä

2 Punkalaitumen seurakuntatalo, sisäänkäynti.

3 Punkalaitumen seurakuntatalo, sisäänkäyntiportaat seurakuntasaliin.

4 Punkalaitumen seurakuntatalo, idästä.

5 Punkalaitumen seurakuntatalo, entinen asuntosiihi idästä.

6 Näkymä seurakuntatalon edustalta Punkalaitumen kirkolle ja hautausmaalle.

7 Punkalaitumen seurakuntatalo, saliosa pohjoispuolelta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Punkalaitumen seurakuntatalo

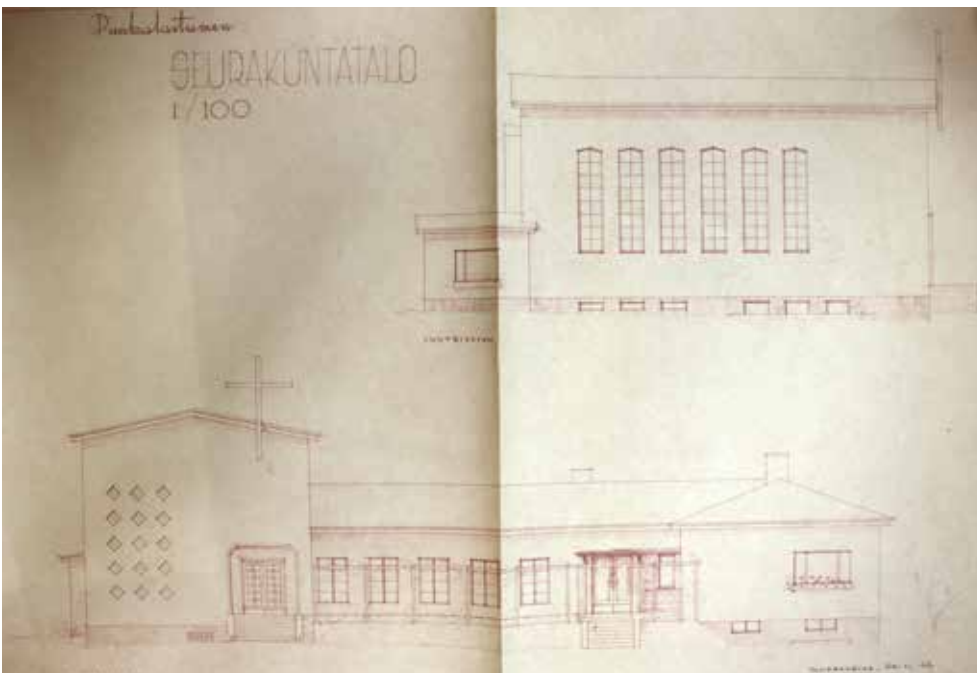
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	619-425-3-52, 619-425-3-118
Osoite	Lauttakyläntie 18, 31900 Punkalaidun
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1954
Korjausvuodet	1987
Suunnittelija	arkkitehti Bertel Strömmer
Rungon muoto	U-muoto
Kerrosluvu	K+1+ parvi
Perustus	teräsbetoni
Runko	tiilimuuraus
Vuoraus	roiskerappaus
Katemateriaali	konesaumattu pelti
Katon muoto	satula- ja aumakatto

Kuvaus ja historia

Punkalaitumen seurakuntatalo sijaitsee Punkalaitumen historiallisella kirkonseudulla keskustaajamaa halkovan pääraitin varrella. Vuonna 1954 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Bertel Strömmer ja se on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Ulkoasu

Seurakuntatalo koostuu korkeammasta satulakattoisesta seurakuntasaliosasta ja matalammasta aumakattoisesta nivel- ja asunto-osasta. Nivelosan edustalla oli alun perin puinen pergola, joka on sittemmin purettu. Seurakuntasalin sisäänkäyntiportaikon yläpuolelle on kiinnitetty suurehko metalliristi. Salin julkisivuissa on eri mallisia ja kokoisia ikkunoita aina vinoruuduista kahdeksankulmaiseen erikoisikkunaan. Asuntopäädyn ikkunoissa on käytetty aikakaudelle tyyppillistä ikkuna-aukosta. Ulko-ovet ovat tammea. Ikkunat ovat alkuperäiset puuikkunat.

Punkalaitumen seurakuntatalo, julkisivut, 1952, arkkitehti Bertel Strömmer. Punkalaitumen seurakunnan arkisto.

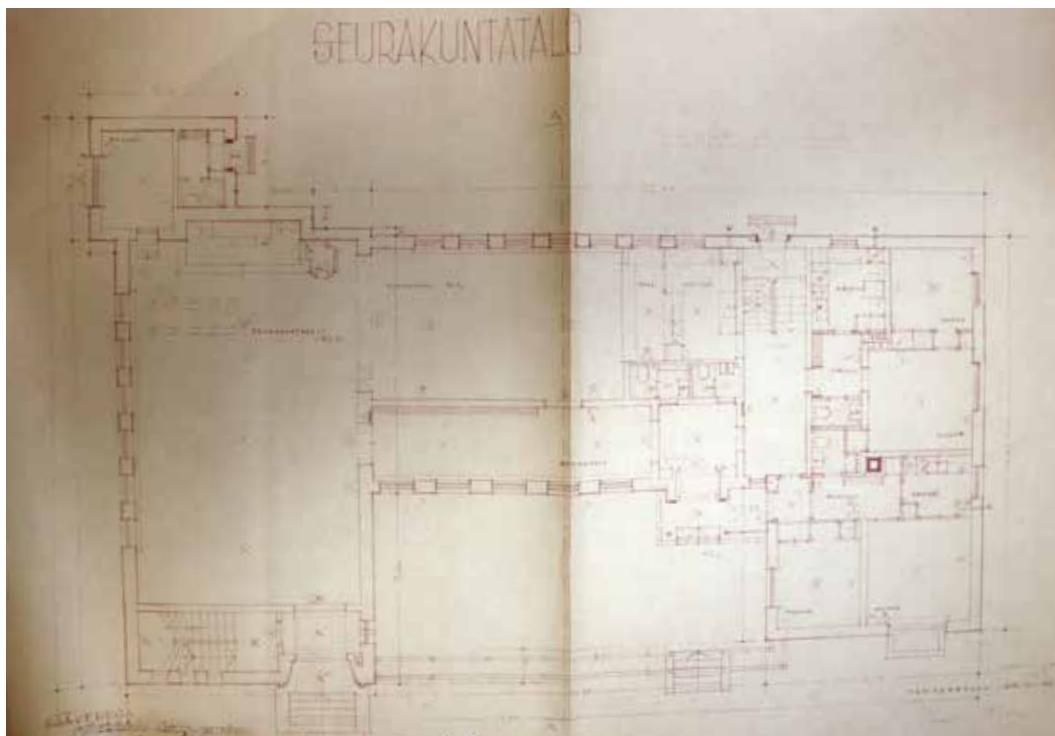
- 1 Punkalaitumen seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 2 Punkalaitumen seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 3 Punkalaitumen seurakuntatalo, sisäänkäyntiaula.
- 4 Punkalaitumen seurakuntatalo, ruokailuhuone.

- 5 Punkalaitumen seurakuntatalo, seurakuntasalin parven portaat.
- 6 Punkalaitumen seurakuntatalo, seurakuntasalin valaisin.
- 7 Punkalaitumen seurakuntatalo, entiseen asuntoon tehty henkilökunnan tila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkeimmät ja säilyneimmät sisätilat ovat seurakuntasali parvineen ja saliin liittyvä ruokailutila ja valoisa sisäänkäyntiaula. Muutenkin rakennuksen tilajärjestys on pääpiirteissään alkuperäinen. Peruskorjauksessa on tehty joitain muutoksia toimistoiksi muutettuihin asuntoihin, wc- ja kerhotiloihin. Alkuperäinen kulkuyhteys sakastista seurauntasaliin on poistettu. Salissa on alkuperäisiä design-valaisimia.

Punkalaitumen seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1952, arkkitehti Bertel Strömmer.
Punkalaitumen seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla historiallisen 1700-luvun puukirkon ja hautausmaa-alueen läheisyydessä. Se on hyvin säilynyt ja laadukkaasti aikakauden ihanteiden mukaan toteutettu pienimittakaavainen seurakuntatalo, joka edustaa Tampereen kaupunginarkkitehti Bertel Strömmerin seurakuntatalotuotantoa.

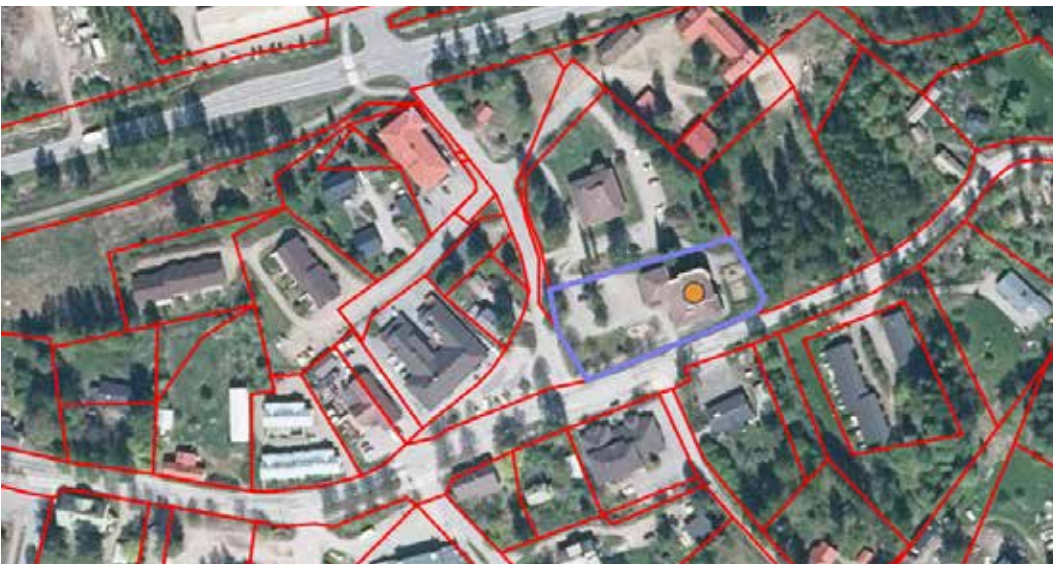
Arvoluokka 1

Kohde 23 Luopioisten seurakuntakeskus

Luopioisten seurakuntakeskuksen pääsisäänkäynti lännestä. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0023
Kunta	Pälkäne
Vanha kunta	Luopioinen
Kylä/kaupunginosa	Luopioinen
Kiinteistötunnus	635-451-1-47
Osoite	Pereentie 1, 36760 Luopioinen
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	19.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Luopioisten seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Luopioisten seurakuntakeskus sijaitsee Luopioisten kirkonkylällä näkyvällä paikalla rakennuksen itäpuolelle laskeutuvalla tontilla terveysaseman vieressä. Rakennus kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun Luopioisten kirkonkylän raitin ja pappilan alueeseen. Seurakuntakeskuksen länsipuolen edustan sisääntulopiha on tasamaalla ja piha laskeutuu rakennuksen takapuolelle. Keltatiilin verhoiltu seurakuntatalo edustaa paikalleen sovitettua persoonallista ja

pienimittakaavaista regionalistista seurakuntatalotyyppejä. Sen on suunnitellut 1985 luopioisista lähtöisin oleva arkkitehti Veikko Nurmi ja hänen isänsä kuvanveistäjä Uno Nurmi on tehnyt seurakuntasalin alttariveistokset.

Historia

Luopioisten seurakunnalla oli 1980-luvulla käytössään nykyisen seurakuntatalon tontilla 1900-luvun alkupuolella alun perin rukoushuoneeksi rakennettu puurakenteinen rakennus, joka oli muutettu 1930-luvulla seurakuntataloksi. Se oli käynyt kuitenkin liian pieneksi ja rakennus katsottiin muutenkin korjauskelvottomaksi. Uuden seurakuntatalon rakentamiseksi asetettiin rakennustoimikunta kirkkovaltuuston kokouksessa 1983. Aivan yksimielisiä kunnassa ei kuitenkaan oltu vanhan rakennuksen purkamisesta, vaan sen ja kirkonkylän kyläraitin säilyttämisen puolesta keskusteltiin ainakin paikallislehden mielipidepalstalla. Seurakuntakeskuksen suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Veikko Nurmi, joka oli kotoisin paikkakunnalta.

Rakennustyöt käynnistyivät kesällä 1985 ja urakoitseijana toimi pälkäneläinen rakennusliike Keijo Hokkanen Oy. Urakkaan kuului vanhan seurakuntatalon purkaminen, joka tehtiin kesällä 1986. Uuteen rakennukseen oltiin hyvin tyytyväisiä. Sitä pidettiin kauniina ja sen katsottiin parantavan merkittävästi seurakuntalaisten palveluja. Seurakuntakeskuksen vihki piispa Paavo Kortekangas lokakuussa 1986. Seurakuntasalissa pidettiin talvisin myös jumalanpalveluksia.

Uuteen seurakuntakeskukseen sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen sisääntuloaula, seurakuntasali ruokailu- ja keittiötiloineen sekä kirkkoherranviraston toimistosiihi. Pohjakerrokseen, joka avautui itäpuolen pihalle, tuli lasten kerho- sekä kokous- ja partiotilat. Kerhotiloihin sijoitettiin lapsille mitoitettut kaapistot ja lasten wc. Rakennukseen valittu julkisivun keltatiliien sävy viittasi luopiolaisiin peltomaisemiin. Seurakuntasaliin sijoitettiin kuvanveistäjä Uno Nurmen veistämä alttariveistos Golgatan tapahtumista sekä muita puuveistoksia. Salin tiilipilastereihin siirrettiin lasikuvulliset seinävalaisimet muistona vanhasta seurakuntatalosta.

Seurakuntasalin ruokailutilan viereinen parveke muutettiin osittain huonetilaksi vuonna 1996. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen.

Luopioinen liittyi kuntaliitoksessa Pälkäneeseen 2007, jolloin myös seurakunnat yhdistyivät ja Luopioisista muodostettiin kappeliseurakunta. Seurakuntakeskuksen varttikatteinen vesikatto on 2020 tehdyn kuntokartoituksen perusteella peruskorjauksen tarpeessa.

Ympäristö ja pihapiiri

Pälkäneen seurakuntakeskus on sijoitettu rinnetontille näkyvälle paikalle Luopioisten entiseen kuntakeskukseen kirkonkylälle, sen pääväylien Pereentien ja Keskitien risteykseen. Rakennuksen pohjoispuolella on saman aikakauden rakennuskantaa edustava Luopioisten terveysasema ja länsipuolella on muutamia pientaloja, elintarvikemyymälä pysäköintialueineen sekä muita pienimittakaavaisia liikerakennuksia Keskitien varressa. Rakennuksen pääsisäänkäynti ja etupiha avautuu Pereentien puolelle länteen. Pihalla on asfalttipintaisen pysäköintialueen lisäksi istutusalue ja sen vieressä betoninen seurakuntakeskuksen nimikyltti. Sisäänkäynnin edusosa on päällystetty ristin mallisilla betonikivillä. Tontti laskeutuu itään ja rakennuksen takapihalla on lauta-aidalla rajattu leikkipiha ja sen takana koivikko. Rakennuksen vierustoilla on betonista valettuja istutusaitaita.

Kirjalliset lähteet

Pirkanmaan liitto 2016, Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016.

Pälkäneen seurakunnan arkisto Luopioisten seurakuntakeskuksessa

- rakennusaikaiset kootut lehtileikkeet Luopioisten seurakuntakeskuksesta vuosilta 1983–1986
- Luopioisten seurakuntakeskus, pääpiirustukset, Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen, 1.11.1985.
- Rakennusaikaisia asiakirjoja
- Luopioisten seurakuntakeskus, muutospiirustukset, Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen, 1996.

Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Vesikatton PTS-kartoitus, Luopioisten seurakuntakeskus, Kattotutka Oy, 2020.

<https://www.palkaneenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

- 1 Luopioisten seurakuntakeskuksen sisäänkäyntipiha ja nimikyltti.
- 2 Luopioisten seurakuntakeskuksen sisäänkäynti.
- 3 Luopioisten seurakuntakeskuksen pääovien vetimet.
- 4 Luopioisten seurakuntakeskuksen itäjulkisivu leikkialueelta.

- 5 Luopioisten seurakuntakeskus kaakosta.
- 6 Luopioisten seurakuntakeskuksen pohjoisjulkisivu, seurakuntasalin paikka on merkitty ristin mallisella ikkunalla.
- 7 Luopioisten seurakuntakeskuksen itäjulkisivua.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Luopioisten seurakuntakeskus

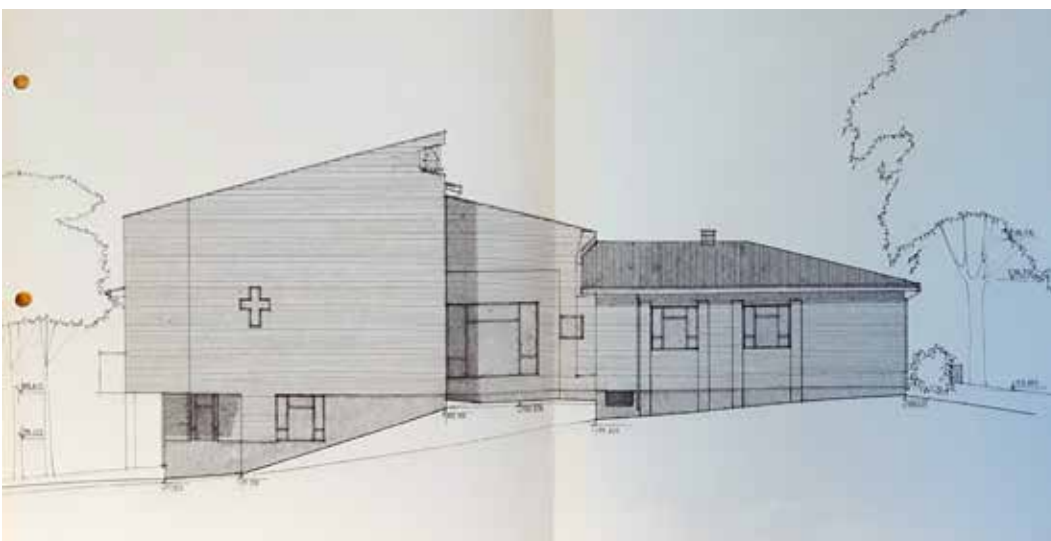
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	635-451-1-47
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	103034804B
Osoite	Pereentie 1, 36760 Luopioinen
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1986
Korjausvuodet	1996 parvekkeen muutos huonetilaksi
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen, arkkitehti Veikko Nurmi
Rungon muoto	L-muoto, epäsäännöllinen
Kerrosluku	K+1
Perustus	lautamuottivalettu betoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	oljen keltainen tiilimuuraus
Katemateriaali	varttikate
Katon muoto	auma

Kuvaus ja historia

Keltatiilin verhoiltu arkkitehti Veikko Nurmen suunnittelema Luopioisten seurakuntakeskus on sovitettu huolellisesti paikkaansa ja rakennus vaikuttaa päälähestymissuunnasta kokoaan pienemmältä. Alun perin rakennukseen sijoitettiin myös kirkkoherranvirasto.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivut ovat vaihtelevat ja kertovat sisätilojen luonteesta. Sisäänkäynti on matala ja suojaista. Seurakuntasali erottuu poikkeavasti muotoiltaan korkeampana rakennusmassana ja sen muurimaisessa pohjoisjulkisivussa on ristin muotoinen ikkuna ja huipulla kellotapuli. Hallintosiipi muodostaa oman aumakattoisen rakennusmassansa pääsisäänkäynnin pohjoispuolelle. Sisäänkäynnin ulko-ovet ovat sävytettyä puuta ja niissä on ristin malliset suurehkot vetimet. Ikkunat ovat ruskeaksi sävytettyjä puuikkunoita, joissa on alumiininen alapuite. Kivijalka on lautamuottivalettua käsittelemätöntä betonia.

Luopioisten seurakuntakeskus, julkisivu pohjoiseen, 1985, Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen. Pälkäneen seurakunnan arkisto.

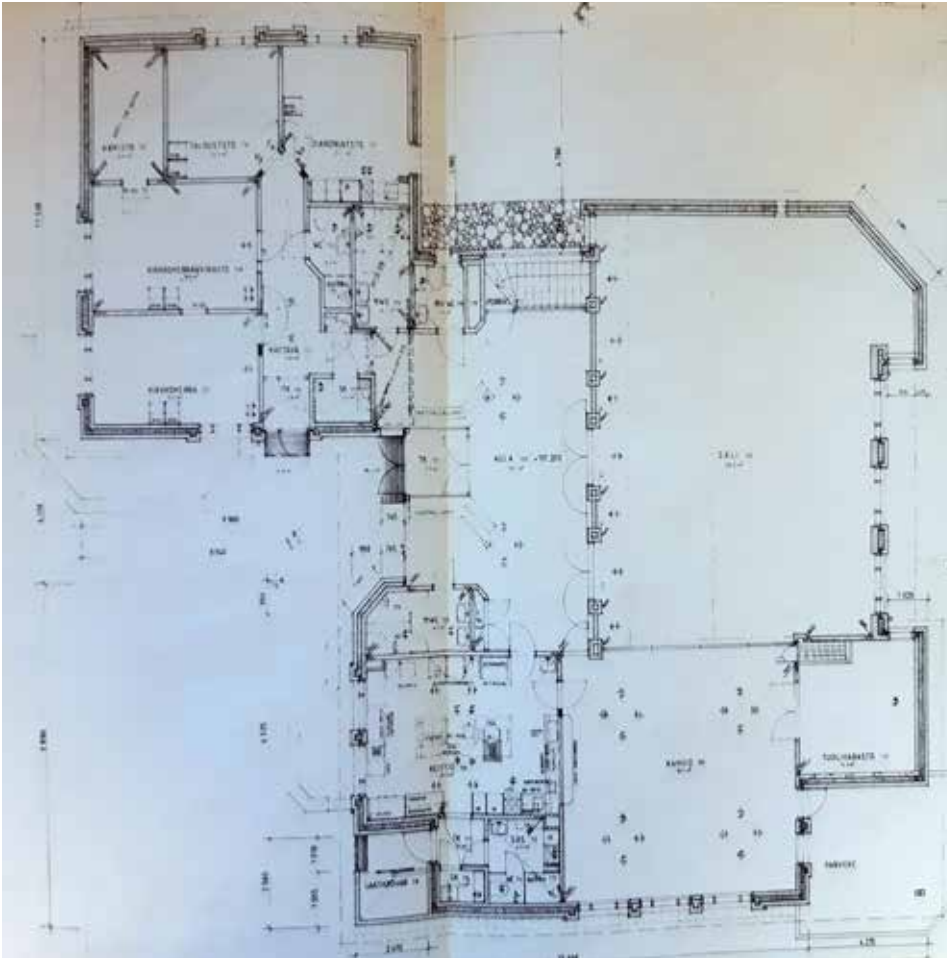
- 1 Luopioisten seurakuntakeskuksen seurakuntasali.
- 2 Luopioisten seurakuntakeskuksen seurakuntasalin alttarisyvennys
- 3 Luopioisten seurakuntakeskuksen ruokasali.
- 4 Luopioisten seurakuntakeskuksen sisäänkäyntiaula.

- 5 Luopioisten seurakuntakeskuksen seurakuntasalin kattolyhty.
- 6 Luopioisten seurakuntakeskuksen toimistohuone.
- 7 Luopioisten seurakuntakeskus, pohjakerroksen kerhuhuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Tärkeimmät sisätilat ovat sisäänkäyntiaula, seurakuntasali ja sen yhteydessä oleva jakoseinin erotettava ruokailutila. Aulassa on okran sävyinen laattalattia ja suuret ikkunapinnat. Seinäpintoja rytmittää tiilipilasterit ja tiilimuuripinnat. Seurakuntasalissa on kalanruotoparkettilattia ja muotoiltu mäntypaneelilla verhoiltu sisäkatto. Salissa on alkuperäiset valaisimet ja Uuno Nurmen puuveistoksia. Sisätilat ovat pitkälti alkuperäisessä asussa.

Luopioisten seurakuntakeskus, pohja 1.krs, 1985, Arkkitehtuuritoimisto Nurmi ja Rantanen. Pälkäneen seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus edustaa laadukkaasti toteutettua aikakautensa seurakuntatalotyyppiä. Se on maisemallisesti tärkeä osa Luopioisten kyläkuvaa ja sen 1980-luvun kerrostumaa. Rakennuksen sisätilat, erityisesti sali ja aulatala muodostavat huolellisesti ja yhtenäisesti toteutetun kokonaisuuden valaisimia ja veistoksia myöten. Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan.

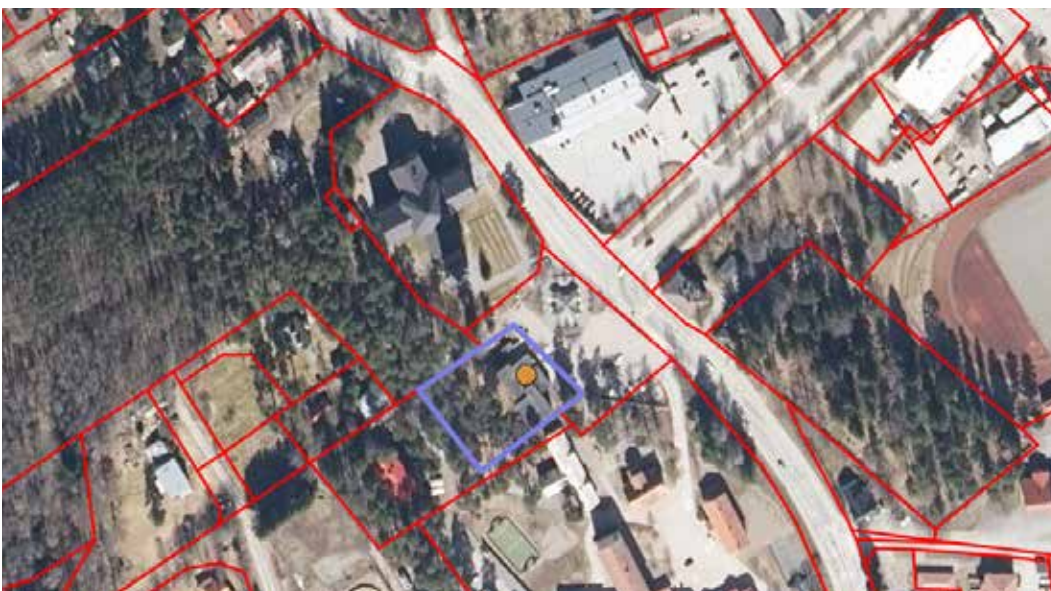
Arvoluokka 1

Kohde 24 Pälkäneen seurakuntatalo

Pälkäneen seurakuntatalo koillisesta katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0024
Kunta	Pälkäne
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Onkkaala
Kiinteistötunnus	635-424-2-113
Osoite	Onkkaalantie 75, 36600 Pälkäne
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päivähoito, opetus
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	19.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Pälkäneen seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Pälkäneen seurakuntatalo sijaitsee Pälkäneen kirkonkylällä punatilisen arkkitehti Carl Ludvig Engelin suunnitteleman ja vuosina 1836–39 rakennetun ristikirkon vieressä sen eteläpuolella. Seurakuntatalon vähäeleinen ja kadun puolelta matala punatiliijulkisivu luovuttaa tarkoituksella päähuomion viereiselle kirkkorakennukselle. Seurakuntatalon on suunnitellut insinööritoimisto Tuomo Penttilä ja se valmistui vuonna 1979.

Historia

Pälkäneen seurakunnan talousjaosto ehdotti vuonna 1977 kirkkoneuvostolle seurakuntatalon rakentamisesta Pälkäneen kunnalta ostetulle kirkon läheiselle tontille. Ilmeisesti jo tätä ennen hanke oli ollut vireillä ja uuden seurakuntatalon suunnitelmat oli tilattu insinööritoimisto Tuomo Penttilältä. Rakennustyöt aloitettiin 1978 seurakuntatalo valmistui vuonna 1979. Rakennusurakoitsijana toimi Rakennusliike Keijo Hokkanen.

Rakennuksen sisätilojen kunnostusta ja bitumikaton korjausta on tehty 1994.

Ympäristö ja pihapiiri

Pälkäneen seurakuntatalo sijaitsee rinnetontilla Pälkäneen keskustan pääkatujen Onkkaalantien ja Keskustien risteyksessä. Sen luoteispuolella on Pälkäneen kirkko ja koillispuolen sisäänkäyntipihan edustalla Keskuskadun päätteenä on aukio ja ristin mallinen katos, jonka ympärillä on hoidetut istutusalueet. Katoksen vieressä on paikoitusalue. Risteyksen toisella puolella on klassistinen rapattu kivirakennus ja S-market elintarvikemyymälä. Eduspiha on osin kivetty harmain betonikivin ja osin asfaltoitu. Sisäänkäynnin molemmin puolin on matalia havuistutuksia, alppiruusuja ja lipputanko. Rakennuksen jyrkästi laskeutuvalla takapihalla on länsiosan tasaisemmalla osuudella lasten leikialue. Nurmipintaisella pihalla kasvaa kookkaita mäntyjä ja matalampia lehtipuita ja se on rajattu lauta-aidalla.

Kirjalliset lähteet

Etelä-Suomen Rakennusconsultit Oy 2018, Pälkäneen seurakuntatalo, Rakennus kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus 5.7.2018.

Pälkäneen seurakunnan arkisto

- rakennusaikaisia asiakirjoja 1977–1979
- Pälkäneen srk-talo, pääpiirustukset 11.8.1977, Insinööritoimisto Tuomo Penttilä
- Pälkäneen seurakunta, srk-talon korjaustoimikunnan muistioita, 1994

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistöietokanta Basis, 2021

<https://www.palkaneenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Lisätiedot

Pälkäneen seurakuntataloon on tehty 2018 kattava kuntokartoitus rakenneavauksineen, jonka mukaan rakennusaikana on tehty useita rakennusvirheitä ja laiminlyöntejä eikä suunnitelmia ole paikoin noudatettu. Tästä esimerkkinä paikoin ulkoseinien tuuletusvälien poisjättäminen ja betonivalumuottipuiden käyttäminen kattokannattajissa. Rakennuksen kellarikerroksessa on havaittu sisäilmaongelmia eivätkä ne olleet käytössä inventointihetkellä. Rakennus vaatisi laajan peruskorjauksen.

- 1 Pälkäneen seurakuntatalo, pääsisäänkäynti pohjoisesta.
- 2 Pälkäneen seurakuntatalo, sisäänkäyntipiha.
- 3 Pälkäneen seurakuntatalo, pohjoisjulkisivua.
- 4 Pälkäneen seurakuntatalo sisäpihalta lounaasta katsottuna

- 5 Pälkäneen seurakuntatalo, pääsisäänkäynti. Taustalla Pälkäneen kirkko.
  - 6 Pälkäneen seurakuntatalo, länsipuolen sisäpiha.
  - 7 Pälkäneen seurakuntatalo, eteläpäätyä.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Pälkäneen seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	635-424-2-113
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102157418K
Osoite	Onkkaalantie 75, 36600 Pälkäne
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, alakerta ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1979
Korjausvuodet	1994 vesikatto, sisätilojen huoltokorjauksia
Suunnittelija	Insinööritoimisto Tuomo Penttilä
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakaide
Kerrosluvu	K+1
Perustus	lautamuottivalettu betoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	punatiilimuuraus
Katemateriaali	bitumikermi
Katon muoto	tasakatto

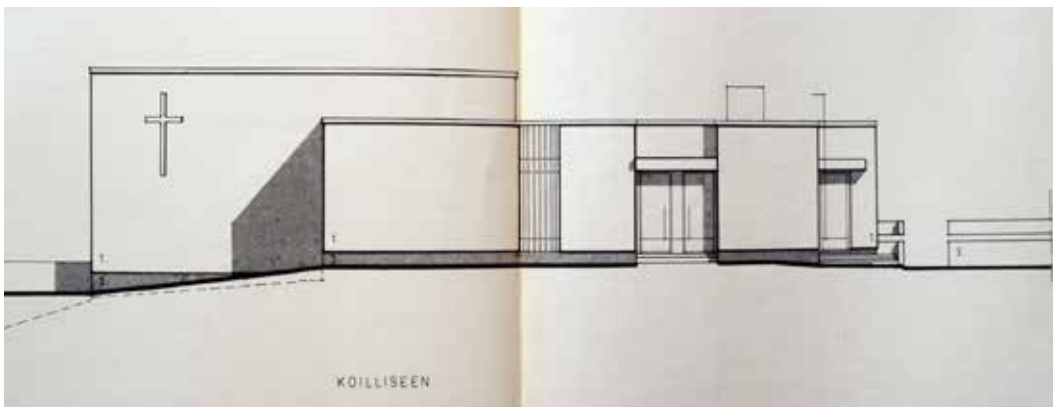
Kuvaus ja historia

Pälkäneen vuonna 1979 valmistunut seurakuntatalo edustaa aikakaudelle tyyppillistä niukkalinjaista, modernin rationaalista julkista rakentamista. Rakennus on sijoitettu rinteeseen ja sen näyttävän seurakuntasalin ikkunaerkkeri avautuu vehreälle takapihalle järven suuntaan ja kirkon puoleinen katujulkisivu on tarkoituksella matala ja vaatimaton. Seurakuntatalon käyttötarkoituksesta kertoo julkisivuun kiinnitetty yksinkertainen metalliristi.

Ulkoasu

Punatiilinen seurakuntatalo on kadun puolelle yksikerroksinen ja takapihalle kaksikerroksinen. Seurakuntasalin julkisivusta ulostuleva ikkunaerkkeri on verhoiltu mustalla lasilla. Rakennuksessa on puualumiini nauhaikkunat ja ulko-ovet ovat maalattuja metallilasioivia. Entisessä asunnossa on ikkunallinen puupaneeliovi. Katosten etupinnat on verhoiltu ruskeaksi maalatulla vaakalaudalla.

Rakennuksen ulkoasu on pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Pälkäneen seurakuntatalo, julkisivu kadulle, 1977, Insinööritoimisto Tuomo Penttilä.
Pälkäneen seurakunnan arkisto.

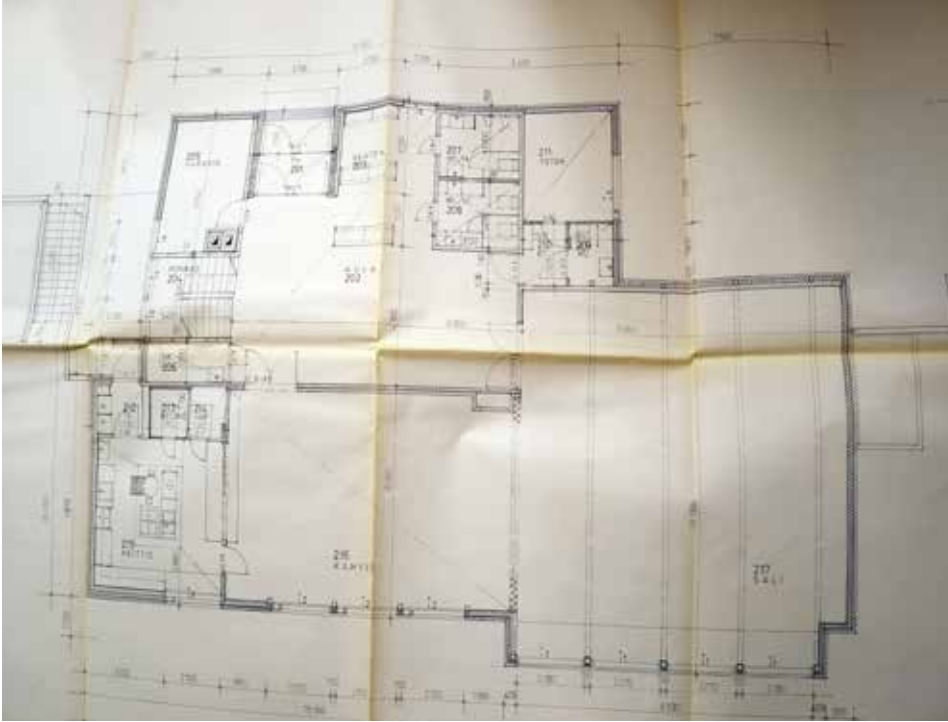
- 1 Pälkäneen seurakuntatalon seurakuntasali.
- 2 Pälkäneen seurakuntatalon seurakuntasali.
- 3 Pälkäneen seurakuntatalo, sisääntuloaula.
- 4 Pälkäneen seurakuntatalo, ruokasali.

- 5 Pälkäneen seurakuntatalo, alakerran avotakka.
  - 6 Pälkäneen seurakuntatalo, seurakuntasalin alttaripöytä.
  - 7 Pälkäneen seurakuntatalo, alakerran kerhohuone.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntatalon sisäänkäyntiaulasta päästään keittiön viereiseen ruokailutilaan ja seurakuntasaliin. Alttarin kalusteet ja sisustus ovat pääpiirteissään alkuperäisiä. Salin lattia on parkettia, seinäpinnat punatiiltä ja mäntypaneelia ja sisäkatto on verhoiltu tummaksi käsitellyillä puurimoilla. Aulassa ja portaissa on punatiililaatta. Alakerrassa on takahuonea, kerhotilat ja työhuoneiksi muutettu entinen asunto. Seurakuntatalon sisätilat ovat pääosin alkuperäisessä asussaan.

Pälkäneen seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1977, Insinööritoimisto Tuomo Penttilä.
Pälkäneen seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus edustaa aikakaudelle tyypillistä ja tarkoituksenomaista julkista rakentamista. Se on kaupunkikuvallisesti tärkeällä paikalla antaen kuitenkin päähuomion viereiselle kirkkorakennukselle. Rakennus on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan ja sovitettu rinneton-tille luontevasti.

Arvoluokka 2

Kohde 25 Keikyän seurakuntatalo

Keikyän seurakuntatalo, etelästä katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0025
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Keikyä, Äetsä
Kylä/kaupunginosa	Pehula
Kiinteistötunnus	790-534-4-75
Osoite	Pehulankaari 6, 32740 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	25.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Keikyän seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Keikyän seurakuntatalon vaaleat tiilipinnat oranssiksi maalatuilla ikkunoilla ja monimuotoinen kattomaailma on yhdistelmä 1970- ja 2000-lukuja. Tasamaalle sijoitetun rakennuksen suunnittelivat tamperelaiset arkkitehdit Maarit ja Aarni Holttinen vuosina 1971–1973.

Historia

Keikyälle alettiin toteuttamaan seurakuntataloa 1971, kun kirkkovaltuusto asetti sitä varten toimikunnan, joka sai tehtäväkseen huonetilaohjelma laatimisen ja kustannusarvion tekemisen. Keikyän kunnantalon hankkimista seurakuntataloksi myös harkittiin, mutta lopulta päädyttiin uuden seurakuntatalon rakentamiseen. Tulevan seurakuntatalon suunnittelusta ilmoitettiin sanomalehdissä, minkä jälkeen seurakunta sai joiltain arkkitehteilta yhteydenottoja suunnittelutyöhön liittyen. Kaksi arkkitehtia Pekka Terävä ja Aarni Holttinen lupautuivat tekemään luonnospiirustukset veloitusetta seurakunnalle ja seurakunta otti tarjoukset vastaan. Tämä kuvastaneen seurakuntatalon suunnittelutehtävän suosiota aikakaudella. Näiden luonnosten ja palkkiopyyntöjen perusteella Arkkitehtitoimisto Maarit ja Aarni Holttinen valittiin kohteen toteutussuunnittelijaksi. Rakennus valmistui vuonna 1976.

Seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali, siihen yhdistetty keittiö ja kahviotila sekä eteisaula aputiloineen, sakasti, kerhotilat sekä asunto ja autotalli.

Vuonna 1980 keittiötä uudistettiin ja salin lattiaan vaihdettiin saarniparketti. Vuonna 1983 Holttiset suunnittelivat pihapiiriin seurakunnan hallinto- ja toimistorakennuksen. 1984 autotalli muutettiin kerhotilaksi. 2000 uusittiin vesikatko rakennusarkkitehti Unto Virtasen suunnitelmien mukaan.

Ympäristö ja pihapiiri

Keikyän seurakuntatalo sijaitsee Pehulan taajama-alueella, Pehulankaari tien päätteenä, Kotipellontien, Keskustien ja Keikustien rajaamalla tontilla. Rakennuksen pohjoispuolella kulkee seututie 249, Äetsäntie ja sen kulkuramppi Keikyän keskustaajamaan. Seurakuntataloa vastapäätä on Keikyän entinen kunnanvirasto Äetsä-talo. Seurakuntatalon edustalla on aukea hiekkakivipintainen pysäköintikenttä, jonka koillislaidalla on seurakunnan hallinto- ja toimistorakennus. Nurmipintaisella pihalla kasvaa pääosin mäntyjä ja koivuja ja pihalla on betonikaitein rajattuja istutusaltaita. Sisäänkäynnin edusta ja portaat ovat betonilaattapintaiset.

Keikyän kirkko sijaitsee noin 3 km päässä seurakuntatalosta kaakkoon Kokemäenjoen eteläpuolella.

Kirjalliset lähteet

Sastamalan seurakunnan arkisto, Keikyän kappeliseurakunnan arkisto

- Keikyän seurakuntatalon ARK piirustukset 1972-1973 ja rakentamiseen liittyviä asiakirjoja
- II la 8 Keikyän seurakuntatalon piirustuksia: - Srk.talon katto v.2000

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/seurakuntatalot>

<https://yle.fi/uutiset/3-9269933>

Lisätiedot

Seurakuntatalon pohjoispuolelle on rakennettu 1983 pienehkö seurakunnan hallinto- ja toimistorakennus, jonka on myös suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Maarit ja Aarni Holttinen.

1 Keikyän seurakuntatalo, koillisesta.

2 Keikyän seurakuntatalo, sisäänkäyntipiha idästä.

3 Keikyän seurakuntatalo, etelästä.

4 Keikyän seurakuntatalo, sisäänkäynti.

5 Keikyän seurakuntatalo, ruokailutilan julkisivu ja istutusallas.

6 Keikyän seurakuntatalo, länsipuolen takapiha.

7 Keikyän seurakuntatalo, paikoituspiha ja taustalla hallintorakennus.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Keikyän seurakuntatalo

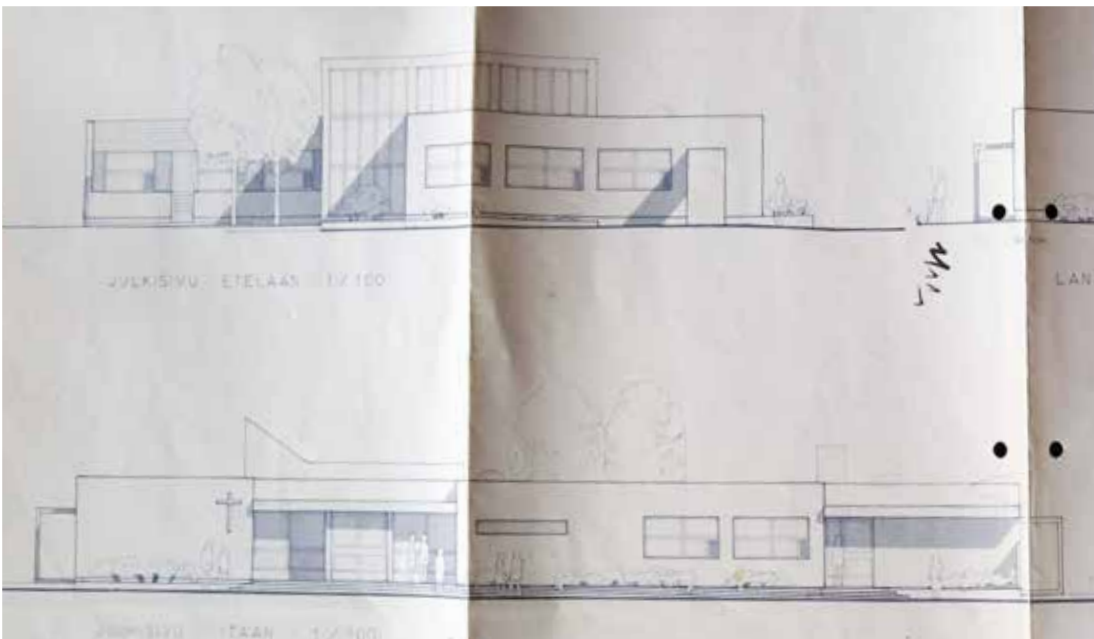
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	790-534-4-75
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102435145H
Osoite	Pehulankaari 6, 32740 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1976
Korjausvuodet	2000 vesikattomuutos
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Maarit ja Aarni Holttinen
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluvu	1
Perustus	teräsbetoni
Runko	tiilimuuraus, rankorakenne
Vuoraus	valkoinen kahi-tiilimuuraus
Katemateriaali	bitumihuopa
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Sastamalan Keikyän seurakuntatalo sijaitsee Pehulan taajama-alueella ja on otettu käyttöön vuonna 1976. Rakennukseen on tehty laaja vesikaatomuutos vuonna 2000.

Ulkoasu

Seurakuntatalon kalkkitiilipintainen ulkoasu on yhdistelmä niukkalinjaista horisontaalista 1970-luvun arkkitehtuuria ja 2000-luvun muodonantoa. Uusi monimuotoinen kattomaailma on huomiota herättävä. Seurakuntasali nousee lyhtymäisenä muun rakennusmassan yläpuolelle. Sisäänkäyntitoket, ovet ja ikkunat ovat alkuperäiset.

Keikyän seurakuntatalo, julkisivut, 1972, Arkkitehtuuritoimisto Maarit ja Aarni Holttinen. Sastamalan seurakunnan arkisto.

1 Keikyän seurakuntatalo, seurakuntasali.

2 Keikyän seurakuntatalo, seurakuntasalin alttari.

3 Keikyän seurakuntatalo, sisääntuloaula.

4 Keikyän seurakuntatalo, seurakuntasali ja taustalla ruokailutila.

5 Keikyän seurakuntatalo, kerhuhuoneen avotakka.

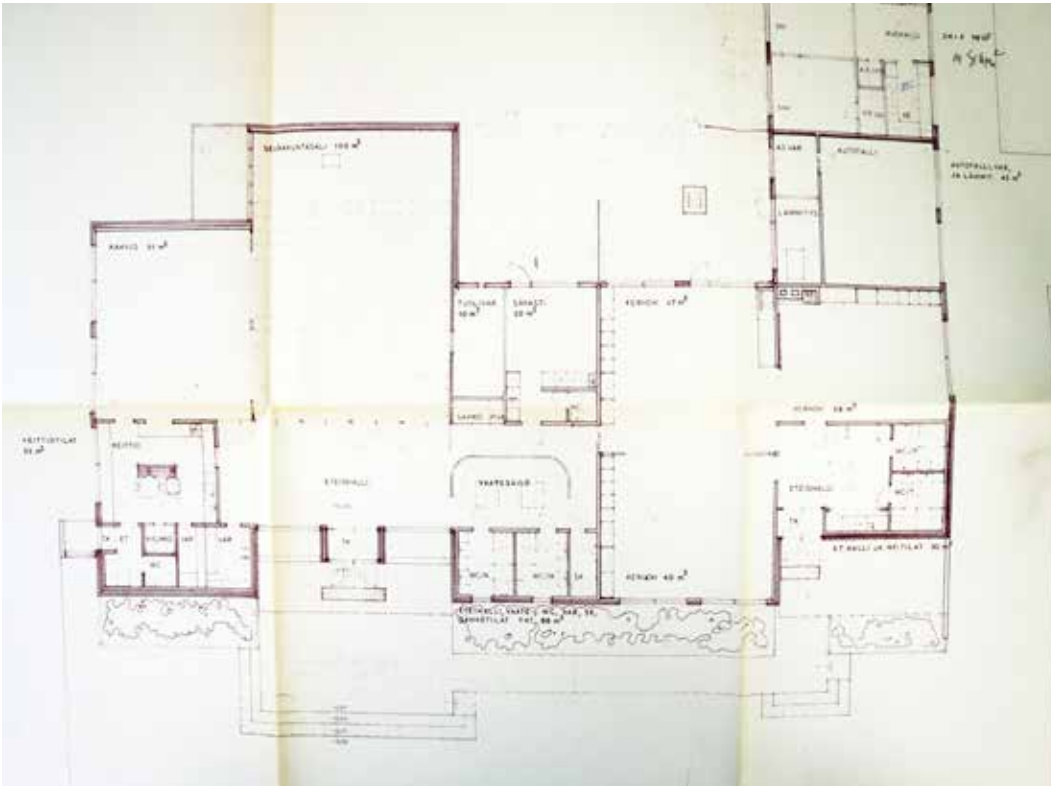
6 Keikyän seurakuntatalo, ruokailutilan ikkuna.

7 Keikyän seurakuntatalo, sisääntuloaulan naulakko.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon sisätilat ovat pääosin alkuperäisessä asussaan väritystään myöten. Ainoastaan seurakuntasalin lattia on uusittu saarniparketilla. Kerhotiloissa on kaksi avotakkaa. Rakennuksessa on alkuperäisiä valaisimia ja kiintokalusteita.

Keikyän seurakuntatalo, pohjapiirustusote, 1972, Arkkitehtuuri toimisto Maarit ja Aarni Holttinen. Sastamalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Seurakuntatalo sijaitsee näkyvällä paikalla seututien liittymän kohdalla entistä Keikyän kunnantaloa vastapäätä. Se on säilynyt etenkin sisätiloistaan alkuperäisessä asussaan, ja sisätilat ovat edustavaa aikakauden suunnittelua. Vesikattomuutos on muuttanut ja hämärtänyt rakennuksen alkuperäistä niukkalinjaista arkkitehtuuria.

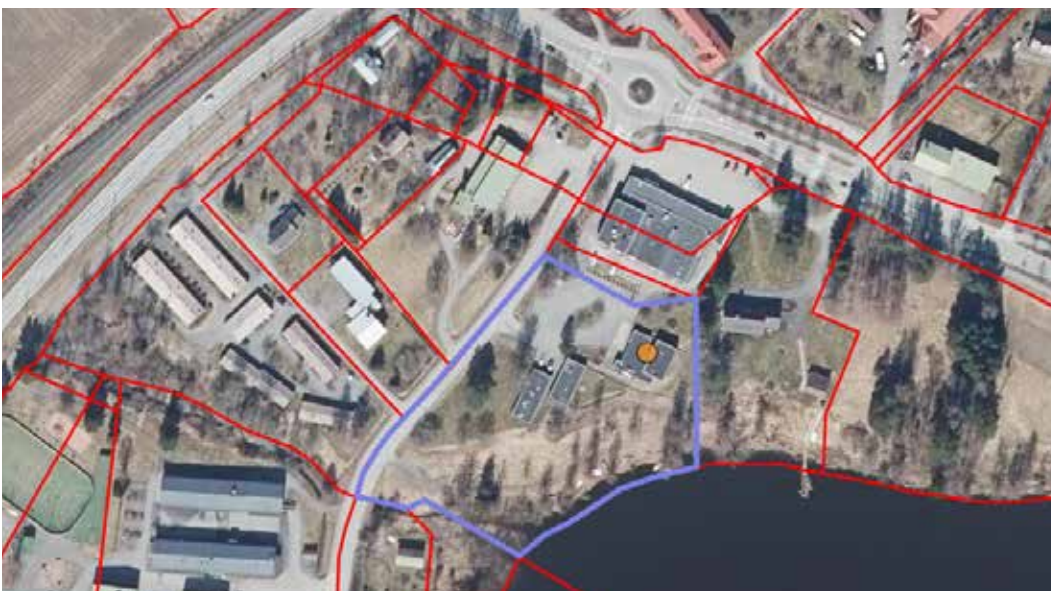
Arvoluokka 2

Kohde 26 Kiikan seurakuntatalo

Kiikan seurakuntatalo, julkisivu koillisesta.
Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0026
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Kiikka, Äetsä
Kylä/kaupunginosa	-
Kiinteistötunnus	790-521-2-3
Osoite	Länsitie 3, 38300 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	3
Inventointipäivämäärä	25.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kiikan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kiikan seurakuntatalo sijaitsee Sastamalan Kiikan keskustaajamassa Kokemäenjoen rantapenke-reellä porrastettuna rinteeseen. Arkkitehti Helge Railon suunnittelema pienimittakaavainen puna-tiilinen tasakattoinen seurakuntatalo ja sen viereiset asuinrakennukset edustavat ajan pelkistettyä myöhäismodernistista rakentamista.

Historia

Kiikan seurakunnalla ei ollut 1967 kirkon lisäksi minkäänlaista kokoontumispaikkaa. Vanha pappila oli toiminut tilapäisenä seurakuntatalona, mutta se oli useaan kertaan todettu korjauskelvottomaksi ja sittemmin purettu. Piispantarkastuksessa annetun kehotuksen jälkeen Kiikan kirkkoneuvosto päätti ryhtyä toimiin seurakuntatalon rakentamiseksi ja ehdotti sen aloittamista kirkkovaltuustolle. Seurakuntalohankkeeseen nimettiin toimikunta, jonka laatima monitoiminen tilaohjelma valmistui 1967. Siinä painotettiin enemmän pienpiirien ja kerhojen toimintaan kuin suurin seurakuntajuhlien järjestämistä. Seurakuntatalon paikaksi valittiin entisen pappilan tontti Kokemäenjoen rannalta. Arkkitehdiksi valittiin espoolainen Helge Railo, joka suunnitteli samoihin aikoihin myös pohjoispuolelle sijoittuvan Säästöpankin liikerakennuksen. Rakennuksille suunniteltiin yhteinen piha- ja pysäköintialue. Mainitaan, että rakennuksissa käytettiin aikakauden uusinta arkkitehtuuria betoni- ja tiilipintoinen ja esikuvana viitattiin Espoon Tapiolan kirkkoon (1965).

Rakentaminen aloitettiin 1968 ja uusi seurakuntatalo otettiin käyttöön 1969. Seurantataloon sijoitettiin maantasokerrokseen seurakuntasali aula- ja eteistiloinen, pienempi ruokailusali ja keittiö sekä toimistohuone. Kellariin sijoitettiin kerhotilat takahuoneineen, partiokoko ja keittokomero. Viereisiin asuntoihin tuli kanttorin, vahtimestarin ja seurakuntasisaren asunnot sekä autotalli.

Asuntoja on muutettu toimisto ja kerhotiloiksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Kiikan seurakuntatalo on sijoitettu Länsitien varrelle, itäpuolelle ja se pohjoispuolen tontilla on Kiikan säästöpankintalo liikehuoneistoinen. Länsitien maisema on avoin ja sen varrella on väljästi pienimittakaavaisia pääosin pientalo- ja liikerakennuksia. Seurakuntatalon itäpuolelta avautuu Kokemäenjoen leveähkö suvanto ja rantaniitty. Seurakuntatalon eduspihalla on hiekkapintainen pysäköintialue. Nurmipintaisella pihalla on istutusryhmiä ja joitain yksittäisiä puita. Sisäänkäyntien edustat laatoitettu betonikivillä. Betonipengerryksiä ja-muureja. Lauta-aita.

Seurakuntatalon ympäristö kuuluu Kokemäenjoen kulttuurimaisemaan, joka on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.

Äetsäntien pohjoispuolella sijaitsevalle vanhalle kirkolle on matkaa noin 450 metriä.

Kirjalliset lähteet

Sastamalan seurakunnan arkisto: Keikyän seurakuntatalon arkisto

- Kiikan seurakuntatalo, pääpiirustukset, arkkitehti Helge Railo 1968.
- Kiikan seurakuntatalo, rakentamisasiakirjat 1967–1969.
- 2.7.6. Kiikan seurakuntatalon rak. toimikunnan pöytäkirjat 2000-

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

Koski, Katriina 2014. *Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013–14*. Pirkanmaan ELY.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/seurakuntatalot/kiikan-seurakuntatalo>, haettu 10.6.2022.

Lisätiedot

Seurakuntatalon lisäksi piha-alueella on kaksi entistä seurakunnan työntekijöiden asuinrakennusta, joissa toisessa on autotalli.

1 Kiikan seurakuntatalo, sisäänkäynti lännestä.

2 Kiikan seurakuntatalo, julkisivu lounaasta.

3 Kiikan seurakuntatalo, julkisivu Kokemäenjoelle.

4 Kiikan seurakuntatalo, julkisivu etelästä.

5 Kiikan seurakuntatalon viereinen entinen asuntola.

6 Kiikan seurakuntatalo, vieressä oikealla entinen asuntola.

7 Kiikan seurakuntatalo, sisäänkäyntikatos.

8 Kiikan seurakuntatalo, alakerran takkahuoneen avotakka jatkuu ulkoterassille.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kiikan seurakuntatalo

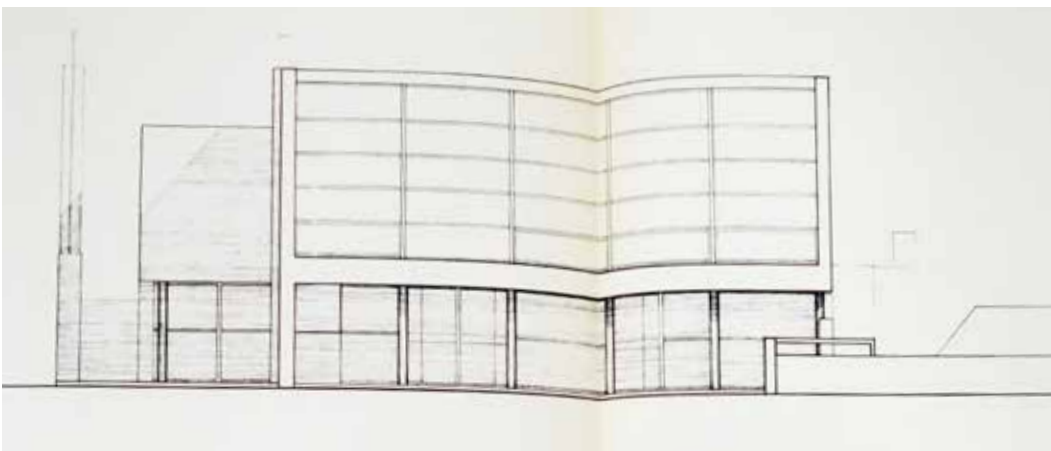
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	790-521-2-3
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102328348E
Osoite	Länsitie 3, 38300 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1969
Korjausvuodet	2000 nuorisotila, 2022 partiokolo
Suunnittelija	arkkitehti SAFA Helge Railo
Rungon muoto	U-muoto
Kerrosluke	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	punatiilimuuraus
Katemateriaali	huopa
Katon muoto	tasakatto

Kuvaus ja historia

Kiikan moderni, tasakattoinen ja pienimittakaavainen seurakuntatalo sijaitsee Kokemäenjoen rantatörmällä Kiikan liikekeskuksen eteläpuolella. Vuonna 1969 valmistuneen seurakuntatalon on suunnitellut espoolainen arkkitehti Helge Railo.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivut ovat punatiiltä ja yksityiskohdissa on käytetty sinistä tehostesävyä. Inventoinnissa ei tehty väritukimusta. Sisääntulokatoksen julkisivussa on betoniaihe, mikä on alakertaan johtava kaareutuva porraskuilun seinäpinta. Sen yläpuolinen katon alapintaan asti ulottuva ikkuna on karmiton. sisäänkäynnissä on metallilasi tuulikaappi. Katoksessa on käytetty siroja metallipilareita ja puupalkkeja. Rakennus porrastuu rinteeseen, jossa paljastuu kaksikerroksinen rakennusmassa. Alaterassilla on betonipilareilla kannatettu tila, jossa on avotakka. Laajat ikkunapinnat avautuvat jokimaisemaan ja rantapuistoon. Rakennuksessa on alkuperäiset ikkunat ja ovet ja sen ulkoasu on hyvin säilynyt alkuperäisenä.

Kiikan seurakuntatalo, julkisivu joelle, 1968, arkkitehti Helge Railo. Sastamalan seurakunnan arkisto.

1 Kiikan seurakuntatalo, seurakuntasali.

2 Kiikan seurakuntatalo, seurakuntasalin takaseinä.

3 Kiikan seurakuntatalo, alakertaan johtavat betoniportaat.

4 Kiikan seurakuntatalo, sisääntuloaula.

5 Kiikan seurakuntatalo, ruokasali.

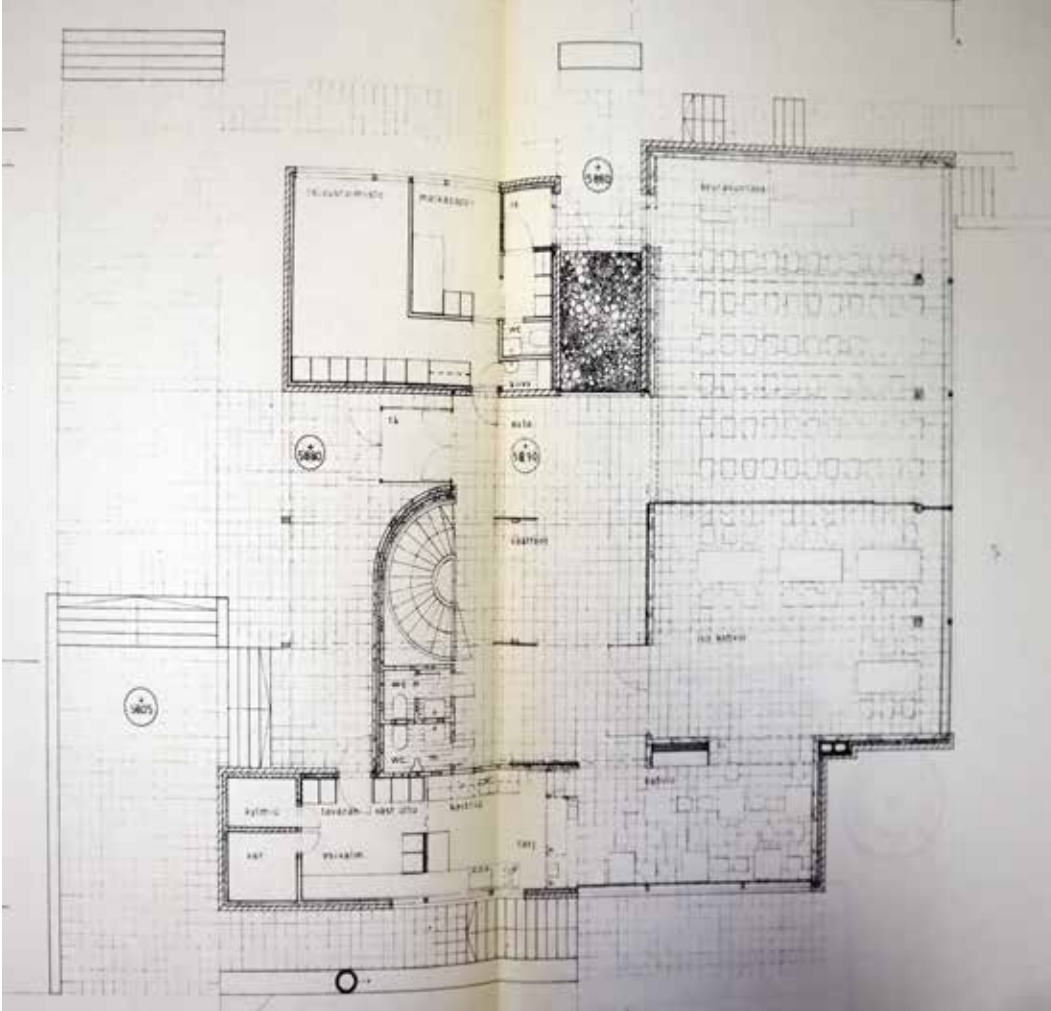
6 Kiikan seurakuntatalo, alakerran nuorten tila ja takahuone.

7 Kiikan seurakuntatalo, alakerran aula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntasalissa on puhtaaksi lautamuottivaletut betonipinnat ja puupintaiset alakattoverhoilut. Sisätiloissa on käytetty kapeaa mäntyrimaverhoilua alakatoissa, seinissä ja ovissa. Salin alttari-seinälle kiinnitetty Krusifiksi on vuodelta 1791. Lattialla on punainen alkuperäinen klinkkerilattia. Alakertaan johtava porraskuilu on paikallaan valettu. Sen alapinnassa on käytetty ohutta rimamuottilautaa. Sisätilat ovat pääosin alkuperäisessä asussa.

Kiikan seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1968, arkkitehti Helge Railo. Sastamalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Kadulle ja kyläraitille vaatimattoman oloisen seurakuntatalon ulkoasu kätkee sisäänsä pirkanmaalaisen modernin rakennustaiteen helmen. Sen julkisivu avautuu rantaa kohden. Rakennus on aina julkisivusommittelusta pieniin sisätilan detaljeihin saakka hallitusti toteutettu kokonaisuus. Seurakuntatalo on erittäin hyvin säilynyt alkuperäisenä ja toteutettu laadukkaasti, aikakauden ihanteiden mukaisesti.

Arvoluokka 1

Kohde 27 Kiikoisten seurakuntatalo

Kiikoisten seurakuntatalo luoteesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0027
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Kiikoinen
Kylä/kaupunginosa	Kirkonkylä
Kiinteistötunnus	790-575-1-205
Osoite	Kiikostentie 292, 38360 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	26.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Kiikoisten seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kiikoisten seurakuntatalo sijaitsee Kiikoisten Kirkonseudulla historiallisen puukirkon (1853) ja kirkkoa ympäröivän, kivimuurein rajatun hautausmaan pohjoispuolella Kiikoisjärven rantatörmällä. Vuonna 1982 valmistuneen keltatiliin verhoillun rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Reijo Kunnas.

Historia

Kiikoisten seurakunta perusti 1980 rakennustoimikunnan seurakuntatalon saamiseksi paikkakunnalle. Asiasta käytiin keskustelemassa Kirkkohallituksen arkkitehdin ja kirkkoneuvoksen kanssa ja käytiin tutustumassa Helsingin Makra-taloon sekä juuri valmistuneeseen Kylmäkosken seurakuntataloon. Tämän jälkeen pyydettiin rakennusmestari Rauno Hepokorpea ja arkkitehtiylöppilas Jorma Keskikiikoista laatimaan seurakuntatalon luonnospiirustukset. Myös vanhan seurakuntatlaoksi muutettavan kiinteistön hankkimista pohdittiin. Luonnokset lähetettiin kirkkohallituksen arvioitavaksi, ja he kehottivat kääntymään asiantuntevan arkkitehtisuunnittelijan puoleen ja piti vanhan rakennuksen muuntamista seurakuntataloksi haastavana. Tämän jälkeen toimikunta kävi vielä tutustumassa Särkisalon, Auran, Vahdon, Pyhämaan ja Pyhärannan seurakuntataloissa. Tämän perusteella Pyhärannan seurakuntatalon suunnitellutta porilaista arkkitehti Reijo Kunnasta pyydettiin uuden seurakuntatalon suunnittelijaksi, joka laati suunnitelmat 1981 rinteeseen upotetusta osittain kaksikerroksisesta rakennuksesta.

Urakoitusijana toimi Rakennustoimisto Vesa Kulmala Vammalasta. Rakentaminen aloitettiin 1981 ja se

Uuteen rakennukseen sijoitettiin maantasoon seurakuntatali, aulatilat, kahvio ja keittiö, kerho-huone ja toimisto sekä alakertaan tila seurakuntasalin alapuolelle. Osa alapohjasta jätettiin kaivamatta. Talonmiehen asuntoa ei katsottu välttämättömäksi sijoittaa rakennukseen.

Käyttämätön tila kellarista laajennettiin käyttöön 1997 ja sinne sijoitettiin kerhotiloja ja kirpputori. Laajennuksen suunnitteli rakennusmestari Rauno Salo.

Ympäristö ja pihapiiri

Kiikoisten seurakuntatalo sijaitsee Sastamalan Kiikoisten Kirkonkylän pääväylän Kiikoistentien varrella Kiikoisten keltaiseksi maalatun puukirkon pohjoispuolella Pirkanmaan lounaisrajalla. Rakennus on sijoitettu rinteeseen ja sen kadun puolen edustalla on laaja asfaltoitu pysäköintikenttä. Rakennuksen edustalla ja rannan puolella on nurmipintainen piha-alue, jossa on joitain istutusryhmiä ja pihalla kasvaa muutamia suuria mäntyjä ja koivuja. Rakennuksen takapihalle johtaa asfaltoitu pihatie sekä portaat henkilökunnan pysäköintialueelle ja Kiikoisjärven rantaan. Pihalla on aidattu leikkialue ja rannassa matala rakennus, Kiikoisten kirkkotupa (2012). Seurakuntatalon pohjoispuolen tontilla on punamullattu museoaitta ja 1900-luvun alun asuinrakennus pihapiireineen. Kiikoisten kirkko kirkkomaineen kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi määriteltyyn rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Kirjalliset lähteet

Sastamalan seurakunnan arkisto, Kiikoisten seurakuntatalon arkisto

- Kiinteistöakti/ Seurakuntatalo: Jc 17 III Luonnos-, pää- ja työpiirustukset 1981–1982
- Kiinteistöakti/ Seurakuntatalo: Jc 18 III asiakirjoja, 1981
- Kiinteistöakti/ Seurakuntatalo: Jc 19 III asiakirjoja, 1981–1983
- Kiinteistöakti/ Seurakuntatalo: Ib 1 II Laajennus 1996–1997

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistö-tietokanta Basis, 2022.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

1 Kiikoisten seurakuntatalo lännestä.

2 Kiikoisten seurakuntatalo pohjoisesta, taustalla Kiikoisten kirkko.

3 Kiikoisten seurakuntatalo idästä rannan puolelta.

4 Kiikoisten seurakuntatalo, seurakuntasali.

5 Kiikoisten seurakuntatalo, yksityiskohta räystäästä.

6 Kiikoisten seurakuntatalo, seurakuntasali.

7 Kiikoisten seurakuntatalo, eteisaula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kiikoisten seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	508-1-103-6
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	101921289H
Osoite	Kiikostentie 292, 38360 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, kirpputori
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1982
Korjausvuodet	1997 kellarin laajennus
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Reijo Kunnas
Rungon muoto	T-muoto
Kerrosluke	K+1
Perustus	kevytbetoniharkko
Runko	puuranko
Vuoraus	keltatiilimuuraus, vaaka puupaneeli
Katemateriaali	musta minerit-kate
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

Kiikoisten keltatilin verhoiltu kodinomainen seurakuntatalo sijaiseen Kiikoisten kirkon vieressä Kiikoisjärven rannalla.

Ulkoasu

Kiikoisten seurakuntatalo on verhoiltu poltetuilla keltatiilillä sekä ruskeaksi maalatulla vaakapanee-liverhouksella. Keltatiiliverhous on jäsenneily ulkoneviin, kulmista viistettyihin kenttiin ja pilasteri-aiheisiin, joissa on ylä- ja alareunassa pystytiilimuuraus. Kirkon ja katutalon puoleinen julkisivu on yksikerroksinen. Järven suuntaan avautuu seurakuntasalista laajat ikkunapinnat. Mainittavana yksi-tyiskohtana ovat erikoispitkät puiset räystäiden yli tulevat räystäskannattajat. Kivijalka on vaaleaksi rapattu. Julkisivussa on sisäänkäyntikatoksen vieressä kohokuviona muurattu risti. Eristyslasi-ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäisiä.

Sisätilat

Sisätiloissa on käytetty julkisivumuurausten tavoin paikoin keltatiiliverhousta. Seurakuntatalo on säilynyt alkuperäisten päätilojen osalta pääpiirteissään alkuperäisessä 1980-luvun asussaan. Seurakuntasalin seinissä on käytetty oljenväristä tekstiilipintaista kuitukangasta. Alttariseinällä on puusta ja juuttikankaasta tehty risti. Muissakin alttarikalusteissa on käytetty samoja materiaaleja. Salissa kantava puupalkisto on esillä. Takaseinällä on tekstiilitaiteilija Kristiina Nyrhisen teos.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla kulttuurihistoriallisesti merkittävän Kiikoisten kirkon vieressä kyläraitin varrella ja Kiikoisjärven rannalla. Rakennuksen edustalla oleva laaja asfalttikenttä hallitsee maisemaa, mitä voisi vähentää kasvisuudella ja paikoitusalueen jäsentelyllä. Seurakuntatalon julkisivussa on omintakeisia piirteitä räystäsratkaisuineen ja tiilijäsentelyineen, mutta kokonaisuutena rakennus on kuitenkin seurakuntatalona melko tavanomainen. Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 2

Kohde 28 Mouhijärven seurakuntakoti

Mouhijärven seurakuntakoti, länsijulkisivu. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0028
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Mouhijärvi
Kylä/kaupunginosa	Uotsola
Kiinteistötunnus	790-571-1-6
Osoite	Kinkerikuja 2, 38360 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	26.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Mouhijärven seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Mouhijärven seurakuntatalo sijaitsee Mouhijärven punatiilikirkon (1858) kaakkoispuolella Mouhijärventien varrella. Punatiilin verhoillun alun perin tasakattoisen seurakuntatalon on suunnitellut rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen 1974 ja siihen on tehty julkisivu ja kattomuutos 2001.

Historia

Mouhijärven seurakuntatalon suunnittelijaksi valittiin nokialainen rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen, joka laati piirustukset 1974. Rakennuspaikaksi oli valittu kirkon läheinen Pappila-niminen tontti. Rakennusurakoitsijaksi valittiin Rakennusliike Kestinen Oy Ikaalisista. Rakentaminen aloitettiin investointiverolain voimassaolon päätyttyä lokakuussa 1974. Vastaanottotarkastus pidettiin kesällä 1975.

Seurakuntataloon tehtiin peruskorjaus ja vesikattomuutos 2001, jossa tasakatto muutettiin monimuotoiseksi pulpetti- ja aumakatoksi. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Marja Rauhala. Pohjakerroksessa sijainnut asunto muutettiin 2004 toimistoksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntatalo sijaitsee Kinkerinkujan ja Mouhijärventien kulmauksessa rinnetontilla. Mouhijärven kirkko sijoittuu Kinkerinkujan päätteenä olevalle mäelle ja matkaa sinne on seurakuntatalon edustalta noin 180 metriä. Rakennusten välissä on puuston ympäröimä peltoaukea notkelmassa. Mouhijärventien on alueen seututie nro 259. Seurakuntatalon pohjoispuolella on joitain vanhan pihapiirin talusrakennuksia, kuten navetta. Mouhijärventien varrella rakennuksen eteläpuolella on omakotitaloja rinteessä.

Seurakuntatalon edustalla Kinkerinkujan levennyksenä on pysäköintialue. Piha-alue on pengerrytetty ja rajattu porrastuvien tiilibetonimuurein. Nurmipintaisella pihalla kasvaa täysikasvuisia puita, lähinnä mäntyjä ja koivuja. Pihalla on lasten leikkialue. Tiilimuurien vierustoilla kasvaa pensasaitoja. Rakennuksen pihan itäpuolella on luonnonkivimuuri. Rinteen päälle sijoitetun rakennuksen edustalla on portaikko. Piha-alueen kulkutiet on hiekkapintaisia ja sisäänkäyntien edustaja ja portaita on päällystetty betonilaatoin.

Kirjalliset lähteet

Sastamalan seurakunnan arkisto, Mouhijärven seurakuntakodin arkisto

- Jc 18 III Seurakuntatalon piirustukset 1974–1975
- Seurakuntatalon pienoismallit 1974 ja 2001
- 2.7.6/3:1 Seurakuntatalon kattomuutostyön asiapaperit
- 2.7.6/3:4 SRK-talo, 2000–2004.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>, haettu 22.6.2022.

- 1 Mouhijärven seurakuntakoti lounaasta.
- 2 Mouhijärven seurakuntakoti kaakosta.
- 3 Mouhijärven seurakuntakoti koillisesta.
- 4 Mouhijärven seurakuntakoti pohjoisesta.
- 5 Mouhijärven seurakuntakoti, seurakuntasali.

- 6 Mouhijärven seurakuntakoti, ruokalutila.
- 7 Mouhijärven seurakuntakoti, sisääntulooula.
- 8 Mouhijärven seurakuntakoti, kerhohuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Mouhijärven seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	790-571-1-6
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1014386705
Osoite	Kinkerikuja 2, 38360 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1975
Korjausvuodet	2001 vesikattomuutos, 2004 asunto toimistoksi
Suunnittelija	rakennusarkkitehti Jaakko Nieminen
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerrosluke	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	puupilarit ja tiilimuuraus
Vuoraus	punatiili
Katemateriaali	konesaumattu pelti, tumma
Katon muoto	auma- ja pulpettikatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla Mouhijärven kirkon läheisyydessä ja piha-alueen jäsentelyt ja pengerrykset on tehty viimeistellysti. Rakennuksen vähäeleinen tasakattoinen ulkoasu on muuttunut merkittävästi tehdyssä vesikattomuutoksessa ja rakennuksen ajoittaminen on hämärtynyt. Seurakuntatalona rakennus on tavanomainen ja aikakaudelleen tyypillinen.

Arvoluokka 3

Kohde 29 Suodenniemen seurakuntatalo

Suodenniemen seurakuntatalo, idästä.
Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0029
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Suodenniemi
Kylä/kaupunginosa	Pohjakylä
Kiinteistötunnus	790-502-2-152
Osoite	Koippurintie 6, 38510 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	26.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Suodenniemen seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Suodenniemen punatiilinen satulakattoinen seurakuntatalo sijaitsee Suodenniemen kirkonkylällä Pohjakylällä ja kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi määriteltyyn rakennettuun kulttuuriympäristöön *Suodenniemen keskusta*. Seurakunnan historia juontaa juurensa paikalla jo 1600-luvulta. Seurakuntatalo on sijoitettu rinnetontille Kirkkojärven rannalle ja se on suunnitellut porilainen Arkkitehtitoimisto Küttner 1982.

Historia

Suodenniemen seurakunnalla 1980-luvun alussa oli monenlaisia tilatarpeita. Seurakunnan ainoat toimitilat olivat kirkolla sekä Kirkkojärven rannalla sijaitseva Salmin huvila kahden kilometrin päässä siitä. Kunnassa ei ollut urheilutalon lisäksi muita julkisia kokoontumistiloja ja sekin oli hankalasti varattavissa perhetilaisuuksia varten. Tilaisuuksia pidettiin pääosin kotona sekä kunnan omistamissa rakennuksissa, kuten palokunnantalossa ja vanhustentalon kerhotiloissa. Seurakunnalla oli myös tarvetta kirkkoherranvirastolle, työntekijöiden asunnoille sekä uudelle pappilalle.

Seurakuntatalolle ja pappilalle oli kaavassa merkitty alustava varaus Suodenniemen kirkon ja pohjakylän koulun väliltä. Seurakunta oli saanut tontin 1981 maanvaihdossa kunnan kanssa Pohjakylästä kirkon vierestä ja sinne suunniteltiin uuden seurakuntatalon ja kirkkoherranviraston sekä pappilan rakentamista. Suunnittelijana toimi Arkkitehtitoimisto Küttner Porista. Suunnitelmista hieman karsittiin ja lopulliseen seurakuntataloon tuli lopulta eteisaula, seurakuntasali ruokailu ja keittiötiloineen, kaksi kerhohuonetta sekä alakerrokseen kirkkoherranvirasto, teknistä tilaa ja autotalli. Piirustuksissa on 2. rakennusvaiheen varaus, oletettavasti pappilalle rakennuksen pohjoispuolella, mutta se jäi toteuttamatta.

Urakoitsijaksi valittiin Rakennusliike Pentti ja Pekka Mäkinen. Seurakuntatalo valmistui vuonna 1983. Siihen ei ole tehty merkittäviä muutoksia tai korjauksia sitten uudisrakennusvaiheen.

Ympäristö ja pihapiiri

Suodenniemen seurakuntatalo on sovitettu rinteeseen Kirkkojärven rannalle Koippurintien ja Kirkkotien rajaamalle tontille. Pääsisäänkäynti on Koippurintien puolelta ja entisen kirkkoherran viraston sisäänkäynti alarinteen ja järven puolelta. Sen ja järven välissä on peltoaukea ja seurakuntatalolta on esteetön näkymä veteen. Rakennuksen pohjoispuolella on Suodenniemen museon alue, itäpuolella Koippurinmäellä historiallinen puukirkko (1831, Arppe) ja sitä ympäröivä kirkkopuisto ja hautausmaa-alue, joka jatkuu Koippurintien ja seurakuntatalon eteläpuolelle Kirkkotien molemmin puolin. Seurakuntatalon pohjoispuolella on 1800–1900-luvun vaihteen asuinrakennus pihapiireineen. Kirkon edustan rinteessä kasvaa suuria kuusia, minkä vuoksi seurakuntatalolta katsottuna kirkko ei kovinkaan näy. Seurakuntatalon piha-alue on hoidettu nurmipintainen piha istutusryhmineen ja koristepuineen. Se on rajattu pensasaidalla ja etupihalla on lipputanko. Kulkualueet on asfaltoitu ja sisäänkäyntien edustat laatoitettu. Sisäpihalla on pieni paikoitusalue ja huoltopiha.

Kirjalliset lähteet

Satamalan seurakunnan arkisto, Suodenniemen seurakuntatalon arkisto

- Jc 1, III Seurakuntatalon urakkasopimus 1982
- Jc 2, III Seurakuntatalon piirustuksia ym. asiakirjoja 1982–1983
- Jc 3, III Seurakuntatalon piirustuksia ym. asiakirjoja 1982–1983
- Jc 5, III Seurakuntatalo Suodenniemi, Arkkitehtikuvat

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>, haettu 16.6.2022.

- 1 Suodenniemen seurakuntatalo, eteläpääty ja risti.
- 2 Suodenniemen seurakuntatalo, koillisesta.
- 3 Suodenniemen seurakuntatalo, luoteesta.
- 4 Suodenniemen seurakuntatalo, länsijulkisivu.
- 5 Suodenniemen seurakuntatalo, seurakuntasali.

- 6 Suodenniemen seurakuntatalo, ruokailusali.
  - 7 Suodenniemen seurakuntatalo, sisääntuloaula.
  - 8 Suodenniemen seurakuntatalo, kerhuhuone.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Suodenniemen seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	790-502-2-152
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1013438747
Osoite	Koippurintie 6, 38510 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1983
Korjausvuodet	-
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Küttner
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerrosluku	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	tiilimuuraus
Vuoraus	punatiilimuuraus, puupaneeli
Katemateriaali	betonitiili
Katon muoto	satulakatto

Kuvaus ja historia

Punatiilin ja valkoisin puulaudoituksin verhoiltu Suodenniemen seurakuntatalo edustaa 1980-luvulle tyypillistä pienimittakaavaista julkista rakentamista. Rakennus on valmistunut 1983 ja säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Ulkoasu

Julkisivuissa on käytetty 1980-luvulla yleistynyttä punatiiltä vaaleanharmain saumoin ja valkoista tehosteverhoilua. Rakennuksen räystäään kannattajat ovat näkyvillä. Seurakuntatalon kadun ja kirkonpuolen julkisivu on yksikerroksinen. Satulakattoisen katon yläpuolelle kohoaa seurakuntasalin kattolyhty. Vaaleanharmaa kivijalka on lautamuottivalettua betonia. Seurakuntasali suurine ikkunoineen avautuu ulokkeena järven puolelle. rannan puoleisessa julkisivussa on avonainen puuverhoiltu parveke. Rakennuksen päätyseinässä on risti. Puiet ikkunat ja ovet ovat alkuperäisiä.

Sisätilat

Seurakuntatalon sisätilat ovat pitkälti alkuperäisessä asussaan. Tärkeimmät sisätilat ovat viestikattoinen seurakuntasali, jossa on käytetty valkoiseksi maalattua tiilimuurausta ja diagonaali puuverhoilua, sekä siihen paljeovin erotettava ruokailusali sekä pääaula. Kattokannattaja ovat näkyvillä salissa. Alttariseinällä on puinen risti, alttaripöytä ja lukupulpetti. Eteistiloissa on käytetty punasävyistä tiililaattaa.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on sovitettu luontevasti paikkansa ja kuuluu Suodenniemen historiallisesti merkittävään kirkonseudun alueeseen edustaen alueen nuorinta rakennuskantaa. Itse seurakuntatalo on ulkoasultaan aikakaudelle melko tavanomainen ja seurakuntataloksi sen tunnistaa pitkälti päätyyn kiinnitetystä rististä. Järven puolelle avautuva avoparveke on jokseenkin liian hallitseva. Sisätilat, erityisesti sali- ja aulatilat ovat laadukkaasti toteutetut aikakaudelle tyypillisiin materiaalein, ja valoaukotus ja näkymät järvelle ovat harkittuja.

Arvoluokka 2

Kohde 30 Vammalan seurakuntatalo

Vammalan seurakuntatalo idästä. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0030
Kunta	Sastamala
Vanha kunta	Vammala, Tyrvää
Kylä/kaupunginosa	Raivio
Kiinteistötunnus	790-406-1-113
Osoite	Asemakatu 6, 38210 Sastamala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	25.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Vammalan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Vammalan keltatiliin verhoiltu seurakuntatalo sijaitsee Vammalan keskustan maakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä Liekoveden rannalla. Sen on suunnitellut arkkitehtikilpailun voittotyönä arkkitehti Mirjam Kulmala.

Historia

Vuoden 1966 paikkeilla Tyrvään seurakunnassa alettiin suunnitella seurakuntatalon rakentamista Vammalaan ja siitä laadittiin alustava tilaohjelma ja perustettiin rakennustoimikunta. Seurakuntatalon suunnittelusta järjestettiin arkkitehtikilpailu. Sen voitti Vammalasta lähtöisin oleva arkkitehti Mirjam Kulmala ehdotuksellaan ”Tikkaat taivaaseen”. Rakennuksen laajuudesta karsittiin toteutusvaiheessa ja takaosan toinen siipi palloilusaleineen jätettiin pois rakennettavaksi myöhemmin. Kirkkohallituksen mielestä rakennus oli liian iso. Siipeä ei kuitenkaan sellaisenaan koskaan rakennettu.

Uusi seurakuntatalo sijoitettiin pappilan ja kivinavetan väliselle alueelle, jossa oli sijainnut useita vanhan pihapiirin rakennuksia: tuparakennus, aitta ja liiteri. Seurakuntataloon tuli aulatilat, seurakuntasali, kahvio keittiöineen, kokoontumishuoneita, diakoniatiloja ja vahtimestarin asunto sekä alakertaan kerho- ja partiotiloja aputiloineen. Rakennusurakoitsijana toimi rakennusliike Minkkinen & Ketola. Rakennus vihittiin käyttöön lokakuussa 1969. Rakennuksen alkuperäinen nimi oli Tyrvään seurakuntatalo. Pihasuunnitelman laati 1971 puutarhateknikko Toivo Mahlamäki.

Vuosina 1998–1999 rakennukseen tehtiin pohjoissiipeen laajennus ja sisätilojen muutoksia. Tässä yhteydessä myös laajennettiin pysäköintialuetta seurakuntatalon itäpuolelle. 2001 rakennus liitettiin kaukolämpöverkkoon.

Ympäristö ja pihapiiri

Vammalan seurakuntatalo on sijoitettu Sastamalan Raivioon Asemakadun ja Jaatsinkadun väliselle alueelle Tyrvään entisen pappilan ja pappilan puiston pohjoispuolelle Liekoveden rannalle. Sastamalan liikekeskustan eli Vammalan vanhan kauppalan alue ja Tyrvään kirkko sijoittuu Vammaskosken sillan eteläpuolelle. Seurakuntatalolta on kirkolle matkaa 650 metriä. Seurakuntatalon pohjoispuolella on vanha kivinavetta. Seurakuntatalon itäpuolen eduspihalla on pengerrytetty pysäköintialue ja toinen paikoitusalue on kivinavetan länsipäädystä. Rinnetontille sijoitetun seurakuntatalon piha laskeutuu nurmipintaisena hoidettuna puistona Liekoveden rantaan. Kulkualueet on asfaltoitu ja pääsisäänkäynnin edustalla on portaat ja sisäänkäyntiramppi.

Kirjalliset lähteet

Sastamalan seurakunnan arkisto

- Tyrvään seurakuntatalo, rakennusaikaisia asiakirjoja ja lehtileikkeitä, 1966–1969.
- Seurakuntatalon piirustukset, 1967, arkkitehti Mirjam Kulmala.
- Seurakuntatalon laajennus ja muutos, 1998–1999.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.tyrvaansanommat.fi/puheenvuoro/art-2000006947014.html>

”Varsin kauniisti Mirjam Kulmala istutti seurakuntatalon pappilan ja kivinavetan välimaastoon. Toivottavasti uudet polvet eivät tätä maisemaa tärvele” – Vammalan seurakuntatalo on 50-vuotias, Tyrvään Sanomat 2019.

<https://www.sastamalanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

- 1 Vammalan seurakuntatalo, näkymä sisään tulokatoksesta.
- 2 Vammalan seurakuntatalo, pääsisäänkäynti.
- 3 Vammalan seurakuntatalo, koillisesta.
- 4 Vammalan seurakuntatalo, pohjoisjulkisivua.
- 5 Vammalan seurakuntatalo, koillisesta. Vieressä vanha kivi navetta.

- 6 Vammalan seurakuntatalo, luoteesta.
- 7 Vammalan seurakuntatalo, lännestä.
- 8 Vammalan seurakuntatalo, sali lännestä sisäpihan puolelta.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Vammalan seurakuntatalo

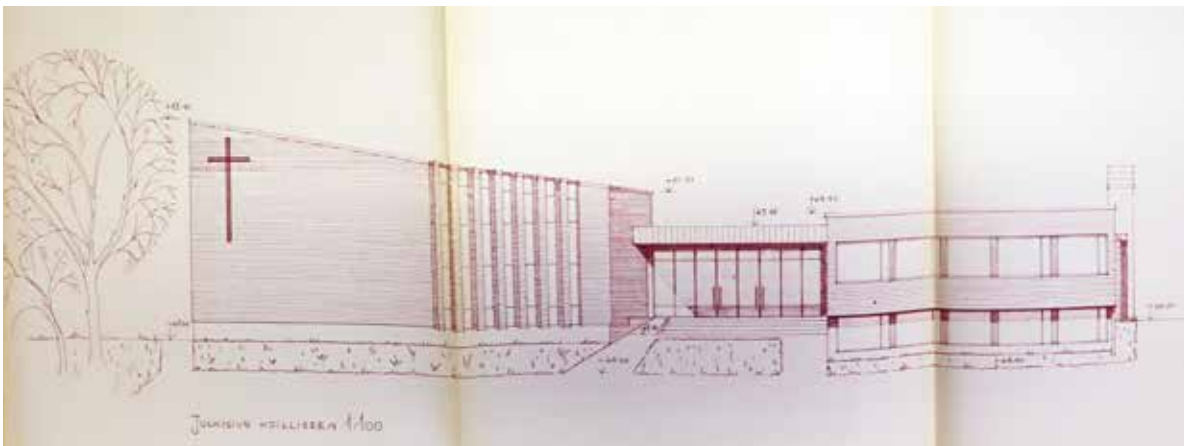
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	790-406-1-113
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100164251V
Osoite	Asemakatu 6, 38210 Sastamala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1969
Korjausvuodet	1999 laajennus
Suunnittelija	arkkitehti Mirjam Kulmala
Rungon muoto	L-muoto
Kerrosluku	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	keltatiilimuuraus, ruskea profiilipelti
Katemateriaali	huopakate
Katon muoto	satula- ja pulpettikatto

Kuvaus ja historia

Sastamalan Vammalan seurakuntatalo sijaitsee pappilanniemen alueella Vammalan juna-asemalle johtavan Asemakadun varrella. Vuonna 1969 valmistuneen keltatiilisen seurakuntatalon on suunnitellut arkkitehti Mirjam Kulmala arkkitehtikilpailun voittotyönä.

Ulkoasu

Seurakuntatalon pääjulkisivu avautuu koilliseen Asemakadun suuntaan. Sen pääsisäänkäyntikatokseen johtaa leveät portaat ja niiden vieressä sisäänkäyntiramppi. Keltatiilimuurauksen rinnalla on käytetty tumanruskeaa profiilipeltiä. Seurakuntasali on muuta loivan satulakattoista rakennusta korkeampi ja siinä on korkeat kapeat ikkunaerkkeriaiheet ja pulpettikatto. Rakennukseen on tehty kahvila ja keittiösiipeen laajennus.

Vammalan seurakuntatalo, julkisivu, 1967, arkkitehti Mirjam Kulmala. Sastamalan seurakunnan arkisto.

1 Vammalan seurakuntatalo, seurakuntasali.

2 Vammalan seurakuntatalo, seurakuntasali.

3 Vammalan seurakuntatalo, eteisaula.

4 Vammalan seurakuntatalo, eteisaula naulakot.

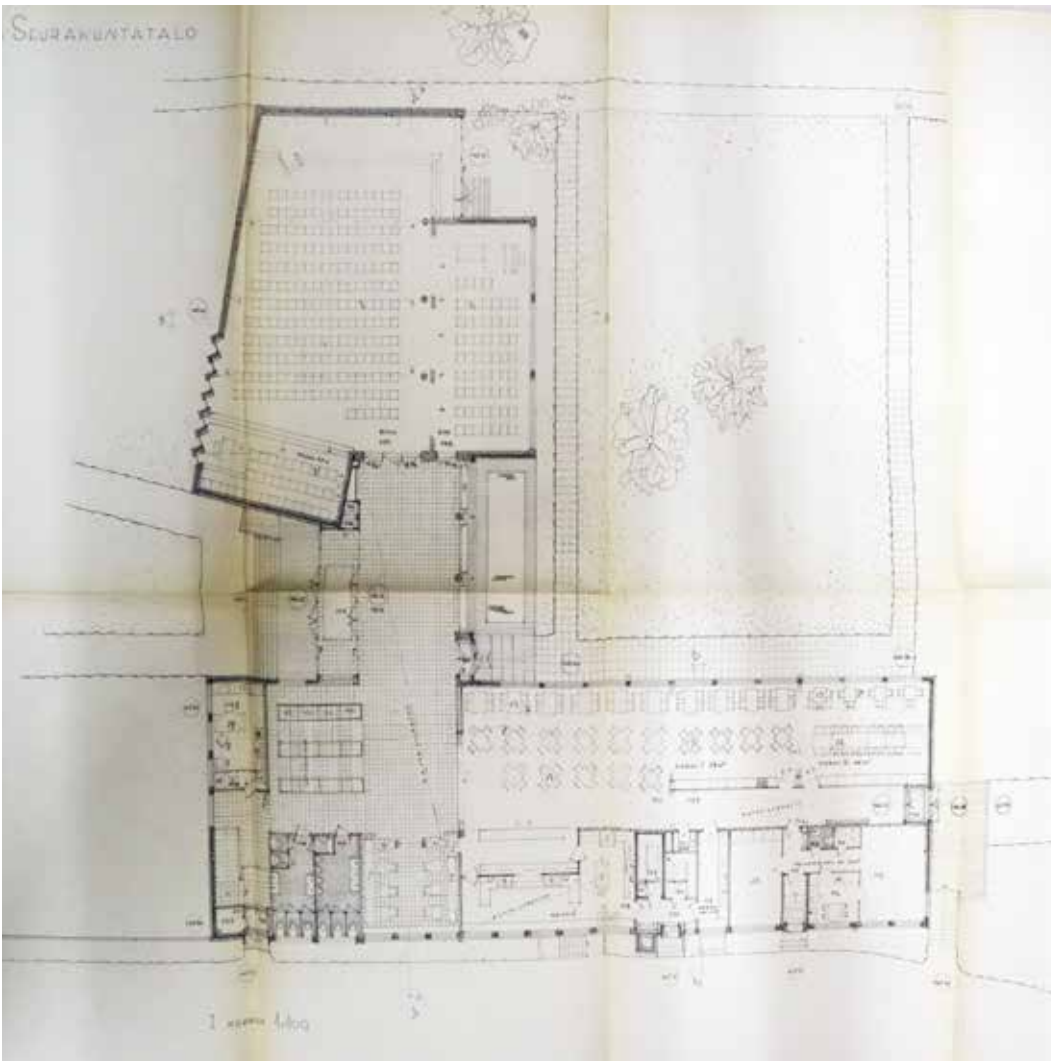
5 Vammalan seurakuntatalo, ruokailusali.

6 Vammalan seurakuntatalo, nuorten tila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkeimmät ja säilyneimmät sisätilat ovat seurakuntasali ja siihen liittyvä sisäänkäyntiaula. Aulassa on alkuperäisiä alakattoon upotettuja valaisimia ja punasävyinen klinkkerilattia. Salissa on näyttävä porrastettu puuverhoiltu sisäkatto. Salin lattia ja tiiliseinien väritystä on muutettu.

Vammalan seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1967, arkkitehti Mirjam Kulmala. Sastamalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

Arvojen perustelu

Seurakuntatalo sijaitsee näkyvällä paikalla entisen pappilan pihapiirissä maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä. Rakennus on aikanaan toteutettu laadukkaasti ja huolellisin detaljein. Salin puoleinen pääjulkisivu on hyvin säilynyt. Sisätiloista rakennusta on muutettu melko paljon korjausten ja laajennuksen yhteydessä.

Arvoluokka 2

Kohde 31 Aitolahden seurakuntatalo

Aitolahden seurakuntatalo lounaasta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0031
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Aitolahti
Kylä/kaupunginosa	Aitoniemi
Kiinteistötunnus	837-503-1-33
Osoite	Aitoniementie 268, 33680 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	29.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Aitolahden seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Aitolahden vanhan kirkon vieressä sijaitseva tasakattoinen parakkimainen yksikerroksinen Aitolahden seurakuntatalo ja entinen kirkkoherran asunto on sijoitettu nurmipintaisen rinnetontin laelle. Aikakauden tyyppirakennusta ja puuelementtirakentamista edustava puuverhoiltu rakennus on suunniteltu ja rakennettu Kauhajoen sahan talotehtaalla 1970. Seurakuntasaliosa on maalattu ulkopuolelta ruskealla ja entinen kirkkoherran asunto valkoisella.

Historia

Seurakuntatalo rakennettiin Aitolahden seurakuntasaliksi, hautausmaatyöntekijöiden sosiaalityösaliksi ja kirkkoherran virka-asunnoksi. Siihen sijoitettiin kirkon suuntaan länteen avautuva kokoontumissali keittiöineen ja itäpäähän virka-asunto. Asunto on sittemmin muutettu kokonaan seurakuntatalokäyttöön ja huoltorakennukseksi 1980-luvun lopulla.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus sijaitsee Aitolahden vanhan kirkon itäpuolella, Aitoniementiellä nurmipintaisella tontilla, jossa kasvaa vanhaa puustoa. Sen itä-, pohjois- ja eteläpuolella on luonnontilaista metsää ja luoteispuolella Aitolahden hautausmaa ja hautausmaan huoltorakennus. Aitoniementien eteläpuolelta avautuu peltomaisema. Rakennuksen eteläpuolella on hiekkapintainen pysäköintialue ja rakennuksen ympäri kulkee hiekkatie.

Ympäristö rakennuksineen on säilynyt ulkopuolelta pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan.

Kirjalliset lähteet

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Messukylän seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Aitolahden seurakuntatalo, rakennusinsinööri Palmqvist, Kauhajoen saha, 1970.

Lisätiedot

Rakennus oli inventointihetkellä 2021 hyvin vähäisellä käytöllä ja sen paikalle kaavallaan asumista tai pienimuotoista kokoontumistilaa tai ”morsiushuonetta.”

- 1 Aitolahden seurakuntatalo eteläpuolen pysäköintialueelta.
- 2 Aitolahden seurakuntatalon seurakuntasalin päätyjulkisivu lännestä.
- 3 Aitolahden seurakuntatalon luoteispuolelta katsottuna Aitolahden vanha kirkon ja hautausmaan suuntaan
- 4 Aitolahden seurakuntatalo koillisesta.

- 5 Aitolahden seurakuntatalon seurakuntasalin ryijy.
  - 6 Aitolahden seurakuntatalon seurakuntasali.
  - 7 Aitolahden seurakuntatalon entinen asunto.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Aitolahden seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo, pappila
Kiinteistötunnus	837-503-1-33
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1031107675
Osoite	Aitoniementie 268, 33680 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1970
Korjausvuodet	1986 sisätilamuutos
Suunnittelija	rakennusinsinööri Palmqvist, Kauhajoen saha, talotehdas
Rungon muoto	S-muoto
Kerros-luku	1
Perustus	lautamuotivalettu teräsbetoni
Runko	puuelementti, rankorakenne
Vuoraus	ruskeaksi ja valkoiseksi maalattu pystylautaverhous, räystääs
vaakaverhous	
Katemateriaali	2-kertainen huopakate
Katon muoto	tasakatto, loiva satula

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Rakennushistoriallinen arvo

rakennustekninen

Arvojen perustelu

Esimerkki ulkoasultaan hyvin säilyneestä 1970-luvun puuelementtirakentamisesta, talotehtaan suunnittelusta ja toteutuksesta. Rakennus on aikakauden kerrostuma Aitolahden 1928 rakennetun vanhan kirkon pihapiiriin. Itse seurakuntatalona se ei ole kuitenkaan arkkitehtonisesti merkittävä, eikä se ole tällä hetkellä aktiivisessa seurakuntalokäytössä.

Arvoluokka 3

Kohde 32 Atalan seurakuntakoti

Atalan seurakuntakoti
Pulkkakadulta. Kuva:
Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0032
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Atala
Kiinteistötunnus	837-31-6847-5
Osoite	Pulkkakatu 6, 33580 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	29.9.2021

Ortoilmakuva,
sijaintikartta, Atalan
seurakuntakoti on
merkitty oranssilla.
Maanmittauslaitos,
paikkatietoikkuna,
2022.

Kuvaus

Atalan seurakuntatalo sijoittuu Tampereen koillisosaan Atalan asuinlähiön pienen ostoskeskuksen ja Atalan koulun viereen. Rakennus on pengerrettyllä loivarinteisellä tontilla ja edustaa tyypillistä 1980-luvun lopun pienimittakaavaista julkista rakentamista, jossa on aikakaudelle ominainen punatiiliverhous, valkoiseksi maalattuja yksityiskohtia ja postmodernista kuvastosta saatuja muotoaiheita. Rakennuksen päädyssä on alttarin kohdalla kapea, korkea ikkuna ja sen yläpuolella

vähäeleisesti muotoiltu risti. Seurakuntasalin kohdalla on hieman muusta julkisivusta ulostuleva erkkerikulmaikkuna.

Historia

Linnainmaan seurakuntakeskuksen suunnittelutoimikunta oli saanut tehtäväkseen 1985 myös Atalaan rakennettavan seurakuntatalon tilaohjelman suunnittelun. Hanke viivästyi kuitenkin Tampereen kaupungin toimenpiteiden vuoksi. Vuonna 1988 kirkkovaltuusto teki päätöksen toimintatilan ostamisesta asuinlähiöön rakennettavavasta uudesta liikekeskuksesta. Arkkitehti Jouko Seppäsen suunnittelema seurakuntakoti valmistui seuraavana vuonna ja vihittiin käyttöön pääsisäisenä 1989.

Rakennukseen ei ole tehty peruskorjausta eikä merkittäviä muutoksia.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntakoti on sijoitettu Pulkkakadun varrelle, sen länsipuolella on Atalan punatiilinen liikekeskusrakennus pysäköintialueineen ja vastapäätä itäpuolella Atalan koulu. Rakennuksen pohjoispuolella on rakentamaton metsäkaistale Aitolahdentielle saakka. Seurakuntatalon pysäköintialue on rakennuksen sisäänkäyntien yhteydessä sen eteläpäädyssä. Katualueet on asfaltoitu ja sisäänkäyntien edustat päällystetty pesubetonilaatoin. Nurmipintaisella pihalla on matalia koristepensaryhmiä ja etupihalla kasvaa terijoensalava. Rakennuksen takana on lauta-aidalla aidattu alue jätekeräysasioille. Heti seurakuntatalon takaa alkaa luonnontilainen metsä.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Messukylän seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Atalan seurakuntakeskus, Arkkitehtitoimisto Olavi Suvitie Ky, 1988.

- 1 Atalan seurakuntakoti, pääsisäänkäynti etelästä.
- 2 Atalan seurakuntakoti, pohjoisjulkisivua.
- 3 Atalan seurakuntakoti, eteläpäätä.
- 4 Atalan seurakuntakoti, pohjoisjulkisivun kulmaikkuna.

- 5 Atalan seurakuntakodin seurakuntasali.
- 6 Atalan seurakuntakoti, seurakuntasali.
- 7 Atalan seurakuntakoti, seurakuntasalin takaosa.
- 8 Atalan seurakuntakoti, eteisaulan naulakot.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Atalan seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-31-6847-5
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1034137425
Osoite	Pulkkakatu 6, 33580 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1989
Korjausvuodet	-
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Olavi Suvitie, arkkitehti Jouko Seppänen
Rungon muoto	suorakaide
Kerros-luku	1
Perustus	maanvarainen teräsbetoni-laatta
Runko	puuranko
Vuoraus	punainen tiilimuuraus harmain saumoin, valkoiseksi maalattu
vaakaverhous	
Katemateriaali	konesaumattu valkoinen pelti
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Rakennushistoriallinen arvo

rakennusperinteinen

Arvojen perustelu

Rakennus kuuluu Atalan asuinalueen 1980-luvun lopulla rakennettuun pienimittakaavaisen liike- ja koulukeskukseen. Se on aikakaudelle hyvin tyypillinen, tarkoituksenmukaisesti rakennettu pieni julkinen rakennus, mutta ei ole seurakuntatalona arkkitehtonisesti kovinkaan merkittävä tai erityinen. Rakennus on säilynyt ulkoasun ja sisätilojen puolesta alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 3

Kohde 33 Epilän seurakuntatalo

Epilän seurakuntatalo idästä. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0033
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Rahola
Kiinteistötunnus	837-233-3071-6
Osoite	Suurmäenkatu 5, 33270 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hoito, asuinkiinteistö
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	1.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta, Epilän seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Epilän seurakuntatalon klassistisen pelkistetty vanhin osa on sijoitettu näyttävälle paikalle harjun rinteelle, ja sen on suunnitellut 1940-luvun lopulla arkkitehti Bertel Strömmer. Vanha seurakuntatalo koostuu kahdesta rakennussiivestä ja niitä yhdistävästä malasta nivelosasta. Rakennusta on laajennettu siitä erottuvin uudisosin kahteen kertaan, ensin 1970-luvulla ja toisen kerran 1980-luvun lopulla. Tuolloin se muutettiin pääkäyttötarkoitukseltaan seurakunnan ylläpitämän kehitysvammaisten päivähuoltolan Viljalan käyttöön.

Historia

”Epilän kirkko tai seurakuntatalo” mainittiin jo vuonna 1940 kirkkohallitukselle tehdyssä muistiossa kymmenestä ajankohtaisesta kiinteistöhankeesta, jossa se oli järjestyksessä neljäntenä. Rakennusta varten oli ostettu jo 1939 yksityiseltä maanomistajalta tontti Risuharjun itäpäästä. Paikkaa pidettiin sopivana kirkon rakennuspaikkana sekä kulkuyhteyksiä että rakennustaiteellisia mahdollisuuksia ajatellen. Alueella ei ollut asemakaavaa, mutta rakennusaikeesta oli keskusteltu Tampereen kaupungin asemakaava-arkkitehdin kanssa. Vuonna 1947 kirkkohallintokuntaa lähestyttiin toimitilojen rakentamisen tarpeella Epilä-Raholan alueella ja esitettiin väliaikaisen seurakuntatalon rakentamista. Hallintokunta ei puoltanut väliaikaisratkaisua, mutta asetti toimikunnan valmistelemaan seurakuntatalon rakentamista. Se laati huonetilaohjelman ja pyysi 1948 rakennuspiirustuksia arkkitehti Bertel Strömmeriltä. Vuoden päästä piirustukset hyväksyttiin ja ne sisälsivät seurakuntatalon aulatiloinen, keittiön sekä kolme kerhohuonetta pohjakerroksessa. Rakennukseen sisältyi asuinhuoneistosiipi, jossa oli viisi seurakunnan työntekijöiden asuntoa. Syksyllä 1949 myönnettiin lupa rakennustöiden aloittamiseen.

Seurakuntalaiset lähettivät tuohon aikaan kirkkohallintokunnalle adressin, jossa pyydettiin kahta asiaa. Rakennettavaa seurakuntasalia toivottiin sisustettavan kirkoksi, ja että sinne sijoitettaisiin alttari ja saarnatuoli. Alttarin ristiksi toivottiin läheisellä paikalla sijainneen Harjun vanhan puukirkon veistettyä krusifiksia ja samasta kirkosta peräisin olevaa saarnatuolia, josta oli säilynyt kolme sivupeiliä ja kaikukatkoksen pohja. Toisena toiveena oli kellotornin rakentaminen seurakuntatalon yhteyteen. Kirkkohallitus hyväksyi toivomukset jättäen ne jaoston ja arkkitehdin ratkaistaviksi. Alttariristi ja kunnostettu saarnatuoli sijoitettiin seurakuntasaliin esityksen mukaisesti, mutta kellotornia ei lopulta Epilään rakennettu. Epilän seurakuntatalon alttarikokonaisuuden suunnitteli arkkitehti Erkki Kartano.

Seurakuntatalon rakennusvaiheessa Arvo ja Laina Linnoja lahjoittivat Tampereen seurakunnille seurakuntatalon viereisen tontin. Lahjakirjan mukaan tontti lahjoitettiin sellaisen rakennuksen rakentamiselle, jossa annetaan sosiaalista apua sitä tarvitseville seurakunnan lapsille tai vanhuksille. Materiaalipulan ja työväenlakkojen vuoksi rakennuksen valmistuminen viivästyi kevääseen 1951. Piispa Gulin vihki rakennuksen käyttöön helluntaina 1951.

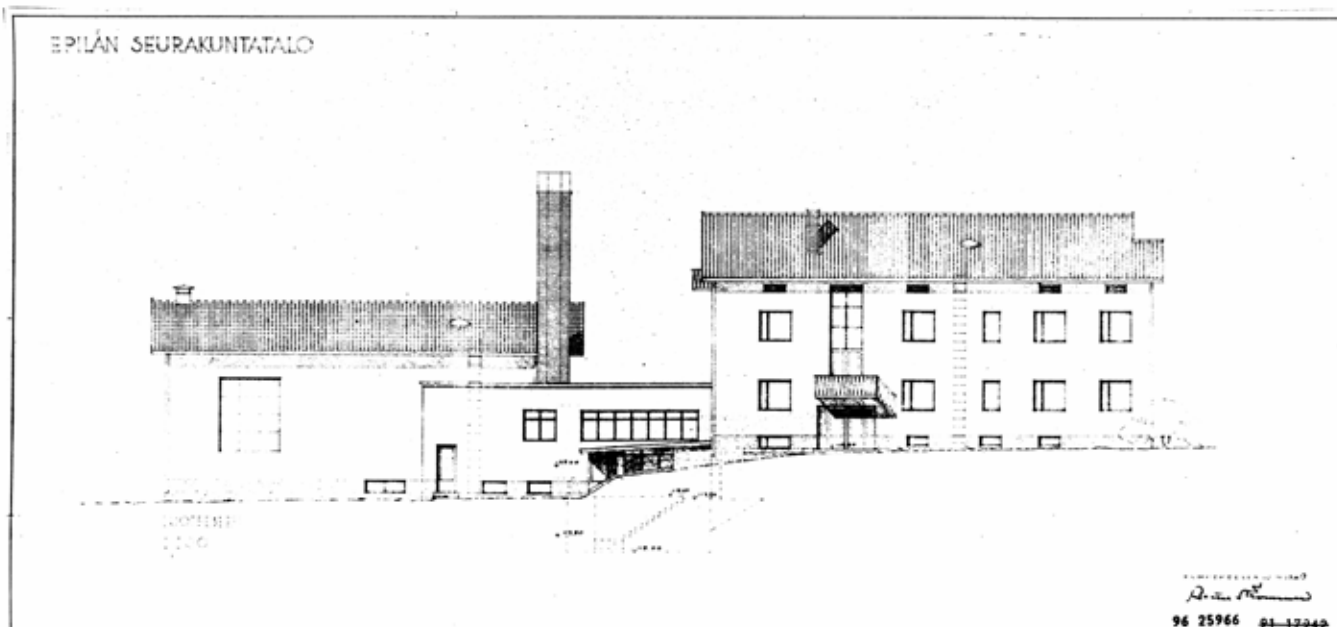
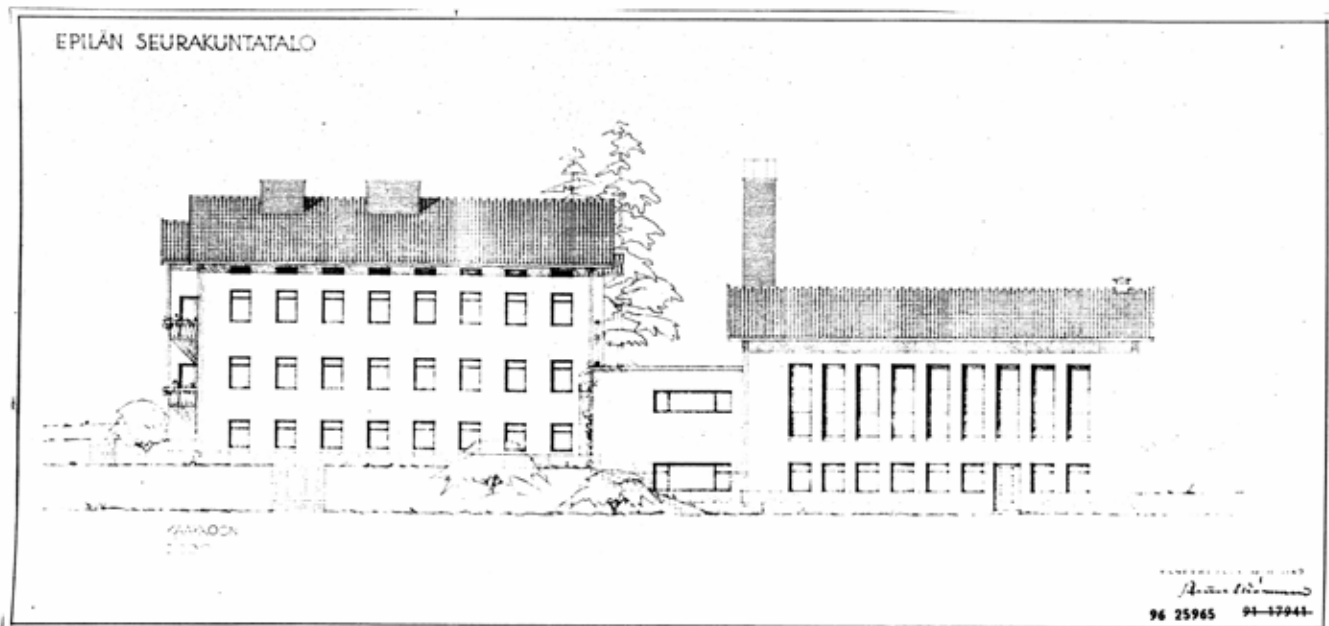
1970-luvulla tehtiin merkittäviä muutoksia ja laajennus alkuperäiseen rakennukseen. Epilän seurakuntatalon tiloja ja toimintoja päätettiin järjestää uudelleen, kun Pispalaan suunniteltiin uutta kirkkosalia ja Tesoman kasvavaan lähiöön kirkkoa ja seurakuntakeskusta. Epilään päätettiin sijoittaa Tammelassa sijainneen kehitysvammaisten päivähuoltolan Viljalan tilat ja tehdä niitä varten laajennus rakennuksen eteläpuolelle. Lahjoitettu tonttialue sopi myös sosiaaliseen käyttötarkoitukseen. Laajennuksen ja muutossuunnitelmat laati arkkitehti Jorma Sulkava. Seurakuntatalon edustan lounaispuolelle valmistui matala laajennusosa, joka peitti osittain vanhan asuinsiiven julkisivua. Seurakuntatalon sisäänkäynti muutettiin ensimmäiseen kerrokseen, minne rakennettiin uusi sisäänkäyntikatos ja sisäportaat. Seurakuntatalon aulatilaa muutettiin ja seurakuntasali muokattiin liikuntasaliksi puolapuineen. Seurakuntatalon krusifiksi ja saarnatuoli luovutettiin Pispalan uuteen kirkkoon ja tilalle sijoitettiin yksinkertainen risti. Seurakuntatalossa ei enää järjestetty säännöllisiä jumalanpalveluksia. Saunatiloihin sijoitettiin kuntoutuksuima-allas. Päivähuoltolatoiminta pääsi alkamaan uudistuneessa rakennuksessa 1972.

Arkkitehti Jorma Sulkava suunnitteli myös vuonna 1987 Epilän toimintakeskuksen harjakattoisen laajennuksen tontin länsiosaan. Esteettömyyden parantamiseksi samassa yhteydessä seurakuntatalon voimistelukäytössä olleeseen saliin lisättiin hissi, ja yhdyskäytäväramppi uudisosasta vanhalle puolelle. Muutenkin tiloja suunniteltiin ja muutettiin liikuntarajoitteisten käyttäjien erityistarpeet huomioiden.

Päivätoimintakeskuksen toiminta on sittemmin lakannut ja rakennuskokonaisuus oli inventointihetkellä 2021 vajaakäytössä ja osittain varastotiloina. Toimintakeskuksessa pidettiin koululaisten iltapäiväkerhoa ja asunnot olivat pääosin vuokrattuina. Etenkin rakennuksen vanhin osa on peruskorjauksen tarpeessa. Tontilla on käynnissä kaavamuutosprosessi.

Ympäristö ja pihapiiri

Epilän seurakuntatalo sijaitsee Tampereen Raholan kaupunginosassa etelään avautuvalla puustoisella mäntyvaltaisella rinnetontilla, jonka takana on luonnontilainen suppa ja metsäkaistale. Supan takana kulkee junarata. Lähistöllä on pientalovaltainen asuinalue ja eteläpuolella Nokiantien varressa Raholan koulun Harjun koulutalo. Suurmäenkadulta on katuliittymä seurakuntatalon ja toimintakeskuksen takana olevalle paikoitusalueelle. Piha-alue on osittain asfaltoitu, osin hiekkapintainen tai laatoitettu. Rakennuksen takaa kulkee kevyenliikenteen väylä.

Epilän seurakuntatalo, yllä julkisivu kaakkoon ja alla julkisivu luoteeseen, 1949, arkkitehti Bertel Strömmer. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Rakennuksen eteläpuolen etupihalta on kulku betonisen sisääntulokatoksen alta vanhan seurakuntatalon pohjakerrokseen ja laajennusosan pihakannelle johtaville portaille. Kannelta on myös kulku seurakuntasalin aulatilaan, mikä oli alun perin rakennuksen pääsisäänkäynti. Sisääntulon edusta ja 1970-luvun pihakansi on päällystetty harmain betonikivilaatoin. Pihakannella on puinen ruskeaksi maalattu kaide. 1980-luvun toimintakeskuksen laajennusosan edustalla on nurmipintainen piha- ja leikkialue, joka on aidattu metalliverkkoaidalla.

Pihan jäsentelyä on muutettu etenkin rakennuksen eteläpuolelta tehtyjen laajennusten myötä.

Kirjalliset lähteet

Arkkitehtitoimisto NOAN 2020, Epilän seurakuntatalo, Rakennushistoriaselvitys.

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Harjun seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Epilän seurakuntatalo, uudisrakennus, arkkitehti Bertel Strömmer, 1950.
- Epilän Viljala, muutos ja laajennus, arkkitehti Jorma A. Sulkava, 1971.
- Epilän seurakuntatalo, muutos, rakennusinsinööri Reijo Mäkinen, 1981.
- Epilän seurakuntatalo, muutos ja laajennus, arkkitehti Jorma A. Sulkava, 1987.

Lisätiedot

Epilän seurakuntatalosta on laadittu 2020 meneillään olevan kaavamutoksen yhteydessä rakennushistoriaselvitykseksi nimetty alueen rakentumista kuvaava piirustustutkielma ja dokumentointi. Sen tiedot ovat osittain puutteelliset ja ristiriitaiset muiden lähteiden kanssa ja perustuu vanhoihin arkkitehtipiirustuksiin ja paikalla havainnointiin ilman kirjallisia lähdeviitteitä tai muuta arkistotutkimusta. Tässä inventoinnissa on käytetty historiatietojen pohjana pääosin Voitto Silverhuthin kirjoittamaa Tampereen seurakuntahistoria 2 osaa sekä Vapriikin kuva-arkistosta löytyneitä Epilän seurakuntatalon vihkimistilaisuuden valokuvia vuodelta 1951. Varsinainen rakennushistoriaselvitys vaatisi vielä laajempaa kirjallisuus- ja arkistotutkimusta.

- 1 Epilän seurakuntatalo eteläpuolelta, 1970-luvun sisäänkäynti ja matala laajennusosa.
- 2 Epilän seurakuntatalo pohjoispuolelta, nivelosa ja asuinkerrostalo.
- 3 Epilän seurakuntatalo, seurakuntasalin pohjoisjulkisivua.
- 4 Epilän seurakuntatalo, 1980-luvun laajennusosa koillisesta.

- 5 Epilän seurakuntatalon eteläpuolelta. Näkymä pihakannelta.
- 6 Epilän seurakuntatalon eteläpuolelta. Toimintakeskuksen 1980- ja 1970-luvun laajennusosat.
- 7 Epilän seurakuntatalon eteläpuolelta. Näkymä pihakannelta 1980-luvun laajennusosan suuntaan.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Epilän seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja hoitolaitos
Kiinteistötunnus	837-233-3071-6
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102707804Y
Osoite	Suurmäenkatu 5, 33270 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hoito, asuinkiinteistö, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hoito, asuinkiinteistö
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1951
Korjausvuodet	1971 laajennus ja muutos, 1981 muutos, 1987 laajennus, 2010 muutos
Suunnittelija	arkkitehti Bertel Strömmer
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakulmainen
Kerrosluke	K+2+V
Perustus	valettu teräsbetoniantura, maanvarainen betonilaatta
Runko	massiivitiilimuuri, teräsbetoni
Vuoraus	keltainen roiskerappaus, harjattu betoni, kellertävä harjattu betonielementti
Katemateriaali	punainen tiilikate, betonilaatta pihakansi
Katon muoto	satula, tasakatto

Kuvaus ja historia

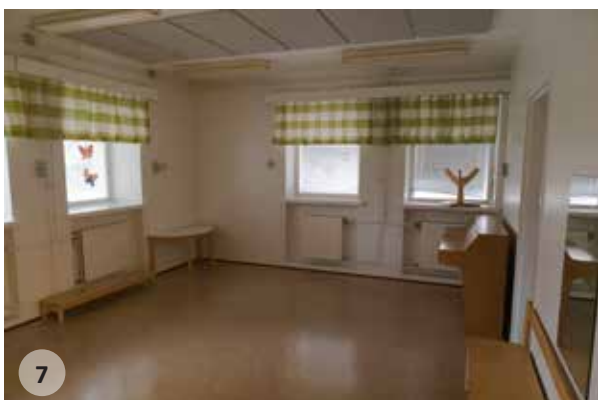
Epilän seurakuntatalon klassistisen moderni 1951 käyttöön otettu alkuperäinen osa sijoitettiin näyttävälle paikalle harjun etelärinteelle. Varsinainen seurakuntasali- ja sen matalampi tasakattoinen sisäänkäyntiosa sijoitettiin etualalle ja seurakunnan henkilökunnan kolmikerroksinen asuinkerrostalosiipi hieman taemmas. Rakennuksen pääkäyttötarkoituksen muuttuessa 1970-luvun alussa kehitysvammaisten päivähuoltolaksi vanhan osan edustalle rakennettiin matala pihakannellinen laajennus. Edelleen vuonna 1987 kehitysvammaisten toimintakeskusta laajennettiin tontin länsi-osaan melko suurella satulakattoisella uudisosalla.

Ulkoasu

Seurakuntatalon vanha osa on roiskerapattu vaaleankeltaiseksi. Sen kivijalka on verhoiltu risti-päähakatuilla punasävyisillä graniittikivillä. Ikkunat ovat alkuperäisiä tummanruskeaksi maalattuja puuikkunoita, joiden koko ja puitejako vaihtelee tilojen käyttötarkoituksen mukaan. Seurakuntatalossa on eteläjulkisivussa korkeat, suorakaiteen malliset ikkunat. Alkuperäiset ulko-ovet ovat ruskeaksi sävytettyjä puulasiovia. Seurakuntatalon alkuperäisen sisäänkäynnin ulko-oven ovilehti on uusittu metallilasirakenteisena. Sen yläpuolella on lakattu tammipuitteinen yläikkuna. Oven vetimet ovat alkuperäiset. Rakennuksessa on punatiilinen korkea piippu. Rakennukseen 1971 lisätyn lautamuottivaletun betonikatoksen päällä on metallinen risti.

1970-luvun laajennusosan julkisivut on tehty harjatuista betonielementeistä, samoin 1987 toimintakeskuksen laajennuksen ja elementtisaumat ovat selkeästi näkyvillä. Pihakannella on ajalle tyypillisiä kattovalokupuja. 1987 laajennuksen ikkunat on sommiteltu kolmen ikkunan ryhmiin.

Kumpikin laajennus edustaa oman aikakautensa arkkitehtuuria ja ne erottuvat selkeästi toisistaan ja alkuperäisestä seurakuntatalosta.

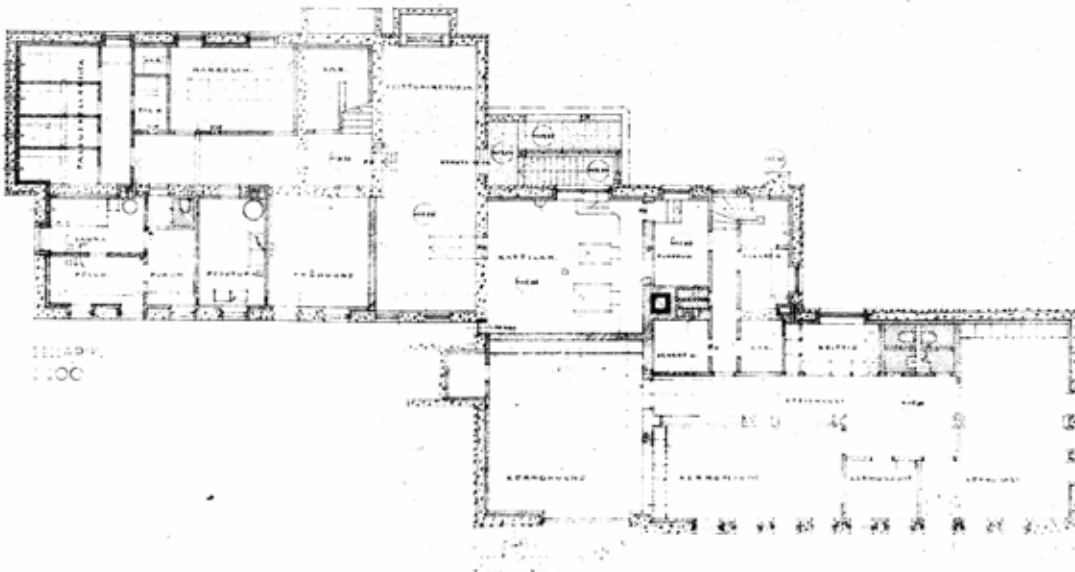
- 1 Epilän seurakuntatalon seurakuntasalissa on kaareva katto.
- 2 Epilän seurakuntatalon seurakuntasalin takaosa.
- 3 Epilän seurakuntatalon seurakuntasalin alttaripöytä, kastemaljan jalusta ja koroke
- 4 Epilän seurakuntatalo, seurakuntasalin pariovi.

- 5 Epilän seurakuntatalo, 2. kerroksen sisäänkäyntiaula.
  - 6 Epilän seurakuntatalo, 1. kerroksen sisääntuloaula.
  - 7 Epilän seurakuntatalo, 1. kerroksen kerhuhuone.
  - 8 Epilän seurakuntatalo, 1980-luvun laajennusosa.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkein ja säilynein sisätila on seurakuntasali. Salissa on alkuperäinen kalanruoto-limetyksinen parkettilattia, alkuperäiset puuikkunat, alkuperäinen viilupintainen taittuva puupariovi, puuverhoiltu kaareva sisäkatto ja alkuperäinen alttaripöytä ja koroke, kastemaljan jalka, lukupulpetti ja polvistumiskaide. Puinen risti on sijoitettu alttariseinälle 1971 ja seinän vasemmalla puolella olevaan ikkunaan on lisätty sisäpuolelle myöhemmin moniruutuinen, sävytettyä strukturoitua lasia oleva tammi- ja lyijylasipuitteinen sisäikkuna. Ikkunapenkit on pinnoitettu puuviilulla.

Seurakuntasalin aulassa on alkuperäistä salmiakkikuvioihin metallilistoin jaettua mosaiikkibetonilattiaa. Muuten aula on pääosin 1970-luvun asussa.

Epilän seurakuntatalo, pohjapiirustus 1.kerros, 1949, arkkitehti Bertel Strömmer. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Epilän seurakuntataloa on muutettu ja laajennettu ajan saatossa sisätiloista melko voimakkaasti. Vanhan osan julkisivut ovat pääosin säilyneet alkuperäisinä. Se sijaitsee näkyvällä paikalla rinteessä. Myöhemmät laajennukset erottuvat selkeästi vanhasta osasta oman aikansa arkkitehtonisella kielellä, mutta niiden rakennustaiteellinen laatu ei yllä alkuperäisen rakennuksen luokkaan. Ne onkin suunniteltu hoitolaitoksen tarpeisiin, eikä seurakuntataloksi. Suurimpia muutoksia alkuperäiseen arkkitehtuuriin on seurakuntatalon pääsisäänkäynnin muuttaminen ja uuden sisäportaan lisääminen.

Arvoluokka 2

Kohde 34 Hallilan seurakuntakoti

Hallilan seurakuntakodin pääsisäänkäynti Pehkusuonkadulta.
Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0034
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Hallila
Kiinteistötunnus	837-62-6929-1
Osoite	Männiköncatu 2, 33820 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Hallilan seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Hallilan seurakuntakoti sijaitsee Tampereen kaakkoispuolella pääosin 1980- ja 1990-luvuilla rakennetussa asuinlähiössä osana sen liikekeskusta. Vuonna 1997 valmistuneen monitoimitoimirakennuksen on suunnitellut Arkkitehtuuritoimisto Teuvo Vastamäki. Keltaiseksi rapattu, siporex-pilastein jäsennelty laatikkomainen rakennus edustaa aikakaudelle varsin tavanomaista rakentamisen tapaa.

Historia

Silloisen Viinikan seurakunnan toimintaedellytyksiä haluttiin parantaa 1990-luvulla ostamalla toimitala rakennettavasta Hallilan liikekeskuksesta. Rakennus valmistui 1997 ja seurakuntatilaan sijoitettiin tilat päiväkerholle, pienehkö seurakuntasali ja keittiö. Seurakuntakoti oli inventointihetkellä 2021 tyhjillään. Liikerakennuksessa toimii pizzeria, parturi-kampaamo ja Hallilan pub.

Ympäristö ja pihapiiri

Hallilan seurakuntakoti sijaitsee nurmipintaisella tontilla asunlähiön pääkadun Pehkunsuonkadun varrella tien pohjoispuolella. Sen sisääntuloliittymä ja pysäköintialue on Männikönkadulta rakennuksen länsipuolelta. Sen ja Hallilan elintarvikemyymälän väliin sijoittuu Kuusikon tori, joka on lähinnä liikekeskuksen levennetty läpikulkuväylä ja ravintoloiden terassialue ilman varsinaisia torin toimintoja. Lähiympäristössä on pääosin asuinkerrostaloja pihapiireineen. Ympäristönä seurakuntatalon pääsisäänkäynnin nurmipintainen eduspiha on avoin eikä sille ole tehty sisääntuloa korostavia tai suojaavia istutuksia. Pysäköintialue ja huoltopiha on reunustettu pensasaidalla ja matalilla lehti- ja havupuilla. Seurakuntakodin edustan kulkualueet on päällystetty asfaltilla. Monitoimirakennuksen muissa tiloissa ei käyty sisällä inventoinnin yhteydessä.

Kirjalliset lähteet

Arkkitehdit Neva, Rakennetun ympäristön selvitys, Hallila, tontit 6928 ja 6929, 2019.

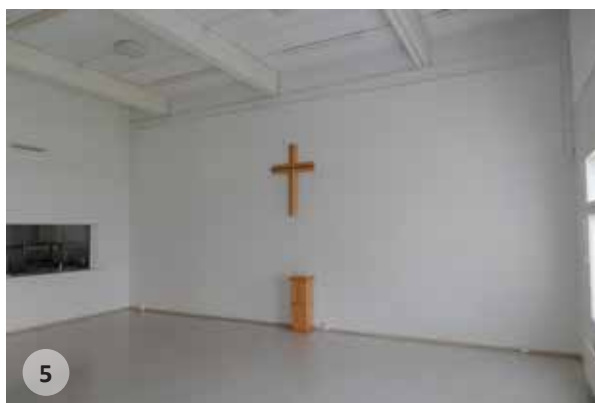
Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Eteläinen seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Liiketalo Hallila 2, Arkkitehtuuritoimisto Teuvo Vastamäki, 1996.

Lisätiedot

Seurakuntatila oli inventointihetkellä 2021 tyhjillään ja Hallilan liikekeskuksen kahden rakennuksen tilalle suunnitellaan korkeampaa asuinrakennusta, johon on tarkoitus sijoittaa myös uudet seurakuntatilat ja liikekeskuksen muut palvelut. Hankkeesta on vireillä kaavamuuos.

- 1 Hallilan seurakuntakoti, näkymä pääsisäänkäynniltä viereiseen liikerakennukseen
- 2 Hallilan seurakuntakoti, pohjoisesta katsottuna.
- 3 Hallilan seurakuntakoti, kaakkoisjulkisivua.

- 4 Hallilan seurakuntakoti, näkymä huoltopihalta kaakkoon.
- 5 Hallilan seurakuntakodin seurakuntasali.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Hallilan seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo, monitoimitalo, liikerakennus
Kiinteistötunnus	837-62-6929-1
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	103265631C
Osoite	Männikönkatu 2, 33820 Tampere
Nykyinen käyttö	ei seurakunnan käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1997
Korjausvuodet	huoltokorjauksia
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Teuvo Vastamäki
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	1
Perustus	teräsbetoni
Runko	Siporex-elementtiseinä, SPU-kattoelementti
Vuoraus	kermankeltainen rappaus
Katemateriaali	huopakate
Katon muoto	tasakatto, loiva harja

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Arvojen perustelu

Rakennus edustaa aikakauden asuinlähiöille tyypillistä, elementtirakenteista liikerakentamista. Seurakuntatilana se ei ole rakennustaiteellisesti erityisen merkittävä, vaikkakin on säilynyt lähestulkoon alkuperäisessä asussaan. Rakennus on asuinalueella näkyvällä ja keskeisellä paikalla, mutta etenkin seurakuntakodin nurmipintainen sisääntulopiha katoksineen on vaatimaton.

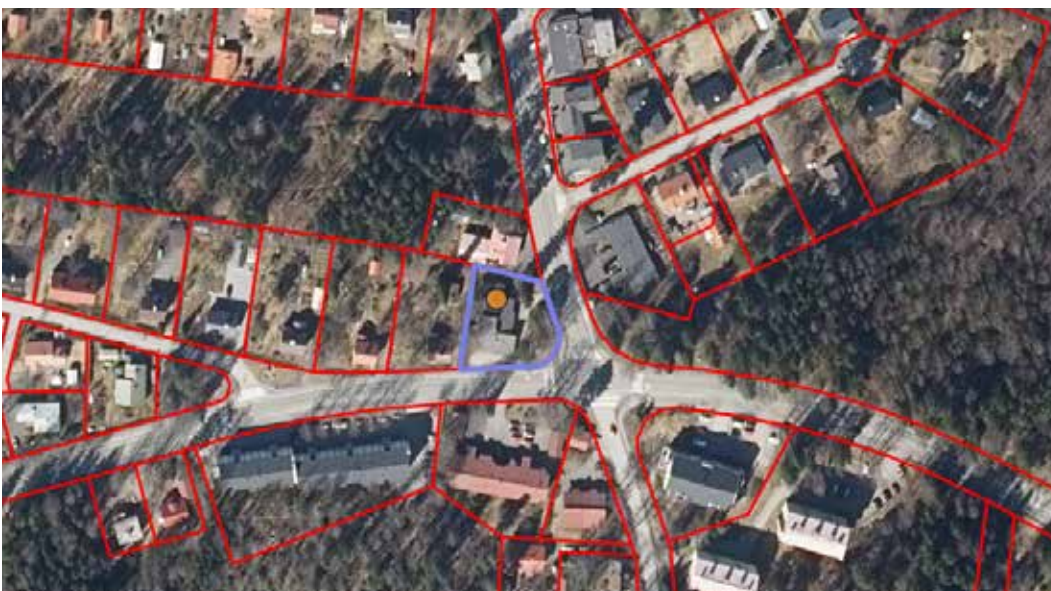
Arvoluokka 3

Kohde 35 Kalkun seurakuntakoti

Kalkun seurakuntakoti, pääsisäänkäynti koillisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0035
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kalkku
Kiinteistötunnus	837-320-3511-17
Osoite	Pitkäniemenkatu 9, 33330 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	1.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Kalkun seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kalkun punatiilinen pienimittakaavainen seurakuntakoti sijaitsee Tampereen läntisimmässä kaupunginosassa omakotitalo- ja pienkerrostalovaltaisella asuinalueella. Rakennus on sijoitettu Kalkun pääväylien risteykseen ja siinä on varsinaisten seurakuntatilojen lisäksi pieni liiketila Kalkun Viertotien puolella. Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävän 1982 suunnittelema regionalistista suuntausta edustava rakennus on sovitettu paikkaansa vähäeleisen luontevasti.

Historia

Kalkun kaupunginosa oli kasvanut 1970-luvulle mennessä 2000 henkeen. Jo 1954 esitettiin tarvetta seurakunnallisen kokoushuoneen tarpeellisuudesta asuinalueella, mutta muut tilatarpeet menivät sen edelle. Kalkussa seurakunta toimi jälleenrakennuskauden omakotitalojen vuokrahuoneistoissa, jotka olivat epäsoivia tarkoitukseen. Lopulta vuonna 1980 Teeri-Villilän isäntä suostui myymään seurakuntataloa varten rakentamattoman tontin alueen pääkatujen risteyksestä ja yhteinen kirkkovaltuusto teki päätöksen sen ostamisesta. Arkkitehti Heikki Varhi Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävästä laati rakennuksen suunnitelmapiirustukset 1982 ja punatiilinen seurakuntatalo vihittiin käyttöön syksyllä 1983. Seurakuntasalin lisäksi rakennukseen sijoitettiin aikuisten ja nuorten kerhotilat sekä sakasti, joka toimi myös diakonissan vastaanottotilana. Rakennuksen eteläpäätyyn tehtiin erillinen liikehuoneisto postin toimipisteelle.

Liiketila muutettiin 2012 perhepäiväkodin käyttöön. Suunnitelmat laati Arkkitehdit Kontukoski. Nykyisin tila on partion kokoontumiskäytössä.

Ympäristö ja pihapiiri

Kalkun seurakuntakoti sijaitsee asuinlähiön keskeisellä paikalla Pitkännimenkadun ja Kalkun viertotien risteyksessä. Rakennuksen ja kadun välissä on pieni nurmipintainen viherkaistale, jossa kasvaa koivuja ja mäntyjä. Kalkun pienimittakaavainen asuinalue on melko väljästi rakennettua. Rakennuksen eteläpuolella on pienkerrostaloalue ja länsi- ja pohjoispuolella omakotitaloalue. Seurakuntatalon pihan pysäköintialueelle on katuliittymä Pitkännimenkadulta, minkä lisäksi liiketilan puolella on toinen pieni paikoitusalue. Kulkuväylät on asfaltoitu. Rakennuksen kapealla taka- ja sivupihalla on päiväkodin käytössä ollut leikkipiha ja se on rajattu lauta-aidoin ja portein. Pihalla on seurakuntasalin ikkunan kohdalla hoidettu perennapenkki, jossa kasvaa alppiruusuja ja koristehavuja. Takapihalla on lisäksi pesubetonikivin päällystetty ulkoterassi ja samaa laattaa on käytetty muidenkin sisäänkäyntien edustoilla. Pääsisäänkäynnin edustalla on matala istutusryhmä.

Piha-alueen jäsentely on säilynyt pitkälti alkuperäisten suunnitelmien kaltaisena.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Harjun seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Kalkun seurakuntatalo, uudisrakennus, Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävä, 1982, 1983.
- Kalkun seurakuntatalo, muutos, Arkkitehdit Kontukoski, 2012.

- 1 Kalkun seurakuntakoti, entinen liiketila etelästä.
- 2 Kalkun seurakuntakoti, liiketila idästä.
- 3 Kalkun seurakuntakoti, pääsisäänkäynti.

- 4 Kalkun seurakuntakoti, sisäpihan terassi.
- 5 Kalkun seurakuntakoti, takapihan alttarierkkeri.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Kalkun seurakuntakoti

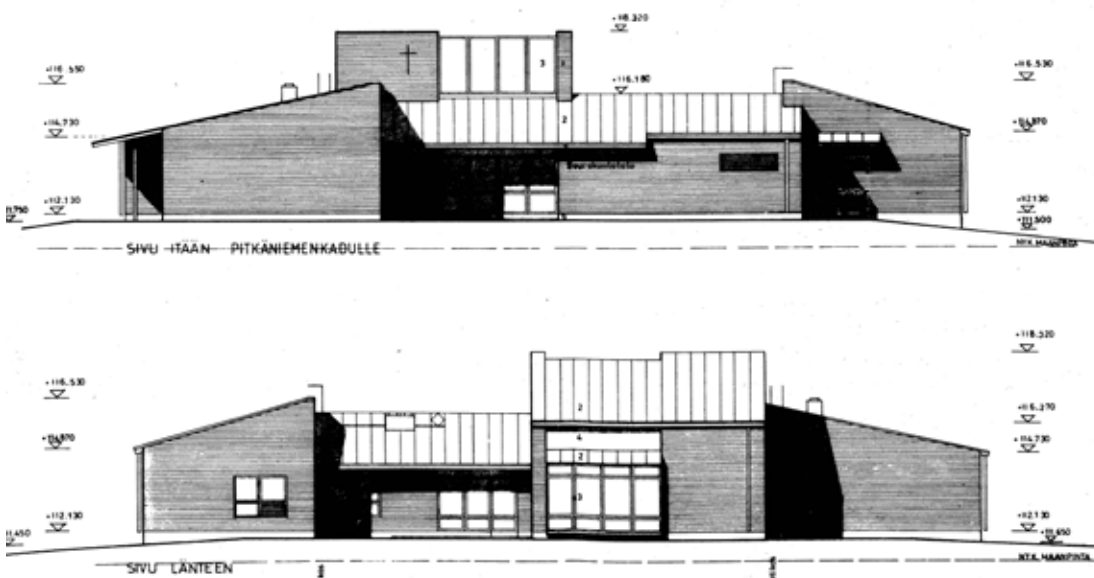
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja liiketila
Kiinteistötunnus	837-320-3511-17
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1026593907
Osoite	Pitkäniemenkatu 9, 33330 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, partio
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, posti
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1983
Korjausvuodet	1980-1990-luku korjaus palon jälkeen, 2012 liiketila päiväkodiksi
Suunnittelija	Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävä, arkkitehti Heikki Varhi
Rungon muoto	epäsäännöllinen, suorakulmainen
Kerrosluku	1
Perustus	valettu teräsbetoniantura, maanvarainen betonilaatta
Runko	puuranko
Vuoraus	tummanpunainen savitiili tummanruskein saumoin
Katemateriaali	ruskeaksi maalattu galvanoitu konesaumattu peltikate
Katon muoto	pulpetti

Kuvaus ja historia

Kalkun tummanpunaisin tiilin verhoiltu seurakuntakoti on jäsenelty paikkaansa porrastuvien julkisivumassoin. Pulpettikattoiset kattopinnat on sommiteltu harkitun vaihtelevasti. Seurakuntakodin sisääntulojulkisivu on rakennuksen näyttävin osa ja sitä hallitsee seurakuntasalin muita korkeampi viistoikkunainen kattolyhty. Liiketilän arkisempi julkisivu avautuu suoraan kadulle.

Ulkoasu

Eläväpintaistat punatiilipinnat on saumattu tummaruskealla. Rakennuksen takana on alttarin kohdalla julkisivusta ulos tuleva ikkunaerkkeri. Ikkunat ovat pääosin tummaruskeaksi maalattuja tehdasvalmisteisia puuikkunoita, joissa on puisia tuuletusrilöitä ja alumiinilistoja. Ulko-ovet ovat ruskeaksi maalattuja teräslasiovia.

Kalkun seurakuntakoti, julkisivuja, 1982, Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävä. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

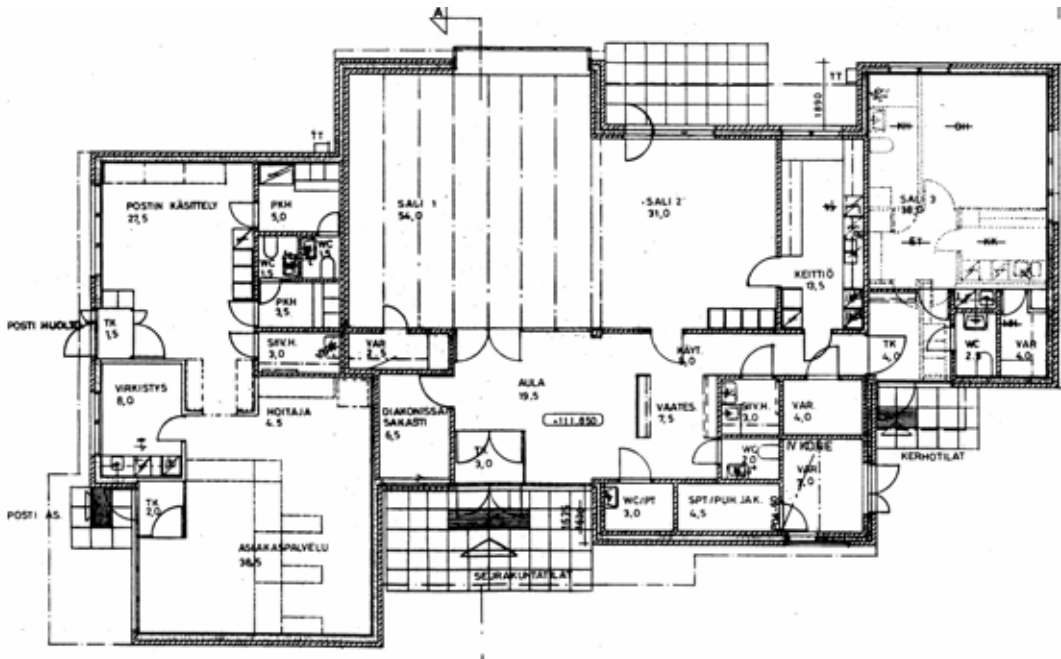
- 1 Kalkun seurakuntakodin seurakuntasali.
- 2 Kalkun seurakuntakodin seurakuntasali, kattolyhtyikkuna.
- 3 Kalkun seurakuntakoti, seurakuntasali.

- 4 Kalkun seurakuntakodin eteisaula.
  - 5 Kalkun seurakuntakoti, kastemalja.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Tärkein sisätila on seurakuntasali, jossa on katossa sirot valkoiseksi maalatut metallikannattajaristikot. Niiden väleissä on kattoon ripustettuja parillisia riippuvalaisia. Alttaripöydän erkkeri-ikkunasta avautuu näkymä pihan kukkapenkkiin. Sisätilojen pintamateriaalit ovat pääosin alkuperäisiä. Seurakuntakodin kerhotila oli inventointihetkellä osittain varastokäytössä.

Kalkun seurakuntakoti, pohjapiirustus, 1982, Arkkitehtuuritoimisto Pekka Terävä.
Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Pienimittakaavainen taitavasti paikkaansa suunniteltu seurakuntatalo. Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla Kalkun asuinalueella. Toteutus on ajalle tyyppillinen ja seurakuntasalia lukuun ottamatta melko arkinen. Rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 2

Kohde 36 Koivistonkylän seurakuntakoti

Koivistonkylän seurakuntakoti Koivistontieltä pohjoisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0036
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Koivistonkylä
Kiinteistötunnus	837-312-5370-8
Osoite	Koivistontie 46, 33820 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika, asuinkiinteistö
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Koivistonkylän seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Koivistonkylän vuonna 1986 valmistunut valkotiilipintainen seurakuntakoti sijoittuu pientalovaltaisen asuinalueen päärainin, Koivistontien varrelle. Sen edustalla on linja-autopysäkki. Rakennus on pienimittakaavainen ja sopeutuu luontevasti ympäristöönsä, kuitenkin erottuen omakotitaloista poikkeavan kattomuotonsa vuoksi.

Historia

Kirkkovaltuusto oli tehnyt jo 1961 päätöksen tontin ostamisesta Tampereen kaupungilta Piilinkadun ja Sipiläkadun kulmauksesta Koivistonkylän seurakuntataloa varten. Tonttikauppaan kuului ehto rakentamisen aloittamisesta kolmen vuoden kuluttua sopimuksen laatimisesta, ellei siihen myönnettäisi pidennystä. Sitä haettiin kolme kertaa ja vuonna 1973 kaupunki vaati sopimussakon maksamista. Seurakunnille rakennushanke ei ollut vielääkään ajankohtainen, joten sakko maksettiin. Vuonna 1979 varattiin määräraha seurakuntatalon rakentamiseen ja sen suunnittelu aloitettiin viimein. Luonnossuunnitelmat tilattiin arkkitehti Eero Saarelta ja ne hyväksyttiin 1982. Tonttiin ei oltu kuitenkaan tyytyväisiä, vaan kaupungin kanssa tehtiin maanvaihtosopimus. Tämän myötä uuden seurakuntakodin paikaksi tuli lopulta Koivistontien varressa ollut tontti.

Rakennustyö tehtiin lähistöllä sijainneen ammattikoulun oppilastyönä vuosina 1984–1986. Uusi seurakuntakoti sisälsi seurakuntasalin ja neljä kerhohuonetta aputiloineen sekä vahtimestarin asunon. Rakennuksen vihki käyttöön tuomiorovasti Timo Saarelma lokakuussa 1986.

Seurakuntakotiin ei ole tehty kattavaa peruskorjausta ja on melko lailla alkuperäisessä asussaan.

Ympäristö ja pihapiiri

Koivistonkylän seurakuntakoti on sijoitettu alueen pääkadun Koivistontien varteen tasaiselle nurmipintaiselle tontille, joka nousee metsäisenä rinteenä, Piilipuistona rakennuksen takaa. Rakennusta vastapäätä on pienkerrostalo- ja omakotitaloalue ja itäpuolella Piilinkatu ja sen toisella puolella Koivistonkylän päiväkoti. Piilinkadulta on liittymä seurakuntatalon asfalttipintaiselle pysäköintialueelle. Tontin koillisosassa kadun varressa on lasten leikkialue, joka on rajattu matalalla lauta-aidalla. Pihalla kasvaa pylväshaapoja, koivuja ja viiniköynnöksiä. Rakennuksen itäpuolella on lipputanko. Tontin kadunpuoleisella rajalla ja rakennuksen edustalla on koristepensaiden ryhmiä. Asunnon piha on tontin lounaiskulmassa.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto, 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Eteläinen seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Koivistonkylän seurakuntakeskus, Arkkitehtitoimisto Eero Saari ja Pentti Tanhua, 1982, 1983.

Lisätiedot

Inventoinnissa ei käyty sisällä asunnossa, joka oli vuokrattu sillä hetkellä.

- 1 Koivistonkylän seurakuntakoti idästä.
- 2 Koivistonkylän seurakuntakoti luoteesta.
- 3 Koivistonkylän seurakuntakoti lännestä.

- 4 Koivistonkylän seurakuntakodin asunnon edusta.
  - 5 Koivistonkylän seurakuntakodin pääsisäänkäynti.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Koivistonkylän seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-312-5370-8
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1029273226
Osoite	Koivistontie 46, 33820 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus, asuminen
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1986
Korjausvuodet	huoltokorjauksia, vesikaton huoltokorjaus
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Eero Saari ja Pentti Tanhua
Rungon muoto	T-muoto, neliö
Kerrosluku	1
Perustus	maanvarainen teräsbetoni-laatta
Runko	teräsbetoni, ½-kiven Kahi-tiili, massiivipalkisto, liimapuupalkit
Vuoraus	valkoinen ½-kiven Kahi-tiili valkoisin saumoin
Katemateriaali	musta palahuopakate
Katon muoto	monimuotoinen auma- ja satulakatto

Kuvaus ja historia

Koivistonkylän valkoisin Kahi-tiilin muurattu tummakattoinen seurakuntakoti sijaitsee näkyvällä paikalla asuinalueen pääväylän Koivistontien varrella. Tontti on pääosin tasainen ja se nousee jyrkästi rakennuksen takana. Arki ja pyhä yhdistyy sen katujulkisivussa.

Ulkoasu

Symmetrisessä rakennuksessa on huomiota herättävä lyhtymäinen kattomuoto pääsisäänkäynnin kohdalla, mutta osa julkisivusta on varsin tavanomaista aikakauden rakentamista. Voisi sanoa, että rakennus on 1980-luvun pienimittakaavaisen arkisen toimitila-arkkitehtuurin ja sakraalin rakennuksen symbioosi, mitä symmetrisyys ja eri tilojen poikkeava kattomuoto korostaa.

Pääsisäänkäynnin yläpuolella on katon räystäslijnasta korotettu lyhty. Tämän takaa samassa linjassa nousee vielä korkeammalle seurakuntasalin paikan ilmoittava kattolyhty. Sisäänkäynnissä on tummat massiivipuuet, jotka on ympäröity lasipinnalla. Muut ulko-ovet ovat tummaruskeita puupaneeliovia. Betonisokkelit on maalattu harmaalla ja katossa on musta palahuopa. Ikkunat ovat tummanruskeaksi käsiteltyjä tehdasvalmisteisiä ikkunoita, joissa on alareunassa alumiinilista.

Koivistonkylän seurakuntakoti, julkisivu pohjoiseen, 1983, Arkkitehtitoimisto Eero Saari ja Pentti Tanhua. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

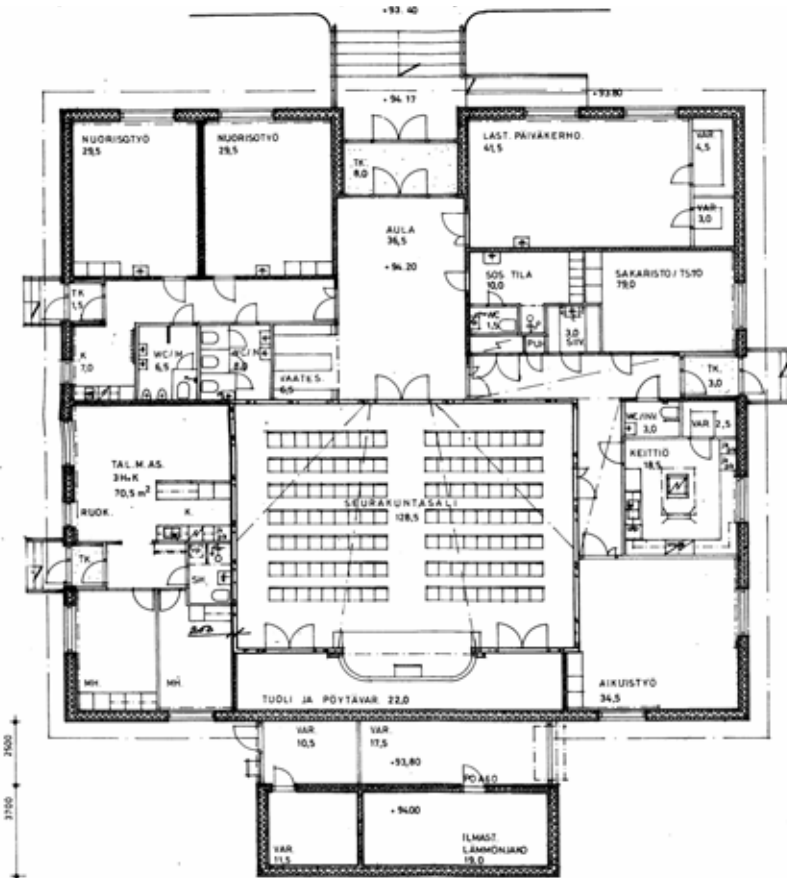
- 1 Koivistonkylän seurakuntakodin sisäänkäyntiaula.
- 2 Koivistonkylän seurakuntakoti, aula.
- 3 Koivistonkylän seurakuntakodin seurakuntasali.
- 4 Koivistonkylän seurakuntakodin seurakuntasali alttarille päin.

- 5 Koivistonkylän seurakuntakodin seurakuntasalin riippuvalaisin
- 6 Koivistonkylän seurakuntakoti, seurakuntasalin seinäryijy.
- 7 Koivistonkylän seurakuntakoti, kerhohuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Tärkeimmät sisätilat ovat sisääntuloaula ja seurakuntasali. Tilat erottuvat rakennuksen ulkopuolelta poikkeavan kattomuodon ansiosta. Juhlasali on laadukkaasti toteutettu. Sen arkkitehtuurissa on käytetty epäsuoraa valoa, puupintoja ja kattoa hallitsee näyttävät puukannattajat. Salissa on alkuperäiset 1980-luvun alttarikalusteet. Salin kulkuovi voisi olla juhlallisempi, kuin tavanomainen valkoinen laakapariovi. Eteisaulassa on tummat puiset pariövet tuulikaapissa. Sisätilojen pintamateriaalit ovat pääosin alkuperäisiä.

Koivistonkylän seurakuntakoti, pohjapiirustus, 1983, Arkkitehtitoimisto Eero Saari ja Pentti Tanhua. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennuserinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennuksen salitila ja eteisaula muodostavat laadukkaasti toteutetun kokonaisuuden ja rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisasussaan. Muuten viimeistellysti toteutetussa salissa olisi voinut käyttää muuta kuin tavanomaisia valkoisia laakaovia sisäovina sisäänkäyntiovien tapaan. Muuten rakennus on melko tavanomainen pienimittakaavainen seurakuntatalo ja katujulkisivun sommittelu jää arkkitehtonisesti jokseenkin kömpelöksi. Rakennus sopeutuu hyvin paikkaansa ja on näkyvällä sijainnilla pääkadun varressa.

Arvoluokka 2

Kohde 37 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti

Lentävänniemen seurakuntakoti Talentin pääsisäänkäynti koillisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0037
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Lentävänniemi
Kiinteistötunnus	837-273-2701-14
Osoite	Halkoniemenkatu 1, 33410 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	1.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Seurakuntakoti Talentti on Tampereen seurakuntayhtymän osakehuoneisto Lentävänniemen 1970-luvulla valmistuneessa liikekeskuksessa Kiinteistö Oy Lentävässä. Rakennus on ajalle tyypillinen konstruktivistisen rationaalinen puusta, lasista ja betonista rakennettu, pitkä ja matala ostoskeskus, jossa on seurakuntatilojen lisäksi elintarvikemyymälä ja muita pienempiä osakeliikehuoneistoja. Tampereen kaupungilla on ollut rakennuksen kellarissa nuorisotiloja. Rakennus on sijoitettu

loivasti pohjoiseen nousevalle tontille kerrostaloalueen keskelle ja sen edessä on pysäköintiaukio.

Historia

Lähes metsään rakennetulla Harjun seurakuntaan kuuluvalla Lentävänniemen asuinalueella oli tarvetta seurakunnan toimitiloille 1970-luvun alkupuolella. Seurakunnat olivat vuokranneet Männistökujan kerrostalosta kerhohuoneen, mutta se oli riittämätön edes päiväkerhotoiminnan tarpeisiin. Kirkkohallintokunnalle oli tarjottu osakkeita suunnitteluvaiheessa olevaan Lentävänniemen ostoskeskuksen laajennusosaan ja se hyväksyi tarjouksen.

Keskus Sato Oy:n toteuttama liikerakennus rakennettiin kahdessa vaiheessa. Keskon elintarvikemyymälän sisältänyt ensimmäinen vaihe rakennettiin 1970-luvun alkupuolella ja seurakuntatilat sisältänyt laajennusosa valmistui 1976. Seurakuntakodin tilat suunnitteli arkkitehti Kai Lindberg. Talentin viikki käyttöön piispa Kansanaho joulukuussa 1976. Nimi Talentti tuli Tampereen ja Lentävänniemen nimien yhdistelmästä ja oli alun perin nimikilpailun voittaja. Seurakuntasalin lisäksi huoneistossa oli kolme kerhohuonetta, keittiö, toimisto ja eteisaula. Ipi ja Pekka Pyhällön kolmiosainen metallinen ”Elämän puu” veistos sijoitettiin seurakuntasalin tiiliseinää vasten.

Ympäristö ja pihapiiri

Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti sijaitsee Lentävänniemen asuinalueen keskiössä sen vanhassa liikeyksyksessä Halkoniemenkadun ja Lielahdenkadun kulmauksessa. Rakennusta rajaa länsipuolelta Männistökatu ja pohjoisesta Lentävänniementori. Alun perin pääosin 1970-luvun aikana rakentunut metsälähiö on voimakkaassa täydennysrakentamisvaiheessa, minkä vuoksi lähistön katualueet ovat osittain muutoksen alla. Halkoniemenkadulta pohjoiseen pääsee uusien kerrostalojen takaa asuinaluetta halkovaan Pyhällönpuistoon, joka ulottui alun perin ostoskeskuksen edustalle saakka. Rakennuksen länsipuolen pysäköintialueelta näkyy eteläpuolella Näsijärvi Lielahdenkadun takaa.

Seurakuntakoti Talentin betonikivilaatoin päällystetyt sisäänkäyntiportaat ja pääsisäänkäynti sijaitsevat rakennuksen keskiosassa. Portaita rajaa betonikaide, joka jatkuu liikekäytävän terassin kaiteena ja kellarikerroksen pihan pengerrysmuurina. Talentin edustalla on nurmipintainen istutusalue, jossa kasvaa koivuja ja koristepensaita. Betonimuurin vieressä on pysäköintialueen ja rakennuksen välissä koivukuja ja kapea jalankulkuväylä. Kulkualueet on asfaltoitu.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Harjun seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Kiint. Oy Lentävä, uudisrakennus, 1. rakennusvaihe, Keskus Sato Oy, arkkitehtiosasto, 1971.
- Kiint. Oy Lentävä, laajennus, 2. rakennusvaihe, Keskus Sato Oy, arkkitehtiosasto, 1976.
- Kiinteistö Oy Lentävä, muutos, Arkkitehtitoimisto Seppo Salvo Ky, 1986.
- Lentävänniemen seurakuntatilat, muutos, Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy, 2015.

Lisätiedot

Ostoskeskuksen purkamista on suunniteltu, mutta sen aikataulu ei ole vielä selvillä.

- 1 Lentävänniemen ostoskeskus katsottuna eteläpäädyistä.
- 2 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentin seurakuntasalin ikkuna.
- 3 Kirkonkylän seurakuntakodin seurakuntasalin ikkunat ja alttarin erkkeri.
- 4 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentin katettu pääsisäänkäynti

- 5 Lentävänniemen seurakuntatila Talentin ulkoterassin betonikaide.
- 6 Lentävänniemen seurakuntakoti Talentin katettu sisäänkäynti.
- 7 Lentävänniemen ostoskeskusrakennus pysäköintialueelta idästä katottuna.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Lentävänniemen seurakuntakoti Talentti

Rakennustyyppi	ostoskeskus, seurakuntatila
Kiinteistötunnus	837-273-2701-14
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102948207W
Osoite	Halkoniemenkatu 1, 33410 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1976
Korjausvuodet	1986, 2015
Suunnittelija	Keskus Sato Oy, arkkitehtiosasto, seurakuntakodin sisätilat arkkitehti Kai Ingberg
Rungon muoto	suorakulmainen
Kerrosluvu	K+1
Perustus	valettu teräsbetoniantura, maanvarainen betonilaatta
Runko	liimapuupilarit- ja palkit, puuranko, ontelolaatta,
teräsbetonipalkki	
Vuoraus	profiloitu punainen teräsohutlevy, harjattu betoni, lautamuot-
tivalettu betoni	
Katemateriaali	3-kertainen sirotepintainen huopakate
Katon muoto	tasakatto

Kuvaus ja historia

Seurakuntakoti on osakehuoneisto Lentävänniemen ostoskeskuksessa näkyvällä paikalla kerrosta-loalueen keskellä. Ostokeskus on ajalleen tyypillinen matala, betonirakenteinen lähiöliikekeskus, jollaisia rakennettiin Suomen 1970-luvun aluerakentamisen kultakautena uusiin lähiöihin. Seurakuntakodin sijoittaminen ostoskeskuksen osakehuoneistoon oli hyvin käytännöllistä ja jopa edellä aikaansa. Rakennus on pitkälti alkuperäisessä asussaan. Seurakuntakodissa toimii lasten päiväkerho.

Ulkoasu

Seurakuntakoti Talentin julkisivupintaa hallitsee suuret kiinteät metalliprofiiliset ikkunapinnat. Seurakuntakodin paikan kertoo katokseen kiinnitetty alkuperäinen nimikyltti. Koko rakennuksen pituinen mustaksi maalatuin puupalkein kannatettu räystääskatos toimii myös seurakuntakodin sisäpihan pääoven sisäänkäyntikatoksena. Seurakuntasalin ikkunat avautuvat ulkoterasille ja niiden puitejako muodostaa suureen ikkunaan ristin. Pääsisäänkäyntiovesta päästään seurakuntakodin katetulle ja suljetulle sisääntulopihalle, johon saadaan luonnonvaloa katossa olevien valolyhtyjen kautta. Sisäpihan katon alapinnassa on ruskea lautaverhoilu. Julkisivua kiertää alaosaan harmaa alumiinipelti, yhtenäinen ikkunapinta ja yläosassa oranssinpunaiseksi maalattu profiilipelti. Sisäänkäyntiterassin kaide on tehty harjatuista betonielementeistä. Ulko-ovet ovat parillisia teräslasiovia alumiinisin potkupellein.

1 Seurakuntakoti Talentin sisäänkäyntiaula.

2 Seurakuntakoti Talentin seurakuntasali.

3 Seurakuntakoti Talentin seurakuntasalin alttariseinä.

4 Seurakuntakoti Talentin alttari ja polvistumispenkit.

5 Seurakuntakoti Talentin alttariseinän risti.

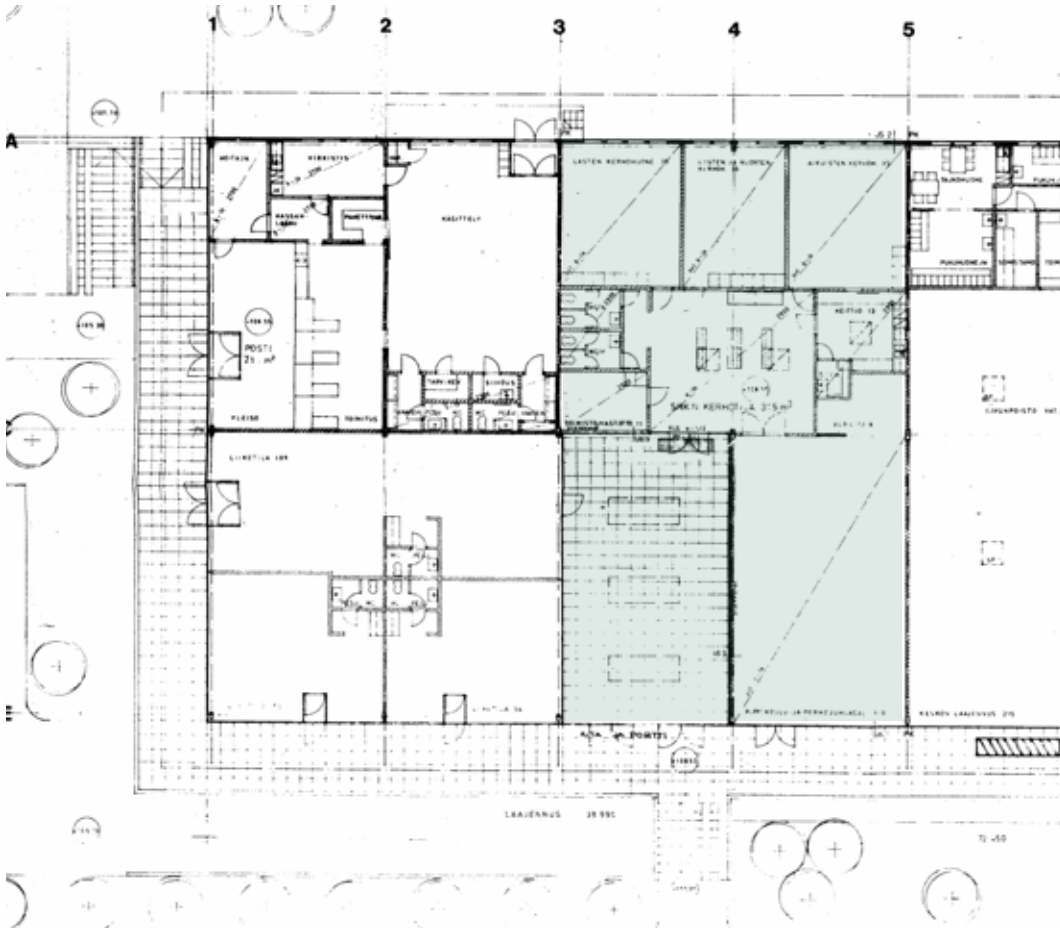
6 Seurakuntakoti Talentin kerhohuone.

7 Seurakuntakoti Talentin alakerran kerhotila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Seurakuntakodissa on sisäntuloaula, josta päästään keskitetysti muihin tiloihin. Seurakuntasali on suurin tiloista, minkä lisäksi huoneistossa on kaksi kerhohuonetta, keittokomero ja aputiloja. Sisäpihalta johtaa ulkokautta portaat kellarin nuoriso- ja partiotiloihin. Seurakuntasalissa on alkuperäinen muurattu kahi-tiiliseinä harmain saumoin ja sen yläpuolella lakattu kantava massiivipuupalkki. Katossa on alakattolevy ja alkuperäiset pyöreät valaisimet. Altari ja risti on sijoitettu salin pitkälle sivulle. Lattiassa on uusittu matto. Salissa ei ole enää alkuperäistä ”Elämän puu” veistosta. Seurakunnilla on omistuksessa lisäksi viereinen entinen liiketila, joka ei ole käytössä.

Lentävänniemen seurakuntakoti ja liikekeskus, pohjaote 1.krs, 1975, Keskus Sato Oy, arkkitehtiasasto. Seurakuntakoti ja sisäntulopiha on säilytetty vihreällä. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

On ollut edellä aikaansa oleva ratkaisu sijoittaa seurakuntakoti osaksi liikekeskusta. Rakennuksena se edustaa aikakauden pienimittakaavaista lähiöostoskeskusta, ns. betonibrutalismia, lähiöideologiaa ja aluerakentamista ja on pääpiirteissään säilynyt alkuperäisessä ulkoasussaan. Vähäeleiset, tarkoituksenmukaiset seurakuntatilat ovat pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Rakennus muodostaa aikakauden kerrostuman muuntuvalle kerrostaloalueelle.

Tässä yhteydessä kohdetta on tarkasteltu pääsääntöisesti seurakuntakodin näkökulmasta ja kaupunkikuvallisesti koko rakennusta. Koko ostoskeskuksen arviointi vaatisi perehtymistä pirkanmaalaiseen ostoskeskusrakentamiseen laajemmin.

Arvoluokka 2

Kohde 38 Linnainmaan seurakuntakeskus

Linnainmaan seurakuntakeskus lännestä katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0038
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Linnainmaa
Kiinteistötunnus	837-37-5816-1
Osoite	Korpikodinkatu 2, 33580 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	29.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Linnainmaan seurakuntakeskus on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Linnainmaan seurakuntakeskus valmistui vuonna 1992 ja edustaa aikansa postmodernistista arkkitehtuuria ja on sovitettu luontevasti paikkaansa puistomaiselle tontille. Rakennuksen lähiympäristöön on sittemmin rakentunut Linnainmaan koilliskeskuksen suurten liikerakennusten aluekokonaisuus ja kerrostaloalue, joten se sijaitsee hyvin keskeisellä paikalla Linnainmaan asuinalueella.

Historia

Tampereen seurakuntien inventointiohjelmaan oli jo 1981–1985 merkitty Linnainmaan seurakuntatalon rakentaminen palvelemaan kasvavan alueen asukkaita. Hankkeen toteuttamiseen ryhdyttiin kuitenkin vasta, kun Tampereen kaupungin kanssa tehdyssä maanvaihdoissa saatiin sille sopiva tontti vuonna 1987. Luonnossuunnitelmat ja arkkitehtuurin perusidean laati Arkkitehtitoimisto Raine Rauthovi. Arkkitehti Rauthovi menehtyi kuitenkin kesken hankkeen ja työn jatkoi loppuun Arkkitehtitoimisto Majamaa, suunnittelijana Eero Palomäki. Marraskuussa 1988 yhteinen kirkkovaalituusto hyväksyi suunnitelman kustannusarvioineen ja aikatauluineen. Inventointiverolaki kuitenkin viivästytti rakentamisen aloitusta ja rakennuksen perustuksia päästiin valamaan vasta keväällä 1991.

Uuteen seurakuntakeskukseen sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen aula ja kahvio- ja keittiötilat, suurehko seurakuntasali, takahuone, sauna ja kerho- ja toimistotiloja. Alakertaan tuli kerhotiloja, partiokolo ja rippikoulusali sekä teknistä tilaa. Kerhotiloista oli pääsy ulkoilma-amfiteatteriin ja puistomaiselle piha-alueelle. Rakennus oli valmistuttuaan kaikkine yksityiskohtineen ja väriytyksineen aikakauden tyylin mukainen postmodernistinen kokonaistaideteos. Seurakuntasalin korkeaan julkisivuun arkkitehti Yrjö Majamaa suunnitteli betonireliefin ”Elämän liekki”. Rakennuksen vihki käyttöön piispa Paavo Kortekangas 7.9.1992. Tontille alun perin suunniteltua kellotapulia ei lopulta toteutettu, koska kirkkohallituksen rakennustarkastaja ei pitänyt sitä tarpeellisena.

Seurakuntakeskuksen sisätiloissa on tehty 2020-luvulla sisustusmuutoksia. Salin vaaleanpunaista väritystä on muutettu harmaaksi, kalusteet on uusittu, aulan ja salin lattiaan on lisätty vinyylilankkupäällyste alkuperäisen laattalattian päälle. Pihan amfiteatterikatsomo ei ole ollut viime vuosina aktiivisessa käytössä ja sen penkit on purettu 2020-luvulla huonokuntoisina.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntakeskus sijaitsee Korpikodinkadun, Mäentakusenkadun, Lehtomäenkadun ja Linnainmaanraitin rajaamalla tonttialueella. Sen pohjoispuolella on Linnainmaan K-Citymarketin myymälähalli pysäköintialueineen, itäpuolella liikerakennus ja seurakuntakeskuksen etelä ja länsipuolelta alkaa asuinkerros- ja pientalojen alue. Seurakuntakeskuksen ajoliittymä on Korpikodinkadulta tontin pohjoislaidassa sijaitsevalle paikoitusalueelle. Rakennuksen suojana on pihan luoteisosassa pieni puistometsäkaistale, jonka sivusta kulkee kevyenliikenteen reitti. Pihan kaakkois- ja eteläosa on nurmipintaista hoidettua pihaa, jossa kasvaa pääosin lehtipuita, kuten koivuja ja pihlajia ja erilaisia koristepensasryhmiä. Pensaistutuksia on myös aina sisäänkäyntien yhteydessä. Päiväkerhotilojen sisäänkäyntiterassilla on lisäksi perennaistutusallas sijoitettuna kaidemuurirakenteeseen. Pihan eteläpuolella on lasten leikkialue. Pihan kulkuväylät on päällystetty asfaltilla ja sisäänkäyntien edustat ovat betonikivipintaisia. Sisäänkäyntejä ja kulkuväyliä on rajattu tiilimuurein ja rakennus on sovitettu porrastetusti maaston notkelmaan. Kaksikerroksinen laaja rakennus vaikuttaa kokoaan pienemmältä ja paljastaa todellisen kokonsa ainoastaan puistopihan puoleiselta julkisivulta. Piha-alueen toimintojen jäsentely on säilynyt alkuperäisen kaltaisena.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Messukylän seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Linnainmaan seurakuntakeskus, Arkkitehtitoimisto Majamaa, 1989.

- 1 Linnainmaan seurakuntakeskus idästä.
- 2 Linnainmaan seurakuntakeskuksen sisäänkäynti.
- 3 Linnainmaan seurakuntakeskuksen seurakuntasalin julkisivu ja seinäreliefi kaakosta.
- 4 Linnainmaan seurakuntakeskus, entinen amfiteatteri.

- 5 Linnainmaan seurakuntakeskuksen seurakuntasalin julkisivun ikkunat.
  - 6 Linnainmaan seurakuntakeskus, länsipuoli.
  - 7 Linnainmaan seurakuntakeskus, ikkuna.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Linnainmaan seurakuntakeskus

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-37-5816-1
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1020592307
Osoite	Korpikodinkatu 2, 33580 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, ruokailu, kerhotoiminta, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, ruokailu, kerhotoiminta, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1992
Korjausvuodet	sisätilamuutos 2020-I
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Raine Rauthovi, Arkkitehtitoimisto Majamaa
Rungon muoto	vapaamuotoinen
Kerrosluku	K + 1
Perustus	maanvarainen betonilaatta
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	punainen tiilimuuraus harmain saumoin, valkoinen kolmikerosrappaus, sinivihreä keraaminen laatta
Katemateriaali	konesaumattu muovipinnoitettu pelti
Katon muoto	pulpettikatto, vapaamuotoinen aumakatto

Kuvaus ja historia

Linnainmaan seurakuntakeskus sijaitsee puistomaisen tontin keskiosassa. Sen sisäänkäynnit on sijoitettu julkisen kevyenliikenteenväylän varrelle, jota rajaa toiselta puolelta metsäkaistale. Rakennuksen vaihtelevarytmisessä ja -korkeuksisessa massoittelussa on 1990-luvun alulle tyyppillisiä postmodernistisia viitteitä välimerenmaiden rakennusperinteeseen, antiikin aiheisiin ja kaupunkirakenteeseen, kuten matalat, eri ilmansuuntiin avautuvat sisäänkäynnit ja niihin johdattavat muuriaiheet ja istutusryhmät, ikkuna- ja muuripintojen vaihtelu, eteläjulkisivun terassoinnit ja päiväkerhotilojen edustan loggia eli pylväskäytävä, kattomuotojen vaihtelu ja pihalle sijoitettu puolikaarenmuotoinen ulkoilmanäyttämö. Rakennuskokonaisuus on kuin pienoiskaupunki puiston keskellä.

Seurakuntakeskuksen luonnossuunnitelman laati arkkitehti Raine Rauthovi. Hänen kuoltuaan kesken hankkeen, rakennusvaiheen arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Majamaa, suunnittelijoina Eero Palomäki ja Yrjö Majamaa.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivuissa on käytetty ajalle hyvin tyyppillisiä materiaaleja ja väritystä: punatiiltä, valkoisia muuripintoja ja värillistä laattapintaa tehosteena. Julkisivupintoja ja ikkunoita on jäsennelty viistoin, 45 asteen diagonaaliaihein. Korkeassa seurakuntasalin julkisivussa on sommiteltu keskeisesti liekkiaiheinen reliefi ja sen vieressä muotoillut korkeat ikkunat. Ikkunoiden muoto voisi sisäpuolelta katsottuna muodostaa kirjaimet I ja P tai ulkopuolelta q ja l, mutta niiden alkuperäisestä symbolisesta merkityksestä ei ole tässä yhteydessä löydetty mainintoja. Ulko-ovet ovat valkoiseksi maalattuja teräslasiovia ja ikkunat ovat valkoisia, 3-kertaisella eristyslaselementillä varustettuja PVC-muovi-ikkunoita.

1 Linnainmaan seurakuntakeskuksen seurakuntasali.

5 Linnainmaan seurakuntakeskus, puinen krusifiksi.

2 Linnainmaan seurakuntakeskuksen seurakuntasali, kattoa.

6 Linnainmaan seurakuntakeskus, rippikoulusali/kerhotila.

3 Linnainmaan seurakuntakeskus, kahvila.

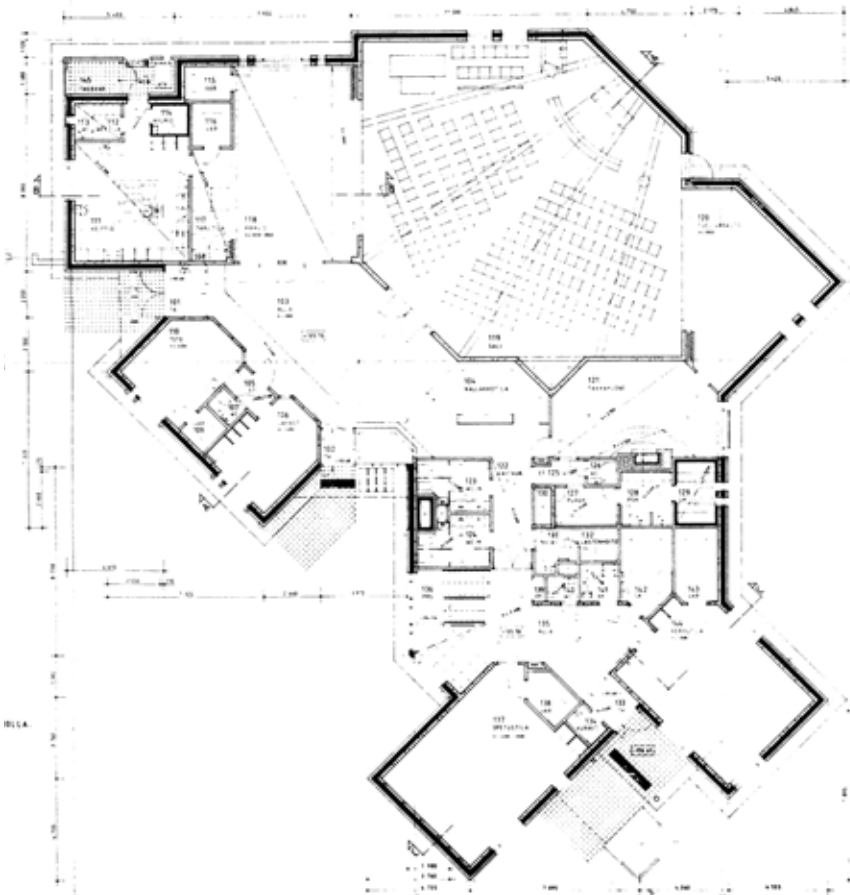
7 Linnainmaan seurakuntakeskus, kerhotiljen aula.

4 Linnainmaan seurakuntakeskus, keskusaula.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Rakennuksen pohjan seinälinjat on suunnattu sekä suorakulmaiseen x- ja y- koordinaatistoon sekä 45 asteen kulman variaatioon tästä. Tilat muodostavat vaihtelevia tilasarjoja ja etenkin aulatilat ovat monimuotoisia. Seurakuntasali on pohjamuodostaan viuhkan mallinen ja siitä on pääsy sekä eteisaulatilaan että jakoseinällä erotettavissa olevaan kahvioon. Sisäkattopinnoissa on käytetty kaarevia muotoja ja epäsuoraa valaistusta. Seurakuntasalin kattokannattajat muodostavat arkkitehtonisen aiheen ja osoittavat alttarin paikan. Seinäpinnat on rapattu eläväpinta-aisella koristeellisella alun perin vaaleanpunaiseksi pigmentoidulla rappauksella. Seurakuntasalin ja aulan seinät on maalattu myöhemmin vaaleanharmaalla. Kerhotilojen aula- ja porrastiloissa on alkuperäinen seinäväri-tyy- ja klinkkerilaattalattia ja kerhohuonetiloissa linoleum-matto. Sisäövet ovat rakennukseen teetettyjä pyökkiviiluvia.

Linnainmaan seurakuntakeskus, pohjapiirustus 1.kerros, 1989, Arkkitehtitoimisto Majamaa. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Ulkoasultaan erittäin hyvin säilynyt aikakauden postmodernia seurakuntatalorakentamista edustava viimeistely kokonaistaideteos. Seurakuntasalin arkkitehtoniset elementit on säilyneet, vaikka tilaan on tehty sisustuksellisia pintamateriaalien ja kalusteiden muutoksia ja sen yleisilme on nykyisellään jokseenkin sekava. Kerhotilojen asu on alkuperäinen. Rakennus sijaitsee Linnainmaan asuinalueen keskeisellä paikalla.

Arvoluokka 1

Kohde 39 Messukylän seurakuntatalo

Messukylän seurakuntatalo kaakosta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0039
Kunta	Tampere
Vanha kunta	Messukylä
Kylä/kaupunginosa	Aakkula
Kiinteistötunnus	837-18-5051-11
Osoite	Messukylänkatu 36, 33700 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika,
asuinkiinteistö	
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	29.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Messukylän seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Messukylän Aakkulassa Messukylänkadun eteläpuolella sijaitseva arkkitehti Mikael Nordenswanin suunnittelema Messukylän seurakuntatalo ja siihen kiinteästi liittyvä asuinkerrostalo on valmistunut vuonna 1955. Tontti laskeutuu etelän suuntaan ja siinä on pienehkö viherkaistale kadun varressa. Itse seurakuntatalo on jyrkkäharjakattoinen L-mallinen rakennus, jonka pitkä julkisivu avautuu Aakkulankadun puolelle. Messukylänkadun puolelle suuntautuu kerrostalo-osan liiketilat ja itse asuinkerrostalo ja

sen sivusta hieman taaempaa on kulku seurakuntasalin juhlatilojen matalampaan sisäänkäyntisiipeen.

Historia

Messukylän kunta liitettiin osaksi Tamperetta vuonna 1947, minkä johdosta myös Messukylän seurakunta liittyi Tampereen yhteyteen. Kaupunkilaistuneet messukyläläiset alkoivat odotetusti vaatia omia toimitaloja, kuten muillakin kaupunkiseurakuntalaisilla oli. Vuonna 1948 tehtiin alustava esitys Messukylän kirkon viereen sijoitetusta seurakuntatalosta. Koska lopullinen tilaohjelma oli vielä päättämättä, hanke jäi odottamaan tulevaa kirkkoherran vaalia. Messukylän silloiselle Aakkulan rukoushuoneelle tehtiin palotarkastus, jossa sen pärekatto ja sähköjärjestelmä määrättiin uusimaan turvallisempaan. 1950 kirkkohallintokunta totesi rakennuksen muutenkin huonokuntoiseksi, ettei korjaukseen kannattaisi ryhtyä. Se esittikin kirkkoneuvostolle uuden rakennuksen rakentamista rukoushuoneen tontille. Kirkkohallitus piti uuden seurakuntatalon ensisijaisena paikkana Messukylän kirkon vastapäistä tonttia, jolloin rakennus palvelisi paremmin kirkossa pidettävien juhlatilaisuuksien tarjoilutarpeita ja vasta toisena vaihtoehtona pidettiin Aakkulan rukoushuoneen tonttia. Asian ratkaisi Tampereen asema-kaava-arkkitehdin Aaro Alapeuson lausunto, jonka mukaan ehdotettu kirkon vastapäinen tontti olisi tarkoitukseen liian pieni, mutta piti Aakkulan tonttia sopivana uudelle seurakuntatalorakennukselle.

Seurakuntatalon tilaohjelmaan ehdotettiin seurakuntasalia, rippikoulutilaa, kerho- ja askartelu-huoneita, seurakunnan työntekijöiden asuntoja, voimistelusalua ja liikehuoneistoja, joista saataisiin vuokratuloja. Kirkkoherranvirastoakin oli rakennukseen ehdotettu, mutta tästä ajatuksesta luovuttiin. Vuonna 1953 kirkkovaltuusto hyväksyi arkkitehti Mikael Nordenswanin suunnitelmat, joissa oli seurakuntatalon lisäksi kolme asuinkerrostaloa liikehuoneistoinen valtatie puolella. Kaksi kerrostaloa oli aikomus rakentaa myöhemmin, mutta ne jäivät lopulta toteuttamatta. Seurakuntataloon ei rakennettu erillistä voimistelusalua, vaan kirkkosali oli suunniteltu käytettäväksi joustavasti myös liikuntaharrastuksiin. Kerhotilat sijoitettiin rakennuksen alakertaan. Rakennustyöt aloitettiin syksyllä 1954 ja seurakuntatalo valmistui vuoden 1955 loppupuolella. Piispa Gulin vihki rakennuksen 14.12.1955. Aakkulan vanha rukoushuone purettiin tontilta 1957.

Seurakuntatalon vesikatko on uusittu 2012. Rakennukseen on asennettu koneellinen ilmanvaihto.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus sijaitsee Messukylän vilkkaan pääväylän Messukyläkadun varrella. Itse seurakuntatalo on sijoitettu kolmikerroksisen kerrostalon ja terrassoidun piha-alueen suojaan. Rakennuksen eteläpuolelle sijoittuu pientaloalue ja seurakuntatalon sisäpihan terassilta avautuu maisema alas laaksoon. Messukylän vanha keskiaikainen kirkko sijaitsee noin 400 metrin päässä ja Messukylän punatiilinen kirkko noin 700 metrin päässä seurakuntatalosta.

Messukylänkadulta on liittymä kerrostalon etupihan hiekkapintaiselle pysäköintialueelle. Seurakuntatalon paikoitusalueen liittymä sijaitsee Aakkulankadun puolella tontin etelärajassa. Autotalliin johtaa sisäänajoramppi rakennuksen itäpuolelta. Sen vieressä on asfaltoitu piha- ja pysäköintialue entisen vahtimestarin asunon edustalla.

Seurakuntatalon leikkipiha-alue on aidattu valkoiseksi maalatulla puuaidalla. Osa pihan kulkuteistä on asfaltoitu, osa hiekkapinnalla. Nurmipintaisella yläpiha-alueella tontin kaakkoiskulmassa kasvaa lehtipuita ja koristepensaita. Seurakuntatalon terrassisisäpiha on aikanaan huolellisesti toteutettu. Pihalta löytyy kaarevasti muotoiltu luonnonkivinen koristeallas. Piha on osin nurmipintainen ja osin luonnonkivillä päällystetty ja oleskelualueetta rajaa siro koristeltu metallipinnakaide. Pihalla kasvaa koristepensas ja perennojen jäänteitä. Pihalle avautuvan seurakuntatalon ruokailutilan edustalla on näyttävärakenteinen koristeellinen räystäskatos. Terrassipihalta johtaa luonnonkivipäällysteiset portaat alapihan pysäköintialueelle.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Messukylän seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Messukylän seurakuntatalo, arkkitehti Mikael Nordenswan, 1954.

Lisätiedot

Seurakuntatalon kanssa samaan rakennusmassaan kiinteästi liittyvää 3-kerroksista asuinkerrostaloa ja katutason liikehuoneistoja ei ole tässä yhteydessä inventoitu.

- 1 Messukylän seurakuntataloon liittyvä asuinkerrostalo ja sen takana seurakuntatalon pääsisäänkäynti Messukylänkadulta
- 2 KMessukylän seurakuntatalo Messukylänkadulta, seurakuntasalin pääsisäänkäynti
- 3 Messukylän seurakuntatalo, nivelosa ja asuinkerrostalo Aakkulankadulta.

- 4 Messukylän seurakuntatalo, etelästä.
  - 5 Messukylän seurakuntatalon pääsisäänkäynti.
  - 6 Messukylän seurakuntatalon terassipiha ja ruokailutilan katos.
  - 7 Messukylän seurakuntatalon terassipiha.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Messukylän seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-18-5051-11
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1033496046
Osoite	Messukylänkatu 36, 33700 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1955
Korjausvuodet	2012, vesikatto, LVI-saneeraus
Suunnittelija	arkkitehti Mikael Nordenswan
Rungon muoto	L-muoto (seurakuntatalo), vapaamuotoinen
Kerrosluku	K + 1
Perustus	valettu betoni, pesubetonilaattapinnoite
Runko	tiilimuuraus, betoni
Vuoraus	keltaiseksi maalattu roiskerappaus, punatiili
Katemateriaali	punainen betonitiili
Katon muoto	satulakatto, aumakatto (kerrostalo)

Kuvaus ja historia

Messukylän seurakuntatalo on 1950-luvun huolellisesti suunniteltu ja toteutettu kokonaisuus. Rakennus sijaitsee rinnetontilla vilkkaan pääkadun ja pientaloalueen rajapinnassa. Julkisivujen materiaaleina on käytetty ajalle tyypillisesti rappausta ja tehosteina luonnonkiveä, tiiltä ja tiililaatta. Materiaalienkäyttö julkisivuissa osoittaa sisätilojen välistä hierarkiaa. Tärkeiden tilojen, kuten seurakuntasalin ja pääsisäänkäynnin ikkunoissa ja sisäänkäynneissä on käytetty punatiilitehosteita tai tiililaattaverhoilua, kun taas asuinhuoneiden ikkunat ovat pääosin koristeettomia aukkoja rappauspinnassa. Myös sama hierarkia-ajattelu jatkuu sisätiloissa. Etelään avautuva seurakuntasalin harjakattoinen päätyhahmo muodostaa perinteisen kirkkorakennuksen arkkityypin ja siinä oleva ranskalainen parveke ja sen yläpuolinen risti kertovat tilan käyttötarkoituksesta.

Julkisivujen arkkitehtuuri ja seurakuntatalon sisätilojen alkuperäiset yksityiskohdat säilyneet pääpiirteissään hyvin.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivuissa on vaaleankeltaiseksi maalattu karkea roiskerappaus, jossa on punatiili- ja okran värisiä tiililaattayksityiskohtia. Kivijalka on verhoiltu pesubetonilaatoilla, jossa on graniitinpu-nainen kiviaines. Vesikatto on punaista betonitiiltä. Ikkunat ovat valkoiseksi maalattuja alkuperäisiä puuikkunoita ja niiden koko, puitejako ja muoto vaihtelevat tiloittain. Terassisisäpihalle avautuu suuret maisemaikkunat ruokailu- ja salitilasta. Ulko-ovet ovat mustaksi maalattuja puuovia. Ajalle tyypilliset terassien ja ulkoportaiden metallipinnakaiteet on ryhmitelty pareittain ja niissä on ruusu-kekoristeita.

- 1 Messukylän seurakuntatalon seurakuntasali.
- 2 Messukylän seurakuntatalon seurakuntasalin seinävalaisin.
- 3 Messukylän seurakuntatalon ruokasali.
- 4 Messukylän seurakuntatalon eteisaula.

- 5 Messukylän seurakuntatalon seurakuntasali.
  - 6 Messukylän seurakuntatalon kerhotilojen aula.
  - 7 Messukylän seurakuntatalo, oven puuvelimet.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

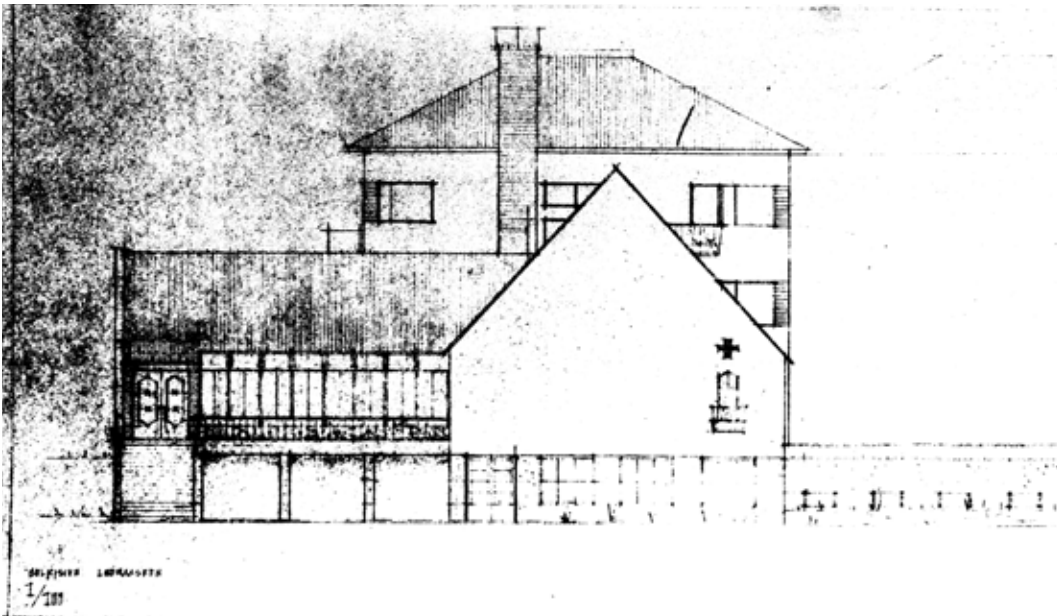

Sisätilat

Varsinaisiin seurakuntatalon juhla- ja kokoontumistiloihin on pääsy sekä Messukylänkadunpuoleisesta pääsisäänkäynnistä että sisäpihan terassin kautta. Eteisen naulakkotilojen kautta saavutaan ruokailutilaan, josta on yhteys keittiöön, ulkoterrassille ja seurakuntasaliin. Seurakuntasalissa on sivussa matalampi pylväin erotettu osa ja päädyssä kuoroparveke. Ruokailutilan seinässä on käytetty keltatiiltä, seurakuntasalissa on alttariseinällä uritettu rimalautaverhous. Muuten seinät ovat valkoiset. Salin sisäkatossa on käytetty karkeaa rappauspintaa. Lattiamateriaaleina on punatiiliilattia sekä sinistä ja okrankeltaista vinyylilaattaa. Portaissa on käytetty mosaiikkibetonia. Salin kattoon integroidut valaisimet ja metalliset seinävalaisimet sekä ruokailutilan riippuvalaisimet ovat todennäköisesti alkuperäisiä.

Kellarikerroksen kerhotiloihin on kulku rakennuksen eteläpuolelta. Kerhotilojen tilajärjestys on säilynyt hyvin alkuperäisen kaltaisena ja aula- ja käytävätiloissa on alkuperäinen massalattia. Vahtimestarin asunto seurakuntatalon ja kerrostalon nivelosassa on muutettu toimistotiloiksi.

Myös sisätiloissa rakennusosien laatu, materiaali ja viimeistely viestivät tilojen hierarkiasta. Juhallisimpia ovat seurakuntasalin sisääntulot, ruokailutila ja seurakuntasali. Näiden tilojen ovet ovat muotoiltuja tammilasiovia, joissa on enkelin siipiä muistuttavat puiset vetimet. Alakerran kerhotilojen sisääntulossa on tavanomaisemmat mäntylasiovet. Arkisten käyttötilojen ovet taas ovat pääosin koivuviilupintaisia laakaovia.

Messukylän seurakuntatalo, julkisivu etelään, 1954, arkkitehti Mikael Nordenswan. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on aikakauden 1950-luvun pienimittakaavaista seurakuntataloarkkitehtuuria edustava kokonaistaideteos. Se on säilynyt ulkoasultaan ja tärkeimpien sisätilojen osalta hyvin. Pyhä ja arki yhdistyy. Seurakuntatalo on suojassa asuinkerrostalon takana pääkadun vilскеeltä. Julkisivujen materiaalihierarkia. Sisätilojen hierarkia. Uniikit yksityiskohdat. Säilyneet alttarikalusteet ja alkuperäiset valaisimet. Sisäpihan terassi vesiaiheinen. Arkkitehti Mikael Nordenswan on suunnitellut Pirkanmaalle ja muualle Suomeen useita seurakuntien rakennuksia.

Arvoluokka 1

Kohde 40 Nekalan seurakuntatalo

Nekalan seurakuntatalo lounaasta. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0040
Kunta	Tampere
Vanha kunta	
Kylä/kaupunginosa	XXVI Jokipohja
Kiinteistötunnus	837-126-600-1
Osoite	Kuoppamäentie 23, 33800 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, hoito, opetus, vapaa-aika, ravitsemus, asuinkiinteistö
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	29.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Nekalan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Nekalan seurakuntatalo kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY, Viinikka-Nekalan pientaloalueeseen. Vuonna 1968 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pekka Ilveskoski. Ilveskoski on suunnitellut myös samalla tontilla olevan asuinkerrostalon, joka rakennettiin vanhustentaloksi.

Seurakuntatorakennus edustaa 1960-luvun ajalleen tyyppillistä matalaa, pienimittakaavaista ja vähäeleistä seurakuntatalotyyppiä. Puiston ympäröimä kaksikerroksinen rakennus on onnistuneesti sovitettu pientaloalueelle ja osittaisen maastoon upottamisen myötä se vaikuttaa kokoaan pie-

nemmältä. Yhdessä viereisen asuinkerrostalon kanssa ne muodostavat 1960-luvun kerrostuman Kuoppamäentien varrelle.

Historia

Kirkkovaltuusto teki vuoden 1965 lopulla periaatepäätöksen Tampereen seurakuntien rakennusohjelmasta lähivuosina ja ensimmäisen tärkeysjärjestyksessä oli Nekalan seurakuntatalo ja sen yhteyteen sijoitettava vanhusten päivähoitola. Jo vuonna 1947 kirkkohallintokunnan pyynnöstä Tampereen kaupunginvaltuusto oli varannut tontin seurakuntataloa varten Kuoppamäentien varrelta. Rakentamisen lykkääntyessä tonttikauppoihin ryhdyttiin vasta 1960-luvulla, kun seurakuntien vanhustenhuollolle ja Ilkon vanhainkodille etsittiin uusia vaihtoehtoja ja toimintoja kaavailtiin Nekalaan. Tampereen kaupunki ei suostunut myymään eikä vuokraamaan tonttia, vaan vaati siitä vastineeksi maata. Seurakunta piti kaupungin esityksiä epäedullisina, mutta hyväksyi silti ehdotuksen. Kiinteistönvaihdossa vuonna 1966 seurakunnat saivat Nekalasta 4401 m² tontin ja luovuttivat sitä varten kolmen hehtaarin maa-alueet Messukylästä, johon kuului Messukylän urheilukenttä ja lähiympäristö, tiealue Messukylän kirkkoa vastapäätä sekä katu- ja puistoalue Nirvasta. Tämän lisäksi seurakunnat maksoivat vielä noin 42 000 markkaa. Kaupunki oli kaavoittanut seurakunnan maa-alueita puistoalueiksi, jolloin niiden arvo katsottiin vähäiseksi.

Arkkitehti Pekka Ilveskoskea pyydettiin Nekalan seurakuntatalon suunnittelijaksi. Rakennussuunnitelmat hyväksyttiin kirkkovaltuustossa 1967 syksyllä ja se sisälsi seurakuntatalon ja vanhusten päivähuoltolan lisäksi kolme erilliseen rakennukseen sijoitettua asuntoa. Seurakuntataloon sijoitettiin seurakuntasali, siihen yhdistettävä päivähuoltolan ruokasali, vanhustenhuollon osasto, rippikoululuokka ja pieni kappeli ja vaatesäilytystilat. Alakertaan sijoitettiin päiväkerhohuoneita, nuorisotoimisto ja partiokoloja, askarteluhuone, saunatilat ja takkahuone kerhotilojen yhteyteen. Lokakuussa 1967 rakennustyöt pääsivät alkuun ja rakennus valmistui kesällä 1968. Rakennuksen ulkoverhoilussa käytettiin Kalevan kirkon rakentamisessa yli jääneitä keltaisia tiiliä. Seurakuntatalon vihki käyttöön piispa Erkki Kansanaho.

Seurakuntatalon tontin itälaidalle rakennettiin pian seurakuntatalon valmistumisen jälkeen alkupe räisen vanhusten asuntolan laajenuksena kaksikerroksinen lamellikerrostalo. Nekalan seurakuntatalossa tehtiin sisätilojen peruskorjaus 2000-luvun alkupuolella.

Ympäristö ja pihapiiri

Nekalan seurakuntatalo sijaitsee Kuoppamäentien varrella, Kuismantien ja Karunkatien rajaamalla tontilla. Kadut muuttuvat seurakuntatalon kohdalla jalankulku- ja pyörävylyiksi ja Kuoppamäentie on rakennuksen edustalla ainoastaan joukkoliikenteen käytössä. Seurakuntatalon kanssa samassa pihapiirissä on asuinkerrostalo, joka rakennettiin alun perin Nekalan vanhustentaloksi. Rakennusten väliin muodostuu suojaisa nurmipintainen sisäpiha, jossa kasvaa muutamia korkeita koivuja, havuja koristepensaita sekä perennaistutuksia. Lisäksi pihalla on puisia viljelylaatikoita.

Seurakuntatalon matala pääsisäänkäynti avautuu kadun suuntaan etelään. Kuoppamäentien puolella rakennusten edustalla on paikoitusalue. Seurakuntatalon etupiha on nostettu betonisen pengerrysmuurin avulla neljä porraskelmaa kadunpinnasta ja se on päällystetty pesubetonilaatoin. Pihan kulkualueet on muuten pääosin asfaltoitu ja paikoin hiekkapintaisia. Puistoalueet reunustavat rakennusryhmää molemmin puolin, minkä lisäksi Kuoppamäentien eteläpuolella on Nörrköpingipuisto asuinkerrostalojen välissä. Itäpuolen puistossa on lasten leikkialue. Lähialueen muu rakennuskanta muodostuu pääosin jälleenrakennuskauden pientaloista sekä 1950- ja 1960-lukujen ja uudemmissa 2000-luvun asuinkerrostaloista. Piha-alue on säilynyt jäsentelyiltään pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Eteläinen seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Nekalan seurakuntatalo, arkkitehti Pekka Ilveskoski, 1967.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Viinikka-Nekalan pientaloalue, Museovirasto. Haettu 11.10.2021. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1244

Lisätiedot

Tontilla sijaitsevaa asuinkerrostaloa, niin kutsuttua Nekalan vanhustentaloa ei tässä yhteydessä tarkasteltu laajemmin, vaan inventointi kohdistuu seurakuntalarakennukseen.

1 Nekalan seurakuntatalon pääsisäänkäynti Kuoppamäentieltä katsottuna.

2 Nekalan seurakuntatalon sisäpiha ja asuntola.

3 Nekalan seurakuntatalon pääsisäänkäynnin katos.

4 Nekalan seurakuntatalo lännestä Kuismantieltä.

5 Nekalan seurakuntatalo ja pääsisäänkäynti kaakosta.

6 Nekalan seurakuntatalon asuntola pohjoisesta.

7 Nekalan seurakuntatalo lännestä Kuismantieltä katsottuna etelään.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Nekalan seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-126-600-1
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102984045Y
Osoite	Kuoppamäentie 23, 33800 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, ruokailu, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, vanhustenhoito, kerhotoiminta, ruokailu, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1968
Korjausvuodet	2002 sisätilojen peruskorjaus
Suunnittelija	arkkitehti Pekka Ilveskoski
Rungon muoto	suorakaide, T-muoto
Kerrosluku	K + 1
Perustus	maanvarainen teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	okrankeltainen tiili votsi-limityksellä, valkoiseksi maalattu harjattu teräsbetonielementti
Katemateriaali	huopakate
Katon muoto	tasakatto, sisäpuolinen vedenpoisto

Kuvaus ja historia

Nekalan seurakuntatalo sijaitsee Nekalan Jokipohjan alueen yhdellä pääkadulla puistoalueiden ympäröivällä tontilla. Matalalinjaisen, horisontaalisen rakennuksen pääsisäänkäynti avautuu kadun suuntaan linja-autopysäkillä ja etupiha on nostettu muurein pengerrytetyn aukion avulla katutasan yläpuolelle.

Ulkoasu

Rakennuksen julkisivussa vaihtelee muurimaiset keltatiilipinnat ja valkoiseksi maalatut aukotetut, pystysuuntaan harjatut betonielementtipinnat. Tiilimuurit näyttävät kantavien betoniseinärakenteiden hierarkian ulos päin, vaikkakin itse tiili on ainoastaan ulkoverhousmateriaali. Seurakuntasalin nousee korkeimpana ja muusta julkisivusta ulkonevana rakennusmassana näyttäen rakennuksen tärkeimmän tilan hienovaraisesti ulospäin. Puinen tyylielty risti salin ikkunan yläpuolella kertoo tilan käyttötarkoituksesta.

Rakennuksessa on aikakaudelle tyypilliset nauhaikkunat ja niiden välit on verhoiltu tummaksi patinoituneella kupariprofiilipellillä. Räystäättömässä tasakattoisessa rakennuksessa seinän yläosaa kiertää kuparipeltilista. Lautamuottivalettu betonisokkeli on maalattu vaaleanharmaaksi.

Pääsisäänkäynnin metallilasi-ulko-ovi on oletettavasti alkuperäinen. Sitä suojaa sisäänvedetty sisäänkäyntikatokas, jossa on puupaneelialakatto. Julkisivut ovat muuten lähes alkuperäisessä asussaan paitsi ikkunat ja länsipuolen sisäänkäyntiovet on uusittu. Sisäänkäynnin sisääntuloluiska on uusittu alkuperäistä pidempänä ja loivempana.

Nekalan seurakuntatalo ja viereinen asuntola, julkisivut etelään, 1967, arkkitehti Pekka Ilveskoski. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

1 Nekalan seurakuntatalon seurakuntasali.

2 Nekalan seurakuntatalon seurakuntasali, alttari ja sivuikkuna.

3 Nekalan seurakuntatalon ruokasali ja keskikäytävä. Oikealla seurakuntasalin lasiseinä.

4 Nekalan seurakuntatalon suuri luokkahuone.

5 Nekalan seurakuntatalon käytävä, keittiön tarjoiluluukku ja puinen alakatto.

6 Nekalan seurakuntatalon alakerran kerhotilojen takahuoneaula.

7 Nekalan seurakuntatalon luokkahuone.

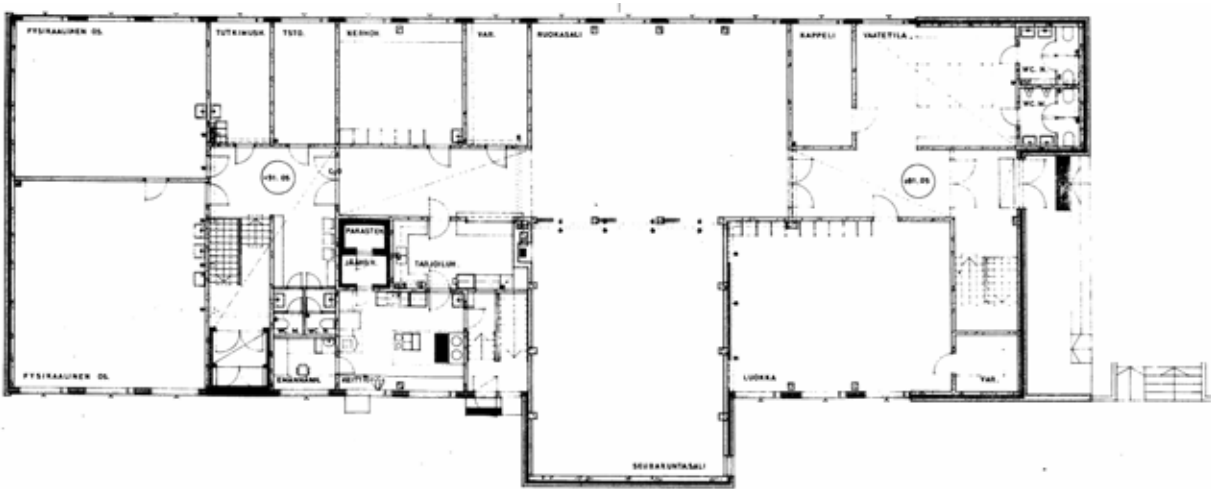
Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Sisätiloihin pääsisäänkäynnistä saavuttaessa tullaan porrashuoneeseen, josta on sekä yhteys alakerran kerhotiloihin että maantasokerroksen seurakuntasalin eteis- ja vaateiloihin. Juhlallisin ja tärkein sisätila on korkea seurakuntasali, jossa on keltatiilipintaiset muuratut seinät, joita jäsentää valkoiset betonipilasterit. Salin vieressä on lasiseinäkkeillä erotettu arkisempi ruokasali, josta avautuu näkymä sisäpihalle. Seurakuntasalin alttarikalusteet on tehty vähäoksaisesta männystä. Salissa on epäsuora valaistus, minkä lisäksi kattoon on kiinnitetty oletettavasti alkuperäisiä riippuvia kattovalaisimia. Salin lattiapinta on uusittu linoleum-matolla.

Porrashuoneet ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Käytävillä on alkuperäiset puupaneeli alakatot. Alakerran takahuoneessa on betoninen avotakka, johon on upotettu luonnonkiviä ja kiinnitetty pintaan metallinen risti.

Alkuperäisiä materiaaleja ovat joidenkin kerhohuoneiden puulattiat, puupaneeli alakatot, portaat ja kaiteet, porrashuoneiden vinyylilaattalattiat sekä alkuperäiset valaisimet ruoka- ja seurakuntasalissa. Pääosa sisäovista on uusittuja valkoisia laakaovia. Lattiapintoja on uusittu 2000-luvun peruskorjauksessa. Seurakuntasalin viereisessä luokahuoneessa on mäntypuuovi, joka on mahdollisesti alkuperäinen.

Nekalan seurakuntatalo, pohja 1.krs, 1967, arkkitehti Pekka Ilveskoski.
Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on aikanaan suunniteltu paikkansa taitavasti ja on ulospäin kokoaan pienimittakaavaisempi. Julkisivujen vähäeleinen arkkitehtuuri on hyvin säilynyt ja tehdyt muutokset on sovitettu rakennukseen melko huomaamattomasti. Myös tärkeiden sisätilojen kuten seurakuntasalin ja portaikkojen ulkoasu ja tilajärjestys on säilynyt. Seurakuntatalo on tamperelaisen aikakaudella tunnetun arkkitehti Pekka Ilveskosken työ. Istutettu piha-alue on viihtyisä ja muodostaa ympäröivien puistoalueiden kanssa asuinalueelle vehreän kokonaisuuden.

Arvoluokka 1

Kohde 41 Peltolammin seurakuntakeskus

Peltolammin seurakuntakeskuksen pääsisäänkäynti idästä katsottuna. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0041
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Peltolampi
Kiinteistötunnus	837-323-5954-12
Osoite	Tilkonmäenkatu 4, 33840 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, opetus, hoito, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Peltolammin seurakuntakeskus on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Peltolammin vuonna 1971 valmistunut seurakuntatalo on osa maakunnallisesti merkittävää Peltolammin metsäkaupunki-lähiötä, jossa on ulkosityöittäinen liikenneverkko, metsään vapaasti sijoitetut kerrostalovaltaiset rakennusryhmät ja niiden keskellä kulkeva viheralue. Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heinon suunnittelema seurakuntakeskus on sijoitettu alueen keskiosaan rinnetontille, puistometsän reunalle. Arkkitehdit ovat olleet mukana suunnittelemassa alueen asemakaavaa ja useita sen rakennuksia.

Historia

Kirkkohallintokunta asetti keväällä 1969 suunnitteluryhmän tutkimaan Peltolammin uuden asuinalueen tilakysymystä. Peltolammiseura oli ottanut sitä ennen yhteyttä kirjeitse ja kertonut seurakuntatilojen tarpeesta kasvavassa jo 3000 asukkaan lähiössä. Toimikunta laati huonetilaohjelman monitoimisesta seurakuntatalosta. Keväällä 1970 kirkkovaltuusto hyväksyi hallintokunnan esityksen, jossa uusi seurakuntakeskus rakennettaisiin Tampereen kaupungin vuokratontille Peltolammin aluerakentaja rakennusyhtiön ”avaimet käteen”- tarjouksen mukaisesti. Arkkitehtitoimisto Vahteran & Heinon laati rakennussuunnitelmat. Rakennustyöt aloitettiin kesän 1970 aikana ja seurakuntakeskus valmistui keväällä 1971.

Seurakuntasalista tehtiin korostuneen monikäyttöinen. Altari ja pienoisorut sijoitettiin omiin syvennyksiin salista erotetuilla haitarioviseinillä ja tila muuttui nopeasti palloilusaliksi. Seurakuntasalin tapahtumia saattoi seurata toisen kerroksen parvekekäytävältä. Rakennuksen vihki käyttöön syyskuussa 1971 tuomiorovasti Oskar Paarma. Seurakuntasalia käytettiin heti valmistumisen jälkeen Härmälän seurakunnan jumalanpalvelustilana Härmälän kirkon rakennustöiden vuoksi. Rakennuksen alakerta oli tarkoitettu lähinnä nuorten käyttöön ja ylin kerros aikuisille ja lapsille.

Nykyisellään 2021 seurakuntakeskus on vajaakäytössä ja seurakunnan tarpeelle hieman liian suuri. Rakennukseen ei ole tehty peruskorjausta. Seurakuntakeskuksessa toimii edelleen lastenkerho ja partio sekä sali on vuokrattavissa ulkopuolisille käyttäjille.

Ympäristö ja pihapiiri

Peltolammin seurakuntakeskuksen rakennus on sijoitettu Tilkonmäenkadun päätteeksi nurmipintaiselle hoidetulle rinnetontille, jota rajaa sivuilta ja takaa puistometsä, Tilkonmen puisto. Rakennuksen läheisyydessä on kerrostaloja, leikkialue ja paikoitusalue sen edustalla. Seurakuntakeskuksen pääsisäänkäynnille johtaa kevyenliikenteen väylältä suora asfaltoitu kulkureitti ja betoniporaat teräskaitteineen. Rakennuksen edustelle pohjois-eteläsuuntaisesti on lisätty myöhemmin puiset kulkuportaat valkoisen pengermuurin viereen. Pihan kulkureitit on asfaltoitu.

Puistomaisella pihalla kasvaa lehti- ja havupuita sekä matalampia istutusryhmiä, kuten hopeakuisia, riippapihlaja, pylväshaapoja ja koristepensaita. Rakennus jää osin päälähestymissuunnasta Tilkonmäenkadulta katsottuna suureksi kasvaneiden puiden katveeseen.

Moderni 1970-luvun alun niukkalinjaista arkkitehtuuria edustava rakennus ympäristöineen on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan.

Kirjalliset lähteet

Honkasalo, Eija, Arkkitehtuuritoimisto Vihanto & Co Oy. *Peltolammin seurakuntakeskus rakennushistoriaselvitys* 2017.

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016, Pirkanmaan liitto 2016

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistöietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Eteläinen seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset, Peltolammin seurakuntakeskus, Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heino, 1970, 1971

Lisätiedot

Tonttiin on vireillä kaavamuuos.

- 1 Peltolammin seurakuntakeskuksen sisäänkäyntipiha idästä.
- 2 Peltolammin seurakuntakeskuksen sisäänkäyntikatoksoiillisesta.
- 3 Peltolammin seurakuntakeskus kaakosta.
- 4 Peltolammin seurakuntakeskus, näkymä sisäänkäyntikatoksesta etelään

- 5 Peltolammin seurakuntakeskus, tukimuuri ja uudet puuportaat.

- 6 Peltolammin seurakuntakeskus lounaasta, takapihalta.
- 7 Peltolammin seurakuntakeskus, pohjakerroksen nauhaikkuna.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Peltolammin seurakuntakeskus

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	837-323-5954-12
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	103014849M
Osoite	Tilkonmäenkatu 4, 33840 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, kerhotoiminta, opetus
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1971
Korjausvuodet	huoltokorjauksia
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heino
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluku	K + 3
Perustus	betoni
Runko	teräsbetoninen pilari-palkki-laatta-rakenne
Vuoraus	valkoiseksi maalattu sandwich- betonikuorielementti
Katemateriaali	2-kertainen huopakate
Katon muoto	sisään kallistuva tasakatto

Kuvaus ja historia

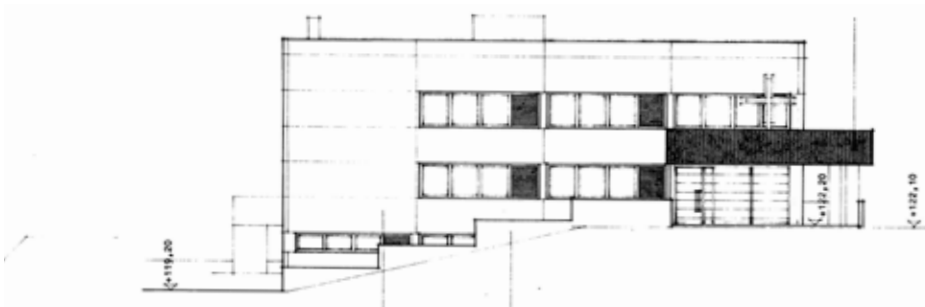
Peltolammin seurakuntakeskus on rakennettu 1960- ja 1970-luvujen vaihteessa rakentuneelle metsälähiöalueelle ja edustaa aikakauden niukkalinjaista, koristelematonta monitoimiseurakuntatalorakentamista ja lähiöiden aluerakentamista.

Ulkoasu

Seurakuntatalo on ulkoasultaan vaalea, suorakulmainen, plastisen laatikkomainen rakennus, joka on sijoitettu puistomaiselle tontille metsän laitaan. Ainoastaan puuverhoiltu sisäänkäyntikatos ja varauuskäyntiporras rakennuksen eteläpäädyssä poikkeavat muusta rakennusmassasta, joka on rationaalisen koristeeton. Ruskeaksi maalatun sisäänkäyntikatoksen katolla on valkoinen risti. Ristin betonijalka jatkuu katoksen alla ristin mallisena pylväänä. Sisäänkäyntikatoksessa on valkoiseksi maalattu betonikaide, jossa on siro metallinen pyöreä käsijohde.

Rakennuksen vaaleaa betonielementtipintaa jäsentää aikakaudelle tyypilliset ruskeaksi maalatut puiset nauhaikkunalinjat, jotka saattavat olla koko julkisivun mittaisia. Kellarikerroksen kerhotilojen matala panoraamanauhaikkunalinja kiertää rakennuksen koko julkisivun. Ikkunoiden välissä on ruskeaksi maalattua puupaneelia ja puisia tuuletussäleiköitä. Rakennuksen ulkoasun arkkitehtuuri viestii pikemminkin neutraalista, universaalista toimitilarakentamisesta kuin pyhästä seurakuntatilasta. Siihen ei viittaa mikään muu kuin sisääntulon risti ja sisäänkäyntiin johtava suora rituaalimainen portaikko. Rakennuksen hahmo korostaa seurakuntakeskuksen arkista toimintaa.

Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat teräslasiovia. Lisäksi rakennuksessa on ruskeaksi maalattuja puuvia.

Peltolammin seurakuntakeskus, sisääntulojulkisivu itään, 1971, Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heino. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

1 Peltolammin seurakuntakeskuksen sisäänkäyntiaula ja porrashuone.

2 Peltolammin seurakuntakeskuksen seurakunta- ja liikuntasali.

3 Peltolammin seurakuntakeskuksen alakerran kerhotilojen avotakka.

4 Peltolammin seurakuntakeskuksen seurakuntasalin alttari.

5 Peltolammin seurakuntakeskus, alttari

6 Peltolammin seurakuntakeskuksen yläkerran klubihuone ja avotakka.

7 Peltolammin seurakuntakeskuksen kerhuhuone ja panoraamanauhaikkuna.

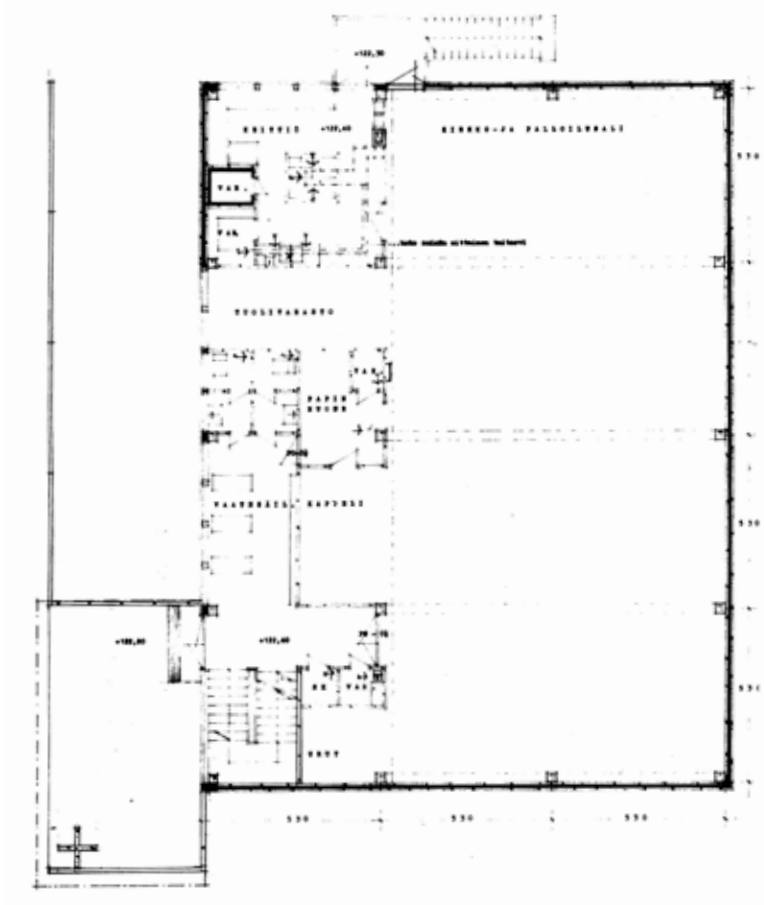
Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Sisätilat ovat pääosin alkuperäisessä 1970-luvun asussa. Tärkeimmät sisätilat ovat sisääntuloaula ja porrashuone, liikunta- ja seurakunta-asali, jossa on alttarisyvennys alkuperäisine kaulusteineen ruskean paljeoven takana sekä alakerran kerhotilat, joista avautuu nauhamainen panoraamanäkymä ympäröivään metsään. Yläkerran klubihuoneessa ja alakerran kerhotiloissa on alkuperäiset avotakat.

Alkuperäisinä materiaaleina on käytetty latioissa punaista vinyylilaattaa, mosaiikkibetonia porraskelmissä ja lakattua puuta salissa. Seinät ovat vaaleaksi maalattuja betoniseiniä. Käytävien ja aulatilojen katoissa on käytetty rei'itettyä valkoiseksi maalattua alakattolevyä.

Rakennuksessa on säilynyt paljon alkuperäisiä rakennusosia, kuten ovien painikkeita, valaisimia sekä porrashuoneen metallinen puukäsijohteinen porraskaide.

Peltolammin seurakuntakeskus, pohjapiirustus 1. kerros, 1971, Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heino. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Seurakuntakeskus on erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt sekä ulkoa että sisätiloista. Viimeistellysti toteutettu aikakauden rationaalisen ja tehokkaan hengen mukaisesti. Osa Peltolammin maakunnallisesti arvokasta metsälähiötä. Yksi puhtaslinjaisimmista pirkanmaalaisista aluerakentamisen ideologian mukaan toteutetuista seurakuntataloista.

Arvoluokka 1

Kohde 42 Vehmaisten seurakuntatalo

Vehmaisten seurakuntatalon seurakuntasali-siipi. Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0042
Kunta	Tampere
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Vehmainen
Kiinteistötunnus	837-45-4512-11
Osoite	Kauppilaisenkatu 26, 33730 Tampere
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1 + 1
Inventointipäivämäärä	1.10.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Vehmaisten seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Vehmaisten harjakattoinen seurakuntatalo sijaitsee Vehmaisten omakotitalovaltaisen asuinalueen keskiosassa. Seurakuntasalin, neljä kerhohuonetta sekä asunnon käsittävä, arkkitehti M. Nordenswanin suunnittelema seurakuntatalo on valmistunut 1955. Entiselle pellolle sijoitettu kirkkomainen rakennus puistomaisine pihapiireineen rajoittuu Kauppilaisentien ja Kaukajärvenkadun risteykseen. Kiinteistöön kuuluu lisäksi autotalli.

Historia

Vehmaisten alue siirtyi Messukylän liittämisen yhteydessä Tampereen kaupunkiin 1947. Pian tämän jälkeen Vehmaisten asukkaat toivoivat seurakunnalle lähettämässään kirjelmässä omaa rukoushuonetta asuinalueelleen. Tämä johtikin tontin hankkimiseen Vehmaisista yksityiseltä maanomistajalta vuonna 1950. Samana vuonna kirkkohallintokunta antoi toimikunnan tehtäväksi uuden seurakuntatalon tilaohjelman laatimisen. Samaan aikaan suunniteltiin myös Uudenkylän seurakuntataloa, mutta Vehmaisten hanke meni kiireellisyydessä sen edelle. Nimetty toimikunta ei kuitenkaan saanut vuoteen 1952 mennessä edistettyä tilaohjelmaa ja kirkkohallintokunta asetti uuden työryhmän vauhdittamaan hanketta. Vuonna 1954 hyväksyttiin tilaohjelma ja luonnospiirustukset tilattiin arkkitehti Mikael Nordenswanilta. Luonnokset olivat jo kahden kuukauden kuluttua kirkkovaltuuston käsiteltävänä. Suunnitelmat, joissa oli korkea harjakattoinen seurakuntasaliosa ja siihen yhdistetty matalampi siipirakennus papin asunnoksi, hyväksyttiin kirkkovaltuustossa keväällä 1954 ja uudemman kerran muutosten ja neliömäärän lisäämisen jälkeen. Rakennustyöt aloitettiin keväällä 1955 ja piispa Gulin vihki rakennuksen käyttöön joulukuussa 1955.

Seurakuntataliosaan sijoitetut asunnot muutettiin 1980-luvun puolivälissä diakonissan vastaanototiloiksi ja kerhotiloiksi. Samassa yhteydessä seurakuntasalin keittiötä laajennettiin. Rakennuksen tiilikate uusittiin 2003.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntatalo sijoittuu Tampereen itäpuolelle Vehmaisten kaupunginosaan Kauppilaisenkadun ja Kaukajärventien risteykseen. Vehmaisten koulu ja päiväkotit ovat rakennuksen länsipuolella, sen pohjoispuolella on urheilukenttä ja etelä ja länsipuolella pientaloalue. Vilkkaan Kaukajärventien rajalla kasvaa piha-alueita suojaava lehtipuiden ryhmä. Myös sisäpihalla kasvaa suuria puita kuten vaahteroita, mäntyjä ja koivuja. Pihaa reunustaa pensasaita. Pihan katuliittymä on pohjoisesta Kauppilaisenkadun puolelta ja hiekkapintainen kulkutie kiertää nurmipintaisen pihan. Pihan kaakkoiskulmassa pääsisäänkäynnin edustalla on pieni oleskelu- ja leikkialue hiekkalaatikkoineen. Sen vieressä on lipputangon jalka.

Kirjalliset lähteet

Silverhuth, Voitto 2013, Tampereen seurakuntahistoria 2, Tampereen evankelisluterilaiset seurakunnat vuodesta 1945 vuoteen 2010, SKS.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2021

Tampereen seurakuntayhtymän arkisto, STR kohdekortit, Messukylän seurakunta, 2016

Tampereen rakennusvalvonnan digitaalinen arkisto, rakennuslupapiirustukset

- Vehmaisten seurakuntatalo, uudisrakennus, arkkitehti Mikael Nordenswan, 1954, 1955.
- Vehmaisten srk-talo, muutos, RKM Ahti Nieminen, 1985.

Vehmaisten seurakuntatalo, Rakennushistoriaselvitys, 2.8.2021, NOAN architecturestudio.

Lisätiedot

Tontilla on lisäksi pieni tiilikatteinen pihavarastoautotalli, jossa on jätekatos. Sitä ei tarkasteltu tarkemmin tässä inventoinnissa.

1 Vehmaisten seurakuntatalo kadulta.

5 Vehmaisten seurakuntatalon sisääntulokatos.

2 Vehmaisten seurakuntatalon sisääntulojulkisivu idästä.

6 Vehmaisten seurakuntatalon päätyjulkisivu sisäpihalta.

3 Vehmaisten seurakuntatalon sisäpiha ja asuntosiipi länsipäädystä.

7 Vehmaisten seurakuntatalon seurakuntasaliin ikkunat.

4 Vehmaisten seurakuntatalon asuntosiipi.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Vehmaisten seurakuntatalo

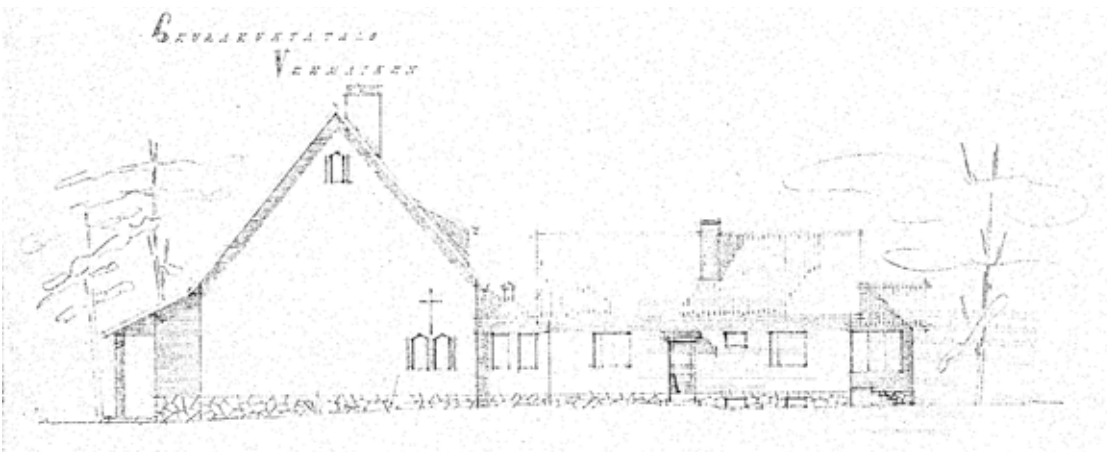
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja asunto
Kiinteistötunnus	837-45-4512-11
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102173510N
Osoite	Kauppalaisenkatu 26, 33730 Tampere
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asunto ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1955
Korjausvuodet	1985 sisätilamuutos, 1989 kaukolämpö, 1994 viemäri ja vesi, 2003 tiilikate
Suunnittelija	arkkitehti Mikael Nordenswan
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	K+2
Perustus	valettu teräsbetoni, maanvarainen laatta kellarissa
Runko	massiivitiilimuuri
Vuoraus	persikan sävyinen roiskerappaus
Katemateriaali	punainen tiilikate
Katon muoto	satula

Kuvaus ja historia

Vehmaisten jyrkkäharjakattoinen seurakuntatalo ja siihen suorakulmaisesti liitetty asuinsiipi on sijoitettu puistomaiselle tasaiselle tontille. Harjakattoisen keskiaikaisen kirkon arkkityyppiin käyttöä oli suomalaisessa 1950-luvun kirkkorakentamisessa tyypillistä. Lähes samaan aikaan valmistuneessa Nordenswanin suunnittelemassa Messukylän seurakuntatalossa on monia yhteneväisiä piirteitä ja muotoaiheita Vehmaisten seurakuntatalon kanssa.

Ulkoasu

Seurakuntasalin ulkohahmoa hallitsee jyrkkä katto, punertavat roiskerapatut muuripinnat ja luonnonkivillä verhoiltu kivijalka. Valkoiseksi maalattujen puikkunoiden vaihtelevat muodot ja koot kertovat tilojen hierarkiasta. Pääsisäänkäyntikatoksen ja räystäiden valkoiseksi maalatut kannatinpuut on veistetty koristeellisesti. Ulko-ovet ovat kapealla puupaneelilla verhoituja puulasiovia, joissa on ylhäältä ja alhaalta kolmion malliset kapeat ikkunat. Seurakuntasalin julkisivupäädystä on muurimaisessa umpinaisessa pinnassa alhaalla yksi pieni ylhäältä kapeneva tiilin reunustettu ikkuna ja katon harjassa ristin mallinen tuuletusaukko. Rakennuksen toinen päätyosa suunniteltiin alun perin henkilökunnan asunnoille ja siinä onkin käytetty ajalle tyypillistä asuinrakennuksen ikkunasommitelua pinnarivekkeineen.

Vehmaisten seurakuntatalo, julkisivu pohjoiseen, 1954, arkkitehti Mikael Nordenswan. Tampereen rakennusvalvonnan arkisto.

1 Vehmaisten seurakuntatalon seurakuntasali.

2 Vehmaisten seurakuntatalon aula.

3 Vehmaisten seurakuntatalon seurakuntasalin paljeovi.

4 Vehmaisten seurakuntatalon seurakuntasalin riippuvalaisin.

5 Vehmaisten seurakuntatalon porrashuone.

6 Vehmaisten seurakuntatalon entisen asunnon kerhotila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Kohde 43 Urjalan seurakuntatalo

Urjalan seurakuntatalo, idästä katsottuna.
Kuva: Kerttu Loukusa 2021.

Inventointinumero	2021/0043
Kunta	Urjala
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Laukeela
Kiinteistötunnus	887-421-3-127
Osoite	Urjalantie 8, 31760 Urjala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, opetus, hoito, vapaa-aika, asuminen
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	21.9.2021

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Urjalan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Urjalan keskustassa kirkonmäen länsipuolella sijaitseva Urjalan seurakuntatalo on valmistunut vuonna 1963 Arkkitehtitoimisto Olavi ja Kauko Reiman suunnittelemana. Ajan pelkistettyä modernismia henkivä rakennus koostuu noppamaisesta viistikattoisesta seurakuntasalista ja pitkänomaisesta nauhaikkunoin sommitellusta toimisto-, kerhotila- ja asuinsiivestä. Siipi on asuntojen kohdalta kaksikerroksinen ja vedetty muusta julkisivupinnasta hieman ulokkeelle. Okrankeltaisella tiellä verhoitu rakennus muodostaa yhdessä vastapäätä sijaitsevan pappilan kanssa 1960-luvun kerros-

tuman Urjalan keskustan kaupunkikuvaan ja sisääntulotielle. Kirkon suuntaan avautuvan seurakuntatalon suuri lasipintainen julkisivu on rakennuksen yksi mieleenpainuvimmista yksityiskohdista. Rakennuksen eteläpuolelta pappilan takaa avautuu peltomaisema.

Historia

Jo vuoden 1929 piispantarkastuksen pöytäkirjassa oli Urjalan seurakuntaa kehoitettu seurakuntatalon rakentamiseen, mutta hankkeen aloittaminen viivästyi useita vuosikymmeniä. Vuoden 1959 piispantarkastuksessa asia otettiin jälleen esille ja piispa Gulin määräsi Urjalaan tehtävän pitkäntähtäimen rakennusohjelman. Tämän seurauksena Urjalan seurakunta rakennutti vihdoin seurakuntatalon ja tien toiselle puolelle kirkkoherran viraston ja pappilan 1960-luvun alkupuolella. Seurakunta tilasi sekä seurakuntatalon että pappilan suunnitelmat Arkkitehtitoimisto Olavi ja Kauko Reimalta. Rakennukset valmistuivat vuonna 1963 ja seurakunta sai piispalta mitä suurimmat kiitokset. Seurakunnan toimintojen päiväkerhon ja seurakuntasalissa järjestävien tilaisuuksien lisäksi rakennukseen sijoitettiin vuokra-asuntoja seurakunnan työntekijöille. Päiväkerhotoiminta on sittemmin vähentynyt kunnallisen päivähoiton kehityksen myötä.

Keittiöön tehtiin pienehkö laajennus 1987 rakennuksen takapuolelle. Yksi toisen kerroksen asuntoista on muutettu toimistoksi. Päiväkerho ja toimistohuoneita yhdistettiin suuremmaksi kerhotilaksi 1992 korjauksessa. Nykyisin rakennus on osittain käyttökiellossa sisäilmaongelmien vuoksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Urjalan seurakuntatalo sijaitsee Urjalan kuntakeskuksessa valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön Urjalan kirkonmäen, RKY läntisellä rajalla. Seurakuntatalon kanssa lähes yhtä aikaa valmistunut, saman arkkitehtitoimiston suunnittelema pienimittakaavainen pappila eli kirkkoriihi sijaitsee seurakuntataloa vastapäätä kadun eteläpuolella. Seurakuntatalon länsipuolella Salontien toisella puolella on rinteessä pienehkö omakotitaloalue, minkä takaa alkaa Tampereenväylään saakka rajautuva metsäpuisto. Seurakuntatalon sisääntulopihalta on suora näkymäkseli Urjalan 1800-luvulla rakennettuun päätytornilliseen ristikirkkoon ja rakennus on sijoitettu kirkon kanssa samansuuntaisesti, rakennuksen pitkä sivu Urjalantien suuntaisesti. Kirkon ympärillä on vehreä kirkkopuisto ja hautausmaa-alue.

Seurakuntatalo on sijoitettu rinnetontille ja maasto nousee rakennuksen pohjoispuolen takapihalle, mistä on kulku rakennuksen toisen kerroksen asuntoihin ja keittiöön. Urjalan seurakuntatalon pihalle on Urjalantieltä kaksi katuliittymää, toinen länsipuolelta Salontieltä ja toinen Ristinpolulta, mistä pääsee myös sen ja Urjalan kirkon väliselle paikoitusalueelle. Rakennuksen edustalla on kevyenliikenteen väylä Urjalantien pohjoispuolella.

Seurakuntatalon ja kirkkopuiston välisessä notkelmassa on asfalttipintainen paikoitusalue. Myös muut pihan kulkualueet on pinnoitettu asfaltilla. Etupihalla pääsisäänkäynnin vieressä on suorakaiteen mallinen hoidettu nurmipintainen istutusalue, jossa kasvaa keskellä riippapihlaja ja sitä rajaa matala pensasryhmä. Istutusalueeseen on sijoitettu lipputanko ja mahdollisesti alkuperäisiä pihavalaisimia. Tontin ja kadun rajassa kasvaa pylväshaapojen rivistö. Takapihan piha-alue on osittain villiintynyt. Tontilla kasvaa muuan muassa vuorimäntyjä, koriste- ja ruusupensaita, viiniköynnöstä, koivuja ja mäntyjä. Jyrkästi nousevan Salontien ja seurakuntatalon tontin rajalla on betonirakenteinen tukimuuri, jonka päällä on metallikaide. Takapihalla on matala puuverhoiltu autotalli, joka on jätetty tämän inventoinnin ulkopuolelle. Seurakuntatalon takana länsipuolella on puurakenteinen myöhemmin lisätty jättekatos.

Kirjalliset lähteet

Ojanen, Eeva 1989, Urjalan seurakunnan historia, Forssa.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistöietokanta *Basis*

Urjalan seurakuntatalon rakennushistoriaselvitys, Mikko Uotila ja Mira Syrjälä, Arkkitehtisuunnittelu Mikko Uotila Oy, 2021

Urjalan seurakuntatalon kuntokartoitukset 2013–2019

Urjalan seurakunnan arkisto, rakennuspiirustukset

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Urjalan kirkonmäki, haettu 20.9.2021

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4846

Lisätiedot

Kohteessa on jo rakennusaikana tehtyjen rakennusvirheiden vuoksi sisäilmaongelmia, minkä vuoksi puolet rakennuksesta on käyttökiellossa. Sille on haettu purkulupaa syksyllä 2021. Myös pappila eli kirkkoriihi on ollut käyttökiellossa vuodesta 2017 ja seurakunta toimi inventointihetkellä väliaikaisissa tiloissa.

- 1 Urjalan seurakuntatalon seurakuntasali kaakosta.
- 2 Urjalan seurakuntatalo, pääsisäänkäynti.
- 3 Urjalan seurakuntatalo, asuinsiipi.
- 4 Urjalan seurakuntatalo, näkymä lännestä kirkolle päin.
- 5 Urjalan seurakuntatalo, asuinsiiven julkisivu pohjoisesta.

- 6 Länsipuolen julkisivua ja tukimuuri.
- 7 Urjalan seurakuntatalo, pohjoispuolen julkisivua.
- 8 Seurakuntataloa vastapäätä, Urjalantien eteläpuolella oleva entinen pappila.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Rakennus: Urjalan seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	887-421-3-127
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100320784A
Osoite	Urjalantie 8, 31760 Urjala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, osittain pois käytöstä
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, hallinto, kerhotoiminta, opetus, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1963
Korjausvuodet	1971, 1988, 1992
Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto Olavi ja Kauko Reima
Rungon muoto	vapaamuotoinen L-muoto
Kerrosluvu	K + 2
Perustus	ruskeaksi maalattu valettu betoniantura
Runko	paikalla valettu betonirunko
Vuoraus	okrankeltainen tiiliverhous ruskein saumoin, vaalea rappaus ja levytys
Katemateriaali	konesaumattu kuparikate, terässäumapelti ja bitukermikate
Katon muoto	pulpetti, sisään kallistuva tasakatto

Kuvaus ja historia

Urjalan kirkonmäen länsipuolella sijaitseva keltatiilin verhoiltu seurakuntatalo on pelkistetty 1960-luvun moderni kerrostuma Urjalan keskustan kaupunkikuvaan. Rakennus on pääpiirteissään säilynyt alkuperäisessä asussaan sen takapihan puolen julkisivumuutoksia ja jätekatoksen lisäämistä lukuun ottamatta.

Ulkoasu

Rakennuksen pääjulkisivut ovat pääpiirteissään hyvin säilyneet. Takapihan asuntojen sisäänkäynteihin on tehty alkuperäisestä arkkitehtuurista poikkeavia kaarevia sisääntulokatoksia ja vaihdettu tehdasvalmisteiset valmisosa ulko-ovet. Nämä ovat sinänsä palautettavissa alkuperäisen hengen mukaisiksi niin haluttaessa. Keittiön laajennus on sovitettu melko huomaamattomasti alkuperäiseen rakennukseen.

Julkisivuja hallitsee seurakuntasalin muusta rakennusmassasta poikkeava ja korkeampi pulpetti-kattoinen osa, jossa on suuri lasi-ikkunapinta vanhan kirkon suuntaan. Sen taakse on myöhemmin lisätty puurakenteinen jätekatos. L-mallisen rakennuksen toimistosiiپی on tyyppillistä vähäeleistä 1960-luvun toimitila-arkkitehtuuria, nauhaikkunoineen, toisen kerroksen ulokkeineen ja levyverhous- ja keltatiilipintojen vaihteluineen. Räystäättömässä rakennuksessa kulkee ulkoseinän ja katon liittymäkohdassa tummanruskea peltireunus. Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat teräslasirakenteisia, kerho- ja toimistotilojen ja autotallin ovet ovat puupaneelilla verhoiltuja laakaovia ja asuntojen ovet ovat valkoiseksi maalattuja ikkunallisia valmisovia. Asuntojen sekä toimisto- ja kerhotilojen tyyppilliset ikkunat ovat valkoiseksi maalattua puuta ja pellitykset ovat pääosin kuparia. Seurakuntasalin kiinteä ikkunaseinä on uusittu 2000-luvulla, minkä yhteydessä kupariprofililit on vaihdettu maalattuun teräspeltiin ja alumiiniin.

- 1 Urjalan seurakuntatalon seurakuntasali.
- 2 Urjalan seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 3 Urjalan seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 4 Urjalan seurakuntatalo, pieni sali.

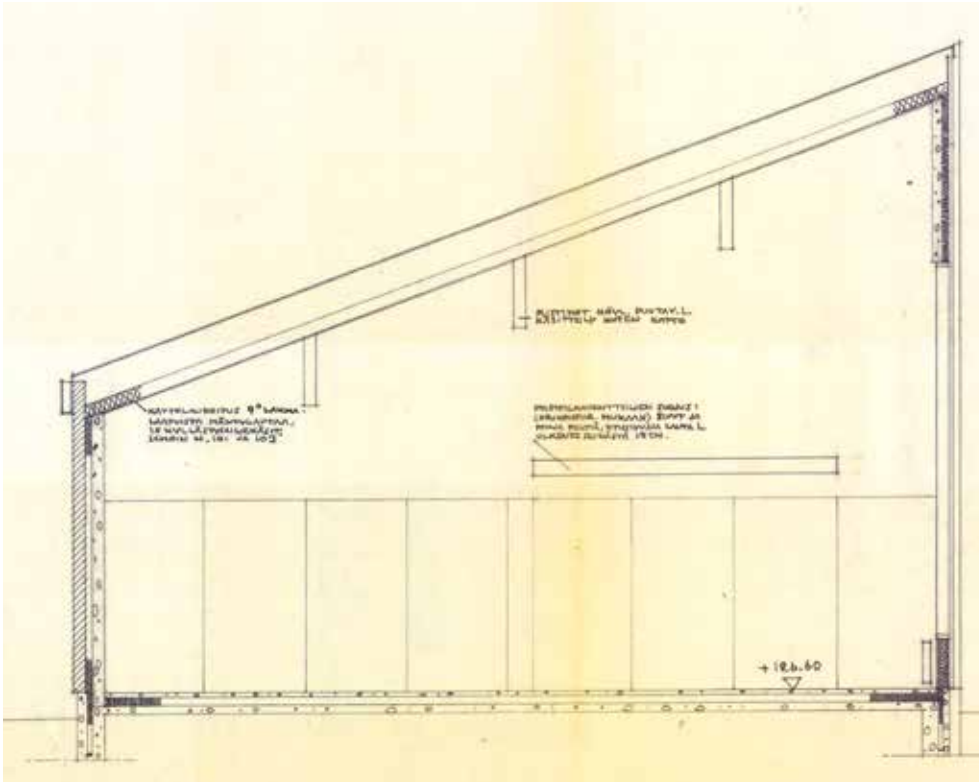
- 5 Urjalan seurakuntatalon eteisaulakot.
  - 6 Urjalan seurakuntatalon sisääntuloaula.
  - 7 Urjalan seurakuntatalo, entinen kerhohuone.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2021.

Sisätilat

Tärkeimmät sisätilat ovat seurakuntasali ja siihen liittyvä aula ja rippukoulusalali. Salissa on näkyvillä arkkitehtonisena aiheena puiset kattoristikot ja viisto kattopinta on verhoiltu puupaneelilla. Lattiat ovat mustaa kiiltäväksi hiottua mosaiikkibetonilaattaa ja sama laattapinta jatkuu aulassa ja rippikoulusalissa. Salin valkoiset seinät on pääosin roiskerapattu ja osin sileäpintaiset. Päätysseinällä on seinäreliefi. Alttariseinä on vastapäätä ikkunaseinää ja salin pitkän sivun suuntaisesti. Salissa on alkuperäiset riippuvalaisimet ja aulassa alkuperäiset kattovalaisimet. Rippikoulusalissa on viistossa kattopinnassa puurimaverhous. Aulan minimalistisesti toteutetut vaatenaulakot ovat myös alkuperäiset.

Muuten sisätiloja on pitkälti muutettu käytön tarpeiden mukaan. Yksi asunnoista on lähestulkoon alkuperäisessä asussaan.

Urjalan seurakuntatalo, leikkaus salista, 1962, arkkitehdit Olavi ja Kauko Reima. Urjalan seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

arkkitehtoninen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Aikakauden moderni kerrostuma Urjalan keskustaan/historialliseen kirkonmäkeen, joka sijaitsee näkyvällä paikalla. Seurakuntatalossa on laadukkaasti toteutetut yksityiskohdat ja materiaalit. Tärkeimmät sisätilat, seurakuntasali ja siihen liittyvät tilat, ovat hyvin säilyneet. Rakennus on teknisesti huonokuntoinen. Takapihan sisäänkäynnit ja kerho- ja asuntosiipi on muutettu pitkälti sisätiloista. Takapihan sisäänkäyntikatokset ja ulko-ovet ovat rakennukselle vieraat.

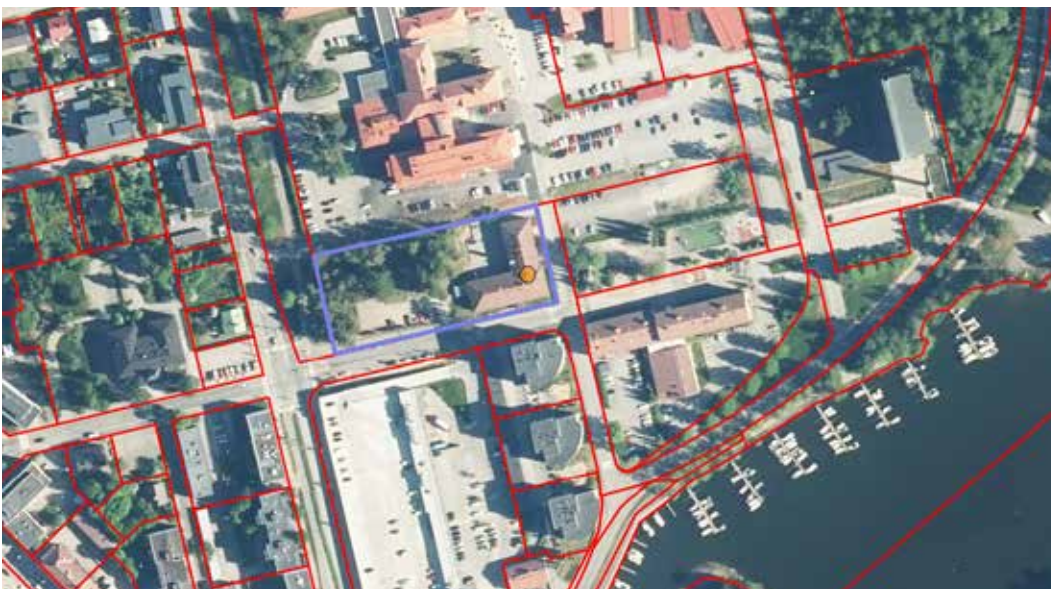
Arvoluokka 2

Kohde 44 Valkeakosken seurakuntatalo

Valkeakosken seurakuntatalo kaakosta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0044
Kunta	Valkeakoski
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	2. kaupunginosa, ydinkeskusta
Kiinteistötunnus	908-2-25-7
Osoite	Valkeakoskenkatu 27, 37601 Valkeakoski
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	31.3.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Valkeakosken seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Valkeakosken seurakuntatalo sijaitsee Valkeakosken kaupungin keskustassa L-mallisesti kadun kulmauksessa ja on rakennettu kahdessa osassa 1950-luvun aikana. Arkkitehti Erik Lindroosin suunnittelema seurakuntatalo valmistui lopulliseen muotoonsa 1956.

Historia

Valkeakoskelle rakennettiin ensin 1952 vanhan rukoushuoneen tontille kaksikerroksinen seurakunnan työntekijöiden asuinkerrostalo, johon sijoitettiin kirkkoherran asunto, työntekijöiden pienempiä asuntoja sekä Sääksmäen seurakunnan väliaikainen kirkkoherranvirasto. Rakennuksen suunnitteli helsinkiläinen arkkitehti Erik Lindroos. Sama arkkitehti suunnitteli rakennuksen jatkoksi 1956 valmistuneen seurakuntatalo-osan, mikä oli luultavimmin jätetty kustannussyistä aluksi pois.

Seurakuntataloon sijoitettiin rukoushuoneen puoleiseen länsipäätyyn pääsisäänkäynti, josta johti portaat toisessa kerroksessa sijainneeseen seurakuntasalin aulaan ja sali- ja ruokailutiloihin. Kirkkoherran viraston pääsisäänkäynti oli Valkeakoskenkadun puolelta rakennuksen keskeltä ja se oli sijoitettu toisen kerroksen kulmaukseen. Seurakuntasalin ja viraston väliin oli sijoitettu kerhohuoneita.

Tontilla sijainnut rukoushuone purettiin uuden kirkon valmistuttua 1969 seurakuntatalon itäpuolelle. Rukoushuoneen kiviperustukset jätettiin muistoksi tontille.

Seurakuntataloa on muutettu ja korjattu useaan otteeseen. Merkittävin muutos tehtiin 1990-luvun peruskorjauksessa, jossa sisätilat uudistettiin täysin ja alkuperäistä tilajärjestystä muutettiin huomattavasti. Korjauksen suunnitteli Penark Oy 1994. Asuntosiiiven asunnot on muutettu toimistotiloiksi. Viimeisiä sisätilamuutoksia on tehty 2006.

Ympäristö ja pihapiiri

Valkeakosken seurakuntatalo sijaitsee valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön *Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta*-alueen rajalla. Seurakuntatalo on sijoitettu Oikokadun ja Valkeakoskenkadun kulmaukseen. Rakennuksen pohjoispuolella on neljäkerroksinen asuinkerrostalo, joka kuuluu Valkeakosken sairaalan alueeseen, itäpuolella laaja pysäköintikenttä, jonka takana on Valkeakosken kirkko, kaakkoispuolella 1950-luvun koulurakennus ja seurakuntataloa vastapäätä eteläpuolella on uusien elementtirakenteisten tornikerrostalojen ryhmä, jotka kääntävät sille selkensä. Kerrostalojen huoltopiha jätesäiliöineen avautuu seurakuntatalon nykyisen pääsisäänkäynnin edustalle. Kerrostaloista kaakkon on näkymä kulkuramppi Citymarket-liikekeskuksen pysäköintihalliin ja pysäköintikentälle.

Seurakuntatalon sisäpihalla on asfaltoitu pysäköintialue ja toinen hiekkapintainen pysäköintialue on tontin länsilaidalla rukoushuoneen raunioiden edustalla. Rukoushuoneen ympäristössä tontin länsipäädyssä, mikä on seurakuntatalon asfaltoitua sisäpihaa korkeammalla, kasvaa muutamia vanhoja puita, lähinnä mäntyjä. Yläpihalla sijaitseva sisäänkäyntikatoksen edusta päällystetty luonnonkivilaatoin. Myös Valkeakoskenkadun puoleisen sisäänkäynnin vieressä on luonnonkivistä tehty muuriaihe. Rakennuksen ympärillä on joitain pieniä nurmipintaisia istutusalueita.

Kirjalliset lähteet

Sääksmäen seurakunnan arkisto

- 2.7.721:1 Valkeakosken seurakuntatalon piirustukset, 1950–56
- 2.7.721:2 Valkeakosken seurakuntatalon piirustukset, 1974–83
- Valkeakosken srk-talo, pääpiirustukset, 2006

Museovirasto RKY -portaali, Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1892, haettu 29.3.2022.

Näkki, Kalevi, Aihio Arkkitehdit Oy: *Valkeakosken seurakuntatalo, Rakennusinventointi*. Sääksmäen seurakunta, 2020.

<https://www.saaksmaenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Lisätiedot

Rakennuksessa on todettuja sisäilmaongelmia ja sen purkamista harkitaan. Tontilla on käynnissä kaavamuuotos.

- 1 Valkeakosken seurakuntatalo, etelästä Valkeakoskenkadulta. Taustalla näkyy Valkeakosken kirkko
- 2 Valkeakosken seurakuntatalo, länsipäädyn sisäänkäyntikatos.
- 3 Valkeakosken seurakuntatalo, sisäpihan julkisivu lännestä.
- 4 Valkeakosken seurakuntatalo, lännestä.

- 5 Valkeakosken seurakuntatalo, itäjulkisivu Oikokadulta.
- 6 Valkeakosken seurakuntatalo, näkymä Valkeakoskenkadulta länteen.
- 7 Valkeakosken seurakuntatalo, entisen rukoushuoneen rauniot länsipuolen pihalla.
- 8 Valkeakosken seurakuntatalo, ulko-oven vetimet.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Valkeakosken seurakuntatalo

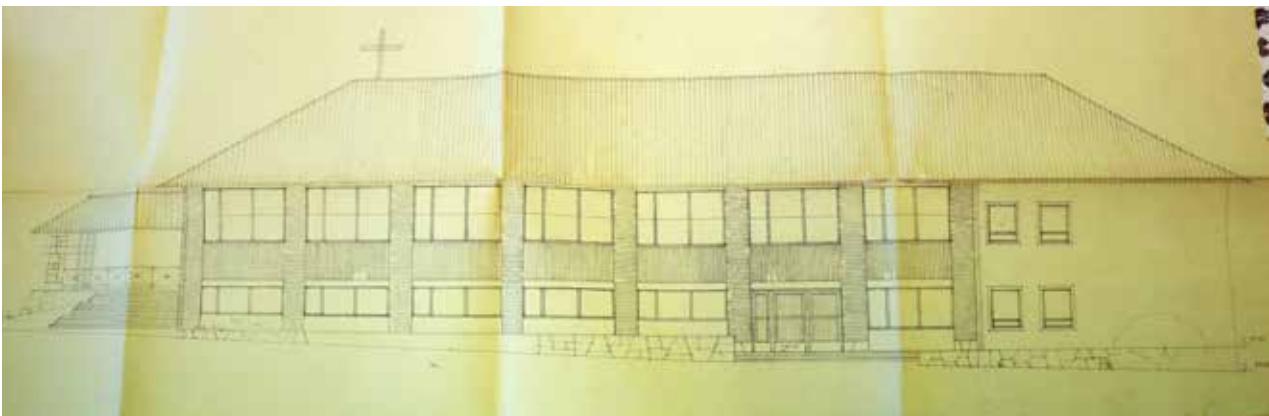
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	908-2-25-7
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	-
Osoite	Valkeakoskenkatu 27, 37601 Valkeakoski
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen, päiväkerho, hallinto
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1956
Korjausvuodet	1994, 2006
Suunnittelija	arkkitehti Erik Lindroos
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	K+2
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni, tiilimuuraus
Vuoraus	vaaleankeltainen roiskerappaus
Katemateriaali	punainen tiilikate
Katon muoto	satula

Kuvaus ja historia

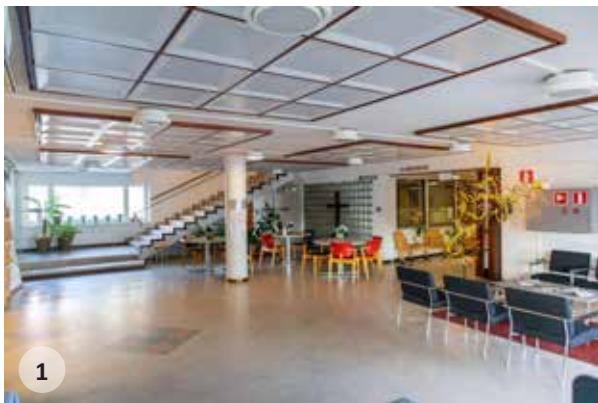
Valkeakosken keskustassa sijaitseva pienimittakaavainen 1950-lukulainen seurakuntatalo on ulkoaltaan säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Rakennus on aikanaan rakennettu kahdessa osassa.

Ulkoasu

Rakennuksessa on vaaleankeltaiseksi rapattu, aikakaudelle tyypillinen julkisivu. Julkisivussa on käytetty tiilipilasteriäihteitä alkuperäisen seurakuntasalin kohdalla ja alkuperäisen kirkkoherranviraston julkisivussa on ulkoneva ikkuna. Asuinsiivessä on kadun puolella ajalle tyypilliset ranskalaiset pinnarivekkeit ja sisäpihalla puiset ulokeparvekkeet. Asuinsiipi on tyypillistä aikakauden arkkitehtuuria. Rakennuksessa on luonnonkivipintainen sokkeliverhous. Vesikaton räystäskannattajat ovat näkyvillä. Ikkunat on uusittu.

Valkeakosken seurakuntatalo, julkisivu etelään, 1956, arkkitehti Erik Lindroos. Sääksmäen seurakunnan arkisto.

1 Valkeakosken seurakuntatalo, sisääntuloaula.

2 Valkeakosken seurakuntatalo, kappelihuone entisessä asunnossa, 1. kerros.

3 Valkeakosken seurakuntatalo, yläaula, 2. kerros.

4 Valkeakosken seurakuntatalo, seurakuntasali, 2. kerros.

5 Valkeakosken seurakuntatalo, seurakuntasali, 2. kerros.

6 Valkeakosken seurakuntatalo, länsipäädyn sisäänkäynti, 1. kerros.

7 Valkeakosken seurakuntatalo, kerho huone, 2. kerros.

8 Valkeakosken seurakuntatalo, taukotila entisessä asunnossa, 2. kerros.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalo on sisätiloista pitkälti muutettu. Alkuperäistä on länsipäädyn maantason sisäänkäyntiaula ulko-ovineen ja katoksineen sekä mosaiikkibetoni portaineen. Asuntojen porrashuone ja saleihin johtava porras on alkuperäinen. Seurakuntatsalin ja kirkkoherranviraston paikka on muutettu ja sisätilat ovat pitkälti 1994 tehdyn muutoksen asussa ja tilajärjestyksessä. Entisissä asunnoissa on kaksi alkuperäistä avotakkaa.

Kulttuurihistorialliset arvot**Historiallinen arvo****kirkkohistoria****Rakennustaiteellinen arvo****arkkitehtoninen****Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo****maisemakokonaisuus****Arvojen perustelu**

Rakennus on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisessä 1956 rakennetussa asussaan ja edustaa aikakauden laadukasta seurakuntatalorakentamista. Rakennuksen ympäristö on viime vuosina ollut vahvassa muutoksessa, missä seurakuntatalo on jäänyt kaupunkikuvallisesti takapihamaiseen asemaan. Sisätiloista rakennusta on muutettu melko voimakkaasti eikä tilajärjestys ole alkuperäinen.

Arvoluokka 2

Kohde 45 Vesilahden seurakuntatalo

Vesilahden seurakuntatalo itäjulkisivu.
Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0045
Kunta	Vesilahti
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kirkonkylä
Kiinteistötunnus	922-413-3-16
Osoite	Rautialantie 213, 37470 Vesilahti
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	12.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Vesilahden seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Vesilahden seurakuntatalo sijaitsee vanhan kirkon (1802) läheisyydessä Vesilahden Kirkonkylällä. Seurakuntatalon postmoderni, huoliteltu nykyasu on Arkkitehtistudio Jaatisten käsialaa vuodelta 1988, jolloin vuonna 1971 valmistunut rakennus uudistettiin ja laajennettiin perinpohjaisesti.

Historia

Vesilahden suunniteltiin seurakuntataloa aina 1900-lun alkupuolelta lähtien. Yksi suunnitelma oli sijoittaa se kirkon sakariston yläpuoliselle lehterille, toisena vaihtoehtona pohdittiin sen rakentamista Narvaan.

Vuonna 1936 Vesilahden Kristillinen Nuorisoliitto teki piispantarkastuksen yhteydessä lahjoituksen seurakuntatalon rakentamista varten. Erityisesti nuorten tiloista oli puutetta. Liitto teki vielä sodan aikana uuden lahjoituksen, mutta varsinainen rakentaminen ei vielä edennyt. Lopulta eri vaiheiden jälkeen 1960-luvun lopulla päädyttiin kirkon viereiseen, tien toisella puolella olevaan tonttiin, joka oli siunauskappelia vastapäätä. Ensin valmistui 1967 arkkitehti Seppo Rihlaman suunnittelema työntekijöiden asuntosiipi ja autotalli tontin takaosaan. Rihlama teki luonnoksia (1965) myös varsinaisesta seurakuntatalosta, mutta vuonna 1971 valmistuneen pienehkön seurakuntatalo-osan suunnittelijaksi tuli lopulta arkkitehti Pekka Pussinen. Toteutuneen seurakuntatalon piirustuksia ei seurakunnan arkistosta löytynyt. Seurakuntataloon tuli salin lisäksi eteistilat, ruokailusali sekä pienehkö keittiö.

Pian uusi seurakuntatalo kävi kuitenkin ahtaaksi. Etenkin keittiötä ja eteistiloja pidettiin riittämättöminä ja epäkäytännöllisinä, eikä rakennuksessa ollut lainkaan kerhotiloja. Kaiken lisäksi vesikatto alkoi vuotaa, eikä sitä saatu vedenpitäväksi. Vuonna 1985 kirkkoneuvosto päätti korjata ja laajentaa seurakuntatalon. Suunnitelmat laati arkkitehdit Katri ja Mikko Jaatinen, mikä oli Arkkitehtistudio Jaatisten ensimmäisiä toteutuneita töitä. Vanha seurakuntasali jäi laajennuksen sisään, muuten rakennus rakennettiin kokonaan uudestaan ja sen pinta-ala lisääntyi puolella. Rakennustyöt alkoivat 1987 ja uudistettu seurakuntatalo valmistui 1988. Lääninrovasti Antti Ruotonen vihki uudelleenrakennetun seurakuntatalon käyttöön tammikuussa 1988.

Uuteen seurakuntataloon tuli uusi eteistila auloineen, uudistettu seurakuntasali, siitä erotettava ruokailutila ja uusi keittiö sekä kerho- ja toimistohuoneet.

Asuntola on muutettu kerhotiloiksi ja oli inventointihetkellä peruskorjauksessa.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntatalo sijaitsee Vesilahden Kirkonkylällä kirkon ja siunauskappelin eteläpuoleisella tontilla Rautialantien ja Oltavantien risteyksessä. Tontin takaosa rajautuu Mentävänkujaan. Rakennusta ympäröi idästä, etelästä ja pohjoisesta pintataloalue. Puuverhoitu paloasema torneineen on seurakuntatalon itäpuolella. Pysäköintialueet ovat rakennuksen länsipuolella kadun levennyksenä sekä Rautialantien puolen pääsisäänkäynnin edustalla. Seurakuntatalon itäpuolella on nurmipintainen hoidettu sisäpiha, jossa kasvaa lehtipuita ja tuijia ja asuinrakennukseen johtaa pergolakatos. Pääsisäänkäynnin edessä on rituaalimaiset suorat portaat ylempänä olevalle kirkonmäelle ja ne johtavat suoraan vanhalle siunauskappelille, joka on kirkon länsipuolella. Portaiden vieressä on lipputanko. Kulkualueet on osin asfaltoitu, paikoin hiekkapintaisia ja portaita ja sisäänkäyntien edustoja on päällystetty betonikivilaatoilla.

Kirjalliset lähteet

Vesilahden seurakunnan arkisto

- 2.7.6.21:1 Vesilahden seurakuntatalon piirustukset 1966–1971
- 2.7.6.21:2 Vesilahden seurakuntataloa koskevat asiakirjat, laajennus 1986–1989
- 2.7.6.21:5 Vesilahden seurakuntataloa koskevat asiakirjat, julkisivun korjaus 2018
- 2.7.7.21:1 Vesilahden seurakuntatalon piirustukset 1986–1987

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Koski, Katriina 2014. *Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013-14*. Pirkanmaan ELY.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistö tietokanta Basis, 2022.

Honka-Hallila, Helena 1996, [toim.] *Vesilahti 1346–1996*. Vesilahden kunta ja seurakunta.

<https://www.vesilahdenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>, haettu 9.6.2022

- 1 Vesilahden seurakuntatalo pohjoisesta.
- 2 Vesilahden seurakuntatalo, länsijulkisivu, seurakuntasali.
- 3 Vesilahden seurakuntatalo, pääsisäänkäyntikatos.
- 4 Vesilahden seurakuntatalo, sisäpiha ja entinen asuintalo.

- 5 Vesilahden seurakuntatalo, sisäpihan katos.
  - 6 Vesilahden seurakuntatalo, itäjulkisivua.
  - 7 Vesilahden seurakuntatalo luoteesta.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Vesilahden seurakuntatalo

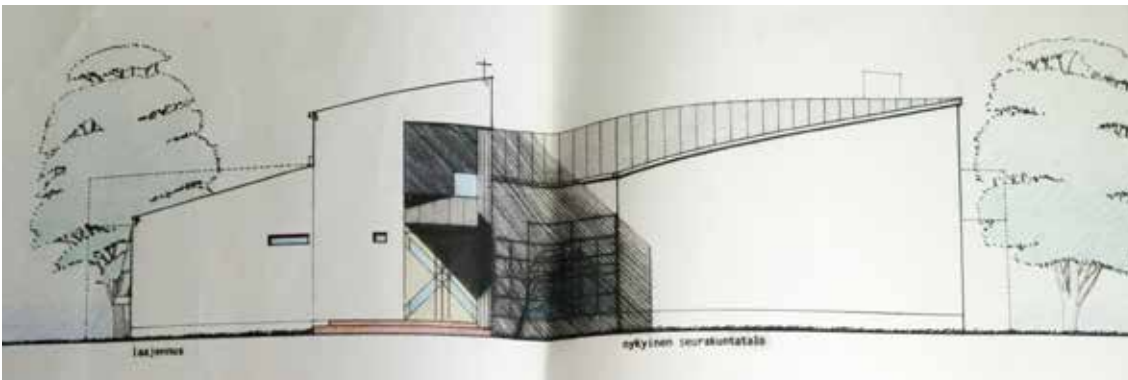
Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	922-413-3-16
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	100369768E
Osoite	Rautialantie 213, 37470 Vesilahti
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1971, 1988
Korjausvuodet	1988 laajennus ja muutos
Suunnittelija	Arkkitehti Pekka Pussinen, laajennus Arkkitehtistudio Jaatiset
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerrosluku	1+V
Perustus	teräsbetoni
Runko	puuranko, teräsbetoni
Vuoraus	valkoinen slammattu kahi-tiilimuuraus, pysty puupaneeli
Katemateriaali	konesaumattu pelti
Katon muoto	pulpettikatto

Kuvaus ja historia

Vesilahden Kirkonkylän kylänraitin varrella sijaitseva seurakuntatalo on rakennettu alun perin 1971. Viimeisin ulkoasu on 1988 laajennuksesta ja muutoksesta. Vanha seurakuntasali jäi laajennusosan sisään.

Ulkoasu

Seurakuntatalossa on vaaleaksi slammattut tiilijulkisivut ja vesikatto on räystäätön. Julkisivun yksityiskohdat ovat tarkkaan harkittuja ja detajjiikka huolellisesti mietittyjä. Niissä on käytetty 1980-luvun lopulle tyyppillisiä muotoaiheita, kuten osittaista symmetriaa, historiallisia viittauksia ja pergola-aiheita. huolellinen viimeistely näkyy yksityiskohdissa, kuten puulasi- ulko-ovien vedinten nahkanyöreissä. Rakennuksessa on vaihteleva ikkuna-aukotus ja salin ikkunoita osa lienee alkuperäisellä paikallaan. Pääsisäänkäynnin yläpuolella katoksen yllä syvennyksessä on puinen risti ja toinen ohut metalliristi on sen yläpuolella rakennuksen katon harjalla.

Vesilahden seurakuntatalo, julkisivut pohjoiseen, luonnospiirustus, 1987, Arkkitehtistudio Jaatiset. Toteutuneessa versiossa suunnitelmia on hieman muutettu. Vesilahden seurakunnan arkisto.

1 Vesilahden seurakuntatalo, seurakuntasali.

2 Vesilahden seurakuntatalo, seurakuntasali.

3 Vesilahden seurakuntatalo, sisääntuloaula.

4 Sisäänkäynti seurakuntasaliin aulasta.

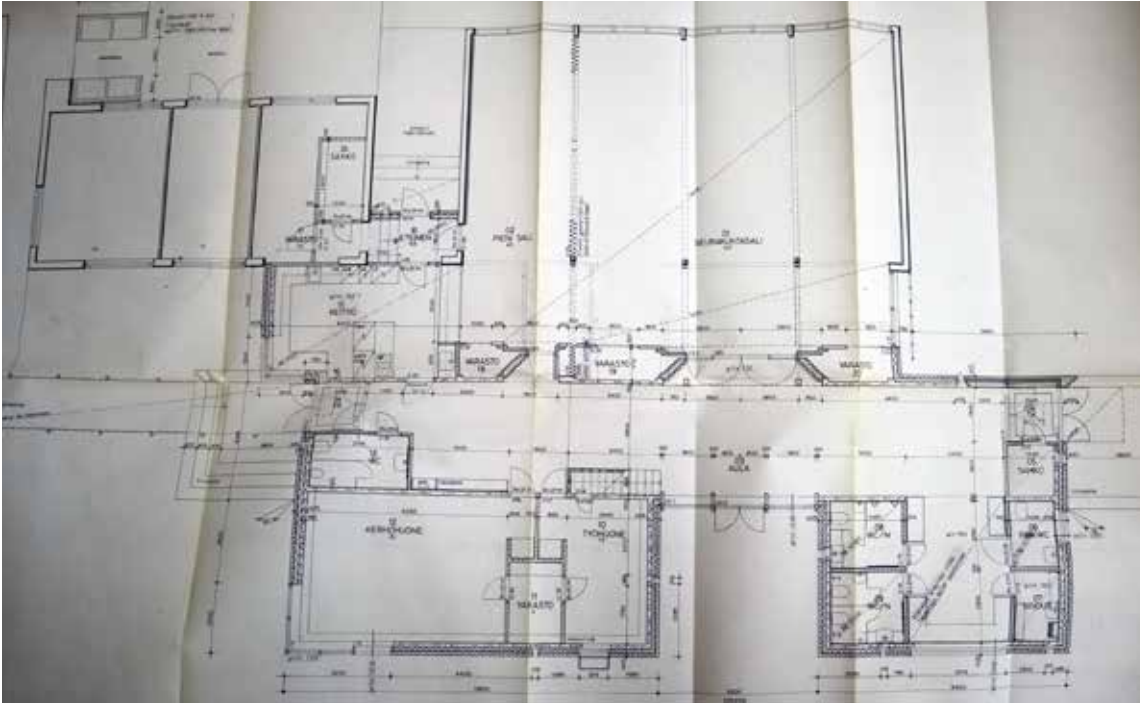
5 Vesilahden seurakuntatalo, kerhohuone.

6 Vesilahden seurakuntatalo, oven vedin, jossa nahkanyöri.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon sisätilat ovat 1988 tehdyn korjauksen ja laajennuksen asussa. Sisätiloissa on käytetty aikakaudelle laadukkaita materiaaleja ja yksityiskohtia ovissa, oviaukkojen porrastuksissa ja puisissa alakattoverhoiluissa. Rakennuksessa on pienimittakaavainen ja kodinomainen tunnelma.

Vesilahden seurakuntatalo, pohjapiirustus, 1987, Arkkitehtistudio Jaatiset.
Vesilahden seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

arkkitehtoninen

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Rakennus on pitkälti 1988 laajennuksen ja korjauksen asussa ja on sovitettu luontevasti 1960-luvun asuntolaan. Seurakuntatalo on tehty arkkitehtonisesti taitavasti ja hienoin detailjein. Vaikka sinänsä alkuperäisen rakennuksen sulauttaminen laajennuksen sisään on hyvin voimakas ratkaisu, se on tässä tapauksessa toteutettu aikakauden elegantiin postmodernistiiseen ja regionalistiseen henkeen erittäin laadukkaasti ja taitavasti. Rakennus sijaitsee kulttuurihistoriallisesti merkittävällä kirkonseudulla ja muodostaa siihen 1980-luvun kerrostuman.

Arvoluokka 1

Kohde 46 Virtain seurakuntatalo

Virtain seurakuntatalo pohjoisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0046
Kunta	Virrat
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kaleton
Kiinteistötunnus	936-409-78-49
Osoite	Rantatie 9, 34800 Virrat
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	7.4.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Virtain seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Virtain seurakuntatalo sijaitsee Virtain historiallisen puukirkon ja kellotapulien (1774, Hakola) länsipuolella sijoitettuna rinteeseen. Rakennussuunnittelutoimisto Mäkinen & Co:n suunnittelema, vuonna 1974 valmistunut vähäeleinen, alun perin tasakattoinen rakennus on saanut 2017 korjauksessa uuden aumakaton ja julkisivun kahitiiliverhous on slammattu valkoiseksi. Seurakuntatalo

kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti merkittäväksi luokiteltuun rakennettuun kulttuuriympäristöön ”Virtain keskusta”-alueeseen.

Historia

Uuden seurakuntatalon rakentamista varten perustettiin Virtain seurakunnassa rakennustoimikunta. Tontiksi valittiin kirkon länsipuolinen alue, joka oli entistä peltoa. Seurakuntatalon ja kirkkoherranviraston suunnittelijaksi valittiin vuonna 1972 järjestetyn suunnittelukilpailun perusteella Rakennussuunnittelutoimisto Mäkinen & Co Virroilta, joka laati piirustukset kaksikerroksisesta rinteeseen sovitetusta rakennuksesta 1973. Arkkitehtipääsuunnittelijana toimi ilmeisesti rakennusmestari Pentti Mäkinen. Rakennukseen sijoitettiin maantasoon eteisaula, seurakuntasali ja kahvio, jossa oli avotakka, keittiö, asunto ja kirkkoherranvirasto sekä kellarikerrokseen kerhotiloja, joissa suurimmassa oli avotakka sekä diakonia- ja nuorisotoimistot.

Urakoitsijana toimi Rakennusliike Junnikkala & Sihvennoinen Virroilta ja seurakuntatalo valmistui 1974.

Rakennukseen tehtiin kirkkoherranvirastosiiven päätyyn hallintotilojen laajennus sekä sosiaali- ja varastotiloja kellariin 1984. Myös 1997 tehtiin sisätilojen, lähinnä keittiön muutoksia. Molemmat muutokset suunnitteli edelleen Rakennussuunnittelutoimisto Mäkinen. Arkkitehtuuritoimisto Marja Rauhala suunnitteli 2000–2004 virastosiiven muutoksen. 2012 vaihdettiin rakennuksen ikkunat ja ovet. Viimeisin korjaus on vesikatto- ja julkisivumuutos vuodelta 2017, jossa rakennuksen tasakatto muutettiin huopapintaiseksi räystäälliseksi aumakatoksi ja kalkkihiekkatiiliverhous tasattiin valkoisella laastilla. Päädyn laajennuksen kellaritila on muutettu nuorten tilaksi.

Ympäristö ja pihapiiri

Virtain seurakuntatalo on sijoitettu punamullatun ristikirkon ja kellotapulin länsipuolelle rinneton- tille. Pääsisäänkäynnin puoleinen julkisivu on yksikerroksinen. Kirkon ympärillä seurakuntatalosta kaakkoon on vanha hautausmaa ja kirkkopuisto, joka on rajattu kivimuurilla. Seurakuntatalon ja kirkon edustalla niiden pohjoispuolella on laaja asfaltoitu pysäköintikenttä. Rantatien toisella puolella seurakuntataloa vastapäätä on 2021 valmistunut Virtojen uusi yhtenäiskoulu ja seurakuntatalon länsipuolella Virtain lukion ja ammattiopiston koulurakennukset. Seurakuntatalon eteläpuolella avautuu laaksomaisema urheilukentälle ja Pukkivuoren hiihtokeskuksen rinteisiin.

Seurakuntatalon piha-alue on nurmipintainen ja kulkualueet on asfaltoitu. Rakennuksen alapihalla on aidattu leikkipiha, jossa kasvaa muutamia puita. Urheilukentän ja piha-alueen välissä on kapea metsäkaistale. Pihan kulkualueet on asfaltoitu.

Kirjalliset lähteet

Virtain seurakunnan arkisto

- Seurakuntatalo 1973–1974, urakka-asiakirjat ja piirustuksia.
- Seurakuntatalo 1983–1984, urakka-asiakirjat.
- Seurakuntatalo 1997, urakka-asiakirjat ja piirustukset.
- Seurakuntatalon saneeraus 2000–2004.
- Seurakuntatalon ikkunat ja ovet 2012.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

<https://www.virtainseurakunta.fi/kirkko-ja-tilat/seurakuntatalo-ja-virastot>, haettu 20.6.2022.

1 Virtain seurakuntatalo, kirkkopiustosta katsottuna.

2 Virtain seurakuntatalo, sisäpihalta lounaasta.

3 Virtain seurakuntatalo, kaakosta.

4 Virtain seurakuntatalo, vieressä Virtain kirkko ja edustalla pysäköintikenttä.

5 Virtain seurakuntatalo, seurakuntasali.

6 Virtain seurakuntatalo, seurakuntasalin alttari.

7 Virtain seurakuntatalo, sisäänkäyntiaula.

8 Virtain seurakuntatalo, alasali.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Virtain seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	936-409-78-49
Osoite	Rantatie 9, 34800 Virrat
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1974
Korjausvuodet	1984 laajennus, 1997, 2004, 2012 ikkunat ja ovet, 2017 vesikatto
Suunnittelija	Rakennussuunnittelutoimisto Mäkinen & Co
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerrosluke	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	valkoinen rapattu kahi-tiilimuuraus, vaaka puupaneeli
Katemateriaali	bitumihuopa
Katon muoto	aumakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee historiallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla Virtain kirkon vieressä ja kuuluu osana maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Seurakuntatalona rakennus on aikakaudelleen tyypillinen. Rakennuksen julkisivuja ja sisätiloja on muutettu korjauksissa ja alkuperäisiä rakennusosia on vaihdettu laajalti. Etenkin vesikattomuutos ja julkisivun tasausrappaus on hämärtänyt rakennuksen ajoitusta ja muuttanut rakennuksen alkuperäistä niukkalinjaista, vaakasuuntaista ilmettä. Muutokset ovat heikentäneet rakennuksen rakennustaiteellista arvoa. Edustalla sijaitseva laaja paikoituskenttä on kaupunkikuvallisesti hallitseva.

Arvoluokka 3

Kohde 47 Karhen seurakuntakoti

Karhen seurakuntakoti koillisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0047
Kunta	Ylöjärvi
Vanha kunta	Viljakkala
Kylä/kaupunginosa	Karhe
Kiinteistötunnus	980-434-4-57
Osoite	Kyrönlahdentie 853, 39340 Karhe
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Karhen seurakuntakoti on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Pienimittakaavainen 1960-luvun alun rakentamista edustava Karhen seurakuntakoti on sijoitettu Karhejärven rannalle laskeutuvalla rinnetontilla. Lautaverhoiltu rakennus on ulkohaamoltaan aikakauden omakotitalon kaltainen ja siinä on ajalle tyypillinen pinnakaiteinen luonnonkivin verhoiltu betoniporras. Rakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Jaakko Virtanen.

Historia

Viljakkalan seurakunnassa alettiin suunnitella seurakuntasisaren asunnon rakentamista Karhen kylälle ja 1947 tätä varten esitettiin kunnalle maanvaihtoa. Kunta saisi tässä lisämaata Viljakkalan urheilukenttää varten ja seurakunta tontin Karhen koulun viljelysmaista. Suunniteltuun pieneen seurakuntakotiin päätettiin sijoittaa seurakuntasisaren asunto, kerho- ja rukoushuonetilaa ja postihuone. Hanke kuitenkin viivästyi ja vasta 1960 valittiin toimikunta seurakuntatalon rakentamista varten. Tuolloin pyydettiin insinööri Paavo Helmiseltä seurakuntatalon piirustukset, mutta niiden toteutusta pidettiin lopulta liian kalliina. 1961 hankittiin uudet suunnitelmat rakennusmestari Jaakko Virtaselta, joita lähdettiin toteuttamaan.

Rakennusurakoitsijana toimi tamperelaisille rakennusmestareille Pentti Vauramolle ja Reino Lopselle ja rakentaminen alkoi vuonna 1961. Kunnalla oli rakennuksessa vuokratta neuvolan vastaanottilat 1962–1963.

Vuonna 1976 seurakuntakodin todettiin olevan peruskorjauksen tarpeessa ja rakennusmestari Keijo Suomi teki kunnostamisesta kolme vaihtoehtoista suunnitelmaa. Myös uuden suuremman seurakuntatalon rakentamista kaavailtiin, mutta se jäi toteuttamatta. Seurakuntakoti korjattiin ja laajennettiin wc- ja eteistiloilla 1983 rakennusinsinööri Marja Leppäkosken suunnitelmien mukaan. Asunto muutettiin kerhotiloiksi ja julkisivujen mineriitti-verhoilu vaihdettiin vaakalauta vuoraukseen 2008.

Ympäristö ja pihapiiri

Karhen seurakuntatalo sijoittuu Karhen kyläkeskukseen Kyrönlahdentien varteen Nopanperäntien risteykseen. Sen pohjoispuolella on rannassa mattojenpesupaikka pysäköintialueineen sekä tien toisella puolella Karhen vanha hirsikoulu. Lähiympäristössä on lisäksi useita pientaloja. Kyrönlahdentie kaartuu seurakuntatalon koillispuolella järven ylittävälle sillalle. seurakuntatalon piha rajautuu Karhejärven rantapenkereeseen ja nurmipintaisella pihalla kasvaa omakotitalolle tyyppillisiä kasveja, kuten marjapensaita, perennoja ja koristepensaita. Rantaviivassa ja tontin pohjoislaidalla on pieni metsäkaistale. Pihan länsipuolella on aidan ympäröimä leikkiapiha. Kulutiet ovat hiekkapintaisia.

Kirjalliset lähteet

Ylöjärven seurakunnan arkisto

- 2.6.4.21:1 Karhen seurakuntakoti, Muutos ja laajennustyöt, asunnon muutos kerhotiloiksi, 1983–2013.

Viljakkalan seurakunta ja Ari Teiskonlahti. *Viljakkalan kirkon ja seurakunnan historiikki*. Viljakkalan seurakunta, 1998.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.ylojarvenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

Lisätiedot

Karhen seurakuntakodista ollaan luopumassa ja se mahdollisesti myydään.

1 Karhen seurakuntakoti, itäpäätä.

2 Karhen seurakuntakoti, luoteesta.

3 Karhen seurakuntakoti, pääsisäänkäynti.

4 Karhen seurakuntakoti, länsipäätä.

5 Karhen seurakuntakoti, piha jatkuu Karhejärven rantaan.

6 Karhen seurakuntakoti, seurakuntasali.

7 Karhen seurakuntakoti, kerhotila entisessä asunnossa.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Karhen seurakuntakoti

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	980-434-4-57, 980-434-4-59
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102503805B
Osoite	Kyrönlahdentie 853, 39340 Karhe
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1961
Korjausvuodet	1983 laajennus ja peruskorjaus, 2008
Suunnittelija	rakennusmestari Jaakko Virtanen
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluke	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	vaakalauta
Katemateriaali	konesaumattu peltikate
Katon muoto	satulakatto

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemakokonaisuus

Arvojen perustelu

Karhen seurakuntakoti aikakaudelle tyypillinen pieni julkinen rakennus, jossa on asuinrakennuksen piirteitä. Rakennus on osa Karhen kylän historiaa ja miljööttä ja keskeisellä paikalla Karhen koulun vieressä Karhejärven rannassa. Seurakuntatalona se on kuitenkin varsin vaatimaton.

Arvoluokka 3

Kohde 48 Kurun seurakuntatalo

Kurun seurakuntatalo pohjoisesta. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0048
Kunta	Ylöjärvi
Vanha kunta	Kuru
Kylä/kaupunginosa	Kurun kirkonkylä
Kiinteistötunnus	980-454-18-2
Osoite	Kirkkotie 2, 34300 Kuru
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	2
Inventointipäivämäärä	24.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Kurun seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Kurun seurakuntatalo sijaitsee Ylöjärven Kurun kirkonkylällä historiallisen puukirkon (1781) edustalla. Alun perin 1963 valmistunut ja Rakennustoimisto Heikki Siikosen suunnittelema seurakuntatalo on saanut uusitun ulkoasun 1999 peruskorjauksessa.

Historia

Jo 1930-luvulla Kuruun alettiin kaavailemaan omaa seurakuntataloa. Seurakuntaloa kaivattiin seurojen, hartaushetkien ja lähetystilaisuuksien pitopaikaksi, joita oli siihen asti järjestetty kodeissa. Hanke kuitenkin viivästyi sodan, jälleenrakentamisen ja uuden pappilan rakentamisen vuoksi ja seurakuntataloa alettiin varsinaisesti suunnitella vasta 1959. Seurakuntatalon suunnitteli hyvinkäläinen Rakennussuunnittelutoimisto Heikki Siikonen 1961. Ensimmäiset piirustukset osoittautuivat liian kalliiksi, joten suunnitelmista karsittiin. Rakennus valmistui 1963 Kurun kirkon edustalle. Seurakuntatalo muodostui kahdesta rakennusmassasta seurakuntasalikonaisuudesta sekä asuinosa. Seurakuntataloon tuli aulatilat, seurakuntasali ja sen viereinen kahviotila ja keittiö ja alakerrassa oli kerho- ja toimistotiloja. Asuinpäädyssä oli kaksi asuntoa kellarin aputiloineen. Seurakuntasaliosa vuorattiin Minerit-levyillä ja asuntosiipi ponttilaudoituksella.

Seurakuntatalon asuinsiipeen tehtiin 1978 yhden asunnon laajennus. Rakennukseen tehtiin laaja peruskorjaus 1998–1999, missä muutettiin pääsisäänkäynnin ja keittiön paikkaa, muutettiin osa asunnoista toimistoksi, verhoiltiin rakennus uudestaan rimalaudoituksella ja uusittiin vesikatto. Suunnitelmat laati Arkkitehtitoimisto Klemola.

Ympäristö ja pihapiiri

Seurakuntatalo on sijoitettu Kirkkotien ja Poikeluksentien eli Kantatie 65 väliselle tontille Kurun kirkon koillispuolelle rinnetontille. Poikeluksentien ja seurakuntatalon tontin välissä kulkee kevyenliikenteenväylä ja puurivi, mutta rakennus on paikoin näkyvissä kantatieltä. Kirkkotie muuttuu seurakuntatalon kohdalla kevyenliikenteenväyläksi, joka johtaa alikulun kautta Kurun liikekeskustaan. Seurakuntatalon pohjoispuolella on leikkikenttä. Rakennuksen pääsisäänkäyntikatos on kirkon puoleisella lounaissivulla. Pysäköintialueita on rakennuksen pohjoispäädyssä sekä kantatien puoleisella sisäpihalla, jossa on myös autotalli. Kulkualueet ovat hiekkapintaisia. Rakennuksen edustalla on hoidettuja istutusalueita ja kirkon ympäristö on nurmipintaista puistoa, joka on rajattu kivimuurilla.

Kirjalliset lähteet

Ylöjärven seurakunnan arkisto

- 2.6.4.10:1 Kurun seurakuntatalo 1961–1978
- 2.6.5.10:1 Kurun seurakuntatalon piirustukset 1961
- 2.6.4.10:2 Kurun seurakuntatalo 1990–2011
- 2.6.4.10:3 Kurun seurakuntatalo, peruskorjaus ja laajennustyöt 1998
- 2.6.4.10:4 Kurun seurakuntatalo, peruskorjaus ja laajennustyöt 1998–1999
- 2.6.4.10:3 Kurun seurakuntatalo, urakka-asiakirjat 1998

Laitinen, Erkki, 1992. *Vanhan Ruoveden historia III:5, Kurun historia 1919–1985*. Kurun kunta, Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.

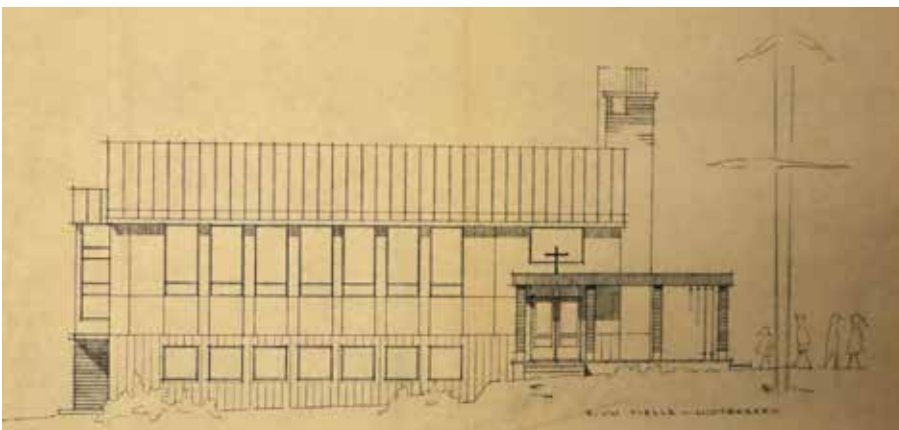
Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY-portaali. *Kurun kirkonmäki*: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4637, haettu 22.6.2022.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

Ylöjärven seurakunta, kirkot ja tilat. <https://www.ylojarvenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>, haettu 22.6.2022.

Lisätiedot

Seurakuntatalon yhteydessä olevaan asuntoon ei tässä yhteydessä tutustuttu, koska se oli yksityiskäytössä.

Kurun seurakuntatalo, julkisivu luoteeseen, 1961, Rakennussuunnittelutoimisto Heikki Siikonen. Ylöjärven seurakunnan arkisto.

- 1 Kurun seurakuntatalo lännestä, kirkolta katsottuna.
- 2 Kurun seurakuntatalo, idästä Poikeluksentieltä katsottuna.
- 3 Kurun seurakuntatalon pohjoisjulkisivu, taustalla Kurun kirkko.
- 4 Kurun seurakuntatalo, asuntopääty.

- 5 Kurun seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 6 Kurun seurakuntatalo, seurakuntasali, taustalla ruokailutila.
- 7 Kurun seurakuntatalo, sisääntuloaula.
- 8 Kurun seurakuntatalo, kerhuhuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Kurun seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	980-454-18-2
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102749220Y
Osoite	Kirkkotie 2, 34300 Kuru
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1963
Korjausvuodet	1978 laajennus, 1999 peruskorjaus ja laajennus
Suunnittelija	Rakennustoimisto Heikki Siikonen
Rungon muoto	L-muoto
Kerros-luku	K+1+V
Perustus	teräsbetoni
Runko	rankorakenne
Vuoraus	pysty rimalauta, graniittiverhous
Katemateriaali	konesaumattu pelti
Katon muoto	monimuotoinen

Kuvaus ja historia

Kurun seurakuntatalo on sijoitettu Kurun kirkon edustalle sijoittuvalle rinnetontille kantatien varrelle. Vuonna 1963 valmistunutta rakennusta on muutettu ja korjattu myöhemmin useaan kertaan.

Ulkoasu

Seurakuntatalon julkisivuissa on käytetty siniharmaaksi maalattua rimalautaverhousta ja kantatielle näkyvään julkisivussa on kurunharmaasävyisillä lohkoilla graniittikivillä vuorattu päätyseinä, jossa on risti. Kirkon puoleinen yksikerroksinen länsijulkisivu on hyvin eri luonteinen kuin tielle päin avautuva kaksikerroksinen sisäpiha. Sisäänkäyntijulkisivua hallitsee pilarein kannattelema loggiamainen sisäänkäyntikatokatos, jossa on myös viitteitä antiikin temppelirakentamiseen. Rakennuksen kattomaailma on vaihtelevan monimuotoinen ja sen nykyasu on peräisin 1999 muutoksesta.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkein ja säilynein sisätilat ovat seurakuntasali ja siihen liittyvä ruokailutila. Salissa on viisto katto ja salin ikkunoiden väleissä olevat kannattajat levenevät ylöspäin. Valaisimet ja pintamateriaalit lienevät 1999 korjauksesta.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

kirkkohistoria

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus on aikanaan suunniteltu ja rakennettu laadukkaasti näkyvälle kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle paikalle Kurun puukirkon edustalle. Tehty julkisivumuutos on hämärtänyt rakennuksen ajoitusta. Kirkon puoleinen julkisivu sisäänkäyntikatoksineen on sopusuhtainen paikkaansa. Kantatielle näkyvä julkisivu on jokseenkin levoton, hiekkapintainen sisäpihakenttä on keskeneräisen oloinen ja julkisivuun 1990-luvulla lisätty graniittipinta tuntuu irralliselta rakennukseen, vaikka graniitti kuuluukin Kurun historiaan.

Arvoluokka 2

Kohde 49 Viljakkalan seurakuntatalo

Viljakkalan seurakuntatalo, itäpääty. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0049
Kunta	Ylöjärvi
Vanha kunta	Viljakkala
Kylä/kaupunginosa	Viljakkalan kirkonkylä
Kiinteistötunnus	980-442-12-75
Osoite	Virkatie 2, 39310 Viljakkala
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Viljakkalan seurakuntatalo on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Loivalla puistomaisella rinnetontilla sijaitseva Viljakkalan seurakuntatalo tuo 1960-luvun kerrostuman Viljakkalan kylänraitin katukuvaan. Rakennus edustaa aikakaudelle tyypillistä pelkistetyä rationaalista pienimittakaavaista julkista rakentamista.

Historia

Viljakkalan seurakuntatalona toimi Rauhala-nimisen tilan päärakennus vuoteen 1945 saakka, kunnes se päätettiin muuttaa kanttorilaksi eli kanttorin virka-asunnoksi. Tämän myötä uuden seurakuntatalon hankkiminen tuli ajankohtaiseksi. 1953 selvitettiin ensin pappilan tuparakennuksen kunnostamista seurakuntataloksi, minkä jälkeen selvitettiin entisen viljamakasiinin muuntamista tarkoitukseeni. Näistä suunnitelmista kuitenkin luovuttiin ja 1963 alettiin suunnitella uuden seurakuntatalon rakentamista Viljakkalan kirkonkylään ja aloitettiin tonttineuvottelut kunnan kanssa. 1965 asetettiin rakennustoimikunta ja arkkitehti Pentti Turuselta tilattiin luonnokset uudesta rakennuksesta. Suunnitelmissa oli aluksi laajempi rakennus lisäsiipineen, mutta lopulta päädyttiin vaatimattomampaan ratkaisuun ja Turunen teki tästä uudet piirustukset. Rakennusurakoitsijaksi valittiin viljakkalalainen Juho Lahtinen ja seurakuntatalo vihittiin käyttöön 1968. Seurakuntataloon tuli seurakuntasali eteishalleineen, keittiö, kerhohuone ja asunto.

Seurakuntataloon suunniteltiin laajennusta 1970-luvun lopulla, mutta sitä ei toteutettu. Rakennukseen tehtiin laaja peruskorjaus 1999, jonka suunnitteli Insar Oy. Tässä yhteydessä vesikatto uusittiin.

Ympäristö ja pihapiiri

Viljakkalan seurakuntatalo sijaitsee Ylöjärven Viljakkalan kyläkeskuksessa Virkatien ja Aittatien rajaamalla väljällä nurmipintaisella tontilla. Seurakuntatalo kuuluu Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun rakennettuun kulttuuriympäristö-alueeseen *Viljakkalan keskusta*. Viljakkalan kylä kuuluu *Viljakkalan- Harhalan kulttuurimaisemaan*, joka on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Entinen seurakuntatalo ja kanttorila Rauhala sijaitsee seurakuntatalon tontin itäpuolella. Viljakkalan kylänraitti kulkee tontin pohjoispuolelta ja seurakuntatalon eteläpuolella on pientaloja. Viljakkalan kirkko (1840) sijoittuu 600 metriä seurakuntatalosta koilliseen kirkonmäelle.

Piha-alue on puistomainen loivahko rinne ja seurakuntatalon edustalla on avoin nurmikenttä, jossa on joitain matalia istutuksia, muutamia puita ja pysäköintialue. Kulkualueet ovat hiekkapintaisia. huoltopiha on rakennuksen takana. Pihan länsilaidalla kasvaa korkeita puita, lähinnä kuusia ja lehtipuita. Piha-alueen järjestelyt ovat säilyneet pääpiirteissään alkuperäisten suunnitelmien mukaisena.

Kirjalliset lähteet

Ylöjärven seurakunnan arkisto

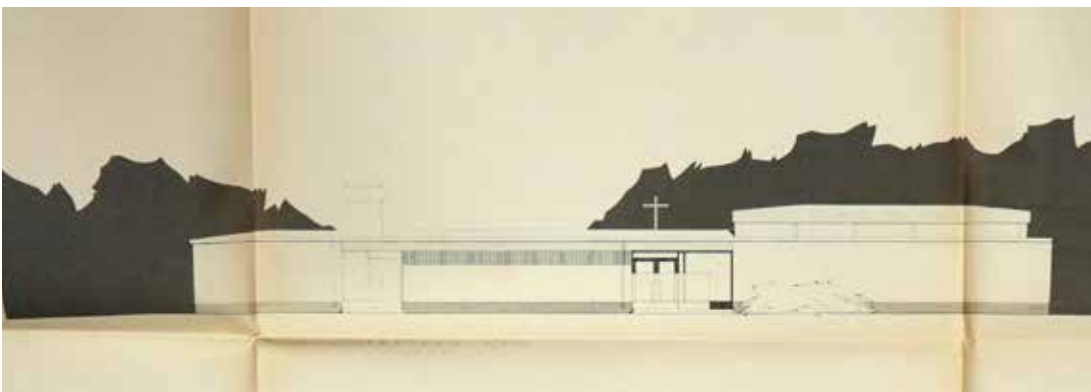
- 2.6.4.11:1 Viljakkalan seurakuntatalo. Rakennusasiakirjat, luonnos- ja hyväksytyt piirustukset 1965–1966.
- 2.6.4.11:2 Viljakkalan seurakuntatalo. Peruskorjauksen asiakirjat: urakka-asiakirjat 1999.

Viljakkalan seurakunta ja Ari Teiskonlahti. *Viljakkalan kirkon ja seurakunnan historiikki*. Viljakkalan seurakunta, 1998.

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.ylojarvenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/toimipisteet-srk-talot-ym->, haettu 21.6.2022.

Viljakkalan seurakuntatalo, julkisivu pohjoiseen, 1966, arkkitehti Pentti Turunen. Ylöjärven seurakunnan arkisto.

- 1 Viljakkalan seurakuntatalo koillisesta.
- 2 Viljakkalan seurakuntatalo, pohjoisesta.
- 3 Viljakkalan seurakuntatalo, eteläpuoli.
- 4 Viljakkalan seurakuntatalo, länsipääty.

- 5 Viljakkalan seurakuntatalo, seurakuntasali.
- 6 Viljakkalan seurakuntatalo, seurakuntasalin alttari.
- 7 Viljakkalan seurakuntatalo, sisäänkäynti.
- 8 Viljakkalan seurakuntatalo, kerhohuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Viljakkalan seurakuntatalo

Rakennustyyppi	seurakuntatalo
Kiinteistötunnus	980-442-12-75
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	102608190L
Osoite	Virkatie 2, 39310 Viljakkala
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1968
Korjausvuodet	1999 vesikattomuutos ja peruskorjaus
Suunnittelija	arkkitehti Pentti Turunen
Rungon muoto	suorakaide
Kerrosluku	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	valkoinen kalkkitiilimuuraus, vaaka - ja pystypuupaneeli
Katemateriaali	konesaumattu peltikate
Katon muoto	aumakatto

Kuvaus ja historia

Viljakkalan pienimittakaavainen seurakuntatalo sijaitsee Ylöjärven Viljakkalan keskustassa, ja sen on suunnitellut tamperelainen arkkitehti Pentti Turunen 1966.

Ulkoasu

Vaakalinjainen, matala puikkomainen seurakuntatalo on sijoitettu tontin korkeimmalle kohdalle sen etelälaitaan. Julkisivuissa on käytetty valkoista kahi-tiiltä ja siniseksi maalattuja lautaverhouksia ja rimoituksia. Seurakuntasalin rakennusmassa nousee muuta rakennusta hieman korkeammalle ja sen seinän yläosassa on matala nauhaikkunalinja. Vesikaton korotus ja IV-konehuoneen sijoitus aulatilaa päälle on jonkin verran muuttanut rakennuksen ulkoasua. Sisäänkäyntikatokset on uusittu.

Sisätilat

Seurakuntatalon sisätilat ovat 1999 korjauksen asussa. Merkittävin huonetila on seurakuntasali, jossa on rapatut seinäpinnat ja uusittu sinisävyinen alakatto ja kantavat valkoiseksi maalatut puupalkit näkyvissä.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

kirkkohistoria

rakennusperinteinen

maisemallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennus on sijoitettu näkyvälle paikalle Viljakkalan kulttuurihistorialliseen kyläkeskustaan. Puistomainen nurmipiha muodostaa puistoaukion kyläkuvaan. Rakennus tuo 1960-luvun kerrostuman Viljakkalan keskustaan ja itse rakennus on pääpiirteissään säilyttänyt alkuperäisen vähäeleisen ulkoasunsa. Sisätiloista rakennuksen pintamateriaalit on uusittu 1999 korjauksessa.

Arvoluokka 2

Kohde 50 Ylöjärven seurakuntakeskus

Ylöjärven seurakuntakeskus idästä. Kuva: Kerttu Loukusa 2022.

Inventointinumero	2022/0050
Kunta	Ylöjärvi
Vanha kunta	-
Kylä/kaupunginosa	Kirkonseutu
Kiinteistötunnus	980-428-1-172
Osoite	Kirkkotanhuanatie 1, 33470 Ylöjärvi
Kohdetyyppi	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	24.5.2022

Ortoilmakuva, sijaintikartta. Ylöjärven seurakuntakeskus on merkitty oranssilla. Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2022.

Kuvaus

Ylöjärven seurakuntatalo sijaitsee Ylöjärven historiallisen puukirkon (1850) koillispuolella kaupungin keskustaaajamassa. Arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelema tiiliverhoiltu rakennus muurimaisine katujulkisivuineen valmistui 1976 ja sitä on laajennettu ja peruskorjattu 2010-luvulla.

Historia

Seurakuntataloa suunniteltiin Ylöjärvelle useiden vuosikymmenien ajan, minkä aikana sen toteuttamisesta esitettiin erilaisia vaihtoehtoja. Piispantarkastuksissakin asia nousi aina esille. Seurakuntatalona toimi sotien jälkeen käyttöön kunnostettu pappilan sivurakennus, vuokramiehen talo, jonka ei katsottu enää riittävän kasvavan seurakunnan tilatarpeisiin. Lisäksi kirkon sivusali oli toiminut 1930-luvulta vuoden 1966 remonttiin saakka seurakunnallisena tilana. Tuolloin kirkko palautettiin alkuperäiseen asuunsa ja sivusali jäi pois käytöstä. Vuonna 1969 asia käynnistyi toden teolla, kun seurakunnasta tehtiin tutustumismatkoja vastaaviin rakennuksiin ja perustettiin suunnittelutoimikunta. Sen asiantuntijajäseneksi kutsuttiin auttamaan tilaohjelman ja sopivan rakennuspaikan löytämiseksi tamperelainen arkkitehti Pekka Ilveskoski, joka suunnitteli lopulta myös toteutetun rakennuksen.

Seurakuntatalon paikasta käytiin keskustelua ja asian otti esille ns. ”vapaa kansalaisryhmä”, joka muutenkin otti aikakaudella aktiivisesti kantaa Ylöjärven keskustan rakentamiseen. Ensimmäinen ehdotettu paikka oli lopullista sijoituspaikkaa etelämpänä ja olisi sijoittunut kirkon eteen Kuruntieltä katsottuna. Paikan vastustajat halusivat säilyttää puistoaukion ja näkymän kirkkoon. Kurun seurakuntataloa pidettiin varoittavana esimerkkinä. Vapaan kansalaisryhmän, museoviraston, kunnan edustajien ja seurakunnan kesken järjestettiin neuvottelutilaisuus, jossa paikasta päästiin yksimielisyyteen. Kirkon edustan puistoalue päätettiin pitää avoimena ja seurakuntatalon paikkaa siirrettiin pohjoisemmaksi. Rakentamiseen pyydettiin poikkeuslupaa lääninhallitukselta. Seurakuntakeskusta varten ostettiin tontti perikunnalta Kuruntien länsipuolelta vanhan puukirkon koillispuolelta.

Rakentaminen aloitettiin kesällä 1975 ja se valmistui seuraavana kesänä. Pääurakoitsijana toimi Rakennusliike Oy Auttila. Seurakuntakeskuksen vihki käyttöön piispa Erkki Kansanaho elokuussa 1976. Vihkijäisissä saaduista lahjoituksista mainittakoon Ylöjärven karjalaisilta saadut Kaukolan kirkon neljä taulua (Lauri Välke, 1933–1934), Osuuspankilta 200 virsikirjaa ja Ylöjärven kunnalta saadut takorautaiset kynttilänjalat.

Uuteen seurakuntakeskukseen sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen seurakuntasali aulatiloihin, kahvio ja keittiö, kerho- ja kokouksetilat, kirkkoherranvirasto, seurakuntasisaren vastaanottotilat sekä vahtimestarin asunto. Kellarikerrokseen tuli uima-allas takkahuoneineen ja saunatiloihin sekä kerho- ja aputiloja.

Vuonna 1990 suunniteltiin toimistotilojen laajennusta entisen vahtimestarin asunon jatkeeksi, johon olisi sijoitettu kirkkoherranvirasto. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Markku Raudasoja. Laajennus jäi ilmeisesti toteuttamatta. Sen sijaan vuonna 1995 toimistosiipeen tehtiin sisätilojen muutoksia ja alakerran uima-allas purettiin.

2010 tehtiin rakennuksen mittava laajennus ja peruskorjaus, jossa tehtiin uusia toimistotiloja sekä keittiötä laajennettiin. Muutoksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Raudasoja.

Ympäristö ja pihapiiri

Ylöjärven seurakuntakeskus on sijoitettu Ylöjärven Kirkoseudun kesustaajaman alueelle Kurutien ja Kirkkotanhuantien kulmaukseen. Se sijaitsee Pirkkanmaan maakunnallisesti merkittäväksi luokitellun rakennetun kulttuuriympäristön ”Ylöjärven kirkko ja ympäristö” rajapinnassa. Seurakuntakeskuksen pohjoispuolella on leikkipuisto ja asuinkeuhkotaloja, idässä tien toisella puolella on Ylöjärven kaupungintalo (2000-l) ja Räikän talo (1825) edusaukioineen, eteläpuolella kirkkopuisto ja länsipuolella pysäköintialue, kirkko sekä sen takana hautausmaa-alue.

Seurakuntataloon on kulku länsipuolen pysäköintialueelta. Kulkutiet on asfaltoitu, rakennuksen edustat on kivetty betonikivin ja puistossa on hiekkapintaisia kulkuteitä. Nurmipintainen piha-alue rajattu pensasaidoin ja rakennuksen ympärillä on hoidettuja istutusryhmiä. Kirkkopuiston koivukujanteet johtavat kohti kirkkoa.

Kirjalliset lähteet

Ylöjärven seurakunnan arkisto

- 2.6.4.8:2 Ylöjärven seurakuntakeskus 1975–1976, piirustuksia
- 2.6.4.8:3 Ylöjärven seurakuntakeskus 1970–1977, asiakirjoja
- 2.6.4.8:4 Ylöjärven seurakuntakeskus 1975–1978, historiaa ja lehtileikkeitä
- 2.6.4.8:6 Ylöjärven seurakuntakeskus 1990–1995
- 2.6.4.8:24 Ylöjärven seurakuntakeskus 2002–2010

Pirkanmaan liitto 2016, *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016*.

Suomen evankelisuterilaisen kirkon kiinteistötietokanta Basis, 2022.

<https://www.ylojarvenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat>

- 1 Ylöjärven seurakuntakeskus idästä, taustalla Ylöjärven kirkko.
- 2 Ylöjärven seurakuntakeskus pohjoisesta.
- 3 Ylöjärven seurakuntakeskus luoteesta.
- 4 Ylöjärven seurakuntakeskus lounaasta.
- 5 Ylöjärven seurakuntakeskus, pääsisäänkäynti länsipuoli.

- 6 Ylöjärven seurakuntakeskus, näkymä pääsisäänkäynniltä kirkolle.
  - 7 Ylöjärven seurakuntakeskus, itäjulksivu Kuruntielle. Näkymä etelään.
  - 8 Ylöjärven seurakuntakeskus, itäjulksivu Kuruntielle. Näkymä pohjoiseen.
- Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Rakennus: Ylöjärven seurakuntakeskus

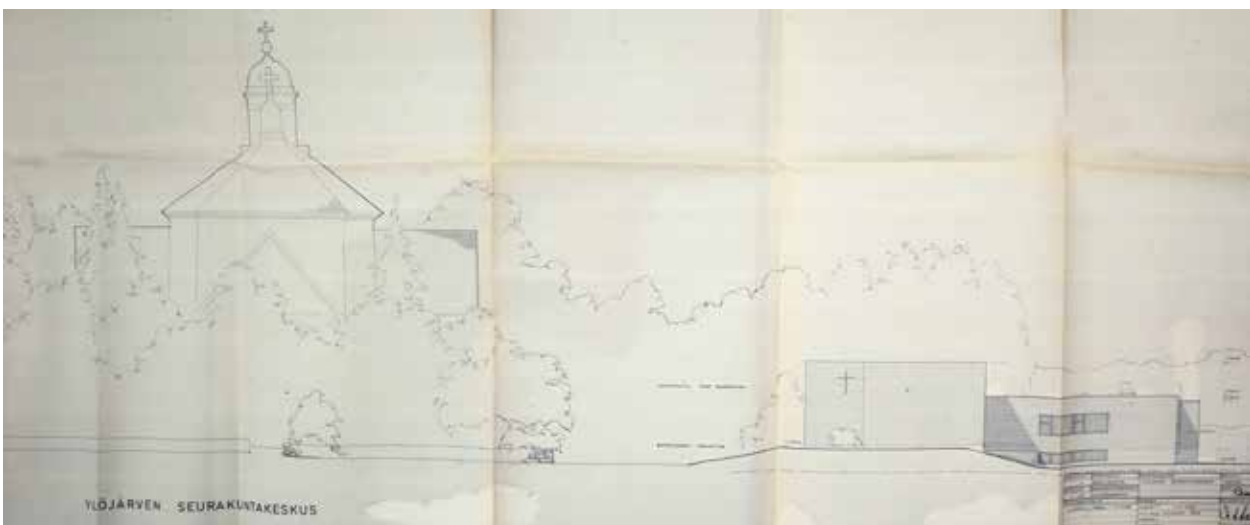
Rakennustyyppi	seurakuntatalo ja kirkkoherranvirasto
Kiinteistötunnus	980-428-1-172
VTJ-PRT pysyvä rak.tunnus	1009748507
Osoite	Kirkkotanhuanatie 1, 33470 Ylöjärvi
Nykyinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, hallinto
Alkuperäinen käyttö	kirkollinen, kokoontuminen, vapaa-aika, päiväkerho, asuminen
Rakentamisajan tarkkuus	vuosi
Rakentamisajan luku	1976
Korjausvuodet	1995 muutoksia, 2010 laajennus ja perusparannus
Suunnittelija	arkkitehti Pekka Ilveskoski
Rungon muoto	epäsäännöllinen
Kerrosluke	K+1
Perustus	teräsbetoni
Runko	teräsbetoni
Vuoraus	slammattu tiilimuuraus
Katemateriaali	huopa
Katon muoto	tasakatto

Kuvaus ja historia

Ylöjärven seurakuntakeskus sijaitsee Ylöjärven keskustassa Kirkonseudulla Ylöjärven historiallisen kirkon kollispuolella. Pekka Ilveskosken suunnittelema vähäeleinen, horisontaalinen myöhäismodernistinen rakennus on saanut 2010-luvulla sisäpihalleen laajennuksen.

Ulkoasu

Seurakuntatalon julkisivut muodostavat kadulle ja Ylöjärven hallinnollisen keskusaukion puolelle muurimaisen pinnan, jossa seurakuntasalin hahmo nousee muuta rakennusta jonkin verran korkeammalle. Alun perin kahi-tiilin verhoiltu rakennus on slammattu 2010-luvun korjauksessa vaa-lealla yksikerrosrappauksella. Rakennus avautuu kirkon puolelle, missä on uusittu pääsisäänkäynti. Betonikivijalka on maalattu harmaaksi. Ikkunat ja ovet on pääosin uusittu.

Ylöjärven seurakuntakeskus, julkisivu itään Kuruntielle, 1975, arkkitehti Pekka Ilveskoski. Ylöjärven seurakunnan arkisto.

1 Ylöjärven seurakuntakeskus, seurakuntasali.

2 Ylöjärven seurakuntakeskus, seurakuntasali.

3 Ylöjärven seurakuntakeskus, ruokasali.

4 Ylöjärven seurakuntakeskus, sisäänkäyntiaula.

5 Ylöjärven seurakuntakeskus, seurakuntasalin ikkuna.

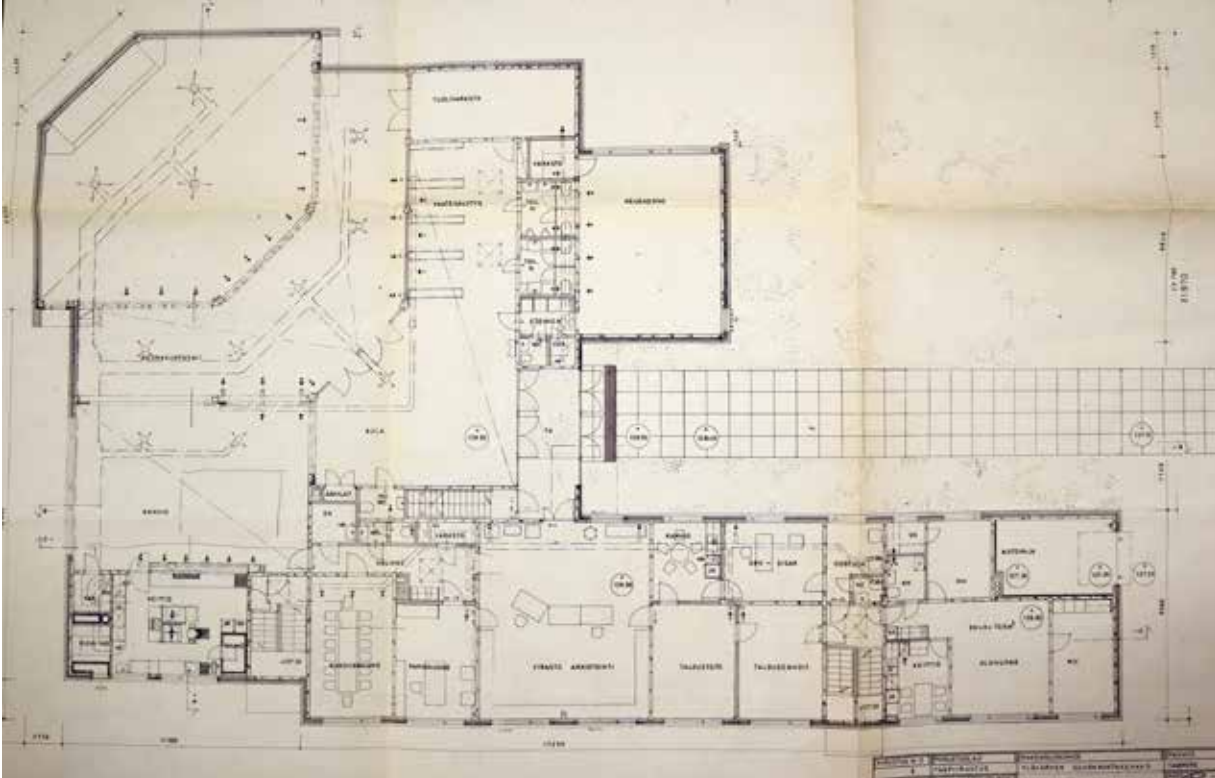
6 Ylöjärven seurakuntakeskus, henkilökunnan taukotila.

7 Ylöjärven seurakuntakeskus, saunaosaston pukuhuone.

Kuvat: Kerttu Loukusa, 2022.

Sisätilat

Seurakuntatalon tärkein ja säilynein sisätila on seurakuntasali sekä sen viereinen ruokailutila. Salissa on lakattu lankkulattia, keltatiliiverhoillut seinäpinnat ja puuverhoiltu alakatto, johon on upotettu ja ripustettu valaisimia. Viuhkan mallisessa salissa on alttariseinällä suuri reliefi. Sen vieressä on puinen risti ja toisella puolella tekstiiliteos ryijy. Seurakuntasalin seinäreliefistä ns. korkokuvasta käytiin kilpailu 1970-luvun lopulla. Salissa on vihkijäisissä lahjoituksena saatuja Kaukolan kirkon öljyvärimalauksia. Muuten sisätilat ovat pääosin 2010-luvun korjauksen asussa.

Ylöjärven seurakuntakeskus, pohjapiirustus 1.krs, 1975, arkkitehti Pekka Ilveskoski.
Ylöjärven seurakunnan arkisto.

Kulttuurihistorialliset arvot

Historiallinen arvo

Rakennushistoriallinen arvo

Rakennustaiteellinen arvo

Kaupunkikuvallinen/maisemallinen arvo

Arvojen perustelu

Rakennus sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä Ylöjärven keskustassa. Seurakuntatalo on sijoitettu siten, ettei se peitä tärkeää näkymää Kuruntieltä vanhalle kirkolle. Seurakuntakeskuksen on suunnitellut aikakauden merkittävä tamperelainen arkkitehti Pekka Ilveskoski. Rakennus on toteutettu aikanaan laadukkaasti ja arkkitehtonisesti kunnianhimoisesti ja mittava 2010-luvun laajennus on saatu sovitettu alkuperäiseen henkeen sille alisteisesti. Rakennuksen katujulkisivu on pintarappausta lukuun ottamatta säilynyt alkuperäisenä. Tärkein sisätila seurakuntasali on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Arvoluokka 1

Liite 1

Inventoinnin ulkopuolelle jääneitä seurakuntataloja, monitoimikirkkoja tai entisiä seurakuntataloja kunnittain

Akaa

Viialan seurakuntatalo, Nordintie 3, Akaa (rak. kirkon yhteyteen 1982)

Hämeenkyrö

Kyröskosken seurakuntatalo (myyty 2017)

Kangasala

Kuhmalahden seurakuntatalo Pentosali, Lehtitie 1, Kuhmalahti (2011)

Lempäälä

Kuljun seurakuntatalo Majakka, Tampereentie 262, Lempäälä (2000-l)
Sääksjärven seurakuntatalo Satama, Pitkäahteentie 14, Lempäälä (2021)

Mänttä-Vilppula

Kolhon kirkko (1955), Kyläkirkontie 8, Kolho
Tammirannan seurakuntakoti, Järvitie 8, Mänttä (ei alun perin seurakuntatalo)
Vilppulan seurakuntakoti, Keskuskatu 8, Vilppula (ei alun perin seurakuntatalo)
Vilppulan seurakuntatalo (myyty)

Nokia

Koskenmäen seurakuntatalo (1950-l) (ei käytössä)
Maurin seurakuntatalo, Siuro 1700-l (ei alun perin seurakuntatalo)
Nokian seurakuntakeskus (1970-l) (purettu 2020)

Pirkkala

Pirkkalan kirkko (1994), Arokuja 8

Pälkäne

Luopioisten vanha seurakuntatalo, ent. rukoushuone (1900-l alku) (purettu 1986)

Ruovesi

Seurakuntakeskus Aatos, (2016), Honkalantie 8
Ruoveden seurakuntakeskus (1967), Honkalantie 8 (purettu 2016)

Sastamala

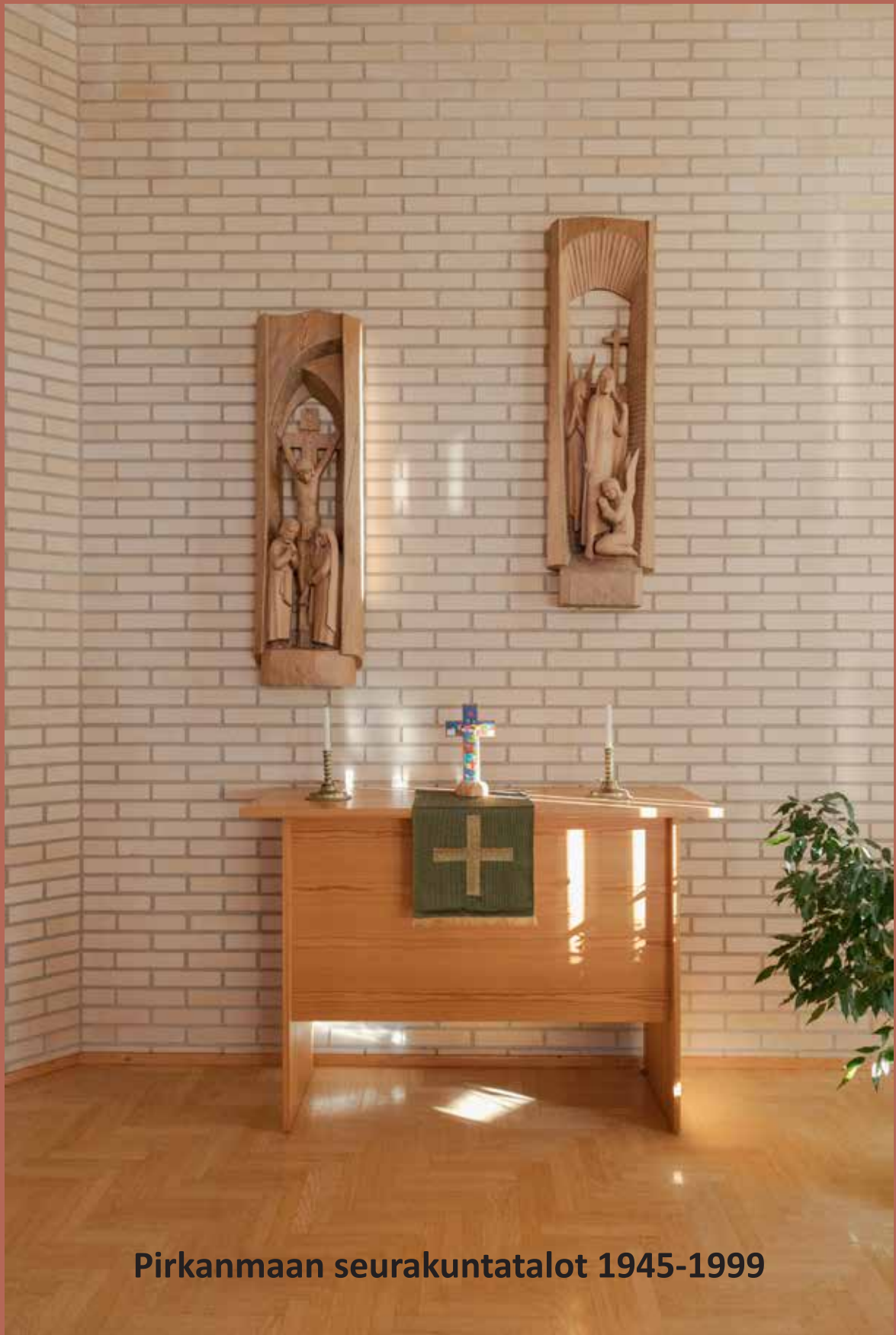
Salokunnan kirkko (1960), Kärppäläntie 226

Tampere

Aitolahden kirkko (2002) ja seurakuntatalo (Turunen, 1980), Olkahinen	
Hervannan kirkko, seurakunta- ja vapaa-aikakeskus	(1979, Raili ja Reima Pietilä)
Härmälän kirkko (1972) ja seurakuntatalo (1949)	
Järvensivun seurakuntatalo	(1907, alun perin rukoushuone)
Kalevan kirkko	(1966, Raili ja Reima Pietilä)
Kalevan vanha seurakuntatalo, As. Oy Strömmerinhovi, Väinölänkatu 26 (Strömmer)	
Kaukajärven seurakuntatalo (1972), Keskisenkatu 20, Tampere	(ei käytössä)
Lamminpään seurakuntakoti Rauhanportti, Rauhantie 21	(1940, Strömmer, alun perin rukoushuone)
Levonmäen seurakuntakoti, Hikivuorenkatu 63 (2003)	
Lielahden kirkko	(Turunen, 1961, rakennettu seurakuntataloksi)
Multisillan seurakuntatalo (1977)	(ei käytössä)
Pispalan seurakuntatalo (1949, Strömmer) ja kirkko (1971, J. Ilveskoski)	
Pyynikin seurakuntakoti (1928, Strömmer)	
Seurakuntakoti Katariina, Hatanpään puistokuja 20 (2000)	
Seurakuntatila Aunes, Aunessalmenkatu 23, Kämmenniemi (2010-l)	
Takahuhdin seurakuntatalo, Tanhuankatu 40 (1919)	(ei alun perin seurakuntatalo)
Teiskon seurakuntakoti, Teiskon kirkkotie 113 (1970)	(purettu)
Tesoman kirkko ja seurakuntakeskus (1978, O. Suvitie)	
Uudenkylän entinen seurakuntatalo (1966)	(myyty)
Viinikan kirkko (1932, Waskinen)	
Vuoreksen seurakuntakoti, Vuoreksen puistokatu 87 (2012)	

Ylöjärvi

Metsäkylän seurakuntatalo (2000)	
Mutalan seurakuntatalo	(ei käytössä)
Siivikkalan Salorinteen seurakuntakoti, Siivikkalantie 76	(ei alun perin seurakuntatalo)
Siivikkalan seurakuntatalo, Tervolantie (1984)	(myyty)
Vuorentaustan seurakuntakoti, Mastontie 27, Vuorentausta	(ei alun perin seurakuntatalo)
Ylöjärven vanha seurakuntatalo	(entinen pappilan sivurakennus)

Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-1999